

Βίβλος Δημόσιας των Ελλήνων

Αριθμ. 10

1920 MET

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΤΑΞΑ ^{ἡλ} κατὰ τάξεις
'Αριστοβαθμίου δημοδιδασκάλου καὶ διδάκτορος τῆς ^{τι} τοῦ Ὑπουργ-
ἀπὸ τῆς

Πρώτου
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΒΤΓ' ΝΟΜΟΝ

Πρώτου
ΤΕΥΧΟΣ Γ'ΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ

ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ

κατὰ τὸ νέον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν
'Εκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως
(1 Σεπτεμβρίου 1913)

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΝΑΤΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Γ' ΤΕΥΧΟΥΣ

Πάντα τὰ διδακτέα γεωγραφικὰ θέματα ἐν τῇ Ε' καὶ
Στ' τάξει τοῦ πλήρους δημοτικοῦ σχολείου συμφώνως καὶ
κατὰ μεθοδικὴν αἰετὴν τοῦ νέου ἐπισήμου ἀναλυτικοῦ
προγράμματος μετὰ διαφόρων σχημάτων καὶ εἰκόνων.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

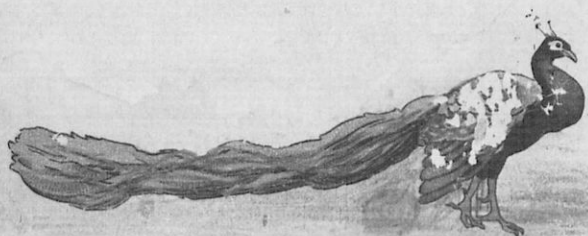
Ἐκδοτῆς Ἰωάννης Δ. Κολαῦρος

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

44 — Ὀδὸς Σταδίου — 44

1920

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπω-
λείου τῆς «Ἑστίας».

Τύπος : ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ, ἔδος Περικλέους 16

Ἡ ἐκ τῆς γεωγραφίας διδασκομένη ὕλη κατὰ τάξεις συμφώνως τῷ ἀναλυτικῷ προγράμματι τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας τῷ ἐφαρμοζομένῳ ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου (1913).

Β'. ΤΑΞΙΣ

Α' Τὰ στοιχειωδέστατα ἐκ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας.

1) Ἡ γῆ. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς γῆς. Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα. Αἱ ἥπειροι. Μέγεθος τῶν ἡπείρων. Οἱ ὠκεανοί. Μέγεθος καὶ βάθος τῶν ὠκεανῶν. Τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ ρεύματα. Κύκλοι τῆς γήινης σφαίρας. Γεωγραφικὸν πλάτος καὶ μῆκος. Ζῶναι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

2) Ἡ ἀτμόσφαιρα. Πάχος τῆς ἀτμοσφαιρας. Συστατικὰ τοῦ ἀέρος. Θερμοκρασίαι αὐτοῦ. Ἄνεμοι, ὑγρασία, κλίμακτα.

Β' Πολιτικὴ γεωγραφία.

1) Ἡ Ἀσία. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀσίας. Ἡ μικρὰ Ἀσία (λεπτομερῶς). Ἡ Συρία, ἡ Μεσοποταμία, ἡ Ἀραβία, ἡ Περσία, ἡ Ἰνδική, ἡ Ἰαπωνία καὶ αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς Ἀσίας (συντόμως).

2) Ἡ Ἀφρική. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ Αἴγυπτος (λεπτομερῶς). Αἱ ἄλλαι ἐν τῇ βορείᾳ παραλίᾳ τῆς Ἀφρικῆς χῶραι (συντόμως). Ἡ Σαχάρα, ἡ Ἀθησσινία. Αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς Ἀφρικῆς (συντόμως).

3) Ἡ Αὐστραλία. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Αὐστραλίας. Ἡ Αὐστραλία καὶ ἄλλαι νῆσοι (συντόμως).

4) Ἡ Ἀμερική. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ ἀνακάλυψις αὐτῆς. Τὰ κράτη τῆς βορείας Ἀμερικῆς. Αἱ ἠνωμένοι Πολιτεῖαι (λεπτομερέστερον), τὰ ἄλλα κράτη (συντόμως). Ἡ κεντρικὴ Ἀμερική. Τὰ κράτη αὐτῆς. Αἱ νῆσοι. Ἡ νοτιὰ Ἀμερική. Ἡ Βραζιλία καὶ τὰ ἄλλα κράτη (συντόμως).

Χαρτογραφία.

Γ'. ΤΑΞΙΣ

Α' Τὰ σπουδαιότατα τῆς φυσικῆς καὶ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας.

1) Ἡ γῆ. Τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῆς γῆς. Ἡ λιθοσφαίρα. Τὸ πάχος τῆς λιθοσφαιρας. Ὑδατογενῆ καὶ πυριγενῆ πετρώματα. Μετα-

βολαί ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Τὸ ἐσωτερικόν τῆς γῆς. Τὰ ἠφαί-
στεια, οἱ σεισμοί, αἱ θερμαὶ πηγαί. Ἡ κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν
ἄξονά της. Ἡμέρα καὶ νύξ. Αἰτία ἀνισότητος ἡμερῶν καὶ νυκτῶν. Ἡ
κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον. Αἱ τέσσαρες ὄραι τοῦ ἔτους. Τὸ ἰου-
λιανόν καὶ τὸ γρηγοριανόν ἡμερολόγιον.

2) Ὁ ἕναστρος οὐρανός. Ὁ Γαλαξίας. Πλανῆται καὶ ἀπλανεῖς
ἀστέρες, κομῆται καὶ διαττοντες. Ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη. Αἱ φάσεις τῆς
σελήνης. Αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης.

Β' Πολιτικὴ γεωγραφία.

1) Ἡ Εὐρώπη. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Εὐρώπης. Φυσικὴ καὶ πο-
λιτικὴ αὐτῆς διαίρεσις. Τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης λεπτομερῶς, λεπτο-
μερέστερον δὲ αἱ χῶραι τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου (χαρτογραφία).

2) Ἡ Ἑλλάς. Θέσις τῆς Ἑλλάδος. Φυσικὴ ταύτης διαίρεσις. Ἡ
διάπλασις τῆς παραλίας καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλά-
δος. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ἐκ τῆς διαπλάσεως τῆς παραλίας
καὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ κλίματος πλεονεκτή-
ματα. Πολιτισμὸς τῆς Ἑλλάδος ἤτοι γεωγραφία, κτηνοτροφία, βιο-
μηχανία, ἐμπόριον, ναυτιλία, συγκοινωνία, ἐκπαίδευσις, θρησκεία,
διοικήσις. Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἀλύτρωτοι ἑλληνικαὶ
χῶραι καὶ ἡ καθ' ὅλου διασπορὰ τῶν Ἑλλήνων. Τὰ σπουδαιότερα κέν-
τρα τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἡ μεγάλη ἰδέα τοῦ γένους.

Γ' Ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.

1) Οἱ κάτοικοι τῆς γῆς. Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων. Αἱ γλῶσσαι.
Αἱ θρησκείαι. Τὰ πολιτεύματα.

2) Τὰ μεγάλα κράτη τῆς γῆς. Ἡ ἔκτασις καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐ-
τῶν. Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τοῦ κόσμου. Αἱ μεγάλαι ὁδοὶ συγκοι-
νωνίας κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΤΑΞΙΣ Ε΄

Ἡ γῆ.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

(ἐν σχέσει μὲ τὴν γεωλογίαν καὶ τὴν κοσμογραφίαν).

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῆς γῆς, ὅποια ἐκ φύσεως εἶναι, ἀφοῦ ἀφαιρέσωμεν τὰς μεταβολάς, αἵτινες ἐγένοντο ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν α΄) τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς, δηλ. τί εἶναι ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, β΄) τὴν ἀτμόσφαιραν, ἢ ὅποια περιβάλλει αὐτὴν καὶ γ΄) τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, δηλ. τὰς ξηρὰς καὶ τὰς θαλάσας.

Ἡ γῆ, ὡς τὴν βλέπομεν τώρα, ἀποτελεῖται ἢ μὲν ἐξωτερικῆ αὐτῆς ἐπιφάνεια ὑπὸ στερεοῦ φλοιοῦ, ὃ ὅποιος εἶναι ἄθροισμα διαφόρων στερεῶν ἀνομοίων σωμάτων, τὸ δὲ ἐσωτερικὸν αὐτῆς εἶναι τετηκὸς καὶ διάπυρον.

Διὰ νὰ φθάσῃ δὲ ἡ γῆ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, εἰς τὸ ὅποιον τὴν βλέπομεν σήμερον ὑπέστη διὰ τῆς παρελεύσεως μακροτάτων αἰώνων πολλὰς καὶ διαφόρους μεταμορφώσεις. Ἐκ τῶν μεταμορφώσεων δὲ τούτων ἄλλαι μὲν ἐγένοντο δι' ἀμέσων ἐνεργειῶν, ἄλλαι δὲ ἐξακολουθοῦσιν ἀκόμη.

Ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους.

Ἀποτέλεσμα δὲ τῶν ἐνεργειῶν τούτων ὑπῆρξεν ὅτι ἄλλα μὲν σημεῖα τῆς γῆς ὑψώθησαν καὶ ἀπετέλεσαν τὰς ἡπείρους καὶ τὰ ὄρη, ἄλλα δὲ χαμηλώσαντα ἐσχημάτισαν μεγάλας κοιλότητας καὶ ἐδέχθησαν

τὰ ὕδατα, ἅτινα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπετέλεσαν τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς ὠκεανούς.

Ἐπίσης συνεπεΐα ὄλων τῶν ἀνωτέρω ἐνεργειῶν τὰ παράλια τῶν θαλασσῶν μετετοπίζοντο, ἀλλαγῆ μὲν τὸ σχῆμα καὶ ἡ ἔκτασις τῶν στερεῶν μετεβάλλετο, πυθμένες θαλασσῶν ἀνυψοῦντο εἰς ἠπείρους καὶ ὄρη, ἀλλαγῆ δὲ ὀλόκληροι στερεαὶ μετεβάλλοντο εἰς ὠκεανούς (1).

Πῶς ἐσχηματίσθη ἡ γῆ.

Κατὰ τὴν γενικῶς παραδεδεγμένην γνώμην ἡ γῆ κατ' ἀρχὰς ἦτο σφαῖρα ἀτμώδης καὶ διάπυρος, στρεφομένη περὶ τὸν ἀξονά της καὶ περιφερομένη περὶ τὸν ἥλιον. Ὑστερον ἀπὸ χρόνον πολὺν ὁ ἐξωτερικὸς φλοιὸς τῆς σφαίρας ταύτης ἐπήγγυτο καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγένετο ὀρευστὸς ὡς ζύμη, κατόπιν δὲ ἐξερχόμενος καὶ συμπυκνούμενος ἐσκληρύνετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ ἐγένετο στερεός, ὡς εἶναι σημερον ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατοικοῦμεν. Τὸ ἐντὸς ὅμως τοῦ στερεοῦ τούτου φλοιοῦ, προστατευόμενον ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τῆς ψύξεως, ἔμεινεν ἐν ῥοῳδῇ ἢ ἀτμῳδῇ καταστάσει.

Ἡ γῆ ἐν τῷ ἀπείρῳ διαστήματι.

Ἡ σφαῖρα (2) Βλέπετε τὸ στρογγύλον τοῦτο σῶμα ὀνομάζεται σφαῖρα. Πανταχοῦ, ὡς βλέπετε, ἔχει ἐπιφάνειαν καμπύλην. Ἐὰν διαπεράσωμεν τελείως εὐθείαν βελόνην διὰ τῆς σφαίρας ταύτης οὕτως, ὥστε νὰ διέλθῃ ἐκ τοῦ μέσου αὐτῆς (κέντρου) καὶ κινήσωμεν ταύτην περιστροφικῶς περὶ τὴν βελόνην, ἡ εὐθεῖα αὕτη βελόνη εἶναι τότε ὁ **ἄξων τῆς σφαίρας**, τὰ δὲ δύο σημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων διαπερᾶ ἡ βελόνη τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας εἶναι οἱ **πόλοι** τῆς σφαίρας.

Ἐὰν κόψωμεν τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη, ἕκαστον αὐτῶν καλεῖται **ἡμισφαίριον**. Εἰς ἕκαστον ἡμισφαίριον διακρίνομεν δύο ἐπιφανείας μίαν **καμπύλην** καὶ μίαν **ἐπίπεδον**.

(1) Ἡ ἐπιστήμη, ἡ ὁποία ἐξετάζει τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῆς γῆς, τὴν θέσιν τῆς μεταξὺ τῶν ἄλλων οὐρανίων σωμάτων, τὰς διαφόρους ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολὰς, αἵτινες συμβαίνουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς δυνάμεις, αἵτινες ἐνεργοῦσι πρὸς τοῦτο, πρὸς δὲ καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς διαμορφώσεως αὐτῆς, καλεῖται **γεωλογία** (κλάδος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν).

(2) Τὸ μάθημα τοῦτο διδάσκωμεν καλύτερον δεκτικῶς ἐπὶ μελαίνης ἐκ ξύλου σφαίρας ἢ πορτοκαλλίου ἢ καὶ σφαιρικοῦ γεωμήλου, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι καχυραγμένον μεσημερινὸς καὶ παράλληλος κύκλος. Πρέπει δὲ νὰ ἔχωμεν καὶ ἑτέραν σφαῖραν νεκορμένην εἰς μέρη μεγάλων καὶ μικρῶν κύκλων.

Ἡ ἐπίπεδος ἐπιφάνεια τοῦ ἡμισφαιρίου εἶναι εἰς μέγας κύκλος τῆς σφαίρας.

Κατὰ δύο τρόπους δυνάμεθα νὰ κόψωμεν τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα ἡμισφαίρια, **ὀριζοντίως** καὶ **κατακορυφῶς**. Οἱ μεγάλοι οὗτοι κύκλοι ἔχουσι τὸ αὐτό, ὡς καὶ ἡ σφαῖρα, κέντρον. Ἄς παρατηρήσωμεν ὅλοι αὐτό.

Θέσατε πλησίον ἀλλήλων τὰ ἡμισφαίρια, ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ ἀκεραία πάλιν ἡ σφαῖρα. Δεῖξατε ἤδη τὰς περιφερείας τῶν μεγάλων αὐτῆς κύκλων.

Ἐὰν κόψωμεν τώρα τὴν σφαῖραν εἰς δύο μέρη ἄνισα, ἕκαστον τούτων τῶν μερῶν ἀποτελεῖ **ἓνα μικρὸν κύκλον**. Τί παρατηροῦμεν; Ὅτι οἱ μικροὶ οὗτοι κύκλοι δὲν ἔχουσι τὸ αὐτὸ μὲ τὴν σφαῖραν κέντρον. Ἐπὶ τῆς σφαίρας δυνάμεθα νὰ κόψωμεν πολλοὺς μικροὺς κύκλους παραλλήλως τῶν δύο μεγάλων.

Σχῆμα τῆς γῆς.

Ἡ γῆ λέγουσιν ὅτι ἔχει σχῆμα σφαίρας. Καὶ πράγματι τοιοῦτον σχῆμα ἔχει, ὡς θέλομεν ἀποδείξει κατωτέρω. Ἄς παραδεχθῶμεν ὅτι ὁμοιάζει πρὸς τὴν σφαῖραν ταύτην.

Ἄς κόψωμεν εἰς τὸ μέσον αὐτῆς μεταξὺ τῶν δύο πόλων ἓνα μέγαν κύκλον παράλληλον τῆς ἐπιφανείας τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται.

Ὁ μέγιστος οὗτος κύκλος καλεῖται **ἰσημερινός**.

Ἄν κόψωμεν πολλοὺς μεγάλους κύκλους καθέτους ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται, οὗτοι καλοῦνται **μεσημβρινοί**. Πάντες οἱ μεσημβρινοὶ διέρχονται διὰ τῶν δύο πόλων.

Ἄς κόψωμεν τώρα μικροὺς κύκλους κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν τοῦ ἰσημερινοῦ· οὗτοι καλοῦνται **παράλληλοι κύκλοι**.

Ἡ γῆ ἐν τῷ διαστήματι.

Ἄς δείξωσι τώρα οἱ μαθηταὶ τὸν *ισημερινόν*, τοὺς *μεσημβρινοὺς* καὶ τοὺς *παραλλήλους*.

Ἄς χαράξωσιν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ ἄλλης σφαιρας *ισημερινόν*, *μεσημβρινοὺς*, *παραλλήλους*.

Πῶς προχειρῶς προσανατολιζόμεθα.

Τὸ **βόρειον** καὶ τὸ **νότιον**. — Ἐὰν ἀκριβῶς τὴν μεσημβρίαν παρατηρήσωμεν ποῦ εἶναι ὁ ἥλιος καὶ πῆξωμεν ἤδη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κατακορύφως πάσσαλον ἢ ῥάβδον, τότε τὸ μέρος, πρὸς τὸ ὁποῖον διευθύνεται ἡ σιά αὐτῆς

Προσανατολισμός κατὰ τὴν μεσημβρίαν.

καλεῖται **βόρειον**, τὸ δὲ ἀντίθετον αὐτοῦ **νότιον**.

Ἦδη ἐρωτῶμεν τοὺς μαθητάς· ὁ ἥλιος ποῦ εὐρίσκειται, πρὸς τὸ νότιον μέρος ἢ πρὸς μεσημβρίαν;

Τὸ **ἀνατολικόν** καὶ τὸ **δυτικόν**. — Ἐὰν στρέψωμεν τὸ πρόσωπον

πρὸς τὸ βόρειον μέρος καὶ ἐκτεινώμεν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, ἡ μὲν διεύθυνσις τῆς δεξιᾶς ἡμῶν χειρὸς δεικνύει τὸ **ἀνατολικόν** μέρος, ἡ δὲ τῆς ἀριστερᾶς τὸ **δυτικόν**.

Τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

Ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιροειδὲς καὶ στρέφεται διαρκῶς εἰς τὸ διάστημα.

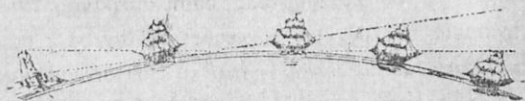
Τὴν σφαιρικότητα τῆς γῆς ἢ τὸ σφαιροειδὲς σχῆμα αὐτῆς δύναμεθα νὰ ἀποδείξωμεν διὰ τῶν ἑξῆς.

α') Ἐὰν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τινος μέρους ἀκολουθοῦντες πάντοτε τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος.

β') Ἐὰν ἰστάμεθα ἐπὶ παραλίας καὶ ἴδωμεν πλοῖον τι ἀναχωροῦν, καθ' ὅσον τὸ πλοῖον ἀπομακρύνεται, παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ πρῶτον ἐξαφανίζεται τὸ σκάφος καὶ φαίνονται μόνον οἱ ἰστοί, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ οὗτοι ἐξαφανίζονται.

Καὶ πάλιν, ὅταν τὸ πλοῖον πλησιάσῃ εἰς τὸν λιμένα, μακρόθεν φαίνονται μόνον τὰ ἄνω μέρη τῶν ἰστῶν, βαθμηδὸν ὀλόκληροι οἱ ἰστοί, μετὰ ταῦτα τὸ ἄνω μέρος τοῦ σκάφους καί, καθ' ὅσον τὸ πλοῖον φθάσει ὀλόκληρον τὸ σκάφος. Ἐὰν ἡ γῆ ἦτο ἐπίπεδος, θὰ συνέβαινε τὸ ἐν

τίον, θὰ ἐξηφανίζοντο ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, καθόσον τὸ πλοῖον ἀπεμακρύνετο, πρῶτον οἱ ἴστοι ὡς λεπτότεροι καὶ τελευταῖον τὸ σκάφος.

Τὸ σφαιροειδές τῆς γῆς.

Ἐπίσης, ὅταν παρατηρῶμεν ὑψηλὰ ἀντικείμενα, μακρὰν κείμενα, δηλ. βουνὰ ἢ ὑψηλὰ δένδρα, βλέπομεν κατὰ πρῶτον τὰς κορυφὰς καὶ ἔπειτα, καθ' ὅσον προσεγγίζομεν, τὰ κάτω αὐτῶν μέρη.

γ') Ἀπόδειξις τοῦ σφαιρικοῦ σχήματος τῆς γῆς εἶναι ἡ σκιά αὐτῆς, ἣτις πίπτει ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ ἐπιφέρει τὴν ἐπισκότησιν (ἐκλειψιν) ταύτης, ἡ ὁποία εἶναι πάντοτε κυκλική· μόνον δὲ τὰ σφαιροειδῆ σώματα ὄψιτουσι παρομοίαν σκιάν.

ΣΗΜ. Ὅσον μεγάλα καὶ ὑψηλὰ καὶ ἂν εἶναι τὰ ὄρη τῆς γῆς, δὲν δύναται νὰ μεταβάλωσι τὸ σφαιροειδές σχῆμα αὐτῆς, διότι τὸ ὕψος αὐτῶν, παραβαλλόμενον πρὸς τὴν διάμετρον τῆς γῆς, εἶναι τόσον μικρόν, ὅσον αἱ μικρότεραι τῶν ἐξοχῶν τοῦ πορτοκαλλίου, εἰάν ἡ γῆ εἶχε τὸ μέγεθος αὐτοῦ.

Τὸ σχῆμα τῆς γῆς δὲν εἶναι ἀκριβέστατα σφαιρικόν, ἀλλὰ μᾶλλον σφαιροειδές, διὸ λέγομεν ὅτι ἡ γῆ εἶναι σφαῖρα συμπεπιεσμένη μὲν περὶ τοὺς πόλους, ἐξωγκωμένη δὲ περὶ τὸν ἰσημερινόν.

Ἡ πίεσις ὅμως αὕτη καὶ ἡ ἐξόγκωσις εἶναι ἐλάχισται σχετικῶς πρὸς τὴν διάμετρον τῆς γῆς.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

[ἀπὸ φυσικῆς ἀπόψεως μόνον].

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἀποτελεῖται καὶ ἀπὸ ξηρὰν καὶ ἀπὸ θάλασσαν, ἣτις κατέχει τὰ $\frac{3}{4}$ περίπου τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, δηλ. τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς γῆς, τὸ δὲ ἄλλο τέταρτον εἶναι ξηρὰ.

Ἡπειροὶ καὶ νῆσοι. — Ἡ ξηρὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε μεγάλα τμήματα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται ἡπειροὶ. Αἱ ἡπειροὶ, ὡς γνωρίζομεν, εἶναι πέντε, ἡ *Εὐρώπη*, ἡ *Ἀσία*, ἡ *Ἀφρική*, ἡ *Ἀμερική* καὶ ἡ *Αὐστραλία*. Ἐτερα τμήματα ξηρᾶς εἶναι καὶ αἱ νῆσοι, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀποτελοῦσι τόσον μεγάλα τμήματα, ὥστε ὁμοιάζουν πολὺ μὲ τὰς μικροτέρας ἡπείρους.]

Ποῖαι αἱ μεγαλύτεραι νῆσοι τῆς γῆς; Ἡ *Νέα Γουινέα* ἢ *Παποναδία* λεγομένη, κειμένη μεταξὺ Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας, παμμεγίστη νῆσος καὶ μὴ ἐξηρευνημένη εἰσέτι καλῶς. Ἐχει ὄρη πολὺ

ὕψηλά. ἀκτὰς ἀποκρήμους, δάση ἀπέραντα, παρθένα καὶ πυκνότητα, ποταμούς πολλούς καὶ πλωτούς· οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς καλοῦνται *Παποῦναι* καὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον *ἀνθρωποφάγοι*. Μεγαλύτερα νῆσος τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ *Μαδαγασκάρη*. Ἐν τῇ Ἀσίᾳ μέγισται νῆσοι εἶναι ἡ *Σουμάτρα*, ἡ *Ίάβα* καὶ ἡ *Βόρνεος* (ἀνήκουσα μᾶλλον εἰς τὴν Ὠκεανίαν). Ἐν Εὐρώπῃ ἡ *Μεγάλη Βρετανία* καὶ ἔν τῇ Ἀμερικῇ ἡ *Γροιλανδία*, παμμεγίστη νῆσος. ὁμοιάζουσα ἀληθῶς μὲ ἡπειρον, εἶναι ὄρεινὴ καὶ κεκαλυμμένη διαρκῶς ὑπὸ παγετόνων.

Ὅρη.— Ἡ ξηρὰ εἰς πλεῖστα μέρη αὐτῆς εἶναι *ἐπίπεδος* καὶ *ὀμαλή*, εἰς πολλὰ δὲ *ἀνώμαλος* καὶ *ὕψηλή*. Αἱ μεγάλαι ἀνωμαλῖαι τῆς ξηρᾶς εἶναι τὰ *ὄρη* αὐτῆς, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ φθάνουν εἰς μέγα ὕψος ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ὡς π. χ. εἶναι τὰ ἐν Ἀσίᾳ *Ίμαλαῖα* μεταξὺ Ἀνατ. Ἰνδιῶν καὶ Σινικῆς δημοκρατίας, τὰ ὑψίστα ὄρη τῆς γῆς. Ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ αὐτῶν καλεῖται *Καουρισαγκάρ* ἢ *Ἐβέρεστον*, ἔχει ὕψος 8.840 μέτρων· τὰ *Καρακόρουμ* ἐν τῇ κεντρῷ Ἀσίᾳ, τῶν ὁποίων ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ *Δαψάγκη* ἔχει ὕψος 8,620 μέτρων, καὶ τὰ ἐν Ἀσίᾳ *Οὐράνια* ὑψοῦνται ὑπὲρ τὰ 7,340 μέτρα.

Καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους ὑπάρχουσι πολὺ ὑψηλὰ ὄρη, ἐν Ἀμερικῇ λ. χ. αἱ *Κορδιλλιέραι τῶν Ἄνδεων* ἔχουσιν ὕψος 6,970 μέτρων. Τὸ *Λευκὸν Ὄρος* ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ (Ἑλβετία), προέκτασις τῶν δυτικῶν Ἄλπεων πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἔχει ὕψος 4,810 μ. Τὸ ὄρος τοῦ *Κανκάσου*, διαχωρίζον τὴν νότιον Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσίαν ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς μεσημβρινῆς τοιαύτης, ἔχει ὕψος 5 560 μέτρων. Ἐν δὲ τῇ βορείῳ Ἀφρικῇ ἡ ὄροστοιχία τοῦ *Ἀτλαντος*, ὅστις ἔχει ὕψος 4,500 μέτρων, καὶ τὸ πρὸς τὸν κόλπον τῆς Γουίνεας κείμενον ἠφαιστειογενὲς *Καμερόν* ὕψους 4,000 μ.

Ἐννοεῖται, ἅπαντα τὰ προαναφερθέντα ὄρη εἶναι διαρκῶς χιονοσκεπῆ καὶ πλήρη παγετόνων.

Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς γῆς.—Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς γῆς εἶναι ὁ ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ *Μισσισιπῆς*, ὁ ἐπιμηκέστερος τῶν ποταμῶν τῆς γῆς, καὶ ὁ *Ἀμαζόνιος* ἐν τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ, ὁ πολυυδρότερος τῆς γῆς. Ὁ *Νεῖλος* ἐν τῇ Ἀφρικῇ. Ἐν Ἀσίᾳ ὁ *Γάγγης*, ὁ σχηματίζων τὸ μέγιστον *Δέλτα*, ὁ *Ἰνδός*, ὁ *Τίγρις*, ὁ *Εὐφράτης*

και ὁ *Ἰάγγος*—*Κιάγγος* ὁ ἐπιμηκέστερος ἐν Ἀσίᾳ (Σινικῇ). Ὁ *Βόλγας* και ὁ *Δούναβις* ἐν Εὐρώπῃ.

Λίμναι.—Ἡ μεγαλυτέρα λίμνη τῆς γῆς εἶναι ἡ *Κασπία*, μεταξὺ τῆς Εὐρωπαϊκῆς και Ἀσιατικῆς Ῥωσίας, ἣτις λόγῳ τοῦ μεγέθους αὐτῆς καλεῖται και *θάλασσα*.

Ἐρημοί.—Αἱ μεγαλύτεραι ἔρημοι εἶναι ἡ ἐν τῇ Ἀφρικῇ *Σαχάρα* και ἡ *Γόβη* ἐν Ἀσίᾳ.

Φυτὰ.—Μέγα μέρος τῆς ξηρᾶς καλύπτεται ὑπὸ χόρτων, θάμνων και δένδρων, τὰ ὁποῖα πολλάκις ἀποτελοῦσι μεγάλα και ἐκτεταμένα δάση· πολλὰ εἶδη δένδρων φθάνουσιν εἰς μέγα ὕψος. Εἰς τὸν τόπον μας, ἐν Εὐρώπῃ, τὰ ὑψηλότερα δένδρα εἶναι τὸ εἶδος τῆς ἐλάτης. Ἐν Ἀφρικῇ ἡ ἀνάσωνία (βοαβάβ), δένδρον πελώριον, φθάνον εἰς ὕψος 100 μέτρων, οἱ φοίνικες, τὰ ἀρτόδενδρα και οἱ κοκκοφοίνικες. Ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἱ κοκκοφοίνικες και τὸ βαμβοῦ (ἰνδοκάλαμος). Ἐν δὲ τῇ Αὐστραλίᾳ φυτὰ εἶναι τὸ κομμυόδενδρον και ὁ εὐκάλυπτος, ὁ ὁποῖος φθάνει εἰς ὕψος πλέον τῶν 100 μέτρων. Εἰς τὰς κατεψυγμένας δὲ βορείους και νοτίους ζώνας, ὅπου τὸ θερμόμετρον κατέρχεται πολλάκις πολλοὺς βαθμοὺς ὑπὸ τὸ 0^ο, λειχῆνες και βροῦα φύονται μόνον.

Ζῶα.—Τὰ μᾶλλον μεγαλόσωμα και ὄραιότατα ζῶα κατοικοῦν εἰς τὰς θερμὰς χώρας τῆς γῆς, ἀλλὰ συγγρόνως και τὰ ἀρπακτικώτατα και τὰ μᾶλλον δηλητηριώδη τούτων. Ὁ βασιλεὺς τῶν ζῴων λέων, οἱ ὑπερμεγέθεις και κολοσσιαῖοι ἐλέφαντες, ἡ τίγρις, ἡ λεοπάρδαλις, τὸ πολὺ ὄραϊον ζῶον ἡ καμηλοπάρδαλις, ἡ στρουθοκάμηλος, οἱ πίθηκοι, οἱ μὲ ποικίλα και λαμπρὰ χρώματα ψιτακκοί, ὁ βόας, οἱ κροκόδειλοι, αἱ γιγαντιαῖαι χελῶναι, αἱ μεγάλαι και χρωματισμέναι λαμπρῶς ψυγαὶ (πεταλοῦδαι) και πολλὰ ἄλλα. Εἰς δὲ τὰς βορείους και νοτίους κατεψυγμένας χώρας μόνον ἡ λευκὴ ἄρκτος εὐρίσκεται και ἐν ταῖς θαλάσσαις αὐτῶν ἡ φώκη και τὰ διάφορα εἶδη τῶν φαλλαινῶν.

Πληθυσμὸς τῆς γῆς.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἀνέρχεται εἰς 1,600 ἑκατομμύρια περίπου κατοίκων, ἔχει δὲ λίαν ἀνίσως διασπαρῆ ἐπὶ τῆς γῆϊνης σφαίρας. Ὅμιλοῦσι διαφόρους γλώσσας και λατρεύουσι πολλὰς και διαφόρους θρησκείας, αἵτινες διαιροῦνται εἰς δύο μεγάλας τάξεις, εἰς τὸν *μονοθεῖσμόν* και εἰς τὸν *πολυθεῖσμόν*.

Εἰς τὸν *μονοθεῖσμόν* ἀνήκουσιν οἱ Χριστιανοί, οἱ Ἰουδαῖοι και

οἱ Μωαμεθανοί, οἱ ὅποιοι παραδέχονται ἓνα μόνον Θεόν. Ὁ χριστιανισμὸς εἶναι ἡ τελειοτάτη τῶν θρησκειῶν καὶ παραδέχονται αὐτὸν

Ἰσραηλίται 7	Ὀρθόδοξοὶ 104	Διαμαρτυροῦμενοὶ 170	Καθολικοὶ 239	Χριστιανοὶ 513
			Μωαμεθανοὶ 200	
			Βουδδισταὶ 540	
			Βραχμανισταὶ 200	
			Φετιχισταὶ 140	

πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη. Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες πρεσβεύομεν τὴν ἀρχαίαν ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν τὴν καὶ

Ἑλληνικὴν καλουμένην.

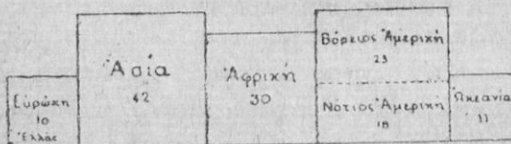
Εἰς τὸν πολυθθεϊσμὸν ἀνήκουσιν οἱ Βραχμανισταί, οἱ Βουδδισταὶ καὶ οἱ Φετιχισταί. Ὁ Φετιχισμὸς εἶναι ἡ χονδροειδέστερα καὶ εὐτελεστέρα τῶν θρησκειῶν συνισταμένη εἰς τὴν λατρείαν ἀντικειμένων ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσημάντων.

Ἡ Ξηρὰ καὶ ἡ Θάλασσα.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι πολὺ ἀνώμαλος καὶ παρουσιάζει κοιλώματα, τὰ ὅποια κατὰ μέγα μέρος κατέχονται ὑπὸ ὑδάτων.

Τὸ ὕδωρ κατέχει τὰ τρία τέταρτα τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας, τὸ ἕτερον τέταρτον εἶναι ἡ Ξηρὰ

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ξηρᾶς ἔχει ἕκτασιν 131 ἑκατομμ. τετραγ. χιλιομέτρων, ἡ δὲ τῆς Θαλάσσης 373 ἑκατομμυρίων.

Σχετικὰ μεγέθη τῶν ἐπιφανειῶν τῶν πέντε ἡπείρων.

Οἱ ἀριθμοὶ παριστώσι τὰ τετρ. χιλιομ. εἰς ἑκατομμύρια.

Αἱ ἡπείροι.

— Ἡ Ξηρὰ σύγκριται ἐκ 5 μεγάλων μερῶν, τὰ ὅποια ὀνομάζονται ἡπείροι, καὶ ἕξ ἀναριθμητῶν μικρῶν καὶ

μεγάλων νήσων· εἶναι δὲ αἱ ἡπείροι, ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ὠκεανία.

Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική ὀνομάζονται παλαιὸς κόσμος, διότι ἦσαν γνωσταὶ ἐκ παλαιωτάτων χρόνων.

Ἡ Ἀμερικὴ, ἡ ὅποια διαιρεῖται εἰς βορείαν καὶ εἰς νοτίαν Ἀμερικὴν, ὀνομάζεται νέος κόσμος, διότι μόλις τῷ 1492 ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Χριστοφóρου Κολόμβου.

Ἡ Ὠκεανία ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς μεγάλης ξηρᾶς, τῆς Αὐστραλίας, καὶ ἐκ πολυαριθμῶν νήσων διεσπαρμένων εἰς τὸν ὠκεανόν.

Μέγεθος τῶν ἠπείρων καὶ σχηματισμὸς αὐτῶν.

Οἱ πέντε ὠκεανοί.

Αἱ ἠπείροι φυσικῶς ἔχουσι διάφορον σχηματισμὸν καὶ διάπλασιν.

Ἡ **διάπλασις ὀριζοντία** λέγεται ἡ διάπτυξις καὶ διατύπωσις τῶν παραλίων τῶν ἠπείρων ἐν τῇ ἐκτάσει αὐτῶν κατὰ μῆκος καὶ πλάτος. Ἡ ὀριζοντία διάπλασις εἶναι παράγων σπουδαιότατος διὰ τὸν πολιτισμὸν ἔθνους τινός.

Παρατηροῦντες τὸν χάρτην τῆς ὑδρογείου σφαίρας διακρίνομεν ὅτι ἡ ὀριζοντία διάπλασις εἶναι μείζων ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ ἐλάσσων ἐν τῇ Ἀφρικῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Εὐρώπη εἶναι πολυσχῆμων, διὰ τοῦτο καὶ πρωτεύει κατὰ τὸν πολιτισμὸν, κατ'ἀκόλουθίαν δὲ καὶ ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶναι υπερτέρα.

Ἐνθα πικραλὶα εὐλίμενος καὶ πολύκολπος, ἐκεῖ ταχύτερα καὶ ἡ ἀνάπτυξις, ἐπειδὴ ἡ χώρα καθίσταται καταλληλοτέρα πρὸς πᾶσαν τῶν ἀνθρώπων ἐπικοινωνίαν καὶ ἐνέργειαν.

Ἡ **διάπλασις δὲ καθ' ὕψος ἢ κάθετος** ἠπείρου τινός ἢ χώρας λέγεται τὸ διάφορον ὕψος τοῦ ἐδάφους αὐτῆς ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης· εἰς τὴν καθ' ὕψος διάπλασιν τῶν ἠπείρων περιλαμβάνεται καὶ ἡ ὄρεογραφία.

Οἱ πέντε ὠκεανοί.

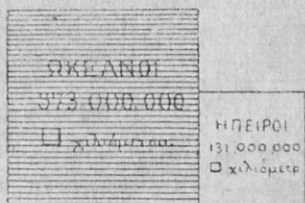
Ἡ μεγάλη καὶ ἀχανὴς ἐκτασις τῶν ὑδάτων, ἡ ὁποία περιβάλλει πανταχόθεν τὰς ἠπείρους, ὀνομάζεται **θάλασσα ἢ ὠκεανός**.

Ὁ ὠκεανὸς κατὰ τοὺς διαφόρους τόπους λαμβάνει καὶ διάφορα ὀνόματα, τὰ ἑξῆς:

α') **Ἀτλαντικὸς ὠκεανός** μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἀπ' ἐνὸς καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἀπ' ἑτέρου· εἶναι βαθυκολπότερος καὶ γνωστότατος πάντων· συνδέει τὰ μέρη τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου.

β') **Εἰρηνικὸς ἢ μέγας ὠκεανός** μεταξὺ τῆς Ἀσίας, Αὐστραλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς· εἶναι ὁ μεγαλύτερος τῶν ὠκεανῶν κατὰ τὴν ἐκτασιν, ὀνομάσθη δὲ **εἰρηνικὸς** ὑπὸ τοῦ θαλασσοπόρου Μαγγελάνου, ὅστις πλεύσας αὐτὸν ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας οὐδεμίαν τρικυμίαν ὑπέστη.

γ') **Ἰνδικὸς ὠκεανός** μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας.

Συγκριτικὸν μέγεθος ἠπείρων καὶ θαλασσῶν.

δ') Βόρειος ἢ ἀρκτικός παγωμένος ὠκεανὸς πρὸς Β. τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ

ε') Νότιος ἢ ἀνταρκτικός παγωμένος ὠκεανὸς πρὸς Ν. τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Οἱ ὠκεανοὶ οὗτοι ἐνοῦνται πρὸς ἀλλήλους διὰ θαλασσῶν καὶ πορθμῶν.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΔΡΟΓΕΙΟΥ ΣΦΑΙΡΑΣ

Διανομὴ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν θαλασσῶν.

Μελετώντες τὴν ὑδρογεῖον σφαῖραν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς·

α') Ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ ξηρὰ εὐρίσκεται ἐν τῷ βορεῖῳ ἡμισφαιρίῳ, ἡ δὲ θάλασσα ἐν τῷ νοτίῳ, εἰς ὃ μόνον τὸ ἐν τέταρτον τῆς ὅλης ξηρᾶς περιλαμβάνεται.

β') Οἱ ὠκεανοὶ καὶ αἱ ἡπειροὶ κεῖνται γενικῶς εἰς τοὺς ἀντίποδας οἱ μὲν τῶν δέ· π. χ. ὁ βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς κατεφυγμέναις χώρας τοῦ νοτίου πόλου, τὸ δὲ μέσον τοῦ Εἰρημικοῦ ὠκεανοῦ εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον εἰς τὸ μέσον τῶν ἡπείρων Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

γ') Τὰ ἡπειρωτικὰ μέρη τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου ἀποκλίνουν αἰσθητῶς πρὸς Δ. κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς· π. χ. ἡ νοτιὰ Ἀμερικὴ δὲν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν βορείαν, ἀλλὰ προβάλλεται πρὸς Α., ὡσαύτως δὲ ἡ Ν. Ἀφρικὴ δὲν ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν Αἴγυπτον μόνον. Ἡ δὲ Αὐστραλία δὲν φαίνεται ὡς προεκβολὴ τῆς Ἀσίας, ἀλλ' ἀποκλίνουσα πρὸς Α. παρίσταται ὡς προέκτασις τῆς Ἰαπωνίας.

δ') Πᾶσαι σχεδὸν αἱ χερσόνησοι αἱ πρὸς νότον τῆς ὑδρογεῖου σφαίρας διήκουσαι ἀποκλίνουν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον πρὸς Α. (Ἰταλία, Ἀραβία, Μαλάκκα κλπ.).

ε') Αἱ μεγάλαὶ καὶ ὑψηλαὶ ὄροστοιχίαι (ἀλύσεις τῶν ὀρέων) δὲν κεῖνται εἰς τὴν κεντρικὴν χώραν τῶν ἡπείρων, εἰς ἣν ἀνήκουσι. Τὰ Ἰμαλία π. χ. ἐν Ἀσίᾳ κεῖνται πολὺ πλησιέστερον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἢ πρὸς τὸν Βόρειον.

Αἱ ἄλλαι ἐν Εὐρώπῃ κεῖνται πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ μακρὰ σειρὰ τῶν Βραχωδῶν ὀρέων (Β. Ἀμερικῆ) καὶ τῶν Ἄνδεων (Ν. Ἀμερικῆ) ἐκτείνεται σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐπίσης ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι πάντα τὰ ἡφαιστειώδη ὄρη γειτνιάζουσι πρὸς τὴν θάλασσαν.

Κύματα, παλίρροιαί.

Κύματα ὀνομάζονται αἱ παραγόμεναι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἐπιμήκεις ταλαντώσεις τῶν ὑδάτων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Τὰ κύματα φθάνουσιν εἰς ὕψος 13—15 μέτρων ἐν καιρῷ τῶν θελλῶν.

Παλίρροιαί λέγονται αἱ κανονικαὶ ταλαντώσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης· συμβαίνουν δὲ κατὰ χρονικὴν περίοδον 6 ὥρῶν καὶ 15' λ. περίπου, ὅπου ἡ ἐπιφάνεια τῶν ὑδάτων ὑψοῦται καὶ ἡ θάλασσα βαίνει πρὸς τὴν παραλίαν. Ἡ τοιαύτη κίνησις ὀνομάζεται πλημ-

μυρίς ἢ ἀνιούσα παλίρροια. Ἀφοῦ δὲ ἐπὶ τινα χρόνον ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆ τῶν ὑδάτων διατηρηθῆ ἤρμος, ἀρχίζει κατόπιν νὰ ταπεινῶται καὶ νὰ ἀπομακρύνηται τῆς παραλίας, καὶ ἡ δευτέρα δὲ αὐτῆ κίνησις διαρκεῖ πάλιν 6 ὥρας καὶ 15' λ., καλεῖται δὲ ἄμπωτις ἢ κατιούσα παλίρροια.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται διαρκῶς. Αἰτία τῶν παλίρροιῶν εἶναι ἡ ἑλξις, τὴν ὁποίαν ἐξασκοῦσιν ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐπὶ τῆς μάζης τῶν ὑδάτων τῶν θαλασσῶν. Ἡ ἔντασις τῶν παλίρροιῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς σχετικῆς θέσεως τῆς γῆς καὶ τῶν δύο τούτων ἀστρῶν.

Αἱ μὲν ἰσχυρότεροι παλίρροιαί γίνονται, ὅταν αἱ ἐνέργειαι τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης προστίθενται πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πανσελήνου καὶ τῆς νέας σελήνης· αἱ δὲ ἀσθενέστεραι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τελευταίου τετάρτου τῆς σελήνης.

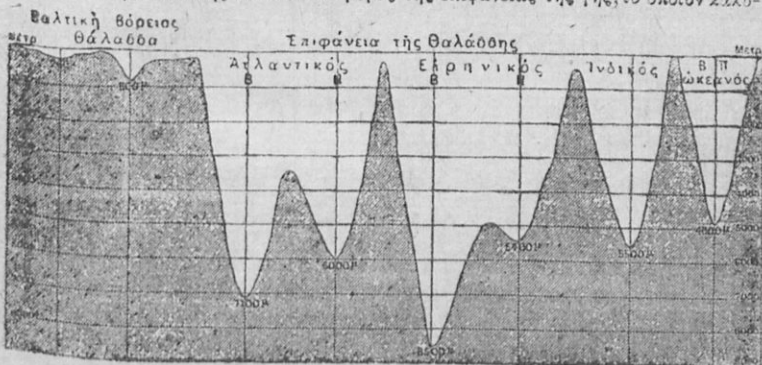
Αἱ παλίρροιαί ἔχουσι τὴν μεγίστην αὐτῶν ἔντασιν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἰσημεριῶν.

Ἡ ἔντασις τῶν παλίρροιῶν, δηλ. ἡ καθ' ὕψος διαφορὰ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης μεταξὺ ἀνιούσης καὶ κατιούσης (παλίρροιας), ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων τοπικῶν αἰτίων.

Παλίρροιαί συμβαίνουσιν εἰς τὸν ἁγ. Μιχαὴλ τῆς Γαλλίας, ἔνθα τὸ ὕδωρ ὑψοῦται ὑπὲρ τὰ 14 μέτρα· εἰς τὴν Νέαν Σκωτίαν τῆς Ἀμερικῆς, ἔνθα ἡ παλίρροια φθάνει εἰς ὕψος 21 μέτρων· ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Γκαβὲς (ἐν τοῖς Β. παραλίοις τῆς Ἀφρικῆς), ἔνθα τὸ ὕδωρ ὑψοῦται ὑπὲρ τὰ 3 μέτρα, καὶ ἀλλαχού· παρ' ἡμῖν δὲ ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Εὐρίπου, ἔνθα τὸ ὕψος ἀνέρχεται εἰς 30—40 ἑκατοστόμετρα.

Βυθός, μέγεθος καὶ βάθος τῶν ὠκεανῶν.

Βυθός τῆς θαλάσσης καλεῖται τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον καλύ-

Σχετικόν βάθος ὠκεανῶν καὶ θαλασσῶν.

πεται υπό ὠκεανῶν καὶ θαλασσῶν, ἀποτελεῖται δὲ ἐξ ὄρεων, ὄροπεδίων καὶ χθονίων πεδιάδων.

Βάθος τῶν θαλασσῶν. Ἐν τῷ Εἰρηγικῷ ὠκεανῷ εὐρέθη τὸ μέγιστον βάθος τῆς θαλάσσης (8,500 μ.), κατόπιν ὁμοίως πολλῶν παρατηρήσεων ἀνεβιβάσθη τοῦτο εἰς 9,416 μέτρα, δηλαδὴ περισσώτερον 576 μέτρα τοῦ ὑψηλοτέρου ὄρους τῆς γῆς Καουριζαγιάρ (Ἰμαλάια).

Τὰ μεγάλα βάθη τῶν ὠκεανῶν οὐδέποτε κατέχουσι κεντρικόν μέρος αὐτῶν, γενικῶς δὲ τὰ μεγάλα βάθη εὐρίσκονται ἐν τῇ γειτονίᾳ παραλίων, πλησίον τῶν ἐποίων κείνται τὰ ὑψηλά ὄρη π.χ. τὸ μέγα κοίλωμα **Τουσακαρόρα** (ἐν τῷ Εἰρηγικῷ ὠκεανῷ) περιβάλλεται ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν ἠφαιστειωδῶν ὄρεων τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Καμπιάντας. Ἐπίσης ἡ Εἰρηγικὸς ὠκεανὸς προχωρεῖ βαθύτατα κατὰ μήκος τῶν Ἄνδεων.

ΣΗΜ. Ἐάν θελήσωμεν νὰ παραστήσωμεν τὸ μέγιστον βάθος τῆς θαλάσσης ἐπὶ σφαίρας διαμέτρου 1 μ. 30, τὸ μέγιστον βάθος θὰ παρίσταται ὑπὸ κοιλότητος 1 χιλιοστοῦ τοῦ μέτρου· ἐν γένει δὲ τὸ μέσον βάθος τῶν θαλασσῶν θὰ ἀποτελεῖ κοίλωμα, τὸ ἐποῖον θὰ ἐκάλυπτε τὰ 3/4 τῆς σφαίρας μὲ μέσον βάθος 1)2 χιλιοστοῦ.

Περὶ τῶν θαλασσίων ζώων καὶ φυτῶν.

Ὅπως ἡ ξηρά, οὕτω καὶ ἡ θάλασσα τρέφει ἀπειρίαν ζώων καὶ φυτῶν, ἅτινα εἶναι ἀνίσως διανενημένα. Ἐκ τῶν πτηνῶν π.χ. ζῶσιν εἰς τὰς ἰδικὰς μας θαλάσσας ὁ **ἀλιέτιος**, ὁ **γλάρος**, ὁ **χῆν**, ἡ **νῆσσα**, ἡ **θαλασσία χελιδὼν** καὶ πολλὰ ἄλλα. Ζῶσι δὲ ἐπίσης εἰς τὰς διαφόρους θαλάσσας διάφορα εἶδη ἰχθύων, μαλακίων καὶ ὀστρακοδέρμων, ὡς καὶ μεγάλα ζῶα, ἅτινα ὀνομάζομεν **κῆτη**, π.χ. ὁ **θαλάσσιος ἐλέφας**, ὁ **καρχαρίας**, ὁ **ξιφίας**, ἡ **φώκη**, ὁ **δελφίν** καὶ τὸ μέγιστον πάντων ἡ **φάλλαινα** (εἰς τὰς πολικὰς θαλάσσας).

Ἀπειρίαν φυτῶν παρατηροῦμεν ἐν τῇ θαλάσσει, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶναι τὰ διαφόρων χρωμάτων **φύκη** καὶ **βρύα**, τὰ πολύγλαδα **κοράλλια**, ἐκ τῶν ὁποίων κατασκευάζονται εἰς τινὰ μέρη καὶ νῆσοι ὀλόκληροι, οἱ μικροσκοπικοὶ λεγόμενοι ὄργανισμοί, τινὲς τῶν ὁποίων παράγουσι τὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης παρατηρούμενον **φωσφορισμόν**.

Ἀπειρίαν δὲ ἐπιπλεόντων φυτῶν παρατηρεῖ τις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, τὰ ὅποια ὁμοιάζουσι πρὸς ἀληθεῖς λειμῶνας (ὡς ἡ ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ καλουμένη θάλασσα τῶν Σαργασσῶν).

Τὰ ἐν τῇ θαλάσσει ρεύματα.

Τὰ θαλάσσια ρεύματα εἶναι μετατοπίσεις κανονικαὶ πλωρῶν ὑγρῶν μαζῶν, αἱ ὁποῖαι σχηματίζουσι διὰ μέσου τῶν ὠκεανῶν ἐν εἶδος ἀπεράντων ποταμῶν ἄμυροῦ ὕδατος.

Δύο εἶδη ρευμάτων διακρίνομεν, τὰ **θερμά**, ἅτινα ἐκκινουῦσιν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους, καὶ τὰ **ψυχρά**, ἅτινα κινουῦνται ἐκ τῶν πόλων πρὸς τὰς χώρας τῶν τροπικῶν.

Τὸ φαινόμενον τῶν θευμάτων εἶναι πολύπλοκον, διότι ἐξαρτᾶται ἀπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων αἰτίων, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ ἐνέργεια τῶν ἀνέμων, ἡ διαφορὰ τῆς πυκνότητος τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, ἡ ἀνισότης τῆς θερμοκρασίας καὶ ἡ ἀλμυρότης τῶν ὑδάτων.

Ἔτερα αἴτια εἶναι αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ πυθμένος τῶν θαλασσῶν, ἡ περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα στροφή τῆς γῆς κλπ.

Θερμὰ θεύματα.

Τὸ σπουδαιότερον καὶ μεγαλύτερον τῶν θερμῶν θευμάτων εἶναι τὸ σχηματιζόμενον εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ ἐν Ἀμερικῇ, ἐπονομαζέται δὲ *θεῦμα τοῦ κόλπου*.

Τὸ θεῦμα τοῦ κόλπου διευθύνεται κατ' ἀρχὰς μὲν πρὸς τὸ ΒΔ., μετὰ δὲ διακλαδίζεται εἰς τρεῖς βραχίονας, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος διασχίζει τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν καὶ φθάνει μέχρι τῶν παραλίων τῆς Νορβηγίας· ὁ δεύτερος βραχίων φθάνει μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῶν βρετανικῶν νήσων· καὶ ὁ τρίτος καμπτόμενος πρὸς Ν. διέρχεται διὰ τῶν Ἀζορῶν καὶ τῶν Καναρίων νήσων.

Τὸ θεῦμα τοῦ κόλπου ἔχει κυανοῦν χρῶμα, προβάλλει δὲ καὶ χάρεϊ ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ μετὰ ταχύτητος 7—8 χιλιομέτρων καθ' ὥραν. Τὸ πλάτος τοῦ θεύματος ἐκτείνεται μέχρις 90 χιλιομέτρων, τὸ δὲ βάθος αὐτοῦ εἶναι 370 μέτρων καὶ ἡ θερμοκρασία αὐτοῦ 24 βαθμῶν ἂν τοῦ μηδενικοῦ.

Ἐκ τῆς ταχύτητος τοῦ θεύματος ὠφελοῦνται τὰ ἐξ Ἀμερικῆς εἰς Ἑυρώπην διαπεραιούμενα πλοῖα.

Ἔτερον μέγα θεῦμα εἶναι τὸ *Κοῦρο Σίβο*, ὀνομαζόμενον *μέλαν θεῦμα*. Τοῦτο κατ' ἀρχὰς διατρέχει παμμέγιστον τόξον ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ, περιβρέχει τὰ παράλια τῆς Ἰαπωνίας, μετέπειτα δὲ διευθύνεται πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ στρέφεται εἴτα πρὸς Ν.

Ψυχρὰ θεύματα.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ψυχρῶν θευμάτων κυριώτερον εἶναι τὸ *πολικὸν θεῦμα*, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ ψυχρότερον τὸ κλίμα τῶν ΒΑ. παραλίων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἔνεκα τούτου πόλεις τινές, καίπερ εἰς τὸ αὐτὸ πρὸς τὰς Ἀθήνας π. χ. κείμεναι πλάτος, ἔχουσιν ἐν τούτοις κλίμα πολὺ ψυχρότερον.

Ἡ θερμοκρασία τοῦ ὕδατος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἐξοριτᾶται κυρίως ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους· ὁ ἥλιος θερμαίνει μόνον τὰ ἀνώτερα στρώματα αὐτοῦ, ἐν ᾧ τὸ βάθος πανταχοῦ ἔχει

ὔδωρ κατάψυχρον· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἀκόμη καὶ εἰς τὸς ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ θερμοῦς θαλάσσης.

ΣΗΜ. α') Όταν δύο ρεύματα συμπλέκονται, σχηματίζουν διήνην (δηλ. βιαιάν συστροφήν τοῦ ὕδατος) περίφημοι τοιαῦτα συμβαίνουν περὶ τῆς νήσου Μαλοτραίμης ΒΔ. τῆς Νορβηγίας καὶ μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας (Χάρυβδις).

ΣΗΜ. β') Γεῦσις, ἀλμυρότης, χροῖμα θαλασσῶν. Τὸ θαλάσσιον ὔδωρ ἔχει γεῖσιν ἀλμυρὰν καὶ ὑπόπικρον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ γλυκὺ ὔδωρ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν. Ἐν ἀνάγκῃ ὅμως καθίσταται πόσιμον δι' ἀποστάσεως, ὡς τοῦτο συμβαίνει κατὰ τοὺς μακροὺς πλοῦς τῶν πλοίων.

Τὸ θαλάσσιον ὔδωρ περιέχει 3-4 οἷο ἅλατος. Τὸ ἅλας τῆς θαλάσσης γίνεται πρόξενον μεγάλης ἀφελείας· α') ὅτι τὸ ἀλμυρὸν ὔδωρ εἶνε πυκνότερον καὶ κατ' ἀκολουθίαν βαστάζει μείζονα βάρη ἢ τὸ γλυκὺ β') προφυλάττει τὸ ὔδωρ ἐκ τῆς σήμεως· γ') κωλύει τὴν πῆξιν καὶ διευκολύνει κατ' ἀκολουθίαν τὴν συγκοινωνίαν· δ') τὸ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἅλας χρησιμοποιεῖται εἰς τὰ ἐν αὐτῇ ζῆα, ὅπως τὸ ὀξυγόνον τῆς ἀτμοσφαιρας εἰς τὰ χερσαῖα· ε') σπουδαιότητι δὲ πρὸς τούτους πρόσθετος ἀποβαίνει εἰς τὰ θερμότερα ἰδίως μέρη, ἔνθα ὁ ἥλιος ἄνευ οὐδεμιᾶς δαπάνης δι' ἐξατμίσεως προμηθεύει εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῷα τὸ ἀπαραίτητον ἅλας.

Θαλάσσιον ὔδωρ ἐν ποτηρίῳ οὐδὲν ἐμφαίνει χροῖμα, ἀλλ' ἐν τούτοις, ὅταν πορατηρῇ τις τὴν θάλασσαν, βλέπει ὅτι ἔχει χροῖμα ὑποπράσινον, ὑποκίανον, καὶ μάλιστα ὅσον βαθύτερον εἶναι τὸ κωανοῦν αὐτῆς χροῖμα τόσοσ περισσότεράν δόσιν ἅλατος ἐνέχει.

Ἡ θάλασσα ἐμφανίζει εἰς ἡμᾶς ἐνίοτε καὶ τινα ἄλλα χροῖματα, π. χ. πράσινον, σκότεινότερον κλπ., τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τῶν ἐνύδρων φυτῶν, ζῶων καὶ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πυθμένος, πρὸς τούτους δὲ ἐκ τοῦ ὕφρουμένου ἐκ' αὐτῆς οὐρανοῦ καὶ ἐκ τῆς εἰσορῆς τῶν ποταμῶν (λευκὴ, ἐρυθρὰ, κίτρινη θάλασσα).

ΣΗΜ. γ') Τῷ ὄντι τὸ θαλάσσιον ὔδωρ ψυχρότερον γίνεται μακροτέρων, ὡς ἐκ τούτου δὲ τὰ ὕδατα τῶν πολικῶν θαλασσῶν κατέρχονται εἰς μεγάλα βάθη, ἔνθα ἡ θερμοκρασία ἰσοῦται πῶ 0°.

ΣΗΜ. δ') Ἄλλως ὅμως συμβαίνει ἐπὶ τῶν γλυκῶν ἰδέτων· τούτων ἡ θερμοκρασία καὶ εἰς τὰ μεγαλύτερα βάθη δὲν ἀπομακρύνεται τῶν 4 βαθμῶν ἄνω τοῦ μηδενικοῦ, κατὰ τοὺς ὁποίους τὸ ὔδωρ ἔχει τὴν μεγαλυτέραν αὐτοῦ πυκνότητα.

Περὶ Κύκλων ἐν γένει.

Κέντρος καλεῖται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια, τῆς ὁποίας ἐν σημείον, κέντρον κολούμενον, ἀπέχει ἐξ ἴσου ἀπάντων τῶν σημείων τῆς γραμμῆς, εἰς τὴν ὁποίαν περατοῦται. Ὅσάκις σφαῖρά τις τέμνεται ὑπὸ ἐπιπέδου, ἡ τομὴ ἔχει σχῆμα κύκλου. Ὁ κύκλος οὗτος εἶναι τόσοσ μεγαλυτέρος, ὅσῳ πλησιέστερος εἶναι πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαιρας, εἶναι δὲ ὁ μέγιστος, ὅταν διέρχεται ἀκριβῶς διὰ τοῦ κέντρον.

Μικροὶ κύκλοι τῆς σφαιρας λέγονται ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν διέρχονται διὰ τοῦ κέντρον αὐτῆς.

Ἐξόστου κύκλου ἡ περιφέρεια ἀποτελεῖται εἰς 360° τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα καλοῦνται μοῖραι καὶ σημειοῦνται ὡς ἐξῆς 360°, ἐπομένως ἡ ἡμιπεριφέρεια ἔχει 180° καὶ τὸ τέταρτον τῆς περιφερείας 90°.

Τὸ ἐξον κύκλου λέγεται μέρος τῆς περιφερείας τοῦ κύκλου κλπ.

Κύκλοι τῆς γήινης σφαίρας.

Ἐν τῇ γήινη σφαίρα διακρίνομεν κυρίως δύο εἶδη κύκλων, τοὺς **μεσημβρινούς** καλουμένους κύκλους καὶ τοὺς **παραλλήλους**.

Ἄξων πόλοι. Ἐὰν διαπεράσωμεν σφαῖραν διὰ βελόνης κατὰ μῆκος αὐτῆς οὕτως, ὥστε νὰ διέρχεται αὐτὴ διὰ τοῦ κέντρου, στρέψωμεν δὲ τὴν σφαῖραν ταύτην περὶ τὴν βελόνην, ἡ βελὼνὴ θὰ παριστᾷ τὸν ἄξονα, αἱ δὲ δύο ὀπαί, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται, τοὺς πόλους· καὶ ὁ μὲν πρὸς τὰ ἄνω λέγεται **βόρειος** ἢ **ἀρκτικός πόλος**, ὁ δὲ πρὸς τὰ κάτω **νότιος** ἢ **ἀνταρκτικός πόλος**.

Ἄξων λοιπὸν λέγεται ἡ νοητὴ γραμμὴ, ἣτις διευθύνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καὶ περὶ τὴν ὁποίαν στρέφεται ἡ γῆ ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ἐντὸς 24 ὥρων. Ὁ ἄξων διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς καὶ ἔχει μῆκος 12,712 χιλιομέτρων.

Κλίσις τοῦ ἄξονος τῆς γῆς. Ἡ γῆ τὴν ἐτησίαν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰν ἐκτελεῖ κατὰ καμπύλην γραμμὴν σχεδὸν κυκλικὴν ὀνομαζομένην **ἐκλειπτικὴν**.

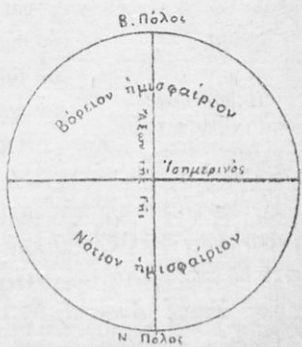
Ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον τοῦτο τῆς ἐκλειπτικῆς ὁ ἄξων τῆς γῆς εἶναι κεκλιμένος καὶ κατὰ τὴν ἐτησίαν αὐτῆς περιφορὰν μένει οὕτως πάντοτε αἰσθητῶς παράλληλος πρὸς ἑαυτόν.

Πόλοι λέγονται τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἄξονος τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα δὲν περιστρέφονται.

Μεσημβρινοί.

Ἰσημερινός. Ἐὰν κόψωμεν τὴν σφαῖραν καθέτως τῆς βελόνης εἰς δύο ἴσα μέρη, ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας προκύπτουσα γραμμὴ ὀνομάζεται **ἰσημερινός**.

νομάζεται **ἰσημερινός**.

Καὶ ἄλλως **ἰσημερινός** λέγεται ἡ μέγιστη περὶ τὴν γῆν νοητὴ κυκλικὴ γραμμὴ, τῆς ὁποίας τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσάκως ἀπὸ τῶν δύο πόλων.

Ὁ Ἰσημερινὸς διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἴσα μέρη, ἐξ ὧν τὸ ἕν ὀνομάζεται **βόρειον ἡμισφαίριον**, τὸ δὲ ἕτερον **νότιον ἡμισφαίριον**. ἀπέχει δέ, ὡς εἶπομεν, ὁ Ἰσημερινὸς ἰσάκεις τῶν δύο πόλων. Πάντα τὰ μέρη τῆς γῆς, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται, ἔχουσι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἡμέραν ἴσην πρὸς τὴν νύκτα.

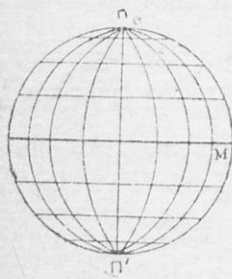
ΣΗΜ. Εἰς τὸν τόπον ἡμῶν συμβαίνει τοῦτο δις τοῦ ἔτους, τὴν 8ην Μαρτίου καὶ τὴν 10ην Σεπτεμβρίου· καὶ ἡ μὲν λέγεται **ἰσημερία ἁρινή**, ἡ δὲ **φθινοπωρινή**.

ΣΗΜ. Ἡ διάμετρος τοῦ κύκλου τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχει μῆκος 12756 περίπου χιλιομέτρων. ἦτοι εἶναι 14 χιλόμετρα μεγαλύτερα τοῦ ἄξονος τῆς γῆς.

Μεσημβρινός. Ἐὰν κόψωμεν τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη οὕτως, ὥστε ἡ τομὴ νὰ διέρχεται διὰ τῆς βελόνης. ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας προκύπτουσα γραμμὴ ὀνομάζεται **μεσημβρινός**.

Ἀκριβέστερον δὲ τὸ ἡμισυ τῆς τοιαύτης γραμμῆς τὸ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πόλου εἰς τὸν ἕτερον λέγεται **μεσημβρινός**, τὸ δὲ ἕτερον ἡμισυ λέγεται **ἀντιμεσημβρινός**.

Μεσημβρινοὶ λοιπὸν λέγονται οἱ μέγιστοι κύκλοι τῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι διέρχονται διὰ τῶν πόλων καὶ τέμνουσι τὸν Ἰσημερινὸν καθέτως.

Παράλληλοι
καὶ μεσημβρινοί.

Οἱ μεσημβρινοὶ ὀνομάζονται οὕτω, διότι ὅταν κατὰ τὴν ἡμερησίαν κίνησιν τῆς γῆς ἕκαστος τῶν κύκλων τούτων εὑρεθῇ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου, οἱ τόποι, οἱ ὁποῖοι κείνται ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρινοῦ τούτου τῆς ἐστραμμένης πρὸς τὸν ἡλίου, ἔχουσι **μεσημβρίαν**, ἐν ᾧ οἱ τόποι, οἵτινες εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡμιπεριφερείας τοῦ ἰδίου μεσημβρινοῦ, ἔχουσι κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμήν **μεσονύκτιον**.

Οἱ μεσημβρινοὶ τέμνονται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἰς δύο ἴσα μέρη.

Ἡ περιφέρεια τῆς γῆς μετρουμένη ἐπὶ ἑνὸς οἰουδήποτε **μεσημβρινοῦ** εἶναι 40,008,000 μέτρα, ἦτοι 40,008 χιλόμετρα.

Ἡ δὲ περιφέρεια τοῦ **ἰσημερινοῦ**, ὅστις, ὡς βλέπομεν, εἶναι ὁ μέγιστος κύκλος, εἶναι 40,076 χιλόμετρα (ἐπὶ πλέον 68 χιλόμετρα).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ γῆ δὲν εἶναι **τελεία σφαῖρα**, ἀλλ' ἔχει σχῆμα σφαιροειδὲς προσεγγίζον πολὺ

πρὸς τὴν σφαιραν, διότι, ἐὰν κόψωμεν τὴν γῆν κατὰ ἓνα οἰονδήποτε μεσημβρινόν, ἡ τομὴ δὲν εἶναι κύκλος ἀλλ' ἔλλειψις.

Ἄντιπόδας ὀνομάζομεν τὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα σημεῖα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὰ κείμενα ἐπὶ ἀντιθέτων μεσημβρινῶν· π. χ. τὸ α εἶναι ἀντίπους τοῦ Π., καὶ ἐν ᾧ φαίνεται ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ σημείου α ἔχουσι τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ τοὺς πόδας πρὸς τὰ ἄνω, δὲν συμβαίνει ἀληθῶς τοῦτο, διότι δι' ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς γῆς τὸ κάτω θεωρεῖται ἢ διεύθυνσις πρὸς τὸ κέντρον αὐτῆς Γ., τὸ δὲ ἄνω ἔχει τὴν διεύθυνσιν πρὸς τὸν οὐρανόν.

Γεωγραφικὸν πλάτος.

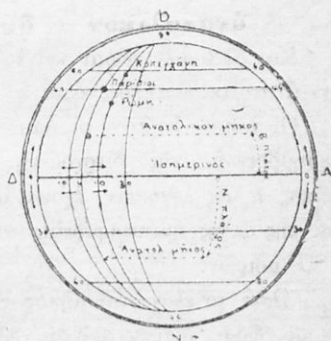
Γεωγραφικὸν πλάτος ὀνομάζεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, μετρουμένη διὰ μοιρῶν ἐπὶ τόξου μεσημβρινοῦ (εἶναι δὲ ἡ μοῖρα, ὡς εἶπομεν, τὸ $\frac{1}{360}$ τῆς περιφερείας παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ)· καὶ ὅσαι μὲν χῶραι εἶναι πρὸς Β. τοῦ ἰσημερινοῦ ἔχουσι βόρειον πλάτος, ὅσαι δὲ πρὸς Ν. νότιον.

Τὰ μέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐπομένως δὲν ἀπέχουσι ποσῶς ἀπ' αὐτοῦ, δὲν ἔχουσι πλάτος ἢ, ὡς συνήθως λέγουσιν, ἔχουσι πλάτος, 0° , τὰ δὲ μέρη, τὰ ὁποῖα κεῖνται ἀκριβῶς εἰς τοὺς πόλους, ἔχουσι πλάτος 90 μοιρῶν, ὥστε τὸ ἐλάχιστον πλάτος εἶναι 0° καὶ τὸ μέγιστον εἶναι 90° .

Ἐπομένως αἱ χῶραι, αἵτινες κεῖνται μεταξὺ τῶν πόλων καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχουσι πλάτος μεγαλύτερον τοῦ μηδενὸς καὶ μικρότερον τῶν 90° , καὶ ὅσαι μὲν ἐκ τούτων πλησιάζουσι πρὸς τὸν ἰσημερινόν, ἔχουσι πλάτος μικρόν, ὅσαι δὲ πλησιάζουσι πρὸς τοὺς πόλους ἔχουσι πλάτος μεγαλύτερον*.

ΣΗΜ. Μία μοῖρα 1° πλάτους μετρουμένη, ὡς εἶπομεν, ἐπὶ τόξου μεσημβρινοῦ ἰσοῦται πρὸς $111,132$ μέτρα.

* Τὸ μέσον τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἔχει περίπου βόρειον πλάτος 38 μοιρῶν, ὅπερ γράφεται Β. Π. 38° καὶ σημαίνει ὅτι τὸ μέσον τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου κεῖται πρὸς Β. τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ 38 μοίρας.

Παράλληλοι, μεσημβρινοί, γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος.

Τὸ μεταξὺ δύο μεσημβρινῶν διάστημα μετρεῖται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ ἐπὶ οἰουδήποτε παραλλήλου κύκλου.

Ναυτικὴ λεῦγα. — Ἡ ναυτικὴ λεῦγα εἶναι τὸ 1|20 μίᾶς μοίρας μεσημβρινοῦ, ἧτοι 4.000 μέτρα περίπου.

Ναυτικὸν μίλιον. — Τὸ ναυτικὸν μίλιον εἶναι τὸ 1|3 τῆς ναυτικῆς λεύγης καὶ ἰσοῦται πρὸς 1852 μέτρα.

Γεωγραφικὸν μῆκος.

Γεωγραφικὸν μῆκος ὀνομάζεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς πρὸς Α. ἢ πρὸς Δ. ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ μετρουμένη εἰς μοίρας ἐπὶ τόξου τοῦ ἰσημερινοῦ.

Ὡς πρῶτον μεσημβρινὸν ἐλάμβανον οἱ ἀρχαιότεροι γεωγράφοι τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου, ἀνηκούσης εἰς τὴν συστάδα τῶν Καναρίων νήσων, κειμένων πρὸς Δ. τῆς Ἀφρικῆς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ. Οἱ Γάλλοι λαμβάνουσιν ὡς τοιοῦτον τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων καὶ οἱ Ἄγγλοι τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ παρὰ τὸ Λονδίνον κειμένου ἀστεροσκοπείου τοῦ Γρήνουϊνς.

Ὁ πρῶτος λοιπὸν μεσημβρινὸς διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, εἰς **ἀνατολικὸν** καὶ **δυτικόν***.

Καὶ ὅσαι μὲν χῶραι κεῖνται ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαιρίῳ, ἔχουσιν ἀνατολικὸν μῆκος, ὅσαι δ' ἐν τῷ δυτικῷ, δυτικόν.

Οἱ τόποι λοιπόν, οἱ ὁποῖοι κεῖνται ἐπὶ τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρινοῦ, τῆς διερχομένης διὰ τῆς νήσου Φέρου, δὲν ἔχουσι μῆκος ἢ, ὡς λέγουσιν, ἔχουσι μῆκος 0⁰, οἱ δὲ τόποι, οἵτινες κεῖνται ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡμιπεριφερείας τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ, ἔχουσι μῆκος 180⁰ μοιρῶν.

Ὡστε τὸ ἐλάχιστον μῆκος εἶναι 0⁰ καὶ τὸ μέγιστον 180⁰, πᾶσαι δὲ αἱ χῶραι, αἵτινες κεῖνται μεταξὺ τῶν δύο ἡμισφαιρίων, ἔχουσι μῆκος μεγαλύτερον τῶν 0⁰ καὶ μικρότερον τῶν 180⁰. Καὶ ὅσαι μὲν πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἡμιπεριφέρειαν, τὴν διερχομένην διὰ τῆς νήσου Φέρου, ἔχουσι μῆκος μικρόν, ὅσαι δὲ πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἀντίθετον ἡμιπεριφέρειαν ἔχουσι μῆκος μεγαλύτερον.

* Εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας τὸ γεωγραφικὸν μῆκος ἀναγινώσκεται ὀριζοντίως, τὸ δὲ γεωγραφικὸν πλάτος καθέτως. Αἱ διευθύνσεις τῶν γραμμῶν τῶν μήκους καὶ τοῦ πλάτους συναντῶνται· ἐν τῇ συναντήσει δὲ τούτων προσδιορίζεται ἡ θέσις ἐκάστου τόπου.

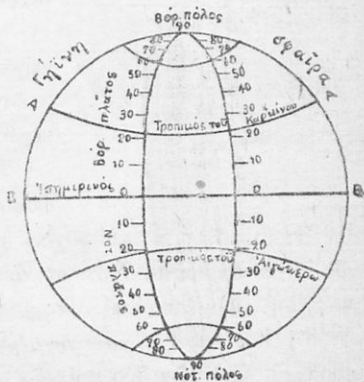
ΣΗΜ. Τὸ μέσον τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου ἔχει περίπου 40 μοίρων ἀνατολ. μήκος, ὅπερ γράφεται Α. Μ. 40°, καὶ σημαίνει ὅτι τὸ μέσον τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου κεῖται πρὸς Α. τῆς ἡμικυκλικῆς τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ, τῆς διερχομένης διὰ τῆς γῆσου Φέρου καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ 40 μοίρας.

Διαφορὰ τῆς ὥρας κατὰ τὰ διάφορα μήκη.

Ὡς ἐν ταῖς προηγουμένοις εἶδομεν, πάντες οἱ κείμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γήινου μεσημβρινοῦ τόποι ἔχουσι κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμήν μεσημβριαν, ὡς καὶ πάντες οἱ κείμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντιμεσημβρινοῦ ἔχουσι μεσονύκτιον. Ὅταν λοιπὸν ἐν Ἀθήναις ἔχωμεν μεσημβριαν, πάντες οἱ τόποι, οἱ κείμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ, ἔχουσι μεσημβριαν, οἱ δὲ ἄλλοι τόποι ἔχουσιν ὥρας ἀναλόγως τοῦ μήκους τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτῶν.

Ἐπομένως ἡ διαφορὰ τῆς ὥρας τόπου τινὸς κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμήν, ὡς πρὸς τὴν ὥραν ἑτέρου τόπου, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μήκους τοῦ τόπου τούτου.

Ἐνεκα λοιπὸν τῆς ἡμερησίας κινήσεως τῆς γῆς αἰ 360° τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ οἱ δι' ἑκάστης μοίρας διερχόμενοι μεσημβρινοὶ ἀντικαθέρχονται κανονικῶς, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, πρὸ τοῦ ἡλίου ἐν διαστήματι 24 ὡρῶν.

Ἐκ ταύτου λοιπὸν συμπεραίνομεν ὅτι, ὅταν δύο τόποι ἀπέχωσι 15° ἀπὸ ἀλλήλων, ἢ μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ εἶναι μία ὥρα ($360^\circ : 24 = 15^\circ$), καὶ ὅταν πάλιν ἡ διαφορὰ εἶναι 10 μόνον μοίραι, τότε ἡ διαφορὰ εἶναι 4 πρῶτα λεπτὰ τῆς ὥρας, ἦτοι $\frac{1}{15}$ τῆς ὥρας.

Ὁ ἥλιος, ὡς εἶπομεν, φαίνεται ὅτι κινεῖται ἐξ Α. πρὸς Δ., κατ' ἀκολουθίαν πρῶτον διέρχεται διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν τόπων, τῶν κειμένων πρὸς Α., πολὺ πρὶν ἢ φθάσῃ τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν· ἐπομένως ἡ ὥρα τῶν τόπων ἐκείνων εἶναι μᾶλλον προκεχωρηκυῖα. Τάναπαλιν δὲ συμβαίνει διὰ τοὺς τόπους, τοὺς κειμένους πρὸς δυσμὰς τῶν Ἀθηνῶν· π.χ. ὅταν ἐν Ἀθήναις εἶναι μεσημβρία, εἰς τόπον ἀπέχοντα τῶν Ἀθηνῶν 15° ἀνατολικῶς μήκους εἶναι 1 μ. μ., 11 δὲ π. μ. μόνον εἰς τόπον ἔχοντα δυτικὸν μήκος 15 μοιρῶν.

Ζῶναι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς οἱ τροπικοὶ καὶ οἱ πολικοὶ κύκλοι διαιροῦσιν εἰς πέντε μεγάλας ζώνας, τὰς ἑξῆς·

α') Εἰς τὴν *διακεκαυμένην ζώνην*, τεμνομένην ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς δύο ἴσα μέρη καὶ ἔκτεινομένην ἑκατέρωθεν μέχρι τοῦ τροπικοῦ τοῦ καρκίνου πρὸς Β. καὶ τοῦ αἰγίουπερου πρὸς Ν. Ἐν αὐτῇ

ἐπικρατεῖ μέγιστη θερμότης, διότι, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες πίπτουσιν ἐπ' αὐτῆς καθέτως.

Τὸ πλάτος τῆς ζώνης ταύτης εἶναι περίπου 5000 χιλιομέτρων.

β') Εἰς τὴν βορείαν εὐκρατον ζώνην, κειμένην ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ καὶ ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ τροπικοῦ τοῦ καρκίνου μέχρι τοῦ Β. πολικοῦ κύκλου.

γ') Εἰς τὴν νοτίαν εὐκρατον ζώνην, κειμένην ἐν τῷ Ν. ἡμισφαιρίῳ καὶ ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ τροπικοῦ τοῦ αἰγόκερω μέχρι τοῦ Ν. πολικοῦ κύκλου.

Τὸ πλάτος ἑκατέρας τούτων εἶναι ὡσαύτως 5,000 χιλιομέτρων.

Ἡ θερμότης καὶ τὸ ψῦχος συμβαίνει νὰ εἶναι εἰς τὰς ζώνας αὐτὰς συγκεκρασμένα, διότι αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου προσπίπτουσι πλαγίως, δηλ. δὲν ἐπικρατεῖ οὔτε μεγάλη θερμότης οὔτε πολὺ ψῦχος.

δ') Εἰς τὰς δύο κατεψυγμένας ζώνας, ἑκατέρα τῶν ὁποίων περιορίζεται ὑπὸ τῶν δύο πολικῶν κύκλων.

Ἐκάστη τούτων ἔχει πλάτος μόνον 2,500 χιλιομέτρων. Καλοῦνται δὲ κατεψυγμένα, διότι ἐν αὐταῖς ἐπικρατεῖ μέγιστον ψῦχος, καθόσον αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες προσπίπτουσι πολὺ πλαγιώτερον ἢ εἰς τὰς δύο εὐκράτους ζώνας.

Παράλληλοι κύκλοι. Παράλληλοι κύκλοι τῆς γῆς λέγονται οἱ κύκλοι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους φανταζόμεθα ὅτι διέρχονται παραλλήλως τοῦ ἰσημερινοῦ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαιρίων (τοῦ αὐτοῦ πλάτους). Μεταξὺ δὲ τούτων τέσσαρες διακρίνονται ὡς σπουδαιότατοι.

Ἐκ τούτων δύο καλοῦνται τροπικοὶ καὶ δύο πολικοί.

Τῆνας ὀνομάζομεν τροπικοὺς κύκλους.

Ὁ ἥλιος ἔνεκα τῆς κλίσεως τοῦ γήινου ἄξονος δὲν ῥίπτει πάντοτε κατακορύφως τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. Διότι κατὰ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον ἀπομακρύνεται τοῦ ἰσημερινοῦ 23° 27' πρὸς Β. κατὰ δὲ τὸ χειμερινὸν 23° 27' πρὸς Ν.

Οἱ παράλληλοι πρὸς τὸν ἰσημερινόν, οἱ εὗρισκόμενοι εἰς τὴν ἀνω-

τέρω ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν, λέγονται **τροπικοὶ κύκλοι**. Καὶ ὁ μὲν ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ εὐρισκόμενος λέγεται **τροπικὸς τοῦ καρκίνου**, ὁ δὲ ἐν τῷ Ν. **τροπικὸς τοῦ αἰγόκερω**.

ΣΗΜ. Ἀμφότεροι οἱ παράλληλοι οὗτοι δεικνύουσι τὸ μέγιστον ὄριον τῆς κατ' ἐπίφασιν ἀπομάκρυνσως τοῦ ἡλίου ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ.

Τίνες ὀνομάζομεν πολικοὺς κύκλους.

Πολικοὺς κύκλους ὀνομάζομεν τοὺς κύκλους ἐκεῖνους, οἵτινες ἀπέχουσιν ἀφ' ἐκάστου τῶν πόλεων $23^{\circ} 27'$ λ., καὶ ὁ μὲν πρὸς Β. καίμενος λέγεται **βόρειος ἢ ἀρκτικὸς κύκλος**, ὁ δὲ πρὸς Ν. **νότιος ἢ ἀνταρκτικὸς κύκλος**.

ΣΗΜ. Οἱ πολικοὶ κύκλοι δεικνύουσι τὸ ὄριον, ἐνθα ὁ ἥλιος ἐπὶ 24 ὥρας φαίνεται χωρὶς νὰ δύσῃ καὶ τὰνάπαλιν χωρὶς νὰ ἀνατείλῃ. Εἶναι οἱ τόποι, ὅπου ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ διαρκεῖ 24 ὥρας κατὰ τὴν μεγίστην κατ' ἐπίφασιν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἡλίου ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ.

Ἄτμὸσφαιρα.

Ὁ ἀήρ, ὁ ὁποῖος περιβάλλει τὴν γῆν πανταχόθεν καὶ χρησιμεύει μαζὶ μὲ τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου εἰς τὴν ζωὴν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, ὀνομάζεται **ἀτμὸσφαιρα**¹. Ὁ ἀήρ οὗτος σύγκεται ἀπὸ ὀξυγόνον, ἄζωτον καὶ ἄλλα χρήσιμα εἰς τὴν ζωὴν συστατικά· ἐπειδὴ δὲ περιλαμβάνει καὶ ἀτμοὺς ὑδάτων λέγεται καὶ ἀτμὸσφαιρα.

Ἡ ἀτμὸσφαιρα εἶναι μᾶζα ἀερώδης καὶ διαφανῆς. ἀπαραίτητον στοιχεῖον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου (προφυλάττει τοῦτον ἀπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ τοῦ ψύχους), ἔχει δὲ ὕψος (πάχος) περὶ τὰ 80 χιλιόμετρα καὶ σχῆμα σφαιρικόν, ὅπως ἡ γῆ.

Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ δὲν εἶναι σῶμα, τὸ ὁποῖον βλέπομεν, ἀλλὰ γίνεται τοῦτο αἰσθητὸν εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ὠθήσεώς του, ὅταν κινήται, δηλ. φυσᾷ. Εἰς ὕψος δισχιλίων περίπου μέτρων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ὁ ἀήρ εἶναι τόσο ἀραιός, ὥστε σχεδὸν δὲν εἶναι ἀναπνεύσιμος. Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι πυκνότερος καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνερχόμενοι πρὸς τὰ ὕψη παρατηροῦμεν τοῦτον ἀραιότερον καὶ ἐλαφρότερον.

Ἐν τούτοις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγένετο ἀναβάσεις ὑπὸ τολμη-

(1) Ὁ ἀήρ εἶναι μίγμα ὀξυγόνου 1)2 κατὰ τὸν ὄγκον καὶ ἀζώτου 2)6 περίπου. Περιέχει πρὸς τούτοις καὶ μικρὰν ποσότητα ἀνθρακικοῦ ὀξέος τὸ ὅπονον εἶναι χρησιμὸν εἰς τὴν διατροφήν τῶν φυτῶν, ἠδρατιμοὺς καὶ ἄλλα τινὰ στοιχεῖα εἰς μικρὰν ποσότητα.

ρῶν ἀεροναυτῶν (ἀεροπόρων) εἰς ὕψος 10 χιλιομέτρων, πάντοτε ὁμῶς τῇ βοηθείᾳ εἰσπνοῶν. **ὄξυγόνου**, αἷτινες δὲν ἠμποδίσαν τοὺς ἀεροναύτας νὰ πάθωσι λιποθυμίαν.

Γενικῶς, ἐφ' ὅσον ὑψούμεθα πρὸς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ θερμοκρασία κατέρχεται ἀνάβασις π. χ. 200 μέτρων ἐπιφέρει πτώσιν θερμοκρασίας 1^ο περίπου.

Ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας συμβαίνουνσι πάντα τὰ λεγόμενα μετεωρολογικὰ φαινόμενα, λ.χ. **νέφη, βροχή, χάλαζα, χιῶν, ὄμιχλη, δρόσος, ὑγρασία, ἀστραπή, βροντή, κεραυνός, οὐράνιον τόξον ἢ ἴρις, ἄνεμος, θύελλα, καταιγίς, λαίλαψ, κυκλών.**

Πῶς διανέμεται ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Οἱ τόποι, οἱ κείμενοι μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν κύκλων, ἔχουσι τὴν μεγαλυτέραν θερμότητα, διότι δέχονται κατακορῦφος τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Ἐφ' ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὸν Β. ἢ Ν. πόλον καὶ ἀπομακρυνόμεθα τῶν τροπικῶν, ἐπὶ τοσοῦτον αἰσθανόμεθα ὀλιγωτέραν θερμότητα, διότι εἰς τοὺς τόπους τούτους αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες προσπίπτουσι πλαγίως.

Γενικῶς δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους, ἢ ὑπὸ τοῦ ἡλίου παρεχομένη θερμότης εἰς τὴν γῆν ἐλαττοῦται.

Περὶ θερμοκρασίας (1).

Ὁ ἀήρ εἶναι θερμὸς ἢ ψυχρὸς ἢ θερμοκρασία αὐτοῦ ἐξαρτᾶται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτῖνων (καθέτως πλαγίως), ἥτοι ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους (δηλ. ἡ ἀπόστασις τοῦ τόπου τούτου ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ). Τὸ ὕψος, ὁ προσανατολισμός.

(1) Ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς φυσικῆς γνωρίζομεν ὅτι ὁ βαθμὸς τῆς θερμάνσεως σώματός τινος καλεῖται **θερμοκρασία** αὐτοῦ. Ἐπίσης δὲ γνωρίζομεν ὅτι πᾶν σῶμα ὅσον περισσότερο θερμαίνεται τόσο περισσότερο ὁ ὄγκος αὐτοῦ ἐλαττοῦται. Κατ' ἀκολουθίαν θερμοκρασία τοῦ ἀέρος λέγεται ὁ βαθμὸς τῆς θερμάνσεως αὐτοῦ.

ἡ γειννίασις τῶν θαλασσῶν, ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτῶν σχετικῶς πρὸς τὴν ἕξορὰν τροποποιουσι τὴν θερμοκρασίαν τοῦ τόπου.

Τὰ θερμομέτρα εἶναι τὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων προσδιορίζεται ἡ θερμοκρασία.

Ἄνεμοι.

Οἱ ἄνθρωποι ἔχουσιν ἀνάγκην διὰ νὰ ζήσωσι καθαροῦ ἀέρος. Ἀνάγκη λοιπὸν κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ ἀνοίγη τις τὰ παράθυρά του. Ὁ καθαρὸς αἶθρ δίδει εἰς τὸν ἄνθρωπον ζωὴν.

Τὰ δένδρα καὶ ἐν γένει τὰ δάση καθαρίζουσι τὸν ἀέρα.

Εἰς τὴν ἕξοχὴν ὁ αἶθρ εἶναι πολὺ καθαρότερος ἢ εἰς τὴν πόλιν (1).

Ἄνεμος ὀνομάζεται ἡ ἰσχυρὰ κίνησις (ρεῦμα) τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. δηλ. ὅταν κινήται πολὺ καὶ σφοδρῶς, τότε λέγεται ἄνεμος.

ΣΗΜ. Ἡ αἰτία τῆς κινήσεως ὀφείλεται εἰς ἀνισότητάς τῆς πίεσεως, προσερχομένης εἴτε ἐκ διαφορῶν τῆς θερμοκρασίας εἴτε ἐκ συμπυκνώσεως ὑδατῶν.

Ὁ θερμὸς αἶθρ γενικῶς, ἐπειδὴ εἶναι ἐλαφρότερος, ὑψοῦται πρὸς τὰ ἀνώτερα στρώματα καὶ τὸ κενόν, τὸ ὁποῖον τείνει νὰ παραχθῇ, πληροῦται ὑπὸ ἀέρος ψυχροτέρου, ὅστις πανταχόθεν συρρέει (2).

Ὁ ἄνεμος, ὅταν πνέῃ ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν μέρος, λέγεται **ἀνατολικὸς** ἢ **ἀππλιώτης** (Α. κοινῶς λεβάντες). Αὐτὸς συνήθως φέρει βροχὴν.

Ὁ ἄνεμος, ὅστις πνέει ἀπὸ τὸ δυτικὸν μέρος, λέγεται **ζέφυρος** (Δ. πονέντες)· οὗτος εἶναι συνήθως δροσερὸς καὶ εὐχάριστος.

Ὁ ἄνεμος, ὅστις πνέει ἀπὸ τὸ νότιον μέρος, λέγεται **νότιος** (Ν. νοτιᾶς, ὄστρια). Εἶναι θερμὸς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ὀχληρὸς.

Ὁ ἄνεμος, ὅστις πνέει ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος, λέγεται **βορρᾶς**

(1) Ὁ μέγας Ἄγγλος φιλόσοφος Σπένσερ συμβουλεύων τοὺς ἀθρώπους νὰ ἀγαπῶσι τὴν ἕξοχὴν λέγει οἱ ἄνθρωποι κάμνουσι τὴν πόλιν καὶ ὁ θεὸς τὴν ἕξοχὴν.

(2) Τὰ ἀνωτέρω γίνονται καταληπτὰ εἰς τοὺς κλητάς, ἐὰν ἔχωμεν δύο δωμάτια συγκοινωνοῦντα διὰ θύρας. Τότε, ἂν θερμάνωμεν τὸ ἐν διὰ πυρός, τὸ δὲ ἄλλο ἀφήσωμεν ψυχρόν. παρατηροῦμεν ὅτι σχηματίζεται ρεῦμα ἀέρος ἐκ τοῦ ψυχροῦ πρὸς τὸ θερμὸν ἐκ τῶν κάτω μερῶν, ὡς καὶ ἄλλο ρεῦμα ἐκ τοῦ θερμοῦ δωματίου πρὸς τὸ ψυχρὸν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν. Τοῦτο φαίνεται καλύτερον, ἂν ἀφήσωμεν ἡμίκλειστον τὴν θύραν καὶ θέσωμεν δύο κηρία ἐν εἰς τὸ κάτω καὶ ἕτερον εἰς τὸ ἄνω μέρος, βλέπομεν ὅτι ἡ φλόξ τοῦ κάτω κηρίου στρέφεται πρὸς τὸ θερμὸν δωμάτιον, ἡ δὲ φλόξ τοῦ ἄνω κηρίου πρὸς τὸ ψυχρὸν δωμάτιον.

(Β. κοινῶς βορηᾶς, τραμουντάνα ἢ γραίγος)· δροσερὸς ὅπως δῆποτε τὸ θέρος (μελτέμα καὶ ψυχρὸς τὸν χειμῶνα, κατ' ἐξοχὴν δὲ ὑγιεινὸς διὰ τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων αὐτῶν ἀνέμων ὁ μεταξὺ τοῦ νότου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ πνέων ἄνεμος λέγεται **εὐρος** ἢ **δύρος** (ΝΑ. κοινῶς σιρόκος). Εἶναι συνήθως ὑγρὸς, σφοδρὸς καὶ βίαιος καὶ ταράσσει τὴν θάλασσαν εἰς μέγιστον βαθμὸν.

Ὁ μεταξὺ τοῦ βορρᾶ καὶ τοῦ ζεφύρου λέγεται **οὐκίρων** ἢ **ἀργέστης** (κοινῶς μαίστρος)· πνέων ἀπὸ ΒΔ. ψυχρὸς τὸν χειμῶνα.

Ὁ μεταξὺ τοῦ νότου καὶ τοῦ ζεφύρου (πονέντες) λέγεται **λιψ** (λίβας, γαρμπῆς) πνέων ἀπὸ ΝΔ. ψυχρότατος μὲν τὸν χειμῶνα, θερμότατος δὲ καὶ καυστικὸς τὸ θέρος καὶ ὁ ἀπὸ ΒΑ. πνέων ἄνεμος, ὀνομάζεται **καικίας** (κοινῶς γραιγολεβάντες) συνήθως φέρων βροχὴν καὶ ἐνίοτε τὸν χειμῶνα χιόνας.

ΣΗΜ. Αἱ σφοδραὶ κινήσεις τοῦ ἀέρος γεννῶσι τοὺς ἀνέμους, τοὺς ὁποίους ὀνομάζομεν **κυκλῶνας**, **σέφωνας**, **θυέλλας**, **κλύδωνας**· οἱ ἄνεμοι αὐτοὶ εἶναι καταστρεπτικώτατοι, διότι προξενοῦσι φοβεράς καταγίγδας καὶ τρικυμίας.

Οἱ ἄνεμοι λοιπὸν προξενοῦσι καὶ καλὸν καὶ κακόν· καλὸν μὲν διότι καθαρίζουσι τὴν ἀτμόσφαιραν, κινοῦσι τὰ ἱστιοφόρα πλοῖα, τοὺς ἀνεμομύλους, διὰ τοῦ ἀνέμου ἀντλοῦσιν ὕδωρ ἐν τῶν φρεάτων κλπ., κακὸν δὲ διότι κρημνίζουσι οἰκίας, ἐκρίζωνουσι δένδρα, καταποντίζουσι πλοῖα.

Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι γνωρίζουσι καλύτερον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τοὺς ἀνέμους, εἶνε οἱ ναυτικοί.

Ἄνεμοδείκτης.—Εἰς τὴν αὐλὴν ἢ εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἢ διεύθυνσις τῶν ἀνέμων μεταβάλλεται, διότι συναντῶσι τοίχους καὶ ἄλλα κωλύματα καὶ ἀλλάσσουσι διεύθυνσιν.

Διὰ νὰ εὐρωμεν τὴν ἀληθῆ διεύθυνσιν τοῦ πνέοντος ἀνέμου πρέπει νὰ ἀνέλθωμεν εἰς μέρος ὑψηλὸν καὶ ἐλεύθερον.

Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς κορυφῆς πύργων, κωδωνοστασιῶν ἢ οἰκοδομημάτων ὑψηλῶν, θέτουσιν ὄργανόν τι ἀπλούστατον, τὸ ὁποῖον καλεῖται **ἀνεμοδείκτης**. Παρατηρήσατε αὐτόν. Οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ κατακορύφου ἄξονος. Ἐπ' αὐτοῦ εἶναι προσηρμοσμένα δύο τεμνόμενα λεπτὰ ῥάβδοι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ἔχει τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεσημβρινοῦ καὶ ἡ ἄλλη τοῦ παραλλήλου. Ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ἄξονος εἶναι βέλος ἢ ἄλλο τι ἀντικείμενον, συνήθως εἰς πετεινὸς δυνάμενος

νά στρέφηται περί εαυτόν. Τοῦτο ὁ ἄνεμος στρέφει ἐκάστοτε κατὰ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ καὶ λαμβάνει ἢ τὴν πρὸς Β. ἢ τὴν πρὸς Ν. ἢ τὴν πρὸς Α. ἢ τὴν πρὸς Δ. ἢ καὶ ἄλλην τινὰ μεσάζουσιν διεύθυνσιν, δηλ. ἐκείνην τοῦ ἀνέμου.

ΣΗΜ. α' Τὸ ἀπλοῦν τοῦτο ὄργανον δύνανται εὐκόλως νὰ κατασκευάσωσιν αἰμαθηταί. Ὁ ἀκατάστατος ἄνθρωπος λέγουσιν ὅτι ἐμοιάζει πρὸς ἀνεμοδείκτην (ἀνεμοδοῦραν) διατί ;

ΣΗΜ. β' Πλείοτερα περί τῶν πνεόντων ἀνέμων κατὰ τοὺς ὠκεανούς καὶ τὰς ἡπείρους κανονικῶς, ἴται ἀληγεῖς καὶ ἀνταληγεῖς, περιοδικούς, μουσῶνας κλπ. βλέπε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μεγάλῃ γεωγραφίᾳ σελ. 28.

Ἵγρασία.

Τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας ἔνεκα τῆς ἐξατμίσεως τῶν ὑδάτων, ἅτινα εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, περιέχουσιν ὑδρατμούς. Καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀτμόσφαιρα ἔχη πολλοὺς ὑδρατμούς, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ περιλάβῃ ἄλλους, τότε λέγομεν ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι κεκορεσμένη, δηλ. πλήρης ὑδρατμῶν, ἡμεῖς δὲ τότε αἰσθανόμεθα **ὑγρασίαν** καὶ τὸν καιρὸν τοῦτον ὀνομάζομεν **ὑγρὸν**. Ὅταν δὲ ἡ ἀτμόσφαιρα περιέχῃ πολὺ ὀλίγους ὑδρατμούς, τοὺς ὁποίους οὐδόλως αἰσθανόμεθα, τότε λέγομεν ὅτι εἶναι **ξηρασία** καὶ ὅτι ὁ καιρὸς εἶναι **ξηρὸς**.

Περὶ κλίματος καὶ τῆς διατάξεως τῶν κλιμάτων.

Ὁ συνδυασμὸς τῆς θερμοκρασίας, τῶν ἀνέμων καὶ τῆς βροχῆς προσδιορίζει τὸ λεγόμενον **κλίμα** τόπου τινὸς καὶ ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ διάφοροι συνδυασμοὶ δύνανται νὰ γίνωσι τῶν ἀνωτέρω τριῶν φαινομένων, διὰ τοῦτο καὶ διάφορα εἶναι τὰ κλίματα ἐπὶ τῆς γῆς. Κυρίως διακρίνουσι πέντε κυρίας κλιματικὰς ζώνας, ὡς εἶδομεν ἐν τῇ περὶ ζωνῶν παραγράφῳ.

1) μίαν ζώνην **διακεκαυμένην**, λίαν θερμὴν καὶ λίαν ὑγρὰν·

2) δύο ζώνας **ἐδκράτους**, μετρίως θερμὰς καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑγρὰς, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ τόπων εὐρισκομένων ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἢ περὶ τόπων μεσογειῶν·

3) δύο ζώνας **κατεψυγμένας** κατὰ τοὺς δύο πόλους, ὅπου ἐπικρατεῖ ὀλίγη ὑγρασία ἐλλείπει θερμότητος. χειμῶν λίαν δορυς καὶ θέρος σχεδὸν ψυχρὸν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπὶ τὸ κλίμα ἐνός τόπον ἐπίδρασις τῆς θαλάσσης. — Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ θάλασσα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας θερμαίνεται βραδύτερον τῆς ξηρᾶς καὶ ψύχεται ὡσαύτως βραδύτερον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός. Εἶτα ἐπὶ πλεόν καὶ οἱ ὑδρατιμοί, τοὺς ὁποίους παρέχει διαρκῶς εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἐπαυξάνουσι σημαντικῶς τὴν θερμοκρατικὴν ἐνέργειαν.

Ἐγ περιλήψει δυνάμεθα νῦν εἰπόμεν ὅτι, ἐνῷ ἡ ξηρὰ ἐπαυξάνει τὰς παραγομένας διαφορὰς τῆς θερμοκρασίας ὑπὸ τῶν ὥρων τοῦ ἔτους, ἀφ' ἑτέρου ἡ θάλασσα τὰς μετριάζει καθιστῶσα ταύτας μικροτέρας.

Ὡς ἐκ τούτου διακρίνομεν κλίματα ὠκεάνια, εὐνοϊκὰ εἰς τὴν καλλιεργίαν καὶ γενικῶς γλυκῆ καὶ ὑγρὰ, καὶ κλίματα ἠπειρωτικά, ξηρὰ, ἀκατάλληλα πρὸς ἄνετον βίωσιν καὶ ὑποκείμενα εἰς μεγάλας διαφορὰς θερμοκρασίας κατὰ τὴν νύκτα, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς ὥρας τοῦ ἔτους εἰς τὴν ἄλλαν (τὸ ἐν τῇ Α. Εὐρώπῃ ἠπειρωτικὸν κλίμα εἶναι μέτριον).

Πῶς ἐπίδρα τὸ ὕψος ἐπὶ τὸ κλίμα.— Γενικῶς ἐφ' ὅσον ὑψόμεθα πρὸς τὴν ἀτμόσφαιραν ἡ θερμοκρασία κατέρχεται (ἀνάβασις π. χ. 200 μέτρων ἐπιφέρει πτώσιν θερμοκρασίας 1^ο περίπου). Τὸ ὕψος λοιπὸν δημιουργεῖ τὰ τοπικὰ λεγόμενα κλίματα· καταφανέστερον δὲ γίνεται τοῦτο εἰς τὰς περὶ τὸν ἰσημερινὸν θερμὰς χώρας, ὅπου τὰ ὑψηλὰ αὐτῶν μέρη ἔχουσι κλίμα εὐκρατον, τὰ ὑψηλότερα δὲ τῶν ὀρέων εἰς μὲν τῆς ὑπώρειας καλύπτονται ὑπὸ τροπικῶν δασῶν, ἐπὶ δὲ τῶν κορυφῶν αὐτῶν φέρουσιν αἰωνίως χιόνας.

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀσίας.

Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα τῶν πέντε ἠπειρῶν, ἔχει ἕκτασιν 44 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 870 ἑκατομ. κατοίκων. Ἐκτείνεται ὀλόκληρος ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ καὶ κατὰ τὰς τρεῖς αὐτῆς ζώνας. Ἡ Εὐρώπη εἶναι προέκτασις αὐτῆς πρὸς δυσμὰς.

Ἡ Ἀσία πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εἰρημικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ, ΝΔ: ὑπὸ τῆς ἐπιμήκους καὶ στενῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, χωριζομένη ὑπὸ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τῶν Οὐραλίων ὀρέων.

Ὄριζόντιος διαμελισμὸς, ἄκται καὶ θάλασσαί.— Ἡ Ἀσία διαμελίζεται πανταχόθεν. Ἡ πρὸς Β. παραλία αὐτῆς εἶναι ἀναπεπταμένη πρὸς τὸν παγωμένον ὠκεανὸν καὶ πάντοτε σχεδὸν περιβάλλεται ὑπὸ πάγων. Σχηματίζει τοὺς κόλπους τοῦ Ὄβιοις καὶ τοῦ Ἰενεδέν, τὸ ἀκρωτήριον Τσελγιουσκίνον, τὸ βορειότατον, καὶ περατοῦται εἰς τὸ Ἀνατολικὸν ἀκρωτήριον κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Βεργιγγείου πορθμοῦ κείμενον.

Ἡ ἀνατολική ἀκτὴ εἶναι ἀναπεπταμένη πρὸς τὸν Μέγαν ἢ Εἰσημερινὸν ὠκεανὸν καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτῆς ἄκρον καλύπτεται διαρκῶς σχεδὸν ὑπὸ πάγων, τὸ δὲ νότιον οὐδέποτε βλέπει χειμῶνα.

Πληθὺς νήσων περιβάλλει αὐτὴν ἐν εἴδει τείχους. Μεταξὺ δὲ τούτων καὶ τῆς Ἠπείρου σχηματίζονται μεσόγειοι θάλασσαι, ἡ *Βεργίγειος*, ἡ *ὀχοισικὴ*, ἡ *ἰαπωνικὴ*, ἡ *κιρῖνη*, ἡ *ἀνατολικὴ* καὶ ἡ *νοτιὰ σινικὴ*, ἥτις σχηματίζει τοὺς κόλπους τοῦ Τογκίνου καὶ τοῦ Σιάμ, συγκοινωνοῦσαι ἅπασαι αἱ θάλασσαι αὗται μετὰ τοῦ Εἰσημικοῦ ὠκεανοῦ.

Αἱ πρὸς Ν. ἀκταὶ εἶναι ἀναπεπταμέναι πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τοῦ νοτιωτάτου ἄκρου *Ῥωμανία* (ἀκρωτήριον Βουροῦ), ὅπερ πλησιάζει τὸν ἰσημερινὸν μέχρι τῆς πρὸς Δ. κειμένης Ἀραβίας. Σχηματίζουσι δὲ τὸν *Βεγγαλικὸν* κόλπον, τὴν μεγίστην χερσόνησον τῶν *Α. Ἰνδιῶν*, καταλήγουσαν εἰς τὸ ἀκρωτήριον *Κομορῖνον*, τὴν *Ἰνδικὴν* θάλασσαν, τὸν μέγαν *περσικὸν* κόλπον συγκοινωνοῦντα διὰ τοῦ Ὀρμουζίου πορθμοῦ.

Πρὸς Δ., ὡς εἴπομεν, ἐκτείνεται ἡ μεγάλη χερσόνησος τῆς Ἀραβίας καὶ ὁ πορθμὸς *Βαβέλ Μανδέβ*, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνεῖ ὁ Εἰσημικὸς ὠκεανὸς μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ λοιπὸν βρέχονται ὑπὸ τῆς στενῆς καὶ μακρᾶς *Ἐρυθρᾶς θαλάσσης*, ἥτις χωροῦσα μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς *Μεσογείου* θαλάσσης διὰ τῆς διώρυχος τοῦ *Σουέζ*.

Τὰ παράλια τῆς *Συρίας* καὶ αἱ νῆσοι *Κύπρος* καὶ *Ῥόδος* περιβρέχονται ὑπὸ τῆς *Μεσογείου*, αἱ δὲ ἀκταὶ τῆς *Μ. Ἀσίας*, αἵτινες σχηματίζουσι καὶ τὸ δυτικώτατον ἀκρωτήριο, τὸ *Λεκτὸν* ἢ *Μπαμπᾶ*, περιβρέχονται ὑπὸ τοῦ *Αἰγαίου* πελάγους καὶ τοῦ *Εἰθιῶνου* πόντου.

Ἡ *Κασπία* θάλασσα εἶναι μεγάλη λίμνη ἄλμυροῦ ὕδατος ✕

Χερσόνησοι καὶ νῆσοι. — Ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ Βεργίγειου πορθμοῦ ἀπαντῶμεν κατὰ σειρὰν τὴν χερσόνησον *Καμισιάκιαν*, τὸ ἰαπωνικὸν ἀρχιπέλαγος, τὴν χερσόνησον *Κορέαν*, τὴν νῆσον *Φορμόζαν*, τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν *Φιλιππίνων*, τὴν νῆσον *Βόρνεον*, τὴν χερσόνησον *Ἰνδοκίναυ* καὶ τὴν χερσόνησον *Μαλάκκαν* καταλήγοντες εἰς τὸ ἀκρωτήριο *Ῥωμανία*.

Μεταξὺ τῶν ὠκεανῶν *Εἰρηνικοῦ* καὶ *Ἰνδικοῦ*, οἵτινες συγκοινωνοῦσι διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς *Μαλάκκας*, καὶ μεταξὺ Ἀσίας καὶ Ὠκεανίας εὐρίσκονται αἱ μεγάλαι νῆσοι *Σουμάτρα* καὶ *Ἰάβα* καὶ πολλαὶ ἄλλαι καλούμεναι νῆσοι τῆς *Σούνδης*.

Ἄπασαι αἱ ἀνωτέρω χερσόνησοι καὶ νῆσοι εἶναι ἡφαιστειώδεις, τὸ σπουδαιότερον δὲ ἐν αὐταῖς ἡφαιστειον εἶναι τὸ ἐν Ἰαπωνίᾳ *Φουτσιγιάμα* καλούμενον.

Πρὸς Ν. τῶν Ἰνδιῶν εἶναι ἡ μεγάλη νῆσος *Κεϋλάνη* καὶ αἱ κοραλλιογενεῖς νῆσοι *Μαλδίβαι* καὶ *Λακεδίβαι*.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ὄρη. Ὀροπέδια.

Ἐν Ἀσίᾳ εὐρίσκονται τὰ ὑψηλότερα ὄρη καὶ ὄροπέδια καὶ τὰ μᾶλλον ἐκτεταμένα βαθύπεδα (πεδιάδες) τοῦ κόσμου.

αἱ ὄροπέδια.— Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀσίας εὐρίσκονται τὰ ὄροπέδια (καλούμενον ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν *Βάμι*—*σιτέγι*) τὸ μέγα τοῦτο ὄροπέδιον ἔχει ὕψος ἑξακτασίων πετρῶν.

Τρεῖς μεγάλοι ὄροστοιχοὶ εἰσὶν αἱ μετὰ τὰ ΒΑ. τὰ *Ὀυράνια* (*Θίαν Σάν*, 7,340 μ.), συνέχεια αὐτῶν καὶ τὰ Ἀλτάια, ἅτινα διὰ τῶν ὄροστοιχιῶν *Σιαιανικῶν*, καὶ *Σιανοβοΐων* διήκουσι μέχρι τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ.

Πρὸς τὰ ΝΑ. τὰ *Ἰμαλάια* (δηλ. κατοικία τῶν χιόνων), τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς, μετὰ τὰς καταφύτους αὐτῶν ὑπωρείας καὶ τὰς χιονοσκεπείς καὶ ὑψηλὰς αὐτῶν κλιτύας καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων εὐρίσκεται τὸ *Καουριζαγκάρ* ἢ *Ἐβέρεστον*, ἡ ὑψίστη κορυφή τῆς γῆς (8,840 μ., ὑπερδιπλάσιον τοῦ ἐν Εὐρώπῃ *Δευκοῦ* ὄρους), τὰ ὄρη *Καρακόρομ* καὶ *Κουὲν Λούν*, γυμνὰ καὶ ὑψηλὰ ὅσον σχεδὸν τὰ Ἰμαλάια· μεταξὺ τῶν ὄρέων τούτων ἐκτείνεται τὸ ψυχρὸν καὶ μεμονωμένον ὄροπέδιον *Θιβέτ*, ὅπερ ἔχει ὕψος ὑπὲρ τὸς 5,000 μ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Πρὸς τὰ ΝΑ. τὸ *Ἰνδοκοῦχον*, τὸ οἶονεὶ ὡς σύνδεσμος χρησιμεῖον τοῦ δυτικοῦ μετὰ τοῦ ἀνατ. συμπλέγματος τῶν ὄρέων, τὸ *Ἐλβοῦρον*, τὸ ὄροπέδιον τοῦ *Ἰράν* καὶ ἡ μεγάλη τοῦ *Καυκάσου* ὄροστοιχία (κορυφή *Ἐλβροῦζον* 5,840 μ.) ΒΔ. τοῦ *Καυκάσου*, χωριζόμενον διὰ τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ ποταμοῦ *Κύρου*, ἐκτείνεται τὸ ὄροπέδιον τῆς *Ἀρμε-*

νίας, ἔνθα τὸ ὄρος Ἀραράτ, ἐφ' οὗ προσήραξεν ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε κατὰ τὴν ἁγίαν Γραφήν.

Μεμονωμένοι δὲ ὄροστοιχίαι καὶ ὄροπέδια εἶναι τὸ τῆς Ἀραβίας προεκτεινόμενον πρὸς Β. διὰ τοῦ ὄρους Σινᾶ καὶ τῶν ὄροστοιχιῶν Διβάνου καὶ Ἀντιλιβάνου, τὸ πρὸς Ν. τοῦ Ἰνδοστάν ὄροπέδιον τοῦ Δεζάν, αἱ δύο παράλληλοι ὄροστοιχίαι ἐν Ἰνδοκίνα, διήκουσαι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ αἱ ὑψηλαὶ καὶ ἡφαιστειώδεις ὄροσειραὶ τῆς χερσονήσου Καμπούτζικας.

Πεδιόπεδα. Πεδιόδες.

Ἐν Ἀσίᾳ ὑπάρχουσι πέντε μεγάλαὶ καὶ εὐρεῖαι πεδιάδες (βαθύπεδα): α') ἡ ἀχανὴς πεδιάς τῆς Σιβηρίας κατέχουσα ἅπασαν σχεδὸν τὴν Β. Ἀσίαν καὶ ἑξακολουθοῦσα νὰ ἐκτείνηται καὶ πέραν τῶν Οὐραλίων ὄρεων, ἔνθα πλέον ὄρχεται ἡ εὐρωπαϊκὴ πεδιάς· β') ἡ πρὸς Ν. ταύτης κειμένη Τουρανικὴ πεδιάς (Τουρκεστάν), πρὸς Α. τῆς ὁποίας τὸ μέγα λεκανοπέδιον τοῦ Λόβ Νόρ, τὸ σχηματίζον τὰς ξηρὰς καὶ ἐκτεταμένας στέππας· γ') ἡ τῆς Μεσοποταμίας· δ') ἡ τοῦ Ἰνδοστάν, δηλ. χώρας τῶν Α. Ἰνδιῶν, καὶ ε') ἡ ἀπέραντος καὶ εὐφορος σινική πεδιάς.

Ἔρημοι καὶ στέππαι. — Μεταξὺ δὲ τῶν Οὐραλίων ὄρεων καὶ τῶν Ἰμαλαίων ἀπλοῦται ἡ ἀπέραντος ἔρημος Γόβη, ἐν δὲ τῇ χερσονήσῳ τῆς Ἀραβίας εὐρίσκονται αἱ ἐκτεταμέναι ἔρημοι Νεφοὺδ καὶ Δάχα. Ἀπέραντοι δὲ ἐκτάσεις παρὰ τὰς Λίμνας Λόβ Νόρ καὶ Κασπίαν κατέχονται ὑπὸ στεππῶν.

Ἰδρυογραφία.

Ἐν Ἀσίᾳ τρεῖς κυρίως διακρίνομεν κατευθύνσεις τῶν ὑδάτων, τὴν πρὸς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, τὴν πρὸς τὸν Εἰρηρικόν καὶ τὴν πρὸς τὸν Ἰνδικόν ὠκεανόν. Πολλὰς δὲ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς λίμνας.

Ποταμοί.—Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ εἶναι οἱ ἐξῆς· Πρὸς Β. ὁ Ὄβις, πηγάζων ἐκ τῶν Ἀλταίων ὄρεων, ὁ Ἰνσεσής, ἐκ τῆς λίμνης Βαϊκάλης, ὁ Λένας, ὁ Ἰνδιγίρκας καὶ ὁ Κολύμας, ἅπαντες ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Β. παγωμένον ὠκεανόν, ὁ Ἄμουρ, πλωτὸς διαρρέων χώραν κεκαλυμμένην ὑπὸ ὠραιότατων δασῶν, χύνεται εἰς τὴν Ὀχοτσικὴν θάλασσαν.

Πρὸς Α. ὁ Κίρινος ποταμὸς (Χοάγγ Χὼ) με ὕδατα βορβορώδη διαρρέει τὰς πλουσίας σιτικὰς πεδιάδας, πλημμυρῶν δὲ καταλαμβάνει ἀπεράντους ἐκτάσεις, ὁ Κυανοῦς, ὁ Ἐρυθρὸς ἢ Χογκόι Σι-γιαγγ καὶ ὁ Μεκόγκος, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Σιτικὴν θάλασσαν, ἀπάντες πλωτοὶ ποταμοί.

Πρὸς Ν. ὁ Μενάμ. διαρρέων τὸ Σιάμ, καὶ χύνόμενος εἰς τὸν Σιαμικὸν κόλπον, ὁ Ἰεραβοῦης, ὁ Βραμαπούτρας καὶ ὁ Γάγγης πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἰμαλαίων, ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον, ἀφοῦ σχηματίσωσιν οἱ δύο τελευταῖοι ἀπέραντον δέλτα ἐλώδες καὶ νοσηρόν. Ὁ Ἰνδός, πηγάζων καὶ οὗτος ἐκ τῶν Ἰμαλαίων, χύνεται εἰς τὴν ὀμανικὴν θάλασσαν, ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης, καθιστῶντες εὐφορον τὴν μεταξὺ αὐτῶν χώραν (Μεσοποταμίαν), ἐνοῦνται κατόπιν καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν περσικὸν κόλπον.

Ἐν τῷ κέντρῳ ὁ Ἀμόνο Δάρια (᾽Ωξος) καὶ ὁ Σιο Δάρια (Ἰαξάρτης) ἐκβάλλοντες ἀμφότεροι εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην. Ἐν δὲ τῇ Κασπίᾳ ἐκβάλλει ὁ Κῦρος, οὗ παραπόταμος εἶναι ὁ Ἀράξης.

ΣΗΜ. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀσίας χωροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ ζεύγη Γάγγης καὶ Βραμαπούτρας, Τίγρης καὶ Εὐφράτης σχηματίζουσι δὲ οἱ πλεῖστοι τούτων. δέλτα.

Λίμναι. — Σημαντικότεραι εἶναι ἡ Ἀσφαλίτις λίμνη ἢ Νεκρὰ θάλασσα, εἰς ἣν ἐκβάλλει ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς καὶ ἥτις εἶναι πολὺ ταπεινότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς Μεσογείου θαλάσσης (395 μ.), ἡ Τιβειοῦς (Γεννησαρέι) ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἡ Βαϊκάλῃ ἐν Σιβηρίᾳ, ὅσαι περιέχουσαι γλυκὰ ὕδατα, ἡ Κασπία (439 χιλ. χιλίωμ.) ἡ μεγίστη λίμνη τῆς ὑψηλίου, ὡς ἐκ τούτου καὶ θάλασσα καλουμένη, ἡ Ἀράλη, ἡ Βαϊκάση καὶ ἡ Δόβ Νόρ, περιέχουσαι ἄλμυρά ὕδατα.

Ἡ Ἀσία ἐκτεινομένη ἐπὶ τριῶν ζωνῶν ἔχει κλίμα ποικίλον.

Κλίμα. — Πανταχοῦ τῆς μεσημβρινῆς Ἀσίας ἀπαντῇ ἔνεκα τῶν θαλασσῶν κλίμα ὠκεάνιον, γενικῶς δὲ ἀλλαχοῦ ἐπικρατεῖ ἡπειρωτικὸν κλίμα. Ἐν γένει δὲ ἡ θερμοκρασία εἶναι μεγαλύτερα εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Ἀσίας ἢ ἐπὶ τῶν παράλιων τοῦ Εἰθιοπικοῦ. Ἡ Σιβηρία ὡς κειμένη ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον εἶναι χώρα κατάψυχρος.

Τὰ παράλια τοῦ περσικοῦ κόλπου ἔχουσι κλίμα τῆς διακεκλιμένης ζώνης καὶ τέλος ἐν τῇ θερμοτάτῃ Ἰνδικῇ χώρᾳ δὲν παρατηρεῖται χειμών. Διὰ τοῦτο ἡ ἡπειρος αὕτη παράγει ὄλων τῶν κλιμάτων τὰ προϊόντα καὶ τὰ ζῶα ὄλων τῶν ζωνῶν τῆς γῆς.

Προϊόντα.—Ἡ Ἀσία εἶναι πλουσιωτάτη εἰς προϊόντα.

Ὄρυκτά.—Ἐν τῇ *Σινικῇ* παρὰ τὸ *Τογκίνον* καὶ ἀλλαχοῦ ὑπάρχουσι πλουσιώτατα καὶ παχέα στρώματα *λιθανθράκων* καὶ *σιδήρου*, εἰς τὴν *Μαλάκκαν* *κασσιτέρου* καὶ εἰς τὴν *Σιβηρίαν* *δρυγέρον* καὶ *χρυσοῦ*.

Φυτά.—Ἡ Ἀσία ἔχει ποικιλωτάτην *χλωρίδα* *κοκκοφοίνικας*, *βαμβοῦ* (*Ἰνδοκάλαμον*), *βανανέαν* (*Ἰνδικὴν συκῆν*). Ἐν *Σιβηρίᾳ* ἐκτείνεται ἡ ζώνη τῶν *μεγάλων δασῶν* ἐν τῇ *μεσημβριῶν* καὶ *ἀνατ.* Ἀσία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν χώρα τῆς γεωργίας, καλλιεργεῖται πρὸ πάντων ἡ ὄρυζα, ὁ σίτος, ὁ ἀραβύσιτος, τὸ τέιον, ὁ βάμβαξ, τὰ ἀρωματικά *κιννάμωμον*, *πέπερι*, *μοσχοκάρυον*, ἐπίσης ὄπιον, πολυτιμος *ξύλεια*, *τέκκιον* (εἶδος δρυός), οὗ τὸ ξύλον ἀφθαρτον σχεδόν. *σάνταλον*, (*ἔρυθροξύλον*), *παλίσανδρον* κλπ., ἐξ ὧν κατεργάζονται ποικίλα *κομποτεχνήματα* (*κινεζικὰ*, *ἰαπωνικὰ*), *ζαχαροκάλαμον*, *δητῖναι*, *κόμμι*, *ἀλόη*, *καμφορά*.

Ἡ δυν. Ἀσία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν χώρα τῶν *ἐσπεριδοειδῶν* καὶ *παντοειδῶν καρποφόρων δένδρων*.

Ζῷα.—Ἡ Ἀσία εἶναι ἐπίσης ἡπειρος πλουσιωτάτη εἰς ζῷα. πανταχοῦ αὐτῆς ὑπάρχουσι κατοικίδια ζῷα, πρὸς δὲ καὶ *κάρμηλοι* καὶ εἰς τὰ κεντρικὰ αὐτῆς τμήματα *αἴγες* *λεπτότριχες* καὶ *μακρότριχες* (*Ἀγκύρας*), *ἐλέφαντες* ἐν τῇ *Ἰνδικῇ* ζῶντες ὡς κατοικίδια ζῷα καὶ τέλος ἐντὸς τῶν *περθένων δασῶν* τῆς *Ἰνδικῆς* διαβιοῦσι *τίγρεις*, *ρίνοκέρωτες*, διάφοροι *πίθηκοι*, *δηλητηριώδεις ὄφεις* καὶ ἐν τῇ *Ἀραβίᾳ* καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν χώραις *λέοντες*.

Πρὸς Β. ἐπίσης θηρσύνονται ζῷα μετὰ πολυτίμων *διφθερῶν* (*γουναρικῶν*), *ἄρκτοι*, *ἀλώπεκες*, *τάρανδοι*, ζῷα χρησιμώτατα εἰς τοὺς βορείους λαούς, οἵτινες μεταχειρίζονται αὐτοὺς ὡς ὑποζύγια καὶ τρέφονται ἐκ τοῦ γάλακτος καὶ τῆς σαρκὸς αὐτῶν κλπ. Ὑπὸ *μεγάλην* δὲ *κλίμακα* καλλιεργεῖται πρὸς Α. ὁ *μεταξοσκώληξ*. Τέλος τὰ ὕδατα τῶν *μεγάλων* τῆς *Σινικῆς* *ποταμῶν* βρῖθουσιν *ἰχθύων*.

Κάτοικοι.—Ἡ Ἀσία θεωρεῖται ὡς πατρίς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐκ τῶν 870 ἑκατομμ. κατοίκων αὐτῆς οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι λαοὶ εἶναι οἱ *Ἰάπωνες* καὶ οἱ *Σῖναι*.

Θρησκείαι.—Ὁπαδοὶ τοῦ *Βουδδα* καὶ τοῦ *Κομφουκίου* περὶ τὰ 500 ἑκατομμύρια, *Βραγχανιστῆς* Ἰνδοὶ περὶ τὰ 200 ἑκατομμύρια,

πολλοὶ μωαμεθανοὶ κατοικοῦντες κυρίως τὴν Δ. Ἀσίαν μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ, 8—10 ἑκατομμ. χριστιανῶν, ἐξ ὧν 3 ἑκατομμ. καθολικοί, καὶ 500 χιλιάδες Ἰουδαῖοι.

Ἐν Ἀσίᾳ ὑπάρχουσιν ἕξ μεγάλα κράτη.

Ἡ μέχρι τοῦδε ὄρωσική αὐτοκρατορία καὶ νῦν δημοκρατία τῶν Σοβιέτ τῆς ὁποίας αἱ ἀσιατικαὶ κτήσεις, εἶναι ἡ Σιβηρία, τὸ Δ. Τουρκεστάν (χανάτα Βουχάρας καὶ Χίβας) ἡ ὑπερκασπία χώρα καὶ ἡ κανκάσιος Ῥωσία.

Ἡ ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία, τῆς ὁποίας αἱ ἀσιατικαὶ κτήσεις, αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν ἀσιατικὴν λεγομένην Τουρκίαν, εἶναι ἡ Μικρὸ Ἀσία, ἡ Συρία καὶ τὰ Δ. καὶ Μ. παράλια τῆς Ἀραβίας.

Τὸ ἀπέραντον Ἰνδικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους πρὸτ. Καλκοῦτα (900 χιλ. κατ.).

Ἡ Βιρμανία, ἥτις εἶναι ἐξάρτημα αὐτοῦ.

Ἡ ἀγανὴς Σινικὴ δημοκρατία πρὸτ. Πεκίνον (810 χιλ. κατ.).

Ἡ Θιβητία κατεχομένη ἤδη κατὰ τὸ πλείστον ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν, καὶ ἡ Μογγολία, εἶναι χώραι ὑποτελεῖς εἰς τὸ Σινικὸν κράτος.

Ἡ Ἰαπωνικὴ αὐτοκρατορία, ἀποτελουμένη ἐκ διαφόρων μικρῶν καὶ μεγάλων νήσων, τοῦ μέχρι τοῦδε βασιλείου τῆς Κορέας, τῆς χερσονήσου Λιάο-Τούγκ καὶ μικροῦ μέρους τῆς Μαντζουρίας πρὸτ. Τόκιο (2,200,000 κατ.) πάσαι Ἰεδῶ.

Τὰ δευτερεύοντα κράτη τῆς Ἀσίας εἶναι:

1) Τὸ βασιλεῖον τῆς Περσίας, πρὸτ. Τεχεράνη (280 χιλ. κατ.)

2) Τὸ Ἀφγανιστάν πρὸτ. Καβούλ (60 χιλ. κατ.),

3) Τὸ βασιλεῖον τοῦ Σιάμ, πρὸτ. Βαγκόκη (630 χιλ. κατ.).

4) Τὰ ἀνεξάρτητα κράτη τῆς Ἀραβίας (Ὀμανικὸν κλπ.).

Οἱ Ἄγγλοι κατέχουσι σημαντικωτάτους σταθμοὺς ἐπὶ τῶν ἀσιατικῶν παραλίων, τὸ Ἄδεν εἰς τὴν ἔξοδον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τὴν Σιγγαπούρη εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας, τὴν νῆσον Χόγκ-Κόγκ ἔναντι τῆς κινεζικῆς πόλεως Καντὼν καὶ τὸ Βέι Χά-Βέι ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Πετσιλῆ.

Οἱ Γάλλοι κατέχουσιν ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Ἰνδικῆς τὴν χώραν τῆς Κοχινίνας, τὸ βασιλεῖον τῆς Καμβόδγης καὶ τὸ Τογκίνον. Ὑπὸ τὴν προστασίαν δὲ αὐτῶν διατελεῖ καὶ τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀνάμ. Ἐπίσης δὲ κατέχουσι καὶ τὸν ἀντικρὸν τῆς νήσου Χαϊνὰν λιμένα Κοὰν-Τοέου.

Οἱ Γερμανοὶ κατέχουσι ἐπὶ τῆς παρυφίας τῆς Κιτρίνης θαλάσσης

τὸ Κιάο-Τσέου, ἐκ τοῦ ὁποίου τελευταῖον ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων. Δυνάμει τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν, αἱ Γερμανικαὶ ἀποικίαι θὰ διακυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

Οἱ Πορτογάλλοι κατέχουσι σημεῖά τινα ἐπὶ τῶν Ἰνδικῶν παραλίων καὶ τὸ Μακάο ἔναντι τῆς νήσου Χόγκ Κόγκ.

Α' ΒΟΡΕΙΑ ΑΣΙΑ

Ἡ ἐν Ἀσίᾳ ρωσικῇ αὐτοκρατορίᾳ (δημοκρατία ἤδη τῶν Σοβιέτ).

Ἡ ῥωσικὴ δημοκρατία ἐκτείνεται ἐν Ἀσίᾳ ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, τοῦ Εἰσθητικοῦ ὠκεανοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τοῦ Παμίρ μέχρι τοῦ βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ. Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς Σιβηρίας, τοῦ Δ. Τουρκεστάν (χανάτα Βουχάρας καὶ Χίβας), τῆς ὑπερκασιᾶς χώρας καὶ τῆς Κανκασίας Ῥωσίας (ἰδρυθεισῶν διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ τῶν δημοκρατιῶν 1) Ἀρμενίαν 2) Γεωργίας καὶ Ἀρμενίας ἐν μέρει.

Ἔχει ἔκτασιν μετὰ τῆς ὅλης Εὐρώπης καὶ πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰ 27 ἑκατομμύρια.

Προϊόντα. Ἄφθοος ξυλεία, διάφορα ὀρυκτά, ὑδράργυρος, μηχανικὸς σίδηρος, λιθάνθρακες, χαλκός, ἄργυρος, χρυσός, πολύτιμοι λίθοι καὶ ἄφθοοι διφθέραι (γυνναρικά).

Ἐν τοῖς μεταλλείοις τῆς Σιβηρίας ἐργάζονται καὶ πολλοὶ ἐξώριστοι συνελεῖα πολιτικῶν ἰδίως ἐγκλημάτων, προερχόμενοι ἐκ τῆς ἐυρωπαϊκῆς Ῥωσίας.

Κυριώτεραι πόλεις εἶναι ἡ Τοβόλσκη ἀρχ. πρωτ. (25.000 κατ.) πρὸς Δ. καὶ ἡ Ἰρκούτσκη (85 χιλ. κατ.) πρὸς ἀνατολάς. Πετροπαυλόφσκη, λιμὴν ἐπὶ τῆς Καμτοιαίκτας, ὁδὸς εἰς Ἀμερικὴν. Νικολαέφσκη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀμούρ. Βλαδιβοστόκ (100 χιλ. κατ.), λιμὴν πολεμικὸς τῆς Ῥωσίας ἐν τῇ Ἰαπωνικῇ θαλάσῃ καὶ τέρμα τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου (ἤδη κατεχόμενος ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων προσωρινῶς).

Τοῦ Δ. Τουρκεστάν πρωτ. εἶναι ἡ Τασκένδη (125 χιλ. κατ.) τῆς Βουχάρας ἡ Βουχάρα (70 χιλ. κατ.) καὶ τῆς Χίβας ἡ Χίβα (35 χιλ. κατ.)

Ἡ ὑπερκασπία χώρα ἐξαπλοῦται ἀπὸ τῶν Α. παραλίων τῆς Κασπίας μέχρι τῶν γανάτων Βουχάρας καὶ Χίβας· πόλεις ἔχει τὴν Κρασνοβοδόσκη καὶ τὸ Ὄζοϋν-Ἀδᾶ, ἔνθα ἡ ἀφετηρία τοῦ ὑπερκασπίου σιδηροδρόμου. Ἡ Καυκασία Ῥωσία ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης· πόλεις πρωτ. ἡ Τυφλίς (170 χιλ. κ.), τὸ Βακοῦ (120 χιλ. κ.) παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἔνθα αἱ ἀφθονοὶ πηγαὶ πετρελαίου, τὸ Βατοῦμ παρὰ τὸν Εὐξείνου καὶ ἡ ἔδρα τοῦ πατριάρχου τῆς ὁσωνικῆς ἀρμενίας Ἐριβάν (150 χιλ. κ.).

Β. ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ
1) Ἀσιατικὴ Τουρκία.

Αἱ χώραι, τὰς ὁποίας κατέχει ἡ Τουρκία ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὴν ἀσιατικὴν Τουρκίαν, εἶναι 1) ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ Συρία καὶ 2) ἡ Παλαιστίνη, 3) ἡ τουρκικὴ Ἀρμενία, 4) ἡ Μεσοποταμία, 5) ἡ Βαβυλωνία, 6) ἡ τουρκικὴ Ἀραβία. Ἐκτασὶν ἔχουσι πλυθυσμὸν περὶ τὰ 17 ἑκατομμύρια κατοίκους καὶ ἔκτασιν 1,750,000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Μικρὰ Ἀσία'.

Ἡ σπουδαιότερα χώρα τῆς ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶναι ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ ὁποία λέγεται καὶ Ἀνατολή καὶ κεῖται πρὸς Ἀ. τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Ὅρια, σχῆμα. — Ἡ Μικρὰ Ἀσία διαμερίζεται πολυσχιδῶς ὑπὸ τῆς θαλάσσης, εἶναι χερσονήσος ἐκτεταμένη μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῆς Προπονίδος, τοῦ Αἰγαίου πέλαγους καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πλησιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὴν Θράκην καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο στενωτάτους πορθμούς, τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλησποντον. Ὁμοιάζει δὲ πολὺ τὸ σχῆμα αὐτῆς ὄροπεδίᾳ παραλληλογραμμῶ ὕψους 1,300 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης).

Παρὰ τὴν ΝΔ. παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἐγκατεσπαρμένα πολλὰ καὶ χαριέστατα ἑλληνικαὶ νῆσοι.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι σχεδὸν πενταπλασία τῆς ἐλευθέρας ἡδὴ Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν (503.600, τετραγ. χιλιομ.), οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνερχοῦνται εἰς 9,240,000, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπερὶ τὰ 3 1/2 ἑκατομμύρια εἶναι Ἕλληνες.

(1) Ἡ Μικρὰ Ἀσία κατὰ τὸ ἐπίσημον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα διδάσκεται λεπτομερῶς ὡς ἡ ἐλευθέρα Ἑλλάς.

ΜΙΚΡΑΣ
ΑΣΙΑΣ

Κόλποι. — Ἐν μὲν τῇ Προποντίδι εἶναι ὁ Ἄσιακῆνός καὶ ὁ Κίανος, ἐν δὲ τῷ Αἰγαίῳ ὁ Ἀδραμυτινῆς, ὁ Ἐρμαῖος (τῆς Σμύρνης καὶ ὁ Κεραμεικός· ἐν δὲ τῇ Μεσογείῳ ὁ τῆς Ἀτταλείας καὶ ὁ Ἰσκιός (Ἀλεξανδρέττας).

Ἄκρωτήρια. — Τὸ Ἰασόνιον, ἢ ~~Καράβι~~ καὶ τὸ Ἡράκλειον ἐν τῷ Εὐξείνῳ καὶ τὸ Σίγειον παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλήσποντου. Τὸ Δευκτὸν (κ. Μπαμπά), ἢ Μέλαινα ἄκρα καὶ ἡ Μικαίη ἐν τῷ Αἰγαίῳ. Ἡ Ἰερά ἄκρα, ἢ Σαρπηδὼν καὶ τὸ Ἀγεμούριον ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Πορθοὶ εἶναι ὁ θρακικὸς Βόσπορος καὶ ὁ Ἑλλήσποντος.

Χερσόνησοι εἶναι ἡ Θυνιάς (ἄκτῃ) μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου, τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος, εἰς ἣν τελευτῶσιν οἱ κλάδοι τοῦ Μυσιῶν Ὀλύμπου, ἢ Ἀσιακῆνῆ ἀπολήγουσα εἰς τὸ Ποσειδῖον ἄκρωτήριον, ἢ Κυζικηνῆ καὶ ἡ Ἐρυθραία (πλησίον τῆς Σμύρνης).

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ὄρη. — Ἡ Μικρὰ Ἀσία διατέμεται κατὰ μῆκος ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ὑπὸ μεγάλης ὄροστοιχίας, τῆς ὁποίας τὸ μὲν δυτικὸν μέρος λέγεται Ταύρος, τὸ δὲ ἀνατολικὸν Ἀγίαυρος. Ἡ ὄροστοιχία αὕτη ἀποτελεῖ μίαν ἄλυσιν καταλήγουσαν εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς Καππαδοκίας καὶ πρὸς Β. τοῦ Ταύρου ὑφιοῦται ὁ Ἀργαῖος, τὸ ὑψιστὸν τῶν ὄρεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἔχον κορυφὰς ἀείποτε χιονοσκεπείς καὶ κρατῆρα ἐσβεσμένου ἡφαιστείου.

Ἐτέρα ὄροστοιχία εἶναι ἡ πρὸς τὸν Εὐξείνου πόντον ἀποτελουμένη ἀπὸ τὰ ὄρη Κολὰτ Δάγ πρὸς Ν. τῆς Τραπεζοῦντος, τὸν Ὀλυασσον (Πλάς Δάγ) πρὸς Ν. τῆς Σινώπης καὶ τὸν Βιδυνὸν λεγόμενον Ὀλυμπον. Τὴν τρίτην ὄροστοιχίαν ἀποτελοῦσιν ὁ Ὀλυμπος τῆς Μυσίας, ἢ Ἰδη, τὸ Σίπυλον, τὸ Δίνδυμον, ἡ Μεσσηγίς, ὁ Τιῶλος καὶ ὁ Κάδιμος.

Ὑδατογραφία. Ποταμοί. — Ὁ Ἴρις, σχηματίζων εἰς τὰς ἐκβολὰς του τὸ πεντάστομον δέλτα, ὁ Ἄλυς, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ὁ Σαγγάριος, οὓς τὰ ὕδατα κατέρχονται ἐκ πηγῶν ὕψους (1.100 μ.). δεχόμενος ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὸν μικρὸν Σαγγάριον, ὁ Θερωδῶν, σημαντικὸς διὰ τὸν περὶ Ἀμαζόνων μῦθον, ἐκβάλλοντας εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον. Ὁ Γράνικος καὶ ὁ Μάκιτος, χυνόμενοι εἰς τὴν Προποντίδα. Ὁ Σκάμανδρος εἰς τὸν Ἑλλήσπον-

τον καὶ ὁ Ἔρμος εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον (Σμύρνης)· παραπόταμος αὐτοῦ εἶναι ὁ Πακτωλός, ὀνομαστὸς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὰ ἐν τῇ ἄμμῳ αὐτοῦ ψήγματα χρυσοῦ. Ὁ Μαϊάνδρος εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὁ Εὐρυμέδων, εἰς οὗ τὰς ἐκβολὰς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐνίκησεν ὁ Κίμων κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν τοὺς Πέρσας τῷ 465 π. Χ. εἰς τὴν Μεσόγειον. ὁ Κόδρος ἐκβάλλων εἰς τὸ πέλαγος τῆς Κιλικίας (ἐν αὐτῷ ἐλούσθη καὶ ἠσθένησεν ἐκ τούτου ὁ μέγας Ἀλέξανδρος)· ὁ Σάρος, ὁ Σάρδος καὶ ὁ Πύραμος, ἀμφότεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἰστικὸν κόλπον.

ΣΗΜ. Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι πάντες οἱ ποταμοὶ τῆς Μ. Ἀσίας πηγάζουσιν ἐκ τοῦ κέντρου αὐτῆς ὡς ἀκτίνες κύκλου.

Λίμναι ἀξιολογώτεραι εἶναι ἡ Σαπίνιζα (Βοϊάνη, 36 μ. βάθος) μεταξὺ τοῦ κόλπου τῆς Νικομηδείας καὶ τοῦ Σαγαρίου, ἡ Ἰσκανία (τῆς Νικαίας), ἡ Ἀφνίτις, ἡ Γυγαία, ἡ Ἀπολλωνία, ἡ Κάραλις καὶ ἡ ἀμυρὰ λίμνη Τάιτα (770 μ. βάθος). Αἱ πλείσται τούτων εἰσὶν ἰχθυοτρόφοι.

Ἔδαφος.—Ὀλόκληρος ἡ Μ. Ἀσία, ὡς εἶπομεν, ἀποτελεῖ ἐκτεταμένον ὄροπέδιον, ὑποδιαιρούμενον εἰς ἄλλα μικρότερα ὑψηλὰ ἢ χαμηλὰ, κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι τὸ τῆς Ἀγκύρας, τὸ τῆς Καισαρείας καὶ τὸ λιμνωδὲς κεντρικὸν ὄροπέδιον. Τὸ ἔδαφος ἐν γένει τῶν ὄροπέδιων τούτων εἶναι λίαν εὐφορον.

Κλίμα καὶ προϊόντα.—Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκραὲς καὶ μάλιστα εἰς τὰ παράλια. τὰ δὲ προϊόντα αὐτῆς εἶναι ὅποια καὶ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, ἀλλὰ πολὺ ἀφθονώτερα καὶ ὠραιότερα, δηλ. παντὸς εἶδους δημητριακοὶ καρποί, σῦκα ἐξαιρετα, ὡς καὶ σταφίς, ἔλαιον, ἡλιοτρόπιον, δαμάσκηνα, ὄπιον, κρόκος κτλ.

Ἡ κτηνοτροφία εὐρίσκεται ἐν ἀκμῇ· πρόβατα, αἴγες, ἐξ ὧν αἱ ὀνομασται τῆς Ἀγκύρας διὰ τὴν λεπτότητα καὶ τὸ μῆκος τῶν τριχῶν. βόες, βούβαλοι, κάμηλοι, ὄνοι, ἡμίονοι κλπ. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ὄρνιθοτροφία, μελισσοτροφία καὶ ἡ σηροτροφία προκόπτουσι μεγάλως.

Ἡ οὐγκοινωνία μόνον κατὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένη. τὸναντίον δὲ εἰς τὰ μεσόγεια μέρη εἶναι ἔλλιπής. Αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἀνερχόμεναι εἰς μῆκος 2,500 μέτρων, συνδέουσι τὰ κυριώτερα ἐμπορικὰ κέντρα. Νῦν εὐρίσκεται ὑπὸ κατασκευὴν ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Κωνσταντινουπόλεως-Ἰκονίου-Ἀδάνων-Βαγδάτης¹.

(1) Ἡ ἐν λόγῳ σιδηροδρ. γραμμὴ ἔχει περατωθῆ μέχρις Ἀδάνων ἤδη.

Γλωσσα ἐκπαίδευσις.—Καθ' ἅπασαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐπίσημος γλωσσα εἶναι ἡ τουρκικὴ, λαλουμένη οὐ μόνον ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀρμενίων. Εὐτυχῶς ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἤρχισε διὰ τῆς συστάσεως πολλῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας νὰ διαδίδηται καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλωσσα. Νῦν ἐν Μικρῇ Ἀσίᾳ λειτουργοῦσι τρία ἑλληνικὰ γυμνάσια, Σμύρνης, Τραπεζοῦντος καὶ Κυδωνιῶν, μία ἱερατικὴ σχολὴ ἐν Καισαρείᾳ, ἑτέρα ἐν Πάτμῳ καὶ, πολλὰ ἄλλα μικρότερα σχολεῖα ἐν ταῖς διαφόροις πόλεσι καὶ κομπούλεσι. Ὑφίστανται δὲ δυστυχῶς καὶ πολλαὶ ἔξεναι σχολαὶ ἐπιδιώκουσαι ἐν τῇ ἑλληνικωτάτῃ ταύτῃ χώρα προσήλυτικῶς σκοποῦς.

Τὸ ἱστορικὸν τῆς χώρας.—Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων συνῆσαν πολυαριθμὸς ἀποικίας εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους, ἔνεκα τῶν ἐποίων περιήλθον πολλάκις εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Πέρσας.

Αἱ ἑλληνικαὶ αὐταὶ ἀποικίαι ἤκμασαν εἰς τὰ γράμματα, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸν πολιτισμόν. ἐν αὐταῖς δὲ ἐγεννήθησαν ὁ πατὴρ τῆς ποιητικῆς Ὀμηρὸς, ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος, ὁ πατὴρ τῆς ἱατρικῆς Ἱπποκράτης καὶ πολλοὶ ἄλλοι μεγάλοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπὸ τῶν Τούρκων ὄλοι οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν καὶ Ἕλληνες καὶ χριστιανοί, ὅταν ὁμως οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν αὐτήν, τινὰς μὲν τῶν κατοίκων ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ἠνάγκασαν νὰ ἀλλάξωσι θρησκείαν καὶ νὰ γίνωσι μουχμετῶν· πολλοὶ δὲ ἔξ αὐτῶν, οἱ ὅποιοι, ἐπειδὴ ἐσώθησαν, ἐβρίσκοντο ἐν τῷ μέσῳ τῶν Τούρκων καὶ συνανεστρέφοντο μετ' αὐτῶν, ἀπώλεσαν τὴν γλωσσάν αὐτῶν καὶ ἔχουσιν ἤδη μητρικὴν γλωσσάν τὴν τουρκικὴν.

Νῦν ὁμως διὰ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, τὰ ὅποια ἰδρύθησαν εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τὰ ὅποια ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἀνακτῆσιν πάντες οἱ ἕθνογενεῖς ἡμῶν οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ τὴν μητρικὴν τῶν γλωσσῶν, τὴν ὅποیان ἀπώλεσαν ἔνεκα τῆς τυραννικωτάτης πολυχρονίου δουλείας.

Ἦδη δὲ διὰ τῆς μετ' ὀλίγον ὑπογραφομένης συνθήκης μεταξὺ τῶν συμμάχων δυνάμεων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Τουρκίας, ἐκχωρεῖται ἐλόκληρος σχεδὸν ὁ νομὸς Αἰδινίου μετὰ τῆς ἑλληνικωτάτης αὐτοῦ πρωτεύουσος Σμύρνης καὶ μέρη τινὰ τοῦ νομοῦ Προύσης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀναγνωρίζομένων οὕτω ὑπὸ τῶν εὐγενῶν συμμάχων ἡμῶν αἱ μεγάλα ἠθικαὶ καὶ ὄλικα θυσταὶ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ μεγάλη συμβολὴ αὐτῶν εἰς τὴν γένησιν τῶν συμμάχων κατὰ τῶν Κεντρικῶν δυνάμεων.

Τὸ Διοικητικὴν διαίρεσιν.—Ἡ Μικρὰ Ἀσία διαίρεται διοικητικῶς εἰς τρεῖς διοικήσεις 1) τῆς Χρυσουπόλεως, ὑπαγομένης εἰς τὸν νομὸν Κωνσταντινουπόλεως, 2) τῆς Νικομηδείας καὶ 3) τοῦ Ἑλλησπόντου (Βίγας) καὶ εἰς 8 νομοὺς 1) Ἀιδινίου, 2) Προύσης, 3) Κασιαμονῆς, 4) Τραπεζοῦντος, 5) Σεβαστείας, 6) Ἀγκύρας, 7) Ἰονίου καὶ 8) Ἀδάνων.

1) Διοικητικὴ Χρυσουπόλεως (κάτ. 170 χιλ.)

Ἡ διοίκησις Χρυσουπόλεως ὑπάγεται εἰς τὸν νομὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου· πρωτ.

Χρυσόπολις (Σκούταρι 100 χιλ. κατ.) ἐκτισμένη ἐπὶ μαγευτικῆς τοποθεσίας· *Χαλκηδῶν* (Καδῆ-κιοῖ 60 χιλ. κατ.), ἔδρα Μητροπολίτου με ἀξιόλογα ἑλλ. σχολεῖα, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ συγκροτηθεῖσαν Δ' οἰκουμενικὴν σύνοδον (451 μ. Χ.). *Χαϊδᾶρ πασᾶ* πρῶτος σταθμὸς τῶν σιδηροδρομῶν τῆς *Ἀνατολῆς* με λαμπρὰν προκυμαίαν καὶ ἀσφαλέςτατον λιμένα. Πέραν τοῦ *Χαϊδᾶρ πασᾶ* ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς εἶναι ἐγκατεσπαρμένα ὡραία ἐξοχικὰ προσόστεια, ἐκ τῶν ὁποίων κυριώτερα εἶναι τὸ *Πανίχειον* (Πεντίκ), τὰ *Τουζλα*, τὸ *Ρύσιον* ἢ *Ἐρεσοῦ* (Δάριτζα), ἔνθα ἀλιεύνονται τσίροι, καὶ τὸ *Χεριτιέ*, ὅπου τὰ ὀνομαστὰ αὐτοκρατορικὰ ὑφαντουργεῖα.

2) **Διοικήσεις Νικομηδεῖας** (κάτ. 200 χιλ.)

Ἡ διοίκησις Νικομηδεῖας ἐκτείνεται πρὸς νότον τῆς ὑποδιοικήσεως Χρυσόπολεως, πρωτ. *Νικομήδεια* (Ἰσιμίτ 40 χιλ. κατ.), λιμὴν ἐμπορικὸς παρὰ τὸν Ἀστικηρὸν κόλπον, συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ *Χαϊδᾶρ πασᾶ*, εἶναι ἔδρα μητροπολίτου. Ἐνταῦθα ἐβραπίσθη καὶ ἀπεθανεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος καὶ σφύζεται ὁ τάφος τοῦ *ἁγίου Παντελεήμονος*. Ἄδᾶ παζᾶρ (35 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ, πόλις γεωργικὴ. *Διάλοβα* παρὰ τὸν Ἀστικηρὸν κόλπον με ὀνομαστὰ θεορὰ λουτρού.

3) **Διοικήσεις Βίγας ἢ Ἑλλησπόντου.**
(150 χιλ. κάτ. καὶ μήκους 60 χιλιομέτρων).

Πρωτ. τὰ *Δαρδανέλλια* (Ἰσανάκ Καλεσι 11 χιλ. κάτ.), πόλις δχυρὰ ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἄβυδον καὶ ἔναντι τῆς Σηστοῦ, ἐξ ἧς ὁ Εὐρέτης ἐπεχειρήσε νὰ γεφυρώσῃ τὸν Ἑλλησπόντον. Οἱ κάτοικοι τῶν Δαρδανελίων καταγίνονται εἰς τὴν κατασκευὴν ὀνομαστῶν πηλίνων ἀγγείων. *Δάμψακος* (10 χιλ. κατ.), πόλις ἀρχαιοτάτη. *Βίγα*, παρὰ τὸν Γράνικον ποταμὸν, ὅπου ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸ πρῶτον τοὺς Πέρσας (234 π.Χ.). Τὴν μικρὰν ταύτην χώραν, ἐξ ἧς ἀποτελεῖται ἡ διοίκησις τοῦ Ἑλλησπόντου, διαρρέουσι τρεῖς κυρίως ποταμοί, ὁ *Στάμανδρος*, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἔκειτο ἡ ἀρχαία Τροία μετὰ τῆς πρωτ. αὐτῆς Ἰλίου (Ἰσσαρλίκ) ὀνομαστὴ διὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ὁ *Σιμόεις* καὶ ὁ *Σατινίεις*.

1) **Νομὸς Ἀἰδινίου. Πόλεις.** Ὁ νομὸς Ἀἰδινίου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀρχαίων χωρῶν Λυδίας, Καρίας, Μυσίας καὶ ἐν μέρει τῆς Ἰωνίας. Ἐχει δὲ **πληθυσμὸν** 1 1/2 ἑκατομμύριον κατ. Πρωτ. τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ *Συόρην* (350 χιλ. κάτ.), κειμένη ἐν τῷ μυθῷ τοῦ

Ἐρμαίου κόλπου, πόλις ἀρχαία, ἔχουσα ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν, ἀσφαλῆ λιμένα, ἐξαιρετον προκυμαίαν, ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια συντηρούμενα ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος, ἧτις ἀποτελεῖ τὸ πολυπληθέστατον στοιχεῖον τῆς πόλεως (ὑπὲρ τὰς 130 χιλ. κατ.), νοσοκομεῖον καὶ διάφορα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα· συνδέεται δὲ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς ἐσωτερικῆς χώρας. Παλαιὰ Φώκαια, Νέα Φώκαια ΒΑ. τῆς Σμύρνης, Κλαζομεναί (Βουρλά, 24 χιλ. κατ.), πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Ἀναξαγόρου, Κρήνη (Τσεσμές 15 χιλ. κ.) ἀπέναντι τῆς Χίου, ἐν τῷ λιμένι τῆς ὁποίας οἱ Ῥῶσοι κατέκαισαν τὸν τουρκικὸν στόλον δι' Ἑλλήνων κυρίως πυρπολητῶν (1770). Ἀγιασουλούκ, μικρὸν χωρίον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Ἐφέσου, ὀνομαστῆς διὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος, ὃν ἐπυρπόλησεν ὁ Ἡρόστρατος. ἐπὶ τῶν ἐρειπίων δὲ τούτου ἀνοικοδομήθη περικαλλῆς ναὸς τῆς αὐτῆς θεᾶς ἐν τῶν ἐπιτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. Ἐν αὐτῇ διέτριψεν ἐπὶ πολὺ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ συνεκροτήθη ἡ Γ' οἰκουμενικὴ σύνοδος. Νέα Ἐφεσος (Κοὺς Ἀδασί, 9.000 κ.), Φιλαδέλφεια (20 χιλ. κατ.) ἔδρα μητροπολίτου, συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Σμύρνης. Πέργαμος (25 χιλ. κ.) πρὸς Β. τῆς Σμύρνης, ὀνομαστῆ τὸ πάλαι διὰ τὴν βιβλιοθήκην της καὶ τὸν ἐκ δέρματος κατασκευαζόμενον χάρτην της· ἐν Περγάμῳ εὐρέθησαν μνημεῖα ἀξιολογώτατα, λείψανα τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος αὐτῆς. Λίδιον (πάλαι Τράλλεις, 35 χιλ. κατ.) πρὸς Α. τοῦ κόλπου τῆς Ἐφέσου. Μαγνησία (Μάνισσα 38 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Σμύρνης καὶ ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου. Ἀλικαρνασσός (Μπουδρούμ, 4 χιλ. κ.), πατρὶς τοῦ ἱστορικοῦ Ἡροδότου. Οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου κεῖνται τὰ ἐρεῖπια τῆς Μιλήτου (νῦν μικρὸν χωρίον Παλάτια καλούμενον), πατρίδος τοῦ φιλοσόφου Θαλοῦ. Πρὸς Β. ταύτης κεῖται τὸ ὄρος Μυκάλη, ὅπερ καταλήγει εἰς τὸ ὀμώνυμον ἀκρωτήριον, πρὸ τοῦ ὁποίου οἱ Ἕλληνες κατετρόπισαν (τῷ 479 π. Χ.) τοὺς Πέρσας, τὸν δὲ Αὐγουστον τοῦ 1823 ὁ Ἑλληνικὸς στόλος κατενανμάχησε τὸν τουρκικὸν μὴ ἐπιτρέψας νὰ ἀποβιβασθῶσιν οἱ Τούρκοι εἰς τὴν Σάμον. Ἀπέναντι τῆς νήσου Κῶ ἔκειτο ἡ Κνίδος, πόλις ἀρχαία, ἧς σφύζονται τὰ ἐρεῖπια, ἐπίσημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τῆς Ἀφροδίτης· παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ὁ Κόνων κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ κορινθιακοῦ

λεγομένου πολέμου (τῷ 394 π. Χ.) ἐνίκησε τοὺς Σπαρτιάτας στρατηγουμένους ὑπὸ τοῦ Πεισάνδρου.

2) **Νομὸς Προύσης** (1,700,000 κ.). Ἀποτερίζεται ἐκ τῆς ἀρχαίας Φρυγίας, Μυσίας καὶ Βιθυνίας. Πρωτ. τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Προῦσα (100 χιλ. κ.) ἐν μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, παρὰ τὰς ὑπῤωρείας τοῦ Ὀλύμπου τῆς Μυσίας, ἔχουσα βιομηχανίαν ταπήτων, μεταξῆς καὶ ἰαματικὰς πηγὰς (Προύσης-Γιάλοβας), λαμπρὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, τὰ Εὐγενεῖδεα, καὶ μεγαλοπρεπῆ σουλτανικὰ ἀνάκτορα. Ἐπίγειον τῆς Προύσης εἶναι ἡ Μουθενία (8 χιλ. κ.), Νίκαια (Ἰσνίκ, 5 χιλ. κ.) παρὰ τὴν λίμνην Ἀσκανίαν, ὀνομαστὴ διὰ τὰς συγκροτηθείσας ἐν αὐτῇ Α' καὶ Ζ' οἰκουμενικὰς συνόδους (325 καὶ 787 μ. Χ.). ἡ πόλις αὕτη ἀπῆρξε πρωτεύουσα τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων (1204 — 1261), Κυδανία (Ἀϊβαλί, 30 χιλ. κ.), πόλις παράλιος ἐμπορικὴ, κατοικουμένη τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων διακρινομένων ἐπὶ γενναϊότητι καὶ διατηροῦντων ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ παρθεναγωγεῖον. Κιουτάχεια (Κοτυάειον, 30 χιλ. κ.), Παλουκκεσέρ (25 χιλ. κ.) ἐν μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, βιομήχανος καὶ ἐμπορικῆ πόλις, Ἀδραμύτιον (16 χιλ. κ.), παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον· παρ' αὐτῇ ὑπάρχουσι πλούσια μεταλλεῖα μολύβδου, Κύζικος παρὰ τὴν Προποντίδα, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἀλκιβιάδην κατεναυμάχησαν τοὺς Σπαρτιάτας (τῷ 410 π. Χ.). Ἡ **Προκόννηδος**, καλλιμάρμαρος, ἔξ οὗ καὶ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ, κειμένη ἐναντι τῆς Κύζικου καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν ἄλλων ἑννέα νησιδίων 25 χιλ. κ. ; εἶναι ἐξ ἡμ. μητροπολίτου καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἀλίπαστα καὶ τὸ ναυτικόν τῆς ἀνήκει δὲ διοικητικῶς εἰς τὸν νομὸν Προύσης.

3) **Νομὸς Κασταμονῆς** (1 ἑκατομμ. κ.). Ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀρχαίων χωρῶν Παφλαγονίας, Πόντου καὶ ἐν μέρει τῆς Βιθυνίας. Πρωτ. τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Κασταμονή (40 χιλ. κ.) ἐπὶ παραποτάμῳ τοῦ Ἄλφου καὶ παρὰ τὰς ὑπῤωρείας τοῦ ὄρους Ὀλύσσου. Ἐπίγεια αὐτῆς παρὰ τῷ Εὐξείνῳ εἶναι ἡ Ἰνέπολις (15 χιλ. κ.), ἐξ ἧς γίνεται ἐξαγωγή οἰκοδομησίμου ξυλείας καὶ κρόκου. Σινώπη (17 χιλ. κ.) πόλις παρὰ τὸν Εὐξείνιον, πατρίς τοῦ κυνικοῦ φιλοσόφου Διογένου καὶ καθέδρα ἄλλοτε τῶν βασιλέων τοῦ Πόντου. Ποντοηράκλεια (15 χιλ. κ.), ὀνομαστὴ διὰ τὰ παρ' αὐτὴν ἀνθρακουργεῖα, Ζαγκυρλίδα, ἐνταῦθα ἐξορύσσονται γαιάνθρακες.

4) **Νομός Τραπεζοῦντος** (1,050,000 κ.). Κεῖται πρὸς Α. τοῦ νομοῦ Κασταμονῆς καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Πόντου. Πρωτ. εἶναι ἡ **Τραπεζοῦς** (70 χιλ. κ.) ἐν τῷ Εὐξείνῳ, ἔχουσα ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ κατοικουμένη τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἡ πόλις αὕτη ὑπῆρξεν ἐπὶ 579 περίπτου αἰῶνα ἔδρα ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, ἰδρυθείσης μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων (1204) καὶ καταλυθείσης τῷ 1267 μ. Χ. ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν. **Σαμροῦς** (Ἀμισός, 25 χιλ. κ.), πόλις παράλιος ἐμπορικῆ, ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Ἀμισίας, ἐξ ἧς γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή ἐξαιρέτου καπνοῦ, **Κερασοῦς** (20 χιλ. κ.), πόλις παράλιος, **Πάφρα** (17 χιλ. κ.)¹ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἄλως, ὀνομαστὴ διὰ τὴν σπουδαίαν κατὰ ποσὸν καὶ ποιὸν παραγωγὴν καπνοῦ.

5) **Νομός Σεβαστείας** (1,157,000 κ.). Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀρχαίας Καππαδοκίας. Πρωτ. **Σεβάσεια** (50 χιλ. κ.) ἐπὶ τῶν ἀνω ῥοῶν τοῦ Ἄλως ποταμοῦ. Ἀμᾶσεια (40 χιλ. κ.), παρὰ τὸν Ἴριον, ἐν μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, πατρίς τοῦ Στράβωνος, **Τοκάτη** (20 χιλ. κ.), ἐν μέσῳ βαθείας κοιλάδος· παρ' αὐτῇ ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χαλκοῦ, **Νεοκαισάρεια** (Νικησάρ, 6 χιλ. κ.).

6) **Νομός Ἀγκύρας** (980 χιλ. κ.). Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀρχαίας Καππαδοκίας καὶ Γαλατίας, κεῖται δὲ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Μ. Ἀσίας. Πρωτ. Ἀγκυρα (50 χιλ. κ.), ἔδρα μητροπολίτου, ὀνομαστὴ διὰ τὰς αἰγὰς τῆς, ἐξ ὧν τὸ λεπτότατον καὶ μακρὸν ἔριον, καὶ διὰ τὴν πρὴν τοῦ Τιμερλάνου κατὰ τοῦ Βαγιαζίτ (τῷ 1402). **Καισάρεια** (69 πόλ. κ.) παρὰ τοὺς Β. πρόποδας τοῦ Ἀργαίου, πατρίς τοῦ μεγάλου ἐδριλείου, ἔχουσα λαμπρὰν ἱερατικὴν σχολήν, πρὸς τὰ ΝΑ αὐτῆς κ. ται ἡ **Ναζιανζός**, πατρίς **Γρηγορίου** τοῦ θεολόγου.

7) **Νομός Ἰκονίου** (1,200,000 κ.). Κεῖται πρὸς Ν. καὶ Δ. τῶν νομῶν τῆς Ἀγκύρας καὶ τῆς Προύσης. Πρωτ. Ἰκόνιον (50 χιλ. κ.), παράγον ἀφθόνους δημητριακοὺς καρπούς, **Σπάρτη Πισιδίας** (25 χιλ. κ.) ἐν οἷς πολλοὶ Ἕλληνες, ΝΑ. τοῦ Ἰκονίου ἐν μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Πισιδίας. Ἀττάλεια (36 χιλ. κ.) πόλις ὄχυρά, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικῆ, ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου μετ' ἀξιολόγων ἑλληνικῶν σχολείων.

8) **Νομός Ἀδάνων** (450 χιλ. κ.). Ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀρχαίας Κιλικίας, κεῖται δὲ πρὸς τὸ ΝΑ. μέρος τῆς Μ. Ἀσίας. Πρωτ.

Ἄδανα (45 χιλ. κάτ.) πόλις ὀχυρωτάτη παρὰ τὸν Σάρον ποταμόν, ἐν μέσῳ εὐφύρου πεδιάδος, οὕσα ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Κιλικίας. *Ταρσός*, παρὰ τὸν Κύδνον ποταμόν (20 χιλ. κ.), πατρίς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, *Μερσίνα* (25 χιλ. κ.), ἐπίνειον τῶν Ἀδάνων καὶ τῆς Ταρσοῦ, μεθ' ἧς συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου. Εἰς τριῶρον σχεδὸν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου κείνται τὰ ἑρείπια τῆς Ἰσοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τοὺς Πέρσας αἰχμαλωτίσας ἀπασαν τὴν οἰκογένειαν τοῦ Δαρείου (333 π. Χ.)

Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου.

Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου εἶναι ἑλληνικαὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ κατοικοῦνται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Ἑλλήνων.

Αἱ πλείσται τούτων ἔσχον τὴν εὐτυχίαν κατὰ τὸν βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον νὰ ἀπελευθερωθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου **ἑλληνικοῦ στόλου** καὶ ἤδη ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου, πλὴν τῶν νοτίων Σποράδων (δωδεκανήσων), αἵτινες εἶχον τὴν ἀτυχίαν νὰ μὴ ἀποκτήσωσιν εἰσέτι τὴν ἐλευθερίαν των, διότι εἶχον καταληφθῆ ὑπὸ τῆς Ἰταλίας κατὰ τὸν πόλεμον τὸν ὀλίγον προηγηθέντα τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Τουρκίας.

Ἐν τούτοις οἱ ἄγαν φιλοπάτριδες κάτοικοι αὐτῶν διεμαρτυρήθησαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ διαμαρτύρωνται ἐντόνως πρὸς τὰς μεγάλας Δυνάμεις καὶ ἐλπίζουσιν ὅτι τάχιστα θὰ ἐπιτύχωσι τὰς δικαίας αὐτῶν ἀξιώσεις, ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Τὰ δωδεκάνησα εἶναι ἐγκατεσπαρμένα ἀπὸ τῆς Σάμου μέχρι τῆς Κρήτης. Ἔχουσιν **ἕκτασιν** 2,500 τετραγ. χιλιομ. καὶ **πληθυσμὸν** 158 χιλ. περίπου κατοίκων· εἶναι δὲ τὰ ἑξῆς·

Ἡ Πάτμος (5 χιλ. κ.) νῆσος τὸ πλείστον πετρώδης καὶ εὐλίμενος, ὀνομαστή διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς μεγάλην μονὴν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ θεολόγου καὶ τὴν ἐν αὐτῇ βιβλιοθήκην ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν χειρογράφων, οἰκοδομηθεῖσαν ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὡς καὶ διὰ τὸ σπήλαιον, ἐνθα ὁ Ἰωάννης ἔγραψε τὴν *Θεῖαν Ἀποκάλυψιν*.

Ἡ Λέρος (6 χιλ. κ.) νῆσος πετρώδης μὲν ἀλλὰ κολλιώδης καὶ εὐλίμενος, ἔχουσα ὁμώνυμον πρωτεύουσαν μετὰ σχολαρχεῖον καὶ παραθεναγωγεῖον.

Ἡ Κάλυμνος (15 χιλ. κάτ.) πρωτ. Χώρα μετ' ἀσφυλεστάτου

δρου. Οί κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἐμπορίαν, τὴν γεωργίαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν σπογγαλιείαν, πολλοὶ δὲ τούτων εἶναι ἐπιτηδείστατοι οὗτοι.

Ἡ **Κῶς** (28 χιλ. κατ.) νῆσος εὐφορος, κατάφυτος ἔξ ἀμπέλων καὶ ἐσπεριδοειδῶν, πατρίς τοῦ μεγίστου τῆς ἀνθρωπότητος ἱατροῦ Ἰπποκράτους. Πρωτ. ἡ ὁμώνυμος πόλις.

Ἡ **Νίσυρος** (5. χιλ. κατ.) μικρὰ νῆσος πρὸς Ν. τῆς Κῶ, ἔχουσα ἐνεργὸν ἠφαιστειον, λαματικά ὕδατα καὶ θειωρυγεία· λιμὴν αὐτῆς εἶναι ἡ *Μαδράκη* μετὰ μεσαιωνικοῦ φρουρίου.

Ἡ **Ἀστυνάλαια** (2,500 κ.) μικρὰ νῆσος, ἣς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιείαν καὶ ἀλιείαν. Ἐχει εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλίστατον λιμένα.

Ἡ **Σύμη** (14 χιλ. κ.) νῆσος βραχέως καὶ ἄγονος. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης, λίαν φιλοπρόδοι, ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν σπογγαλιείαν κυρίως.

Ἡ **Ῥόδος** (50 χιλ. κ.), νῆσος ἔχουσα γλυκύτατον κλίμα καὶ διαυγῆ ὄριζοντα, εὐσειστος καὶ εὐφορος. Πρωτ. ἡ ὁμώνυμος πόλις (20 χιλ. κατ.) εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος ὑπῆρχε τὸ ὑπὸ τοῦ Χάσθιτος κατασκευασθὲν ἔξ ὀρειγάλκου ἀγαλμα τοῦ *Ἥλιου* (Κολοσσός τῆς Ῥόδου), τὸ ὁποῖον ἐθωροεῖτο ἐν τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. Τὸ ἀγαλμα τοῦτο εἶχεν ὕψος 34 μέτρων περίου καὶ κατεκρημνίσθη ὑπὸ σεισμοῦ τῷ 224 π. Σ. εἶναι ἔδρα μητροπόλιτος καὶ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῶν δωδεκανήσων, *Δίνδος* (15 χιλ. κατ.) κειμένη ΝΑ. ἀρχαία πόλις.

ΣΗΜ. Ἀποχῶς ἐν τῇ θραΐα ταύτῃ νήσῳ ἡ ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις ὕστερῃ. ἐντὶ τοῦναντίον αἱ εἶναι προπαγανδιστικὰ σχολὰ μεγάλας, ὡς μὴ θραΐα, ποιοῦνται καθημερινῶς πρόδους.

Ἡ **Κάπαθος** (8 χιλ. κατ.) καὶ ἡ **Κάσος** (6 χιλ. κ.), καταστραφείσα τῷ 1824 ὑπὸ τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων νήσων εἶναι περίφημοι ναυτικοὶ καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιείαν· κείνται δὲ μετὰ τῶν Ῥόδου καὶ Κρήτης.

ΚΥΠΡΟΣ

Ἡ **Κύπρος**, ἡ μεγίστη τῶν ἑλληνικῶν νήσων, ἔχει ἕκτασιν 9.610 τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 270.000 κατοίκων, ἔξ ὧν 170.000 Ἕλληνας ἀκραιφνεῖς. Ἡ Κύπρος μετὰ τὸν ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον (1878) διὰ συνθήκης, γενομένης μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ Μ. Βρετανίας, κατελήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων ἀντὶ ἐτησίως πληρωμῆς ἔξ 90 χιλιάδων λιρῶν, καταβλλομένης τῇ Σουλτάνῳ. Ὁ διακαὴς πόθος τῶν Κυπρίων εἶναι ἡ ἐνωσις τῆς νήσου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, ὅμως τὴν ἐκδήλωσιν καθημερινῶς ποιοῦνται πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, ἥτις τείνει εὐμενέως ἀπὸ τινος χρόνου πρὸς τὰ μεγάλα πατριωτικὰ κινήματα τῶν νησιωτῶν.

* Ἀς ἐλπίζωμεν ὅτι δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ χρόνος τῆς ἐκπλήρωσεως τοῦ εὐγενοῦς πόθου τῶν ἐλλήνων νησιωτῶν.

Κόλποι. — Ὁ Ἀρμόχωστος, ὁ τῆς Λάρνακος, ὁ τῆς Λεμεσοῦ καὶ ὁ τῆς Πενταγίας.

Ἀκρωτήρια. — Τὸ Δεινάρηρον (κ. ἄγ. Ἀνδρέας), τὸ Πηδάλιον, ἡ Κουριάς ἄκρα, ὁ Ἀκάμας καὶ τὸ Κρόμμυον.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ὅρη. — Ἄξια λόγου εἶναι τὸ Ἀῶν (κ. Τρόδος) πρὸς Δ. ὁ Ὀλυμπος καὶ πρὸς Β. ἡ ὄρεισρά Κερηνείας (Πενταδάκτυλον).

Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶναι εὐκρατον, ἀλλὰ πολλὰκις ἐπικρατεῖ ἀνομβρία ἕνεκα τῆς ἀποφιλώσεως ἐπὶ τουρκοκρατίας τῶν ἄλλοτε λαμπρῶν αὐτῆς θασσῶν. Καταβάλλονται δὲ νῦν ἐπιτυχεῖς προσπάθειαι πρὸς τελειοἀναβάσειν τῆς χώρας.

Ἐδαφος καὶ προϊόντα. — Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι εὐφορον καὶ παράγει εἰς οἶνον ἐξαιρετον (κουμανταριάν), βῆρυχκα, μέταξκν, ξυλοκέρατκν καὶ εὐλίγους θρημητριακοῦς καρποῦς* περιλείπει δὲ τὴν περιὰξ τῆς Μεσαρίας, διακρρομένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Πεδιαίου.

Συγκοινωνία. — Πλὴν τῆς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας ἡ Κύπρος ἔχει σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, συνδέουσαν τὴν Λάρνακα μετὰ τῆς Ἀρμόχωστου Λευκωσίας καὶ Μόρφου.

Πολίτευμα. — Ἡ νήσος κτερίζεται, ὡς εἶπομεν, ὑπὸ τῆς Μ. Βρετανίας καὶ διοικεταὶ ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀρμοστοῦ, ἐκτελεστικοῦ συμβουλίου καὶ βουλῆς, ἀποταμένης ἐν 18 μέλῶν.

Ἐκκλησία. — Ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου εἶναι αὐτοκέφαλος, διοικουμένη ὑπὸ συνόδου, ἀποταλουμένης ἐν 4 μητροπολιτῶν, τῆς πρόεδρος εἶναι ὁ μακαριώτατος πάσης Κύπρου καὶ Ἰουστιανῆς, ἐδρεῶν ἐν Λευκωσίᾳ.

Παιδεία. — Ἡ ἐκπαιδευσις ἐν τῇ νήσῳ εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη, διότι οἱ Ἕλληνες συντηροῦσιν ἰδίαις θαπάνκις πλείστα κατώτερα ἑλληνικὰ σχολεῖκ, παρθεναγωγεῖα καὶ δύο γυμνάσεικ.

Πόλεις. — Ἡ Λευκωσία (18 χιλ. κ.), πρωτ. τῆς νήσου, ἔδρα μητροπολίτου καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ, ἐν μέσῳ μικρᾶς εὐφόρου πεδιάδος, ἔχουσα τὸ λαμπρῶς λειτουργοῦν Παγκύπριον γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα σχολεῖκ. Λάρναξ (10 χιλ. κ.), ἔδρα μητροπολίτου παρὰ τὸ ἀρχαῖον Κίτιον, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Κίμων προλιρκῶν αὐτὸ (449 π. Χ.), Λεμεσός (12 χιλ. κ.), πόλις παρὰ τὸν καὶ ἐμπορικὴ ἐπὶ τῆς Ν. ἀκτῆς τῆς νήσου. Ἀρμόχωστος ἢ Φαμαγούστα (11 χιλ. κ.), πόλις ἔχουσα ἐξαιρετον λιμένα, Νέα Πάφος ἢ Κετῆμα εἰς τὰ Δ. τῆς νήσου παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάφον, ἐπίσημος διὰ τὸν ναόν τῆς Παρίας Ἀφροδίτης, ἔδρα μητροπολίτου. Κερηνεῖα ἔδρα διοικητοῦ, καὶ Μόρφου ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Κερηνείας.

Handwritten: τὸς ἐξ ἡμερῶν
ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Ὅρη. Ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης μέχρι τοῦ Εἰφράτου ποταμοῦ ἐκτείνεται ἡ χώρα ἢ καλουμένη Συρία. Ἀποτελείται δὲ ἐκ τριῶν μερῶν, τῆς Φοινίκης, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς κοίτης καλουμένης Συρίας.

* Ἐκταθῶν ἔχει 218 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 2,500,000 κατοίκων.

Κλίμα. — Πρὸς Α. μὲν εἶναι ξηρότατον, εἰς δὲ τὰ παράλια ἕνεκα τῆς θαλάσσης εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ὅρη. — Ἐν Συρίᾳ ὁ Λίβα-

νος καὶ ὁ Ἀντιλίβανος μᾶλλον δασώδης τοῦ πρώτου· ἐν Παλαιστίνῃ τὸ Θαβώρ, ἐνθα μετεμορφώθη ὁ Κύριος-ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Κάρμηλος, ὁ θολοειδῆς Ἐρμών καὶ τινὰ ἄλλα μικρότερα.

Ὑδατογραφία Ποταμοί.—Ἐν Συρίᾳ ὁ Ὀρόντης, πηγάζων ἐκ τοῦ Λιβάνου καὶ χυνόμενος εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν· ἐν Παλαιστίνῃ δὲ ὁ Ἰορδάνης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων Ἐρμώνος καὶ Ἀντιλίβανου καὶ διαρρέων ἅπασαν τὴν πεδιάδα ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν.

Λίμναι.—Ἐν Παλαιστίνῃ ἡ Γεννησαρέτ (Τιβεριάς), 195 μ. ταπεινότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καὶ ἡ Ἀσφαλιτίς ἢ Νεκρὰ λεγομένη θάλασσα ἐστὶ ταπεινότερα, 395 μ. τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης (1).

Διοικητικὴ Διαίρεσις.—Ἡ Παλαιστίνη διοικητικῶς διαίρεται 1) εἰς τὴν διοίκησιν Ἀκρας, 2) εἰς τὴν ἄμεσον διοίκησιν τῆς Ἱερουσαλήμ, 3) εἰς τὴν διοίκησιν Νεαπόλεως (Ναβλούς), 4) εἰς τὰς διοικήσεις Χαουράν καὶ Κοράκ καὶ 5) εἰς τὴν προνομοῦχον χώραν τοῦ Λιβάνου. Ἀμφότεραι δέ, ἡ ἄμεσος διοίκησις Ἱερουσαλήμ καὶ ἡ διοίκησις Λιβάνου, ἐξαρτῶνται ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Τουρκίας· καὶ ἡ Συρία εἰς 3) νομούς, 1) Συρίας, 2) Βηρυτοῦ, 3) Χαλεπίου.

Ἡ Παλαιστίνη κατέχει τὸ ΝΔ. μέρος τῆς Συρίας καὶ εἶναι ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἀβραάμ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους του, εἶναι ἡ ἱερὰ γῆ, ἐν ἣ ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο εὐλόγως θεωρεῖται ἡ Παλαιστίνη ὡς τὸ προσκύνημα ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, εἰς τὸ ὁποῖον κατ' ἔτος εὐλαβῶς συρρέουσι χιλιάδες προσκυνητῶν, ὅπως ἀσπασθῶσι τοὺς ἱεροὺς τόπους, ἐν οἷς ἐγεννήθη, ἐδίδαξεν, ἐτάφη, ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ὅρια. ἔδαφος.—Ἡ Παλαιστίνη, ἣτις ἐλέγετο καὶ Χαναάν, ἐκτείνεται πρὸς Ν. τοῦ ὄρους Ἀντιλίβανου, εἶναι δὲ κατὰ τὸ πλείστον ὄρεινὴ καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου, εἰς ὃν ἐβαπτί-

(1) Περὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης πιστεύεται, ὅτι οὐδαὶς ἰχθύος ἢ ἄλλο τι ζῶον τρέφεται ἐν αὐτῇ· ἐν τούτοις, κατὰ τὰς γενεμένους παρατηρήσεις, καθ' ἃς πρῶτην φοράν διέσχισεν πρὸ τινος χρόνου ἀτράκτατος τῆς λίμνης, παρατήρησαν ἐπιπλέοντα διάφορα ἰχθῆ καὶ λοιπὰ ζῷα.

σθη ὁ Σωτήρ τοῦ κόσμου· ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει, ὡς εἶπομεν, ἐκ τινος κλάδου τοῦ Ἀντιλιβάνου καὶ τοῦ Ἑρμῶνος καὶ διερχόμενος ἐκ τῆς λίμνης Τιβεριάδος ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Τὸ πρὸς Α. τοῦ Ἰορδάνου μέρος εἶναι πεδινὸν καὶ καλεῖται Περαία· τὸ δὲ πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ὑποδιαιρεῖται εἰς τρία μέρη· τὴν ἄνω καὶ κάτω Γαλιλαίαν πρὸς Β., τὴν Ἰουδαίαν πρὸς Ν. καὶ τὴν Σαμάρειαν κειμένην μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι θερινόν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐφορώτατον καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἅγια Γραφή ὀνομάζει αὐτὴν γῆν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα.

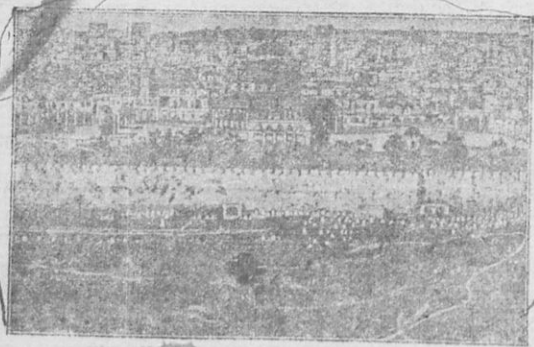
Οἱ κάτοικοι τῆς Παλαιστίνης, ἀνερχόμενοι εἰς 800 χιλ. κατ., εἶναι μίγμα διαφόρων λαῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπαρχοῦσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. X

Διοικήσις Ἀζρας.

X Ἡ διοικήσις Ἀζρας περιλαμβάνει τὴν λοφώδη χώραν τῆς Γαλιλαίας. Ἐπισημότεραι πόλεις ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ Ναζαρέτ (9 χιλ. κ.) παρὰ τῷ Θαβῶρ, ἔνθα μετεμορφώθη καὶ ἀνετράφη ὁ Σωτήρ ἡμῶν, ἡ Καπερναοῦμ, ἔνθα διέμεινε τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου, ἡ Τιβεριὰς (2 χιλ. κ.), παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἀσημαντὸν νῦν χωριον, ὡς καὶ ἡ Κανά, ἔνθα ὁ Ἰησοῦς ἐξετέλεσε τὸ πρῶτον θαῦμα μεταβαλὼν τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον.

X Ἡ ἄμετος διοικήσις Ἱερουσαλήμ.

Ἡ διοικήσις τῆς Ἱερουσαλήμ περιλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν χώραν τῆς

Ἡ ἅγια πόλις τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ἰουδαίας· ἐν αὐτῇ ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ Βηθλέεμ 15 Ἴκος ἄροτου αἶψα. M

(5 χιλ. κ.), ἐν ἣ ὑπάρχει τὸ σπήλαιον, ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ κα πρὸς Β. αὐτῆς ἡ Ἱερουσαλήμ (60 χιλ. κ.), ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Ἡ ἅγια πόλις Ἱερουσαλήμ κεῖται ἐπὶ ὄροσπεδίου ὑψηλοῦ καὶ εἶναι πρωτεύουσα τῆς Παλαιστίνης. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ ναὸς τοῦ Παναγίου Τάφου, κτισθεὶς ὑπὸ τῆς ἁγίας Ἑλένης, ἔδρευε δὲ ὁ Ἕλλην πατριαρχὸς Ἱεροσολύμων ἐπίνοιον αὐτῆς εἶναι ἡ Ἰόππη (κ. Γιάφα, 12 χιλ. κ.), συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἧς ἀπέχει περὶ τὰ 60 χιλιόμετρα. Πρὸς Ν. κεῖται ἡ πόλις Γάζα (20 χιλ. κατ.), πρωτ. ποτὲ τῶν Φιλισταίων. ΒΔ. δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ εἶναι ἡ ἄλλοτε ὄχυρὰ πόλις Ἱεριχώ, τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν ἁγίαν Γραφήν ἐκυρίευσεν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, νῦν χωρίον μικρὸν καὶ ἄσημον.

Διοικήσεις Ναβλούς (Νεαπόλεως).

Ἡ διοικήσεις Ναβλούς περιλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν Σαμάρειαν πόλεις ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ Νεάπολις, ἡ ἀρχαία Συχέμ (10 χιλ. κ.), ἡ Σαμάρεια, ἔδρα ἄλλοτε τῶν βασιλέων τοῦ Ἰσραηλ, ἡ Καϊσάρεια (Παλαιστίνης), πάλαι πρωτεύουσα τῶν Ῥωμαίων ἀνθυπάτων καὶ τοῦ βασιλέως Ἡρώδου.

Διοικήσεις Χαουράν καὶ Κοράκ.

Αἱ διοικήσεις αὗται ἐκτείνονται πρὸς Α. τοῦ Ἰορδάνου καὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης ἐπὶ τῆς χώρας τῆς ἀρχαίας Περαίας. Πόλεις, πρωτ. ἡ πολίχνη Σε Σαΐδ (9 χιλ. κ.), ἡ Κοράκ ἢ Σάλτ (16 χιλ. κ.) πρὸς Α. τοῦ Ἰορδάνου, ἡ παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ Βηθσαϊδά, πατρὶς τῶν Ἀποστόλων Πέτρου, Φιλίππου καὶ Ἀνδρέου, ἡ Καϊσάρεια ἢ Φιλίππου κειμένη πρὸς Α. τῆς λίμνης Μερώμ καὶ ἡ Ἰουλιὰς, ἐνθα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχόρτασε διὰ 5 ἄρτων καὶ 2 ἰχθύων 5 χιλ. ἀνδρας. Ὁ ἐκ Δαμασκοῦ ἐκινῶν σιδηρόδρομος διασχίζει τὰς διοικήσεις ταύτας φθάνων εἰς τὰς ἐν Ἀραβίᾳ ἱερὰς πόλεις τῶν μουαμεθανῶν Μεδίναν καὶ Μέκκαν.

Σ Υ Ρ Ι Α (1).

1) Νομὸς Χαλεπίου (996 χιλ. κ.). Πόλεις. — Χαλέπιον (125 χιλ. κ.), ἔδρα διοικητοῦ, πόλις βιομήχανος (σηρικὰ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα) καὶ ἐμπορικῆ, κέντρον τῆς μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας συγκοινωνίας. — Ἀντιόχεια (25 χιλ. κ.), παρὰ τὸν Ὀρόντην, πατρὶς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· πόλις τὸ πάλαι λαμπρὰ καὶ πολυάνθρω-

(1) Ὁλόκληρος ἡ Συρία ἔδν. κτενέχεται ὑπὸ Γαλλικῶν στρατευμάτων κατ' ἀπόφασιν τῆς ἐν Παρισίαις διασκεψέως τῶν συμμάχων τῆς Ἀγγλίας.

προς ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 700 χιλ. κ., σήμερον δὲ ἄσημος· ἐν αὐτῇ ἐκλήθησαν τὸ πρῶτον χριστιανοὶ οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλεξάνδροίττα (30 χιλ. κ.), ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Ἰσικικοῦ κόλπου, ἐπίνειον τοῦ Χαλεπίου· διὰ τοῦ ἐμπορικωτάτου αὐτῆς λιμένος ἐξάγονται τὰ ποικίλα προϊόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας, δημητριακά, κόμμι, φοίνικες, φιστίκια, ὄπιον κτλ.

Ξελεύκεια (25 χιλ. κ.), ἐπίνειον τῆς Ἀντιοχείας. μικρὸς ἀλλ' ἐμπορικὸς λιμὴν, Χαμὰ (πάλαι Ἐπιφάνεια, 35 χιλ. κ.) εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἐθρόντου ποταμοῦ. Ἀκρα (10 χιλ. κ.), Τύρος (8 χιλ. κ.) καὶ Σιδὼν (10 χιλ. κ.), πόλεις παράλιοι καὶ ὀνομασται ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς κυρίως τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

2) Νομὸς Βηρυτοῦ (350 χιλ. κ.). Πρωτ. Βηρυτὸς (120 χιλ. κ.), πόλις παράλιος, ἐμπορικὴ, μετ' ἀξιολόγων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων (πολλὰ καθολικῶν σχολεῖα), ἐπίνειον τῆς Δαμασκοῦ. Δαοδίκεια (16 χιλ. κ.) καὶ Τοίπολις (24 χιλ. κ.), λιμὴν τῆς μεσημβρινοῦς χώρας τοῦ Λιβάνου.

1) Νομὸς Συρίας (720 χιλ. κ.), Πρωτ. Δαμασκὸς (140 χιλ. κ.) ἐν μέσῳ εὐφοροτάτης πεδιάδος, ἔδρα τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἐν αὐτῇ κατασκευαζόμενα ὑφάσματα καὶ ξίφη.

4) Διοίκησις Λιβάνου (200 χιλ. κ.). Ἡ προνομιούχος αὐτῆς χώρα κατοικεῖται ὑπὸ Μαρωνιτῶν λαοῦ ὀρθοδόξου, Δρούσων μὴ χριστιανῶν, λαοῦ φιλοπόλεμου, καὶ Ἀράβων. Οἱ πρῶτοι κυρίως λαοὶ οἰκοῦσι περὶ τὸν Λιβανὸν καὶ ἔχουσι χριστιανὸν διοικητὴν, διοριζόμενον κατὰ τετραεσίαν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆ συναίνεσει καὶ τῶν μεγάλων Αὐτόματων. Πρωτ. ἡ Δεῖο ἐλ Καμάρ.

ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΡΜΕΝΙΑ⁽¹⁾

Ἡ Ἀρμενία κατέχεται ἐν μέρει ὑπὸ τῆς Ῥωσίας, Περσίας καὶ Τουρκίας. ἔχει δ' ἔκτασιν 400 χιλ. τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πλ.ν. θυσμόν 4 περίπου ἑκατ. κατοίκων.

Τῆς κυρίως ὅμως τουρκικῆς Ἀρμενίας ὁ πλ.ν.θυσμὸς ἀνέρχεται 2,470,000 κατοίκων.

Ἔθνη.—Τὸ Ἀραράτ, μικρὸν ἠφαιστειὸν ἐσβεσμένον, γνωστότατον ἐκ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας τῆς Π. Διαθήκης καὶ τὸ μικρὸν Ἀραράτ.

Ποταμοί.—Οἱ ὀνομαστοὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἱστορίᾳ Τίγρης καὶ ὁ λιθνοτρόφος Εὐφράτης, πηγάζων ὁ μὲν πρῶτος ἐκ τοῦ ἀρμενικοῦ

(1) Ὀλόκληρος ἡ Τουρκικὴ Ἀρμενία, εἰς ἣν προστεθῆσεται καὶ ἡ ἐν τῇ μέχρι τοῦδε Ῥωσικῇ Καυκασίᾳ χώρα εὐρισκομένη Ἀρμενία θέλουσιν ἀποτελέσαι τὴν ὑπὸ τῆς Διασκέψεως τῶν Παρισίων ἰδρυομένην νῦν Δημοκρατίαν τῆς Ἀρμενίας.

Ἀντιαύρου, ὁ δὲ δεύτερος ἐκ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Ἐρζερούμ καὶ διαρρέοντες ὀλόκληρον τὴν Μεσοποταμίαν ἐνοῦνται παρὰ τὴν Βαβυλῶνα καὶ σχηματίζουν οὕτω τὸν μέγαν πλωτὸν ποταμὸν **Πασιτίγρητα** εὐρὴν μέχρι 500 μέτρων, χυνόμενον εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ἡ τουρκικὴ Ἀρμενία **διοικητικῶς** διαιρεῖται εἰς 4 νομούς.

1) Ἐρζερούμ, 2) Βάν, 3) Βιτλῖς, 4) Μάμουρέτ.

1) **Νομὸς Ἐρζερούμ** (645 χιλ. κατ.) οὗ πρωτ. Ἐρζερούμ (πάλαι **Θεοδοσιούπολις** 38 χιλ. κατ.), κειμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου. **κέντρον** τῶν ἐμπορικῶν ὁδῶν, αἵτινες ἄγουσιν ἐκ τοῦ περσικοῦ κόλπου εἰς τὸν Εὐξείνιον καὶ τὴν Μεσόγειον, ὡς καὶ τοῦ διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου Περσίας καὶ Εὐρώπης.

2) **Νομὸς Βάν** (380 χιλ. κατ.) μετὰ πρωτ. τῆς ὁμωνύμου πόλεως **Βάν** (30 χιλ. κατ.), κειμένης πλησίον τῆς ὁμωνύμου λίμνης.

3) **Νομὸς Βιτλῖς** (398 χιλ. κατ.) μετὰ πρωτ. τῆς ὁμωνύμου πόλεως **Βιτλῖς** (40 χιλ. κατ.).

4) **Νομὸς Μάμουρ ἐλ. Ἀζίζ** (557 χιλ. κατ.), ἔχων πρωτ. τὴν **Χαρμπούτην** (25 χιλ. κατ.), πόλιν μετὰ ὠραίων κήπων καὶ ἀκμαίας βιομηχανίας δερμάτων.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ ΚΑΙ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ⁽¹⁾

Ἡ **Μεσοποταμία** κεῖται μετὰ τῶν δύο ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγρητος· τὸ πάλαι δ' ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἔκειντο ἡ Ἀσσυρία, ἡ Χαλδαία καὶ ἡ Βαβυλωνία.

Ἔχει ἔκτασιν 450 χιλ. τετραγ. χιλιομέτρων καὶ **πληθυσμὸν** 1 1/2 ἑκατομμ. κατοίκων.

Τὸ **ἔδαφος** αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον.

Διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς τέσσαρας νομούς, 1) **Διαβερκίρ**, 2) **Βαγδατίου**, 3) **Μοσούλ**, 4) **Βασσόρας** καὶ εἰς τὴν διοίκησιν **Ζόρ**.

1) **Νομὸς Διαβερκίρ** (470 χιλ. κ.), οὗ πρωτ. ἡ **Διαβερκίρ** (35 χιλ. κ.), παρὰ τὸν ποταμὸν Τίγρητα, ἔχουσα λαμπρὰν βιομηχανίαν μεταξίνων ὑφασμάτων καὶ οὕσα διασταύρωσις τῶν πρὸς τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγρητα ὁδῶν.

2) **Νομὸς Βαγδατίου** (615 χιλ. κ.). Πρωτ. **Βαγδάτιον** (145 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος, ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Τίγρητος, πάλαι λαμπρὰ καθέδρα τῶν Καλιφῶν. Πρὸς Ν. τοῦ Βαγδατίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία **Βαβυλὼν** (**Μπαβ** ἐλ **Βοῦ** = Θεοῦ πύλη), ἧς σφ-

(1) Ἀμφότεραι αἱ πλουσιώταται αὗται χῶραι ἐξικνούμεναι μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου κατέχοντα ἤδη ὑπὸ Βρετανικῶν στρατευμάτων.

ζονται τὰ ἑρείπια καὶ ἦτις ἦτο ἡ μεγαλύτερα τότε πόλις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, λαμπροτάτη διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς καὶ διὰ τοὺς ὠραίους καὶ θαυμαστοὺς κρημαστοὺς κήπους, οἵτινες ἀπετέλουν ἔν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἀπέθανεν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος. Ἐπι τῶν ἑρειπίων τῆς Βαβυλῶνος κεῖται ἡ πόλις **Χιλλέ** (30 χιλ. κ.) **Κέρβελα** (65 χιλ. κ.), ἱερὰ τῶν Σχυτῶν πόλις.

3) **Νομὸς Μοσοῦλ** (350 χιλ. κ.), πρωτ. ἡ **Μοσοῦλ** (70 χιλ. κ.), ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, πόλις βιομήχανος καὶ ἐμπορική, διάσημος διὰ τὰ περίφημα λεπτὰ αὐτῆς μεταξωτὰ ὑφάσματα (μουσουλίνοι) καὶ τοὺς ἐξαιρέτους τάπητας. Εἰς τὴν ἔναντι ὄχθην τοῦ Τίγρητος κεῖνται τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας **Νινευῆ** πρωτ. τῆς Ἀσσυρίας, πλησίον δὲ αὐτῆς κεῖνται τὰ **Ἀρβηλα** καὶ τὰ **Γανγάμηλα**, ὀνομαστὰ διὰ τὰς νίκας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατὰ τῶν Περσῶν.

4) **Νομὸς Βασόρας** (435 χιλ. κ.), Πρωτ. **Βασόρα** (25 χιλ. κ.) ἀπέχουσα τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πασιτίγρητος περὶ τὰ 90 χιλιομ. Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ὑπάγεται καὶ τὸ Β. μέρος τῆς Ἀραβίας.

Διοίκησις Ζόρ (100 χιλ. κ.), διοίκησις αὕτη ἐκτείνεται κατὰ τὴν συριακὴν ἔρημον καὶ Μεσοποταμίαν. Πρωτ. **Δεῖλ ἐλ Ζόρ** (20 χιλ. κάτ.).

ΣΗΜ. α') Ἐν τῷ νομῷ Βαγδατίου πόλεις ἀκμάσασαι τὸ πάλαι ἦσαν πρὸς ταῖς λεγθεῖσαις καὶ τὰ **Κούναξα** ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Εὐφράτου, ἐνθα τῷ 401 π. Χ. Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων ἐφόνησε τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ Κύρον τὸν νεότερον ἢ **Κτησιφῶν** ἀντικρὺ τῆς ἀρχαίας ἐπίσης πόλεως **Σελουκείας**, ἔδρας ποτὲ τῶν βασιλέων τῶν Πάρθων.

Ἐν τῇ διοίκησει τοῦ **Ζόρ** ὑπάρχουσι μεγαλοπρεπῆ ἑρείπια τῆς ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος κτισθείσης ὀνομαστῆς ποτὲ πόλεως **Παλμύρας**, καθέδρας τῆς περιωνύμου βασιλείας Ζηνοβίας, καταστραφείσης τῷ 273 μ. χ. ὑπὸ τοῦ Αὐρηλιανοῦ.

ΣΗΜ. β') Ἡ **Μεσοποταμία**, ἐνθα καὶ ἡ ἑσσις **Τὰδ-Μῶρ**, ὑπῆρθε κοιτίς μεγάλου πολιτισμοῦ καὶ κέντρον μεγάλων κρατῶν. Νῦν δὲ ἡ χώρα αὕτη καλύπτεται ὑπὸ ἑρειπίων, διχοθεῖ δὲ ταύτην λησταὶ **Κοῦρδοι** καὶ **Τουρκομάνοι**.

Α Ρ Α Β Ι Α

Ἡ μεγάλη χερσόνησος τῆς Ἀραβίας κεῖται μετὰξὺ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς Ὀμανικῆς θαλάσσης, ἔχει δ' **ἕκταδιν** 3 ἑκατομ. 156 χιλ. τετρ. χιλιομ. καὶ **πληθυσμὸν** 5,340,000 κατοίκων Ἀράβων, ἀνηκόντων εἰς διαφόρους φυλάς.

Σχήμα. — Ἡ χερσόνησος τῆς Ἀραβίας ἔχει σχῆμα τετραπλεύρου ἐλάχιστα διαμελιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Τὸ **κλίμα** αὐτῆς εἶναι ξηρότατον, θερμότατον δὲ κατὰ τὸ θέρος· ὁ οὐρανὸς σχεδὸν πάντοτε ἀνέφελος.

Τὸ **ἔδαφος** τῆς χώρας εἶναι ποικίλον, καὶ ἀλλαγῶ μὲν ἀπαντᾷ τις ὄροσπέδια λίαν πετρώδη καὶ ἄνυδρα, ἀλλαγῶ δέ. ἐν τοῖς μεσογείοις, ἐρήμους ἀμώδεις καὶ ὄασις εὐφορωτάτας.

Προϊόντα. — Ἡ χώρα παράγει καφὲν ἐξαιρετον (Ἰεμένης), καπνόν, φοινίκας, βάμβακα, κόμμι, σμύρναν, λίβανον, ἄλσιν καὶ πολύτιμα ἀρώματα, περιέχει δὲ καὶ ὄρυκτὰ χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου καὶ λίθους πολυτίμους. ἔχει δὲ καὶ πλουσίας νομάς τρεφούσας ὀνομαστοὺς ἵππους (ἀραβικοὺς), δορκάδας καὶ καμήλους καὶ προσέτι λέοντας, υαίνας, πάνθηρας, πιθήκους, ὄφεις κλπ.

Ὄρη ἔχει τὸ ὀνομαστον ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ὄρος **Σινᾶ**, τὰ **Ὀμακὰ** ὑψηλότερα, τὰ **Κεντρικὰ** χθαμαλὰ καὶ τὰ τοῦ **Ἄδεν**.

Πορθμοὺς ἔχει τὸ **Βαβέλ Μανδὲβ** καὶ τὸν **Ὀρμουζιον**, χωρίζεται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς Ἀφρικής διὰ τῆς διώρυχος τοῦ **Σουέζ**.

Χωρογραφικῶς καὶ **πολιτικῶς** ἡ Ἀραβία διαιρεῖται 1) εἰς τὴν **τουρκικὴν Ἀραβίαν** 2) τὴν **ανεξάρτητον Ἀραβίαν** καὶ 3) εἰς τὰς ἐν Ἀραβίᾳ **ἀγγλικὰς κτήσεις** (Ἄδεν).

1) **Τουρκικὴ Ἀραβία** (1). — Εἰς τὴν τουρκικὴν Ἀραβίαν ἀνήκουσιν αἱ εἰς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἄκται μέχρι τοῦ Ἄδεν καὶ τινεὶ πρὸς τὸν περσικὸν κόλπον. **Διοικητικῶς** διαιρεῖται εἰς τοὺς νομοὺς 1) **Χεδζάζ** καὶ 2) **Ἰεμένης**.

Πρωτ. τοῦ νομοῦ **Χεδζάζ** (Πετραία Ἀραβία) εἶναι ἡ **Μέκκα** (60 χιλ. κ.), ἡ ἱερὰ πόλις τῶν μοαμεθανῶν, ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Μωῦσεθ ὁ προφήτης αὐτῶν. Ἐπίκειται αὐτῆς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ εἶναι ἡ **Τοῦδδα** (30 χιλ. κ.) Ἐτέρω ἱερὰ πόλις τῶν μοαμεθανῶν εἶναι ἡ **Μεδίνα** (48 χιλ. κ.), ἐνθα ἐντὸς μεγαλοπρεπεστάτου τεμένους (τζαμίου) ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Μωῦσεθ.

ΣΗΜ. Τὰς ἱερὰς ταύτας πόλεις ἐπισκέπτονται χιλιάδες προσκυνητῶν μοαμεθανῶν κατὰ πᾶν ἔτος, ἐκ τῶν συνωστισμῶν δὲ αὐτῶν καὶ τῆς προσφερομένης εἰς σφάγια θυσίας πολὺ συνήθως ἀναπτύσσεται ἀσιατικὴ χολέρα μεταφερομένη πολ- λάκις καὶ εἰς Εὐρώπην.

Πρωτ. τῆς **Ἰεμένης** (Εὐδαίμονος Ἀραβίας) εἶναι τὸ **Σανᾶ** (58 χιλ. κ.), πόλις ὄραία ἐπὶ εὐφοροῦ πεδιδάδος, παράγουσα ἐξαιρετον

(1) Ἡ μέχρι τοῦδε Τουρκικὴ Ἀραβία ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς διασκέψεως τῶν Παρισίων ὡς ἴδιον ἀνεξάρτητον Κράτος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Βασιλείον τῆς **Χεδζάζης**.

καφέν· ἐπίνειον αὐτῆς εἶναι ἡ *Χοδείδα* (20 χιλ. κ.), μέγα ἐμπορικὸν κέντρον τοῦ καφέ· πρὸς Ν. *Μόκα*, ὀνομαστὴ διὰ τὸν εὐώδη καφέν αὐτῆς.

Ἐν τῷ νόμῳ Βασσόρας (Μεσοποταμίας) ὑπάγεται ἀπὸ τοῦ 1871, ὡς εἶπομεν, ἡ βορεία πρὸς τὸν περσικὸν κόλπον παραλία τῆς Ἀραβίας *Ἐλ Χασά* καλουμένη πρωτ. *Ἐλ Χαλίφ.*

1) **Ἀνεξάρτητος Ἀραβία.**— Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας κεῖνται τὰ κράτη τῆς *Χαμάρης*, πρωτ. *Χάιλ* (15 χιλ. κ.), τῶν *Οὐχαβιτῶν* (Νετζέδ) πρωτ. *Ἐλ Ριάδ* (30 χιλ. κ.). Οἱ λαοὶ τῶν κρατῶν τοῦτων ζῶσιν ὡς νομάδες κατοικοῦντες εἰς τὰς εὐφορωτάτας δάσεις τῶν ἐκτεταμένων ἐρήμων τῆς *Δάχρας* καὶ τῆς *Νεφουδ*.

Τὸ *Σουλτανᾶτον* τοῦ Ὀμὰν εὐρύτατον, κατέχει τὴν ΝΑ. γωνίαν τοῦ περσικοῦ κόλπου, πρωτ. *Μασκάτη* (20 χιλ. κ.), λιμνηῆμπορικὸς.

Ἡ πρὸς τὴν Ὀμανικὴν θάλασσαν ἀραβικὴ χώρα καλουμένη *Χαδραμαούτη* κατοικεῖται ὑπὸ ἀνεξαρτήτων ἀραβικῶν φυλῶν.

Ἡ μωγαριτοφόρος νῆσος *Βαρέιν* κειμένη ἐντὸς τοῦ περσικοῦ κόλπου ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἔχει πόλιν τὴν *Μαινάμαν* (40 χιλ. κ.).

3) **Αἱ ἐν Ἀραβίᾳ ἀγγλικαὶ κτήσεις.**— Αἱ ἀγγλικαὶ κτήσεις ἐπὶ τῆς Ἀραβίας ἔχουσι *πληθυσμὸν* 345 χιλ. κατοίκων· ἀξιολογώτερα πόλεις εἶναι τὸ *Ἄδεν* (45 χιλ. κ.), παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης εἰς τοὺς πλέοντας ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ (θαλασσίας ἁδοῦ ἀγούσης εἰς Ἰνδίας) πόλις ὀχυρωτάτη καὶ κέντρον ναυσιπλοίας καὶ ἐμπορίας.

Ἡ μικρὰ καὶ ὀχυρὰ νῆσος *Περίμ* ἀποτελεῖ ἐξάρτημα τοῦ Ἄδεν.

ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΟΥ ΙΡΑΝ (ἢ ΑΡΙΑΝΗ)

Τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν περιλαμβάνει σήμερον τρία κράτη τὴν *Περσίαν*, τὸ *Ἀφγανιστὰν* καὶ τὸ *Βελουτσιστὰν*.

Τὸ ὄροπέδιον τοῦτο περιλαμβάνει διαφόρους ἐρήμους καὶ ἐκτεταμένα βαιθύπεδα στεππῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀλατοῦχα ἔχει δὲ καὶ τινὰς κοιλιάδας, αἵτινες ἀρδεύονται ὑπὸ ποραποτάμων τοῦ Τίγρητος. Εἰς τὸ ΒΑ. αὐτοῦ ἐκτείνεται τὸ *Ἀφγανιστὰν*, εἰς τὸ ΝΑ. τὸ *Βελουτσιστὰν* καὶ ἡ ἀπέραντος ἐρημος *Γεδρωσία*.

Ὄρη.— Τὸ μέγα τοῦτο ὄροπέδιον περικλείεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν ὄρεων *Ἐλβούρσου* (κορυφ. *Δεμαβένδον*, 5.650 μ., γιγαντιαῖον

ἡφραίστειον), *Κορασάν* (4 χιλ. μ.), τῶν ὄρέων τῆς *Χεράτης* καὶ τοῦ *Ἰνδοκούχου*.

Ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ὄροπέδιου ὑψοῦνται τὰ ὄρη τῆς *Κανδαχάρης* καὶ τῆς *Περσίας*.

Λίμναι, Ποταμοί. — Ποταμὸν ἔχει τὸν *Χιλμέδην*, χυνόμενον εἰς τὴν λίμνην *Χαμόν*, καὶ τινες ἄλλους καταρρακτώδεις καταπινομένους ὑπὸ τοῦ ἐδάφους, ἢ σχηματίζοντας ἐλλείπει διεξόδου λίμνας ἐλώδεις καὶ ἀλμυράς. ἑτέραν δὲ λίμνην τὴν *Οὐρμίαν*.

Κλίμα. — Τὸ κλίμα εἶναι ξηρὸν καὶ ὁ αἶρ διαυγέστατος.

Προϊόντα. — Δημητριακοὶ καρποὶ, βάμβαξ, ὄπιον, τουμπεκίον, εἶδος καπνοῦ, μέταξα καὶ ὀπώραι. Τρέφονται ὄραϊοὶ ἵπποι καὶ κάμηλοι αἱ βακτριαναί.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΑΣ

Ἡ Περσία ἔχει **ἑκτασίην** 1,649 χιλ. τετραγων. χιλιομ καὶ **πληθυσμὸν** 9 ἑκατομμ. κατ. Πολλοὶ τῶν κατοίκων ζῶσι βίον νομαδικόν. Οἱ Πέρσαι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν καὶ Μήδων. Κατέχει τὸ μεγαλύτερον καὶ δυτικὸν μέρος τοῦ *Ἰράν*.

Θρησκεία. Μωαμεθανικὴ (τῆς αἰρέσεως τῶν Σχιιτῶν)· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ζωροάστρου.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία, ὁ βασιλεὺς αὐτῆς καλεῖται *Σάχης*.

Τὸ **ἐμπόριον** ἐν Περσίᾳ εἶναι ὅπωςδήποτε ζωηρόν.

Ἡ **βιομηχανία** μόνον τῶν ταπήτων ἀκμάζει.

Ὅρυκτά. Μόλυβδος, σίδηρος, χαλκός καὶ ἄργυρος, εἰς τὰ παρῳαία δὲ τοῦ περσικοῦ κόλπου ἀλιεύονται ὄστρακα μαργαριτοφόρα.

Κυριώτεραι **πόλεις.** *Τεχεράνη* (300 χιλ. κ.), πρωτ. τῆς Περσίας. Πρὸς Ν. τῆς Τεχεράνης κεῖται ἡ πόλις *Ἰσπαχάν* (70 χιλ. κ.), ἀρχαία πρωτ. τῆς Περσίας· *Ταυρίς* (200 χιλ. κ.), παρὰ τὴν λίμνην Οὐρμίαν, πόλις ἐμπορικὴ καὶ μεγίστη τῆς Περσίας ἀγορά, τέρμα τῶν ἐκ Τραπεζοῦντος караβανίων· *Μεσχέδη* (60 χιλ. κ.). *Βουσχίση* (25 χιλ. κ.) λιμὴν ἐμπορικὸς.

Ἄφγανιστάν.

Ἡ ἡγεμονία τοῦ Ἄφγανιστάν ἔχει **ἑκτασίην** 558 χιλ. τετραγων. χιλιομ. καὶ **πληθυσμὸν** 5 ἑκατομμ. κ. μωαμεθανῶν τὸ θρήσκευμα.

Πολίτευμα. Ἡγεμονία ὑπὸ ἡγεμόνα καλούμενον *Ἐμίρην*.

Πόλεις. ἢ **Καβούλ** (60 χιλ. κ.), παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμόν, πρωτ. ἐν μέσῳ εὐφοροτάτης πεδιάδος. **Χερὰτ** (30 χιλ. κ.), κλεις τῆς πρὸς τὰς Ἰνδίας ἀγούσης ὁδοῦ, δι' ἧς διέρχονται τὰ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν πρὸς τὴν Περσίαν διευθυνόμενα ἐμπορικά καραβάνια καὶ τὰνάπαλιν. **Κανδαχάρ** (30 χιλ.), πάλαι *Ἀλεξάνδρεια Ἀραχωσίας* πόλις ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ.

Βελουτχιστάν.

Ἡ ἡγεμονία τοῦ Βελουτχιστάν ἔχει ἔκτασιν 365 χιλ. τετραγ. χίλιον, καὶ **πληθυσμὸν** 800 χιλ. κατοίκων.

Θρησκεία. Πάντες μωαμεθανοί.

Βίος καὶ πολίτευμα. Οἱ κάτοικοι ζῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βίον νομαδικὸν ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς, ἀναγνωρίζοντας ὡς προϊστάμενον αὐτῶν τὸν *Ἐμίρην τῆς Κελάτης*, ὅστις εἶναι ὑποτελὴς εἰς τὴν Ἀγγλίαν· πρωτ. **Κελάτ** (15 χιλ. κ.),

Α') ΙΝΔΙΚΗ

Ἰνδικὴ ἢ ἀνατολικαὶ Ἰνδίαί καλοῦνται αἱ ἀπέραντοι χῶραι, αἱ ἀποτελοῦσαι τὸ νότιον ἡπειρωτικὸν τμήμα τῆς Ἀσίας καὶ ἐκτεινόμενα πρὸς Ν. ἀπὸ τῶν *Ἰμαλαίων* ὄρεων μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς νοτίου *Σινικῆς* θαλάσσης.

Θαλάσσιος διαμελισμὸς. Χερσόνησοι. Ἡ μεγάλη καὶ εὐρεῖα Βεγγαλικὴ θάλασσα εἰσχωροῦσα βαθέως σχηματίζει πρὸς Δ. μὲν τὴν Ἰνδικὴν χερσόνησον τοῦ *Δεκκάν*, ἀπέραντον τριγωνικὸν σχῆμα ἔχουσαν καὶ καταλήγουσαν πρὸς Ν. εἰς τὸ ἀκρωτήριο *Κομορῖνον*, ἔναντι τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ μεγάλη νῆσος *Κεϋλάνη*. Πρὸς Α. δὲ τὴν χερσόνησον *Ἰνδοκίαν* διαχωριζομένην διὰ τοῦ κόλπου τοῦ *Σιὸμ* εἰς δύο μικροτέρας, ὧν ἡ νοτιώτερον κειμένη ὀνομάζεται *Μαλάκκα* καταλήγουσα εἰς τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀσίας *Ῥωμανία*, ἢ Βουροῦ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ μὲν χερσόνησος τοῦ *Δεκκάν* ἀποτελεῖ εὐρύτατον ὄροπέδιον. Ἡ δὲ πρὸς Β. αὐτοῦ ἐκτεινομένη χώρα μέχρι τῶν *Ἰμαλαίων* ὄρεων καλουμένη *Ἰνδοστὸν* (δηλ. χώρα τῶν Ἰνδῶν) εἶναι ἀπέραντον βαθύπεδον. Ἡ δὲ χερσόνησος τῆς *Ἰνδοκίας* ἀποτελεῖ χώραν ὑψηλὴν διασχιζομένην ἀπὸ βορρᾶ πρὸς Ν. ὑπὸ διαφόρων ὄροστοχιῶν.

Υδατογραφία. Ἡ χώρα τοῦ Ἰνδοστάν ἀρδεύεται πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῶν ποταμῶν *Γάγγου* καὶ *Βραμαπούτρα*. Ἐν δὲ τῇ Ἰνδοκίνα ῥέουσι κατὰ μῆκος οἱ μεγάλοι ποταμοὶ *Ἰεραβάδης*, *Σαλουένης*, *Μενάμ* καὶ *Μεγκλόγγ*.

Κλίμα. Προϊόντα.—Τὸ κλίμα εἰς τε τὸ Ἰνδοστάν καὶ τὴν Ἰνδοκίναν εἶναι θερμὸν καὶ βροχερόν. Αἱ Ἰνδαίαι εἶναι ἢ εὐφορωτέρα καὶ πλουσιωτέρα τῆς γῆς. Παράγει δὲ μεγίστην ποικιλίαν προϊόντων, ὄρουζαν, ζαχαροκάλαμον, τσίτον, Ἰνδικὰ κάρυα, βάμβακα, Ἰνδικόν, Ἰνδοπέπερι, κιννάμωμον, ὄπιον, βανάνας, μέταξαν, ἀδάμαντας, μαργαριτάρια κτλ. Ζῶσι δὲ ἐν αὐταῖς πολλὰ ἄγρια ζῶα, ὡς ἐλέφαντες, λέοντες, τίγρεις, κροκόδειλοι, ὄφεις.

Κάτοικοι. Θρησκεία.—Αἱ Ἰνδαίαι εἶναι ἀπὸ τὰς πυκνότερον κατοικημένας χώρας. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν Ἰνδοὶ εἶναι οἱ ἀρχαιότεροι τῶν Ἀριῶν λαῶν. Ἐπικρατέστεραι θρησκείαι εἶναι ὁ *Βραχμанизμός*, ὁ *Μωαμεθανισμός* καὶ ὁ *Βουδδισμός*.

Πολιτικὴ διαίρεσις.—Αἱ Ἰνδαίαι διαιροῦνται πολιτικῶς 1) εἰς τὰς βρεττανικὰς Ἰνδίας, 2) εἰς τὴν γαλλικὴν Ἰνδοκίναν, καὶ 3) εἰς τὸ βασίλειον τοῦ *Σιάμ*.

1. Βρεττανικαὶ Ἰνδαίαι.

Αἱ βρεττανικαὶ Ἰνδαίαι κατέχουσι τὸ δυτικὸν καὶ μέσον τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τὰς ἀμέσους δὲ κτήσεις ὑπάγονται καὶ πολλὰ ὑποτελῆ κράτη διοικούμενα ὑπὸ Ἀγγλῶν τοποτηρητῶν.

Ἐκτασίς.—Ἡ ἔκτασις τῶν βρεττ. Ἰνδιῶν εἶναι 4,900,000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πολίτευμα.—Αὐτοκρατορία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῆς Μ. Βρεττανίας, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1877 καλεῖται καὶ αὐτοκράτωρ τῶν Ἰνδιῶν, κυβερνᾷ δὲ τὰς Ἰνδίας δι' Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως.

Πληθυσμός.—Ὁ πληθυσμὸς τῶν βρεττανικῶν Ἰνδιῶν ἀνέρχεται εἰς 320 ἑκατομμύρια.

Πόλεις.—Ἐν τῷ Ἰνδοστάν εἶναι ἡ *Καλκοῦττα* (900 χιλ. κ.), καθέδρα τοῦ ἀντιβασιλέως, πόλις ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανοῦς, ἐκτιμώμενη ἐπὶ τοῦ δέλτα τοῦ Γάγγου. *Βεναρὲς* (1) (205 χιλ. κ.), παρό-

(1) Ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ ἐπιστημονικῇ πόλει Βεναρὲς ὑπάρχει χιλιάς παγοθῶν γαθῶν καὶ τζαμίον, μέγα Πανεπιστήμιον, εἰσάγει ἀδάμαντας καὶ ἔχει ἀκριβῆ βιομηχανίαν ὑφανμάτων.

χθιος τοῦ Γάγγου καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Βραχμάνων *Δελχῆ* (235 χιλ. κ.) παρὰ τὸν Γάγγην, ἔδρα ποτὲ τοῦ μεγάλου Μογγόλου. *Λαχώρα* (230 χιλ. κ.), ὀνομαστὴ διὰ τὰ περίφημα λαχώρα ὑφάσματα αὐτῆς, ἐκτισμένη ἐπὶ χώρας εὐφορωτάτης. *Πανδοσχάβ*, Πενταποταμία καλουμένη καὶ ἀρδευομένη ὑπὸ πέντε βραχιόνων τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, τὴν χώραν ταύτην εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. *Ζαγερνάθη* ἐπὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου, ἔνθα ἡ περίφημος παγόδα τοῦ *Βιονοῦ*.

Ἐν τῷ ὄροπεδίῳ τοῦ *Δεκκάν* πόλεις εἶναι ἡ *Βομβάη* (1 ἑκατομ. κατ.) ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς κειμένη, μέγιστος ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου, συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Καλκούτας. *Χαϊδαραβάδ* (505 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ ὑποτελοῦς κράτους τοῦ *Νιζάμ*. Παρὰ τὴν πολίχνην *Ἐλώραν* τῆς περιφερείας τοῦ κράτους τούτου ὑπάρχει ὄρος βραχῶδες καὶ ἐπ' αὐτοῦ εἶναι λελαξευμένοι ἀναρίθμητοι ἰνδικοὶ ναοὶ (παγόδαι). *Μαδράς* (520 χιλ. κατ.), πόλις ἐκτισμένη κατὰ τὴν ἀνατ. παραλίαν, κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν μαργαριτῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων.

Παρὰ τὰς Ν. κλιτῦς τῶν Ἰμαλαίων ὄρεων κεῖνται δύο μικρὰ ἀνεξάρτητα κράτη, τὸ *Νεπάλ* καὶ τὸ *Βουτάν*.

Ἡ νῆσος *Κεϋλάνη*, ἐν ἣ ἄλιεύονται ὄστρακα μαργαριτοφόρα, ἔχει πληθυσμὸν 3 1)2 ἑκατομμύρια κατοίκους καὶ πρωτ. τὸ *Κολόμβον* (140 χιλ. κ.).

Ἐν τῇ ἀγγλικῇ Ἰνδοκίῳ τῇ πέραν τοῦ Γάγγου (**ἄνω καὶ κάτω Βιρμανία καὶ Ἀσάμ**) πόλεις εἶναι ἡ *Ῥαγκόν* (300 χιλ. κατ.), πόλις ἐμπορικὴ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰεραβαδῆ· ἡ *Σιγκαπούρ* (200 χιλ. κατ., πόλις τῶν λεόντων), ἐκτισμένη ἐπὶ νησίδος καὶ κατὰ τὸ ἄκρον τῆς χερσονήσου *Μαλάκκας*, σταθμὸς τῶν εἰς Σινικὴν καὶ Ἰαπωνίαν μεταβατινῶν πλοίων.

2. Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα.

Ἡ γαλλικὴ Ἰνδοκίνα διαιρεῖται εἰς 4 τμήματα· 1) εἰς τὴν γαλλικὴν *Κοχινκίαν*, 2) εἰς τὸ *Τογκίνον* καὶ 3) εἰς τὰ ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν διατελοῦντα δύο βασίλεια *Ἀννάμ* καὶ *Καμβόδην* (προτεκτοράτα. **Πληθυσμὸν** ἔχουσι περὶ τὰ 23 ἑκατομμ. κατ. **Πόλεις** εἶναι ἡ *Χαόν* (170 χιλ. κατ.) πρωτ. τοῦ *Τογκίνου*, ἡ *Σαϊ-*

γών (66 χιλ. κ.), πρωτ. τῆς Κοιγκίνης, σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν, ἡ Χουή (60 χιλ. κ.), πρωτ. τοῦ Ἄννὰμ καὶ ἡ Πνὸμ Μέν (62 χιλ. κ.) πρωτ. τῆς Καμβόδγης.

3. Τὸ βασίλειον τοῦ Σιάμ.

Τὸ βασίλειον τοῦ Σιάμ κεῖται ἀνατολικῶς τῆς Βιομανίας, ἔχει **πληθυσμὸν** ὑπὲρ τὰ 7 ἑκατομμ. κατοίκους, βουδδιστὰς τὸ θρησκευμα, καὶ πρωτ. τὴν πόλιν Βαγκόκ (650 χιλ. κατ.), ἄποδομημένη ἐπὶ πασσάλων κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Μενάμ· ἐμπορικωτάτη καὶ μέγας λιμὴν ἐξαγωγῆς ὀρυζῆς, ζακχάρως, πεπέρωος, καὶ σισάμου.

Β') ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Ἡ ἀνατολικὴ Ἀσία ἀποτελεῖ τὸ μέγιστον τμήμα τῆς ὅλης Ἀσίας, περιλαμβάνει δὲ τὸς ἑξῆς χώρας 1) Τὸ Σινικὸν κράτος, 2) τὴν Κορέαν καὶ 3) τὴν Ἰαπωνίαν.

Σινικὸν Κράτος.

Τὸ ἀχανὲς Σινικὸν κράτος ἐκτείνεται πρὸς Β. τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν καὶ κατὰ μῆκος τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ πρὸς ἀνατολάς, ἔχει **ἐκτασιν** μεγαλυτέραν τῆς ὅλης Εὐρώπης καὶ **πληθυσμὸν** ὑπὲρ τὰ 330 ἑκατομμ. κατοίκους ἀνήκοντας εἰς δύο φυλάς, εἰς τὴν **ταταρικὴν** καὶ εἰς τὴν **σινικὴν** ἢ **κινεζικὴν**. Περιλαμβάνει δὲ τὰς ἑξῆς χώρας 1) τὴν Σινικὴν (Κίνα) Ν. Α., 2) τὴν Μαντζουρίαν ΒΑ. 3) τὴν Μογγολίαν καὶ Τσουγγαρίαν πρὸς Β., ἔνθα καὶ ἡ ἀπέραντος ἔρημος Γόβη, 4) Τὸ ἀνατολικὸν Τουρκεστὰν καὶ 5) τὸ ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τελευταῖον καταληφθὲν καὶ πρὸς Β. τῶν Ἰμαλαίων ἐκτεινόμενον μέγα καὶ ὑψηλὸν ὄροπέδιον τοῦ Θιβέτ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.—Πρὸς Β. τῶν Ἰμαλαίων ὄρεων ἐκτείνονται τὰ ὑψηλὰ ὄροπέδια τοῦ Παμίρ καὶ τοῦ Θιβέτ, περιλαμβανόμενα δυτικῶς ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων Καρακόρομ. Κουέν Λούν καὶ βορειότερον ὑπὸ τῶν Οὐρανίων ὄρεων (Θιὰν Σάν) καὶ ἔτι βορειότερον ὑπὸ τῶν Ἀλταίων, πρὸς Α. δὲ ὑψοῦνται αἱ **κινεζικαὶ Ἀλπεις**, τὰ ὄρη τοῦ Κνανοῦ καὶ τοῦ Κιτρίνου ποταμοῦ καὶ ΒΑ. τὰ τῆς Μαντζουρίας. Πρὸς Α. τὸ ἔδαφος καταπίπτει εἰς τὸ ἀπέραντον καὶ εὐφορώτατον **σινικὸν** βαθύπεδον.

Ὑδατογραφία.— Ποταμοὶ διαρρέοντες τὴν χώραν εἶναι

πολλοί· μεγαλύτεροι τούτων είναι ὁ *Χοάγγ Λάω* (δηλ. κίτρινος ποταμός) μὲ ὕδατα βορβορώδη καταπλημμυρίζων τὴν χώραν, ὁ *Σιγιάγγ* (δηλ. κυανοῦς ποταμός) ὁ πολυυδρότατος τῆς Ἀσίας, ὁ *Χογγόι* (ἐρυθρός), ἅπαντες πλωτοὶ ποταμοί. Πολλὰ δὲ πρὸς τούτοις διώρυγες, ὧν μεγίστη ἡ καλουμένη *αὐτοκρατορικὴ*, χωροῦσα ἐκ Β. πρὸς Ν. καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ βαθυπέδου, ἀρδεύουσι πλουσίως καὶ φέρουσιν εἰς συγκοινωνίαν τὴν ἀπέραντον χώραν.

Προϊόντα.—Τέιον, σιτηρά, βάμβαξ, ὄρυζα ἰδίως, ἧτις ἀπο-

Ἀποξήρανσι φύλλον τείου ἐν Κίνα.

τελεῖ τὴν κυριωτέραν τροφήν τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς, ζαχαροκάλαμον, μέταξα, μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ ἀπέραντα στρώματα λιθανθράκων.

Ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἡ Σινικὴ ἔχει ἰδίαν βιομηχανίαν μετάξης, βάμβacos, προφυρῶν ἐκ πορσελάνης ἀγγείων καὶ ποικίλων ἄλλων τεχνουργημάτων, κατασκευαζομένων διὰ χειρός. Πολλὰ δὲ εφευρέ-

σεις γενόμεναι κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐν Εὐρώπῃ, οἷαι εἶναι ἡ τῆς πυρίτιδος, τῆς τυπογραφίας, τῆς ναυτικῆς πυξίδος, τοῦ χάρτου κλπ. ἦσαν γνωσταὶ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐν Κίνα.

Ἀνάπτυξις.—Οἱ κάτοικοι τῆς Σινικῆς δημοκρατίας εἶναι μογολικῆς καταγωγῆς καὶ ἀποτελοῦσι λαὸν εὐφυῆ, ἐπιμελῆ καὶ δύσπιστον, ὅστις ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας διετέλεσε μεμονωμένος καὶ ἀκοινωνήτος πρὸς τοὺς λοιποὺς λαοὺς τοῦ κόσμου. Ἐξοτε μένουσι στάσιμοι ἀποκρούοντες τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν. Κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα μόνον ἤνοιξαν ὀλίγους λιμένας καὶ κατορθώθη οὕτω νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῶν Εὐρωπαίων (Καντών, Σαγγάη, Φουτσέου κλπ.). Ἦδη ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν ξένων εἶναι πλήρης.

Θρησκεία.—Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ φιλοσοφικὴ διδα-

μαλία τοῦ **Κομφουκίου** καὶ ὁ **Βουδδισμός**, ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ **μωαμεθανοὶ** καὶ ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον **χριστιανοί**.

Πόλεις.—**Πεκίνον** (850 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκτεταμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς ποταμίου διώρυχος **Πεϊχώ**, ἣτις ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πετσιλῆ. Πρὸς Β. τοῦ Πεκίνου ἐκτείνεται τὸ μέγα **Σινικὸν τεῖχος**, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὴν Κίναν ἀπὸ τῆς Μογγολίας, ἐνοῦται μετὰ τῆς Εὐρώπης διὰ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου. **Τάν Τσιν** (800 χιλ. κ.), μετὰ τῶν ὁποίων πολλοὶ Εὐρωπαῖοι, ἐπίκεινται τοῦ Πεκίνου ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Πετσιλῆ. **Τσεφού** (650 χιλ. κ.), ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κόλπου, λιμὴν ἐμπορικός. **Σαγκάη** (650 χιλ. κ.), ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ **Σοάγγ Ποῦ**, τὸ κυριώτερον κέντρον τοῦ σινο-ευρωπαϊκοῦ ἐμπορίου. **Υάγγ Τσέου** (820 χιλ. κ.) καὶ **Φουτσίου** (640 χιλ. κ.), ἐνθα καὶ ὁ πολεμικὸς ναῦσταθμὸς. **Καντιὼν** (1 ἑκατομμ. κ.), πόλις κειμένη παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον, μέγας ἐμπορικός λιμὴν καὶ τὸ κυριώτερον βιομηχανικὸν κέντρον ἀπὸ πολλῶν ἑτῶν, λιμὴν ἀνοικτὸς εἰς τὴν ἐμπορίαν τῶν ξένων. Κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τῆς Καντιὼν κεῖται ἡ νῆσος **Χόγγ Κόγγ** ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. **Σι Γκάν** (1 ἑκατομμ. κ.), ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ πλείστα ἄλλαι πόλεις.

Μοῦνκεν (200 χιλ. κ.), πρωτ. τῆς **Μαντζουρίας**, ἱερὰ πόλις τῶν Κινέζων καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὴν μεγάλην ἦταν τοῦ ὄψικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰαπωνικοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1904. Ὁ ἐν τῷ κόλπῳ Πετσιλῆ ὄχθυότατος λιμὴν **Ἄρθουρ** ὀνομαστὸς καταστάς διὰ τὴν τρομερὰν πολιτορκίαν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων καὶ τὴν ἥρωικὴν ἀμυναν τῆς ἐν αὐτῷ ὄψικοῦ φρουρᾶς, ἀνήκων νῦν εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Οῦογα πρωτ. τῆς **Μογγολίας** (40 χιλ. κ.). **Κούλιτσα** καὶ **Κιάκτια**⁽¹⁾, πόλεις τῆς **Τσουγγαρίας**, σπουδαῖοι ἐμπορικοὶ σταθμοὶ μετὰ τῶν Ῥώσων καὶ Σινῶν.

Λάσσα, πρωτ. τῆς **Θιβητίας**, ἱερὰ πόλις τοῦ Βούδδα καὶ καθέδρα τοῦ **Δαλάι Λάμα** ⁽²⁾ πατριάρχου τοῦ βουδδιστῶν.

1) Διὰ τῆς Κιάκτιας μεταφέρεται εἰς Ῥωσίαν καὶ λοιπὴν Εὐρώπην τὸ ἀρίστης ποιότητος Σινικὸν τέλον.

2) Ὁ Δαλάι Λάμας κατοικεῖ ἐν Λάσσῃ καὶ ἐν ἀνακτόρῳ ἔχοντι 10,000 ἀναγόμενους κακοσημένους διὰ ποικίλων εἰδῶν, ἐνθα χιλιάδας προσκνητῶν συρρέουσι κατ' ἔτος. Οὗτος φεύγων ἐσχάτως τὴν ἀγγλικὴν ἐπικυριαρχίαν, ἣν ἀνε-

Κασγάρ (80 χιλ. κ.), πρωτ. καὶ ἡ *Υαρκάνδη* (50 χιλ. κ.), πόλεις τοῦ *σινικοῦ Τουρκιστάν*.

Κτήσεις εὐρωπαϊκαὶ ἐν τῇ σινικῇ παραλία 1) τὸ *Βέι-Χα-Βέι* παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τοῦ *Πετσιλῆ* ἀνήκον εἰς τοὺς Ἀγγλους.

2) τὸ *Κιάου Τσέου* λιμὴν ἀνήκον μέχρι τοῦδε εἰς τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἤδη καταληφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων.

3) τὸ *Μακάου* παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τῆς *Καντὼν* ἀνήκον εἰς τοὺς Πορτογάλλους.

4) ἡ νῆσος τοῦ *Χόγγ Κόγγ*, ἐπὶ τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ὁ λιμὴν τῆς *Βικτωρίας* ὁ ἐμπορικώτατος τοῦ κόσμου, ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους καὶ

5) τὸ *Κουάγγ Τσέου* ἀνήκον εἰς τοὺς Γάλλους.

Ἰαπωνία καὶ Κορέα.

Ἡ Ἰαπωνικὴ αὐτοκρατορία ἀπὸ τοῦ 1904, ἀφ' ἧς κατέκτησε καὶ προσήρτησεν ὁλόκληρον τὸ βασίλειον τῆς Κορέας (1910) καὶ τὴν χερσόνησον *Διάο Τούγκ* μετὰ τοῦ ἰσχυροτάτου λιμένος *Αρθούρ*, μετετρόπη ἀπὸ καθαρώς νησιωτικῆς δυνάμεως εἰς ἡπειρωτικὴν καὶ νησιωτικὴν. Διότι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀκόμη ἀπετελεῖτο ἐκ πολλῶν ἠφαιστειωδῶν νήσων, τῶν ὁποίων αἱ μεγαλύτεραι ἦσαν ἡ *Νιπὼν*, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑψοῦται τὸ θεαματικώτατον καὶ μέγιστον ἠφαιστειον *Φουτσιγιάμα*, ἡ *Υεσὼ* καὶ ἡ τελευταῖον προσαρτηθεῖσα *Φορμόζα*, ὡς καὶ ἡ κατὰ τὸ ἡμιση τέως ὄωσικὴ νῆσος *Σακαλίν*. Ἀπασαὶ αἱ ἀνωτέρω νῆσοι διαχωρίζονται ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τῆς θυελλώδους Ἰαπωνικῆς θαλάσσης.

Πληθυσμός. 65 ἑκατομμύρια κατοίκων.

Τὸ **ἔδαφος** τῆς χώρας γέμει ἠφαιστειωδῶν καὶ ὑψηλῶν ὄρεων· εἶναι δὲ εὐφορώτατον· ἐν γένει ἡ βλάστησις εἶναι θαυμασία.

Τὸ **κλίμα** εἶναι ὠκεάνιον καὶ ὑγιεινόν, γλυκύτερον τῆς ἀπέναντι ἡπείρου.

Προϊόντα.— Ὄρυζα ἐν ἀφθονίᾳ, μέταξυ, τέιον, χρυσός, ἀργυρος, χαλκός, σιδηρός καὶ μόλυβδος· *βιομηχανικὰ* διάφορα ὑφάσματα,

---

γνώρισε τὸ πλείστον μέρος τῆς Θιβητίας, μετέφερον εἰς τὰ ἐγδότερα τὴν ἔδραν του.

Οἱ γεωγράφοι παραβάλλουσι τὰς φυσικὰς καλλονας τῆς Θιβητίας πρὸς τὰς τῆς Ἑλβετίας.

ποικίλα ἀντικείμενα τέχνης, μηχαναί, ὄπλα, διάφορα πολύτιμα ἀγγεῖα, χάρτης ἐκλεκτός, βερνίκιον, πορσελάνη ἐκλεκτὴ κλπ. Πρὸς τούτοις κέκτηται μεγάλα καὶ λαμπρὰ ναυπηγεῖα. Ἡ βιομηχανία, ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία εἶναι λίαν προηγμένα ἐν Ἰαπωνίᾳ.

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις τούτων.— Οἱ Ἰάπωνες εἶναι λαὸς εὐφυῆς, δραστήριος, ἐργατικός, ἐπιμελής, φιλομαθὴς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως πολὺ μεγαλυτέρας τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ Σινῶν. κέκτηται δὲ εἰς μέγιστον βαθμὸν τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας.

Οἱ Ἰάπωνες ἐγκλωποθέντες ἀπὸ ἐτῶν τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ἀνεπτύξαν τάχιστα πάντα τὰ εἶδη τῆς βιομηχανίας καὶ σήμερον τὰ ποικίλα αὐτῶν προϊόντα ἀμιλλῶνται πρὸς τὰ εὐρωπαϊκά.

Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ἰαπωνίᾳ εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη· εἰς πλείστας πόλεις ἰδρύθησαν ἔκτοτε Πανεπιστήμια, Ἀστεροσκοπεῖα καὶ διάφοροι ἄλλαι σχολαί.

Πολίτευμα.—Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας ὑπὸ μονάρχην, ὅστις καλεῖται **Μικάδος**.

Στρατὸς καὶ στόλος.— Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 300 χιλ., ἐν πολέμῳ δὲ πλέον τοῦ ἑκατομμυρίου· ὁ δὲ στόλος εἰς 150 λίαν ἀξιόμοχα πολεμικὰ πλοῖα.

Πόλεις—Τόκιο (πάλαι Ἰεδὼ 2,250,000 π.), πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας ἐπὶ τῆς νήσου Νιπῶν, ἐπίνειον ταύτης εἶναι ἡ Υοκοχάμα (400 χιλ. κ.), σημαντικώτατος καὶ ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς Ἰαπωνίας. Ὀσάκα (1,230,000 κ.) παράλιος βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις. Κιότον (450 χιλ. κ.) παλαιὰ πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας. ἄμφότεραι κείμεναι ἐπὶ τῆς Νιπῶν, Ναγκασάκι (200 χιλ. κ.) ἐπὶ τῆς νήσου Κιον Σιον, λιμὴν, ἔνθα ὁ πρῶτος πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Ἰαπωνίας.

Ἐν τῷ τέως βασιλείῳ τῆς Κορέας τῷ προσαρτηθέντι τῇ Ἰαπωνίᾳ (1910) πόλεις εἶναι ἡ Σεοὺλ (200 χιλ. κ.), πρωτ. τῆς Κορέας, καὶ ἐπίνειον αὐτῆς τὸ Σεμουλπον, ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας.

ΑΦΡΙΚΗ

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀφρικῆς.

Ἔθνη.—Ἡ Ἀφρική κεῖται νοτιοδυτικῶς τῆς Ἀσίας, εἶναι δὲ μικροτέρα κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν ταύτης. Βρέχεται πρὸς

Γεωγραφία Τεῦχος Γον

Β. ὑπὸ τῆς *Μεσογείου θαλάσσης*, ἡ ὁποία σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς *Σίδρας* (μεγάλῃ Σύρτις) καὶ τοῦ *Γκαβὲς* (μικρὰ Σύρτις), ἔνθα συμβαίνει παλίρροια τριῶν μέτρων, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ *Ἰνδικοῦ ὠκεανῶ* καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ *Ἀτλαντικοῦ*, πρὸς Ν. δὲ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς *Καλῆς Ἑλπίδος*.

Κατὰ τὸ **μέγεθος** ἡ Ἀφρική εἶναι τριπλασία τῆς Εὐρώπης· κατὰ σειράν δὲ ἔρχεται τρίτη ἐκ τῶν πέντε ἡπείρων. Τὸ **ὄχημα** αὐτῆς εἶναι **τριγωνικόν**. **Ἐκτασις** 30 ἑκατομμ. τετραγ. χιλιομέτρων. **Πληθυσμὸς** 204 ἑκατομμύρια κατοίκων.

Θαλάσσιος διαμελισμὸς. — Ἡ Ἀφρική εἶναι ἡπειρος ὁμοκώδης διαμελιζομένη ἐλάχιστα ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἀρκεῖ νὰ εἰπωμεν ὅτι πρὸς Δ. σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μόνον ὁ εὐρύτερος κόλπος τῆς *Γουινέας*, πρὸς Α. δὲ ἡ μόλις διακρινομένη ὡς χερσονήσος τῆς *Σομάλης*.

Νῆσοι. — Αἱ κυριώτεραι νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ μεγάλη νῆσος *Μαδαγασκάρη* ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ κατεχομένη ὑπὸ τῆς Γαλλίας, αἱ πρὸς Δ. Ἀφρικῆς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ νῆσοι τοῦ *Πρασίνου ἀκρωτηρίου* ἀνήκουσαι εἰς τὴν Πορτογαλίαν, αἱ πρὸς Β. τούτων κείμεναι *Κανάριοι* νῆσοι κατεχόμεναι ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ αἱ ὀλίγον ἀπέχουσαι τούτων πρὸς Δ. *Ἀζόραι* ἀνήκουσαι εἰς τὴν Πορτογαλίαν. Αἱ μικραὶ νῆσοι τῆς *Γουινέας* τοῦ *ἁγίου Θωμᾶ*, τοῦ *Φερδινάνδου Πῶ* καὶ αἱ λίαν ἀπομακρυσμέναι τῆς παραλίας νῆσοι τῆς *Ἀναλήψεως* καὶ τῆς *ἁγίας Ἑλένης* ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς.

Πορθμοί. — Ὁ τοῦ *Βαβέλ Μανδέβ*, ὅστις χωρίζει τὴν Ἀφρικήν ἀπὸ τῆς Ἀσίας, ὁ μακρότατος τῆς *Μοζαμβίκης* μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς νήσου *Μαδαγασκάρης* καὶ ὁ τοῦ *Γιβραλιῶ*, ὅστις χωρίζει τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς βορείας Ἀφρικῆς.

Ἰσθμοί. — Ὁ τοῦ *Σουέζ*, ὅστις διὰ τῆς ἐκσκαφείσης ὑπὸ τοῦ Γάλλου μηχανικοῦ *Λεσέπ* διώρυχος ἀπεκόπη καὶ οὕτω συγκοινωνεῖ ἡ *Μεσόγειος θάλασσα* μετὰ τῆς *Ἐρυθρᾶς*. Ἡ διώρυξ ἔχει μῆκος 180 χιλιομ. πλάτος 50 - 80 μέτρων καὶ βάθος 8 μέτρων.

Ἀκρωτήρια. — Πρὸς Β. τὸ *Λευκόν*, πρὸς Ν. τὸ τῆς *Εὐέλπιδος Ἀκρας* (Καλῆς Ἑλπίδος), πρὸς Α. τὸ *Γουαρδαφούιον* καὶ πρὸς Δ. τὸ *Πράσινον*.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. ***Όρη.** — Πρὸς Β. ἡ μακρὰ ὄρεσσις τοῦ *Ατλαντος (4,500 μ.) ἐν τῷ Μορόκκῳ. Τὸ ἡφαιστειογενὲς *Καμερόν* πρὸς Δ., τὸ *Κιλιμάνζαρον* (6 χιλ. μ.), τὰ *Κένια* καὶ αἱ **Άβησουσιακαὶ Άλπεις* πρὸς Α.

***Έρημοι.** — Ἡ μεγάλη ἔρημος *Σαχάρα* πρὸς Δ., ἡ *Διβυκὴ* πρὸς τὰ ΒΑ. καὶ ἡ τῆς *Καλαχέρης* πρὸς Νότον.

Ποταμοί. — Ὁ *Νεῖλος*, ὁ μέγιστος τῆς Ἀφρικῆς, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς μεγάλης λίμνης *Βικτωρίας (Νυάντζας)* διὰ δύο βραχιόνων (λευκὸς καὶ κισανθοῦς Νεῖλος) μέχρι τινός, διαρρέει τὴν Αἴγυπτον καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ πολλῶν στομίων, σχηματίζων οὕτω μέγα καὶ εὐφορώτατον δέλτα. Ὁ *Ζαμβέζης* (ποταμὸς ἰχθύων, ὅστις χύνεται εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλουσιν ὁ *Όράγγης*, ὁ *Κόγγος* (=βέλος) ὅστις εἶναι ὀρητικώτατος καὶ πολυυδρότερος τοῦ Νεῖλου, ὁ *Νίγηρ* (=ποτισμός), ὁ *Γαμβίας* καὶ ὁ *Σενεγάλης*.

Λίμναι. — Ἡ *Τσάδα* ἐν τῷ Σουδάν, λίμνη γλυκέος ὕδατος, ἡ μέγιστη λίμνη *Βικτωρία (Νυάντζα)*, ἣτις εἶναι ἴση κατὰ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα, ἡ *Ταγγανία*, ἡ *Νυάντζα* καὶ ἡ *Βαγκουέλ*.

Κλίμα. — Ἐπειδὴ διὰ τῆς Ἀφρικῆς διέρχεται κατὰ τὸ μέσον περιήτου ὁ ἰσημερινός, αἱ γῶραι ταύτης κατὰ τὸ πλεῖστον κείνται ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, ἣτις ἐξαπλοῦται εἰς ἀπόστασιν ἑκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ, ὡς ἐμάθομεν, 23°. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς χώρας ταύτας ἥλιος ὀρῖται τὰς ἀκτίνάς του κατακορύφως, τὸ κλίμα εἶναι θερμώτατον· μόνον δὲ εἰς τὰ παράλια μετριάζεται ὀλίγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὸν ἰσημερινὸν ἡ ἡμέρα εἶναι πάντοτε, ὡς γνωρίζομεν, ἴση μὲ τὴν νύκτα.

Εἰς τὰς περὶ τὸν ἰσημερινὸν χώρας, αἱ βροχαὶ εἶναι διαρκεῖς καὶ ἄφρασαι. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ γῶραι τῆς Ἀφρικῆς, ὡς ἡ ἔρημος *Σαχάρα*, εἰς τὰς ὁποίας οὐδέποτε πίπτει σταγὼν ὕδατος. Οἱ ἄνεμοι δὲ, οἱ ὁποῖοι πνέουσιν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, εἶναι οἱ λεγόμενοι *ἀληγεῖς* οἱ ὁποῖοι φέρονται ἐκ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν· καὶ οἱ *ἀνταληγεῖς* οἱ πνέοντες ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους· οἱ δὲ πνέοντες εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καλοῦνται *μουσῶνες*.

*Έδαφος καὶ προϊόντα.—Εἰς ὅσα μέρη τῆς Ἀφρικῆς πίπτουσι βροχαί, τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορώτατον καὶ ἔχει μεγαλοπρεπέ-

στατα δάση (δάση τῶν τροπικῶν χωρῶν), εἰς ὅσα δὲ μέρη δὲν πίπτουσι βροχαί, ὡς ἐν τῇ ἐρήμῳ *Σαχάρα*, τὸ ἔδαφος εἶναι γυμνὸν καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἄμμου (κροκαλῶν=χαλίκων), εἰς τινὰ δὲ μέρη τῶν ἐρήμων ὑπάρχουσι δένδρα καὶ γλόη· τὰ τοιαῦτα μέρη καλοῦνται *δασεις*.

Φυτά.— Ἐνεκα τῶν βροχῶν καὶ τῶν πολλῶν ποταμῶν ἡ βλάστησις ἐν Ἀφρικῇ εἶναι πλουσιωτάτη· πελώρια δένδρα ἀποτελοῦσι τὰ δάση, τὰ ὅποια εἶναι ἀπέραντα καὶ ἀδισπέραστα ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ὡς ἡ ἀνδασωνία (βοαβάβ), ἡ ὁποία ἔχει περιφέρειαν ἐνίστε 50 μέτρων καὶ ὕψος ὑπὲρ τὰ 60 μέτρα, οἱ φοίνικες, τὰ ἀροτόδενδρα, τὰ βουτυρόδενδρα, οἱ κοκκοφοίνικες, τὸ κομμιόδενδρον, ἡ ἰνδικὴ συκῆ, τὸ ζακχαροκάλαμον καὶ ἄλλα· εἰς δὲ τὰ μέρη, τὰ ὅποια κεῖνται ἐντὸς τῶν εὐκράτων ζωνῶν, καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος, ἡ ὄρουζα, ὁ βάμβαξ καὶ οἱ δημητριακοὶ καρποί.

Ζῷα.— Ἐκ τῶν ἀγρίων ζῴων ζῶσι λέοντες, τίγρεις, λεοπαρδάλεις, ὕαινα, ἐλέφαντες, ῥινοκέρωτες, ἵπποπόταμοι καμηλοπαρδάλεις, στρουθοκάμηλοι, ἀντιλόποι καὶ πίθηκοι. Ἐντὸς δὲ τῶν περισσοτέρων ποταμῶν ζῶσι καὶ κροκόδειλοι.

Ὄρυκτά.— Ἐκ τῶν ὀρυκτῶν εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ ὁ σίδηρος, ὁ μόλυβδος, ὁ ἀδάμας, ὁ χρυσὸς καὶ οἱ γαιάνθρακες.

Κάτοικοι.— Οἱ ἀρχαιότεροι κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς εἶναι οἱ *Βουσμάνοι* (πυγμαῖοι) κενυρμένοι ἐντὸς τῶν κεντρικῶν δασῶν καὶ οἱ *Όπιεντίοι* εἰς τὴν νοτίαν Ἀφρικὴν· πλὴν τούτων κατοικοῦσι τὴν ἡπειρον ταύτην, *Αἰγύπτιοι*, *Βέρβεροι*, *Τουαρίκοι* (Χαμίται), *Ἀραβες*, *Φελλάχοι*, *Ἀβησσυνοί*, *Νιγρῖται* (Σημίται), *Κάφροι*, *Ζουλοῦ* κλπ. Εἰς τὰ περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μέρη καὶ ἰδίως τὴν *Αἴγυπτον* κατοικοῦσι καὶ πολλοὶ *Εὐρωπαῖοι*.

Θρησκεία.— Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς πρεσβεύουσι τὸν *φετιχισμόν*. Εἰς τὴν βορείαν Ἀφρικὴν ἐπικρατεῖ ὁ *μωαμεθανισμός*. Εἶναι δὲ καὶ ὑπὲρ τὰ 8 ἑκατομμ. χριστιανοί.

Ἡ Ἀφρικὴ φυσικῶς μὲν διαιρεῖται εἰς *βορείαν* πρὸς Β. τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ εἰς *νοτίαν* πρὸς Ν. αὐτοῦ.

Πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς πολλὰς χώρας, ἐκ τῶν ὁποίων πλὴν δύο ἀνεξαρτήτων κρατῶν τῆς *Ἀβησσυνίας* καὶ τῆς *Λιβερίας*, εἶναι κτήσεις ὄλων τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων. Μικρὰ δὲ τινὰ κράτη ἀποτελοῦμενα ἐξ ἰθαγενῶν διατελοῦσιν ἔτι ἐν βαρβάρῳ καταστάσει.

ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Αί παρὰ τὸν Νεῖλον χῶραι.

Αἱ παρὰ τὸν Νεῖλον χῶραι εἶναι ἡ Ἀβησσυνία, τὸ ἀνατολικὸν Σουδάν, ἡ Νουβία καὶ ἡ Αἴγυπτος.

Ἡ Ἀβησσυνία (Αἰθιοπία) ἔχει ἔκτασιν 450 χιλ. τετραγ. χιλιόμετρον καὶ πληθυσμὸν 8 ἑκατομμ. κατ. Ἡ Ἀβησσυνία κεῖται νότον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς ὄρη ἀβησσυνιακὰ ἄλπεϊς ἔχουσιν ἀποκρήμους κλιτῆς, αἵτινες καθιστῶσι τὴν χώραν ἀπόρθητον. Ἐκ τούτων πηγάζουσιν ὁ *κνανοῦς Νεῖλος* καὶ οἱ διάφοροι αὐτοῦ παραπόταμοι.

Προϊόντα.— Προϊόντα εἶναι ὁ καφὲς εἰς μεγάλας ποσότητας, τὸ ἐλαστικὸν κόμμι, ὁ χρυσός, ὁ ἔλεφαντόδους καὶ διάφορα εἶδη πτερῶν.

Κάτοικοι.— Οἱ Ἀβησσυνοὶ εἶναι κατὰ τὴν θρησκείαν χριστιανοί. Πολλὰ δὲ φυλὰ ἔξ αὐτῶν εἶναι μωαμεθανοί.

Ἡ Ἀβησσυνία ἀποτελεῖ αὐτοκράτοριαν, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἔχει τὸν τίτλον *Νεγκοῦς Νεγκίστι* ἤτοι βασιλεὺς τῶν βασιλέων, διότι ἡ αὐτοκρατορία ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν μικρῶν κρατῶν, τῶν ὁποίων οἱ ἡγεμόνες ὑπακούουσιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Πρωτ. πόλις εἶναι ἡ *Ἀδδῖς Ἀβάβα* (60 χιλ. κ.), ἡ *Αἰτβάρη* καὶ ἡ *Ἀξοῦμ* παλαιὰ πρωτεύουσαι.

Μεταξὺ τῆς Ἀβησσυνίας καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης κεῖται ἡ θερμὴ χώρα *Ἐρυθραία*, ἔνθα ὁ σπουδαῖος λιμὴν *Μασσάβα* (ἰταλικὴ ἀποικία, 10 χιλ. κ.) καὶ ἡ μικρὰ γαλλικὴ χώρα *Τσιμπουτί* μετ' ἀσφαλοῦς λιμένος ἀφετηρία τοῦ σιδηροδρόμου *Τσιμπουτί*— Ἀβησσυνίας.

Ἀνατολικὸν Σουδάν καὶ Νουβία (πληθυσμὸς περὶ τὰ 3 ἑκατ. κ.).— Τὸ ἀνατολικὸν Σουδάν διαρροέμενον κατὰ μῆκος ὑπὸ τοῦ λευκοῦ Νεῖλου εἶναι εὐφορον μόνον κατὰ τὸν ποταμὸν, ἔνθα καλλιεργεῖται πολὺς σίτος καὶ βάμβαξ. Πρὸς Δ. ἔχει μέρη στεππῶδη καὶ μεγάλας περιοχὰς δάσεων (Κορδοφάν καὶ Δαρφούρ).

Ἡ Νουβία ἄρχεται ἀπὸ τῆς συμβολῆς τοῦ κνανοῦ Νεῖλου μετὰ τοῦ λευκοῦ καὶ ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τῆς ἄνω Αἰγύπτου. Αἱ πέτραν τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ ἐκτάσεις εἶναι ἔρημοι.

Αἱ χῶραι αὗται εἶναι νῦν ἠνωμένοι μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους. Ἀξιολογωτέρα πόλις εἶναι τὸ *Χαρτοῦμ* (50 χιλ. κ.) κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν βραχιόνων τοῦ Νεῖλου ἐκτισμένον.

Αἴγυπτος.

Ἡ **Αἴγυπτος** (ἔχει ἔκτασιν 995 χιλ. τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 11 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμ. κ.). — Ἡ Αἴγυπτος βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς, πρὸς Ν. δὲ ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Νουβίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι πεδινόν. διαρρέεται δὲ ὑπὸ τοῦ Νείλου, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ δύο στομίων, τῆς **Ῥοζέντης** καὶ τῆς **Δαμιέτης** (πάλαι δι' ἑπτὰ). Ὁ ποταμὸς καθιστᾷ τὸ ἔδαφος καὶ ἰδίως τὸ δέλτα τοῦ ποταμοῦ εὐφορώτατον.

Προϊόντα. — Ὁ φοῖνιξ, ὁ βάμβαξ εἰς μεγάλην κλίμακα, τὸ ζάκχαροκάλαιμον, τὸ ἀραβικὸν κόμμα καὶ ἄφθονοι κύαμοι.

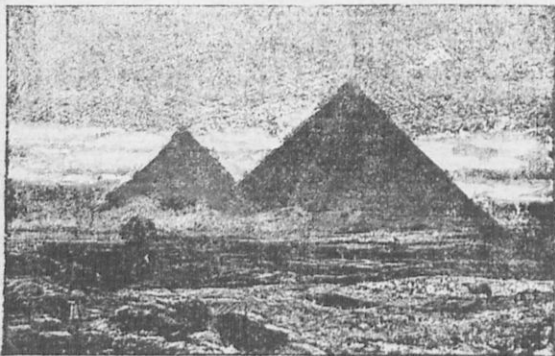
Κάτοικοι αὐτῆς εἶναι οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων **Φελλάχοι**, μωαμεθανοὶ τὸ θρησκευμα καὶ οἱ **Κόπται**, χριστιανοί. Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ Ἄραβες μωαμεθανοὶ καὶ πολλοὶ Εὐρωπαῖοι, ἐν οἷς καὶ Ἕλληνες περὶ τὰς 40 χιλ.

Ἡ Αἴγυπτος, ἣτις ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων, τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἔλαβεν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, κατέχεται σήμερον ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἣτις ἐσχάτως κατέστησε ταύτην βασιλείον (καλιφᾶτον) ἀνακηρύξασα Αἰγύπτιον πρίγκιπα, σουλτᾶνον τῆς Αἰγύπτου περιβαλοῦσα αὐτὸν καὶ διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ τίτλου τοῦ **Καλίφου**.

Διαίρεσις. — Ἡ Αἴγυπτος, χωρογραφικῶς διαιρεῖται εἰς τὴν ἄνω, μέσην, καὶ κάτω Αἴγυπτον.

Πόλεις. — Ἐν τῇ ἄνω Αἰγύπτῳ κεῖνται τὰ ἐρείπια τῶν ἑκατομπύλων **Θηβῶν** (παρὰ τὸ νῦν Λουξορ). Ἡ μεγίστη ἐνταῦθα πόλις εἶναι ἡ **Σιοῦτ** (60 χιλ. κ.).

Ἐν τῇ μέσῃ Αἰγύπτῳ εἶναι τὸ **Κάλρον** (654 χιλ. κ. (πρωτ.

Πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου.

της Αιγύπτου, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Κεῖται κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Νεῖλου καὶ εἶναι πόλις ὠραία. ΝΔ. τούτου καὶ κατὰ τὴν ἀπέναντι ὄχθην κείνται τὰ ἑρείπια τῆς **Μέμφιδος** καὶ αἱ 40 πυλῶναιδες ὧν ἡ ὑψίστη, ἡ τοῦ **Χέοπος**, ὕψους 147 μ.

Ἐν τῇ **κάτω Αἰγύπτῳ** πόλεις εἶναι ἡ **Ἀλεξάνδρεια** (340 χιλ. κ.), ὁ κυριώτερος καὶ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς βορείας Ἀφρικῆς· κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐγένετο ὑπὸ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Πτολεμαίων κέντρον τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστημῶν καὶ περιωμῆς διὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην. Καὶ νῦν κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνας, εἶναι δὲ καὶ ἔδρα Ἑλληνος πατριάρχου. **Σουέξ**, πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ κατὰ τὴν ὁμώνυμον διώρυχα, ἣτις συνδέει τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ κατὰ τὴν ὁμώνυμον διώρυχα, ἣτις συνδέει τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς. **Πὸρ Σάιτ** (50 χιλ. κ.), λιμὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ τὴν διώρυχα τοῦ Σουέξ. **Δαμιέττη** (40 χιλ. κ.) καὶ **Ροζέιττη**, κατὰ τὰ δύο κύρια στόμια τοῦ Νεῖλου. **Τάντα** (57 χιλ. κ.), κέντρον σιδηροδρόμων. **Ζαγαζίκιον** (40 χιλ. κ.) καὶ **Μανσοῦρα** (60 χιλ. κ.).

Ἐν τῇ **Λιβυκῇ ἐρήμῳ** κείνται ὄασεις τινές, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ ὄασις **Σιβᾶ**. Ἐν ταύτῃ πάλαι ἔκειτο τὸ μαντεῖον τοῦ **Ἀμμωνος Διός**, ὅπερ εἶχεν ἐπισκεφθῆ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἡ **Βαχαριέ**, ἡ **Φαραφρά** καὶ ἄλλαι.

Τριπολιτικὴ καὶ Κυρηναϊκὴ.

Τὸ βαθύπεδον τῆς Τριπολιτικῆς εἶναι συνέχεια τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου. Τοῦτο βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, καθ' ἣν σχηματίζονται οἱ κόλποι **μεγάλῃ Σύρτις** καὶ **μικρᾷ Σύρτις**. Ἡ δὲ Κυρηναϊκὴ (κ. Βεγγάζα) εἶναι χερσόνησος ὑψηλῆ, κειμένη ἀπέναντι Πελοποννήσου. Παρὰ τὰς ἀκτᾶς τῆς ἀλιεύονται σπόγγοι.

Αἱ χῶραι αὗται, ἀνήκουσαι πρότερον εἰς τὴν Τουρκίαν, κατελήφθησαν τελευταῖον ὑπὸ τῆς Ἰταλίας. Ἀξιολογώτεροι πόλεις εἶναι ἡ **Τρίπολις** (40 χιλ. κ.) καὶ ἡ **Βεγγάζα**, παράλιοι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις.

Βερβερία.

Ἡ Βερβερία εἶναι ἡ βορειοδυτικώτερα χώρα τῆς Ἀφρικῆς πλησιάζουσα τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν νῆσον **Σικελίαν** καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ **Γιβραλτάρ**.

Σημαντικώτερον ὄρος εἶναι ὁ **Ἄτλας** (4500 μ. ὑψ.), προϊόντα δὲ δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, οἶνος, βάλανοι φοινίκων, ἐσπεριδοειδή, ἔρια καὶ ἄλλα.

Κάτοικοι εἶναι **Βέρβεροι**, **Ἀραβες** καὶ **μαῦροι** (μεῖγμα Βερβέρων καὶ Ἀράβων), προσβεύοντες τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν· κατοικοῦσι δὲ πρὸς τούτους καὶ τινες **Εὐρωπαῖοι** καὶ **Ἰουδαῖοι**.

Πολιτικὴ διαίρεσις. — Ἡ Βερβερία διαιρεῖται εἰς 3 χώρας· 1) τὴν **Τυνησίαν**, 2) τὴν **Ἀλγερίαν** καὶ 3) τὸ **Μαρόκκον**.

1) **Τυνησία** (2 ἑκατομμ. κ.). Αὕτη κατέχει τὸ ἀνατολικὸν μέρος, ἔνθα ἄλλοτε ἡ περιφέρσις Καρχηδῶν. Εἶναι ἡγεμονία ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν. Πρωτ. ἡ **Τύνις** ἔχουσα ἐπίνειον τὴν **Γολέταν**· **Σφάξ** ἕτερος ἐμπορικὸς λιμὴν.

2) **Ἀλγερία** (ἑκτασις 899 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 5 ἑκατομμ. κ.). Τὸ ἄλλοτε πειρατικὸν τοῦτο κράτος ἀνήκει ἀπὸ τοῦ 1830 εἰς τὴν Γαλλίαν. Πρωτ. εἶναι τὸ **Ἀλγέριον** (154 χιλ. κ.)· λιμὴν ἐμπορικὸς. Ἔτεροι πόλεις εἶναι τὸ **Ὀράν** (110 χιλ. κ.), καὶ ἡ **Κωνσταντῖνη** (60 χιλ. κ.).

3) **Μαρόκκον** (ἑκτασις 800 χιλ. τετραγ. χιλιομ. πληθυσμὸν 8 ἑκατομμ. κ.). Ἡ χώρα αὕτη εἶναι κράτος δεσποτικὸν (σουλτανᾶτον) ἔχουσα μικρὰν βιομηχανίαν. Ἀπὸ τοῦ 1912 διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας. Πρωτ. εἶναι τὸ **Φέξ** (150 χιλ. κ.). Ἔτεροι πόλεις εἶναι τὸ **Μαρόκκον** (55 χιλ. κ.) καὶ τὸ ἐπίνειον τούτου **Μογαδόρ**· **Ταγγέρη** (25 χιλ. κ.) ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ Μαρόκκου.

Σαχάρα.

Ὅρια Θέσις. — Ἡ Σαχάρα εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς γῆς ἔκτεινομένη πρὸς Ν. τῆς Βερβερίας, τῆς Τριπολιτίδος καὶ τῆς Κυρηναϊκῆς, πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Α. φθάνει μέχρι τοῦ Νείλου.

Ἔκτασις 8,130,000 τετραγ. χιλ. ἴση πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ **πληθυσμὸν** μόνον 4 ἑκατομμύρια κατοίκων.

Κλίμα ξηρότατον.

Μορφολογία καὶ ποιὸν τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Σαχάρας εἰς πολλὰ μέρη εἶναι ἀμμῶδες κατὰ τὸ $\frac{1}{10}$, ἰδίᾳ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος καὶ πρὸς τὴν Λιβυκὴν ἔρημον· εἰς ἄλλα μέρη εἶναι πετρώδες ἢ καλύπτεται ὑπὸ μεγάλων καὶ μικρῶν κροκαλῶν (χαλι-

κίων). Ἐν γένει δὲ εἶναι ἀνυδρον ὄροπέδιον ὕψους 300 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, διασχιζόμενον ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρέων, ἅτινα ἔχουσι δάση τινὰ καὶ λειμῶνας. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλαὶ δάσεις, ἐνθα καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, προσέτι καὶ βοσκήσιμοι γαῖαι, ἐνθα διαιτῶνται ποίμνια, κάμηλοι καὶ ἀντιλόποι.

Κάτοικοι.—Οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατοικοῦσιν εἰς τὰς δάσεις ἢ εἶναι νομάδες. Ἐκ τῶν πρώτων γνωστότεροι εἶναι οἱ **Μοζαβίται** καὶ οἱ **Ἀραβες**, ἐκ δὲ τῶν νομάδων οἱ **Τουαρίκοι**, διάγοντες βίον ληστρικόν, ἀνέρχονται δὲ εἰς 4 ἑκατομμύρια περίπου.

Πολιτικὴ κατάστασις.—Ἄπασα σχεδὸν ἡ Σαχάρα θεωρεῖται κτήσις τῆς Γαλλίας.

Ἐπιπλέον ὑπέρθερμος ἀνεμος ἐν Σαχάρα ὀνόματι **σιμουῦν** ἢ **χαμπὴν** (λίψ) ὑφοῖ νέφη ἄμμου πυκνότατα μετακινῶν ταῦτα καὶ σχηματίζων παμμεγίστους σωρούς, πολλάκις δὲ καλύπτων ταξιδεύοντα караβάνια.

Δυτικὸν καὶ κεντρικὸν Σουδάν.

Θέσις.—Πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας ἐκτείνεται ὡς μακρὰ ζώνη μέχρι τοῦ Νείλου ποταμοῦ ἢ πλήρης ὄροπέδιον χώρα τοῦ Σουδάν.

Ὑδάτα.—Κατὰ τὸ δυτικὸν καὶ τὸ κεντρικὸν Σουδάν ἀφθονοὶ διαρρεῖς καὶ θαλασσὶαι βροχαὶ καθιστῶσι τὴν χώραν εὐφορον. Ποταμὸς εἶναι ὁ **Νιγηρ** (ποταμὸς), λίμνη δὲ ἡ **Τσαάδα**, πλήρης κροκοδείλων καὶ ἵπποποτάμων.

Προϊόντα.—Δημητριακοὶ καρποὶ, βάμβαξ, Ἰνδικόν· τρέφονται δὲ πολλοὶ βόες καὶ ἵπποι.

Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ διαίρεσις.—Ἐνταῦθα κατοικοῦσι διάφοροι **Νιγηρικοὶ** λαοὶ μωαμεθανοὶ σχηματίζοντες κράτη τινὰ, ἅτινα ὅμως ὑπάγονται εἰς τὰς ἐνταῦθα κτήσεις τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ ἄλλοτε τῆς Γερμανίας. Τὰ σημαντικώτερα κράτη εἶναι τὸ **Σοκότον** 4 ἑκατομμ. τὸ **Βουργοῦ** 5 ἑκατομμ. καὶ τὸ **Βαδάλ** 2 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια.

Σενεγαμβία.

Θέσις.—Τὴν δυτικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, πρὸς Δ. τοῦ Σουδάν, κατέχει ἡ Σενεγαμβία, καλουμένη οὕτως ἐκ τῶν διαρρεόντων ταύτην ποταμῶν **Σενεγάλη** καὶ **Γαμβία**.

Τὸ **κλίμα** εἶναι θερμὸν καὶ νοσηρόν.

Τὸ **ἔδαφος** εἶναι εὐφορώτατον παράγον ἀραβικὸν κόμμι (ἐξ ἀκακιῶν), καρυδέλαιον, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἄλλα.

Οἱ **κάτοικοι** αὐτῆς εἶναι Νιγρῖται μοαμεθανοὶ καὶ ὀλίγοι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Κτήσεις ἐνταῦθα ἔχουσιν ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία. Σπουδαιότερα δὲ **πόλεις** εἶναι ὁ **ἅγιος Λουδοβίκος** (25 χιλ. κατ.).

Ἄνω ἢ βορεῖα Γουϊνέα.

Ἡ παράλιος χώρα ἀπὸ τῆς Σενεγαμβίας μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καλεῖται **ἄνω Γουινέα**. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας ταύτης εἶναι χθαμηλὸν καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν πληρὸς ἐλῶν.

Τὸ **κλίμα** εἶναι θερμότατον. Οἱ **κάτοικοι** *Νιγρῖται*.

Πρὸς Δ. κεῖται ἡ ἀνεξάρτητος δημοκρατία τῆς **Λιβερίας** ἔχουσα **ἔκτασιν** 85 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ **πληθυσμὸν** 2 1/2 ἑκατομμ. κατοίκων. Ἰδρύθη δὲ ἐξ Ἀφρικανῶν δούλων ἀπελευθερωθέντων ὑπὸ Ἀμερικανῶν, οἵτινες ἐνέπνευσαν εἰς αὐτοὺς φρόνημα ἀξίον τοῦ χριστιανισμοῦ. Πρωτ. ἔχει τὴν πόλιν **Μονροβίαν**.

Ἄλλα μέρη κατέχονται ὑπὸ τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Πορτογαλλίας καὶ μέχρι τινὸς καὶ ὑπὸ τῆς Γερμανίας), εἰς τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ἰδρύσει μεγάλους ἐμπορικοὺς σταθμοὺς ἐλεφαντόδοντος, χρυσοκόνεως, φοινικελαίου καὶ πεπέρεως.

Σημαντικώτεραι πόλεις εἶναι αἱ ἀγγλικαὶ **Φρυτάουν** (36 χιλ. κ.), **Ἰβαδάν** (100 χιλ. κατ.) καὶ **Δάγος** (45 χιλ. κατ.).

Κάτω ἢ νοτιὰ Γουϊνέα.

Ἡ νοτιὰ ἢ κάτω Γουϊνέα ἐκτείνεται πρὸς νότον τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας.

Πολιτικῶς περιλαμβάνει κατὰ σειρὰν τὰς ἑξῆς κτήσεις.

1) **Καμεροῦν** πληθυσμὸς 2 1)2 ἑκατ. κατ. (κτήσεις γερμανικῆ).
2) **Γαλλικὸν Κόγγον** κείμενον ἐκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ (9 ἑκατομμ. κατ.), μέγα μέρος ἐκ τούτου εἶχεν ἐκχωρηθῆ ἑκτελευταῖον εἰς τὴν Γερμανίαν.

3) **Βελγικὸν Κόγγον** ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου μέχρι τῆς λίμνης Ταγγανίκας ἔχει **πληθυσμὸν** 30 ἑκατομμ. κατ. καὶ πρωτ. τὴν πόλιν **Βόμπα** (50 χιλ. κατ.). **Προϊόντα** ἐλεφαν-

τόδοντες, καουτσούκ, φοινικέλαιον, καφές, πολύτιμος ξυλεία κλπ.

4) Ἡ **Πορτογαλλικὴ κτῆσις Ἀγγόλα** ἔχει πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατομ. καὶ πρωτ. τὸν ἅγιον **Παῦλον** τῆς Λοάνδας (25 χιλ. κατ.).

Νοτιοδυτικὴ γερμανικὴ Ἀφρικὴ. (1)

Ἡ νοτιοδυτικὴ γερμανικὴ Ἀφρικὴ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἀγγόλας μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ὁράγγη.

Τὸ πλεῖστον αὐτῆς μέρος εἶναι ἄνυδρον.

Ὁ **πληθυσμὸς** αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 875 χιλ. κατ. Πρὸς τὰ μεσόγεια αὐτῆς μέρη κατοικοῦσιν οἱ ἡμιάγριοι εἰσέτι **Ότιεντότοι**.

Νότιαι βρεττανικαὶ κτήσεις.

Αἱ νότιαι βρεττανικαὶ κτήσεις κατέχουσι τὰς ἑξῆς χώρας: 1) τὴν ἀποικίαν τοῦ Ἀκρωτηρίου ἢ **Καπλανδίαν**, 2) τὴν **Νατάλην** μετὰ τῆς **Ζουλουλάνδης**, 3) τὰς τέως ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας τοῦ **Τράνσβααλ** καὶ τῆς Ὁράγγης καὶ 4) τὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς χώρας τῆς **Βετσουαναλάνδης** καὶ **Ροδεσίας**.

Σημαντικώτερα ὄλων εἶναι ἡ χρυσοφόρος καὶ εὐφορος ἀποικία τοῦ Ἀκρωτηρίου πρωτ. **Κεϊπτάουν** (=πόλις ἀκρωτηρίου, 55 χιλ. κ.) μετὰ σπουδαιότατον λιμῆνος, **Κιμπερλέϋ** (32 χιλ. κατ.) πόλις μεσόγειος μετὰ πλουσιωτάτων ἀδαμαντωριχείων. **Δουρβάν**, πρωτ. τῆς Νατάλης (30 χιλ. κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας.

Πραιτωρία (15 χιλ. κ.) πρωτ. τοῦ Τράνσβααλ καὶ **Γιοχάννεσπουργ** (=πύργος Ἰωάννου, 100 χιλ. κ.), ὀνομαστὴ διὰ τὰ πλούσια χρυσορυχεῖα αὐτῆς. **Μπλενφοντάιν** (10 χιλ. κ.), πρωτ. τῆς Ὁράγγης

ΣΗΜ. Ἀμφότεραι αἱ δημοκρατίαι τοῦ Τράνσβααλ καὶ τῆς Ὁράγγης ἰδρύθησαν ὑπὸ τῶν Βέρερ, ἀποίκων Ὀλλανδῶν, τῇ 1827, διετήρησαν δὲ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν μέχρι τοῦ 1900, ὅτε περιεπλάκησαν εἰς δεινότετον πόλεμον μετὰ τῆς Ἀγγλίας ὑποκύψαντες εἰς αὐτὴν μετὰ διετῆ αἱματηρότατον ἀγῶνα.

Αἱ πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν χώραι τῆς Ἀφρικῆς.

Αἱ ἀπὸ τῆς Νατάλης μέχρι τοῦ πορθμοῦ **Βαβέλ Μανδέξ** ἐκτείνονται ἀνατολικαὶ Ἀφρικανικαὶ κτήσεις τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν εἶναι αἱ ἑξῆς:

α') Αἱ **πορτογαλλικαί**, κατέχουσι τὰς χώρας **Σοφάλαν** καὶ

(1) Ἡδὴ κατέχεται προσωρινῶς ὑπὸ τῆς Μ. Βρετανίας. Μετ' ὀλίγον δύναμι τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλίων ἢ διακυβερνηθῆ ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

Μοζαμβίκην· **πληθυσμὸς** 5¹]₂ ἑκατομμ. κ. (Κάφροι καὶ Ζου-
λου). **Πόλις Δορέντζο Μαρκέξ** (15 χιλ κ.), λιμὴν σπουδαιότατος
ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Δελαγάδας.

β') (1) Αἱ **γερμανικαὶ** ἔξικνούμεναι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ μέγροι τῶν
λιμνῶν **Βικτωρίας** καὶ **Ταγγανίκας**· **πληθυσμὸς** 10 ἑκατομμ. κ.
Ἐναντι τῶν παραλίον αὐτῆς κεῖται ἐκ τῶν νήσων συνιστάμενον **σουλ-
τανᾶτον** τῆς **Ζανζιβάρης** εὐρισκόμενον ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν
τῆς Ἀγγλίας· **πληθυσμὸς** 300 χιλ. κ., πρωτ. ἡ πόλις **Ζανζιβάρη**
(35 χιλ. κ.).

γ') Αἱ **βρεττανικαὶ** κτήσεις φθάνουσαι μέγροι τῶν μεγάλων
λιμνῶν **Οὐκερέβης** καὶ **Βικτωρίας (Νυάντζας)**· **πληθυσμὸς** 5¹]₂
ἑκατομμ. κατ. πρωτ. **Μομπάξ**, πόλις παράλιος καὶ ἀφετηρία τοῦ μέγροι
τῆς πόλεως Ἀλλίκης καταφθάνοντος σιδηροδρόμου.

Πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν ἐκτείνεται ἡ χερσόνησος τῆς **Σομάλης**.
ἐν τῇ ὁποία ὑπάρχουσιν κατὰ σειρὰν αἱ ἀκόλουθοι κτήσεις ἀραιῶς
κατοικημέναι,

1) Ἡ **ἰταλικὴ Σομάλη** καὶ 2) ἡ **βρεττανικὴ Σομάλη**
πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν.

Αἱ περὶ τῶν Ἀφρικτῶν νῆσοι.

α') Ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι αἱ ἐξῆς νῆσοι·

1) Ἡ **Σοκότορα** παρὰ τὸ Γουαρδαφούιον ἀκρωτήριον, πατρίς
τῆς ἀρίστης ἀλόης (κτήσεις ἀγγλική).

2) Αἱ **Σεδδέλαι** νοτιώτερον, κατοικούμεναι ὑπὸ ἀλιέων (κτήσεις
ἀγγλική).

3) Ἡ **Μαδαγασκάρ**, ἡ τετάρτη κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς
γῆς (πενταπλασία τῆς Ἑλλάδος, 3 ἑκατομμ. κατ.) κεῖται ἀπέναντι τῆς
παραλίας τῆς Μοζαμβίκης καὶ εἶναι ὑψηλὴ καὶ ὄρεινῆ. Κάτοικοι
ταύτης εἶναι οἱ μαλαϊκῆς καταγωγῆς **Χόβαι**. Ἀνήκει εἰς τὴν Γαλ-
λίαν ἀπὸ τοῦ 1896, ἔχει πρωτ. τὴν **Ταναναρίβαν** (300 χιλ. κ.),

4) Αἱ **Μασκαρόναι**, πρωτ. ὁ λιμὴν Ἄγ. Δουδουβίτος (60
χιλ. κατ. κτήσεις ἀγγλική,) αἱ τῆς Ἑνώσεως, πρωτ. ὁ ἅγ. Διονύσιος
καὶ αἱ **Κομόραι** νῆσοι (κτήσεις Γαλλικαί).

β') Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ·

1) Ἡ ἀγγλικὴ μικρὰ νῆσος **ἁγία Ἐλένη**, ὀνομαστὴ διὰ τὴν
ἐνταῦθα ἐξορίαν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μεγ. Ναπολέοντος (1821).

(1) Καὶ αἱ Γερμανικαὶ αὐταὶ κτήσεις κατέχονται ἤδη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Ἀλλὰ
κατ' ἀπόφασιν τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιών ἡ διακυβέρνησις αὐτῶν θὰ ἀνα-
τεθῆ εἰς τὸ συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν.

2) Αἱ νῆσοι τῆς **Γουϊνέας** ἐν τῷ ὁμωνύμῳ κόλπῳ, τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν (2 Ἰσπανικαὶ καὶ 2 Πορτογαλλικαὶ κτήσεις).

3) Αἱ νῆσοι τοῦ **Πρασίνου ἀκρωτηρίου**, ὄρειναὶ καὶ περσώδεις (κτήσεις πορτογαλλικαὶ).

4) Αἱ **Κανάριοι** νῆσοι. εὐφορώταται, πατρίς τῶν καναρίων πτηνῶν. Μεγίστη εἶναι ἡ **Τενερίφη**, ὀνομαστὴ δ' ἐξ αὐτῶν ἡ **Φέρος**, ἐξ ἧς συνήθως ἀριθμοῦνται οἱ μεσημβρινοὶ τῆς γῆς (κτήσεις Ἰσπανικαὶ).

5) Ἡ **Μαδέρα**, εὐφορώτατη καὶ ὀνομαστὴ διὰ τοὺς οἴνους αὐτῆς.

6) Αἱ **Ἄζόραι** νῆσοι, κείμεναι βορειόδυτικώτατα (Πορτογαλλικαὶ κτήσεις).

ΑΜΕΡΙΚΗ

Θέσις καὶ ὄρια. — Ἡ Ἀμερικὴ ἀνακλυφθεῖσα τῷ 1492 ὑπὸ τοῦ **Χριστοφόρου Κολόμβου** κεῖται ἐν τῷ δυτικῷ ἡμισφαιρίῳ τῆς ὕδρογειοῦ σφαίρας, εἶναι ἥπειρος μακροτάτη προσεγγίζει τὴν Ἀσίαν κατὰ τὸν Βερίγγειον πορθμὸν, βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ. πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Διακρίνεται δὲ εἰς τὴν **βορειαν Ἀμερικὴν**, εἰς τὴν **κεντρικὴν Ἀμερικὴν** μετὰ τῶν νήσων **δυτικῶν Ἰνδιῶν** (Ἀγτιλλῶν) καὶ εἰς τὴν **νοτιαν Ἀμερικὴν**, ἧς ἐνοῦται μετὰ τῆς κεντρικῆς διὰ τοῦ στενοῦ ἰσθμοῦ τοῦ **Παναμᾶ**, ἔνθα καὶ ἡ ἄρτι περατωθεῖσα διώρυξ τοῦ Παναμᾶ, ἧτις ἤνωσε τοὺς ὠκεανούς Ἀτλαντικὸν καὶ Εἰρηνικόν.

Θάλασσαι. κόλποι καὶ πορθμοί. — Ἐν τῷ Β. παγωμένῳ ὠκεανῷ ἡ **Βαρφλίνιος** θάλασσα διαχωρίζουσα διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ **Δαβίς** τὴν Γροιλανδίαν ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τελευτῶσα εἰς τὸν **Βερίγγειον** πορθμὸν τὸν χωρίζοντα, ὡς εἶπομεν, τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ σχηματίζονται ὁ **Οὐδσώνιος** κόλπος, ὁ τοῦ **ἀγ. Δαυρεντιου**, ὁ τῆς **Φούνδης**, ἔνθα ἡ πλημμυρὶς φθάνει εἰς ὕψος 30 μέτρων, ὁ μέγιστος **Μεξικανικὸς κόλπος**, ἔνθα γεννᾶται τὸ **μέγα ῥεῦμα τοῦ κόλπου**, ἡ πολυκύμαντος θάλασσα τῶν **Ἀγτιλλῶν** ἢ **Καραβαϊκὸν** πέλαγος μετὰ τοῦ κόλπου τῆς **Ὀνδούρας** καὶ οἱ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀμαζονίου καὶ τοῦ **Ῥίο δε λα Πλάτα** διάφοροι κόλποι.

Ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ ἡ **Βερίγγιος** θάλασσα καὶ οἱ κόλποι τοῦ **ἀγ. Φραγκισκου**, τῆς **Καλλιφορνίας** καὶ τοῦ **Παναμᾶ**.

Νῆσοι.—Ἐν τῷ Β. παγωμένῳ ὠκεανῷ εἶναι πλείσται νῆσοι, τῶν ὁποίων κυριώτεραι εἶναι ἡ **Γροιλανδία**, νῆσος παμμέγιστος καὶ κατάφυχος κατοικουμένη μόνον πρὸς τὰ Ν. καὶ τὰ ΝΑ. παράλια, τὰ ὁποῖα θερμαίνονται ὀλίγον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικῆ, τὸ ὁποῖον διευθύνεται πρὸς Β. εἶναι κτῆσις τῆς **Δανίας** καὶ κατοικεῖται ὑπὸ **Ἑσκιμῶων** καὶ ὀλίγων **Εὐρωπαίων**.

Ἄλλη νῆσος εἶναι ἡ **Βαφφίνειος** χώρα. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ ἡ **Νέα Γῆ**, αἱ **μεγάλλαι Ἀντίλλαι** ἡ **Κούβα** καὶ ἡ **Αἴτή**, τὸ **Πόρτο Ρικον** καὶ αἱ **μικραὶ Ἀντίλλαι**. Ἐν τῷ Ν. παγωμένῳ ὠκεανῷ ἡ **Γῆ τοῦ πυρός** καὶ ἐν τῷ Εἰρηρικῷ ὠκεανῷ αἱ **ἠφαιστειογενεῖς Ἀλεοῦται** ἔναντι τῆς Ἀλάσκας καὶ νοτιώτερον αἱ τοῦ ἀρχιπελάγους τῆς βασιλείσης **Καρλότας**.

Χερσόνησοι.—Ἡ **Λαβδαδώρ** ἡ **Φλωρίς** ἡ **Ἰουκατάνη** καὶ ἐν τῷ Εἰρηρικῷ ἡ τῆς **Καλλιφορνίας** καὶ ἡ τῆς **Ἀλάσκας**, ἐν τῇ ὁποῖα ἀνεκαλύφθησαν πλουσιώτατα ὄρυχεῖα χρυσοῦ (Κλονδύκ).

Πορθμοί.—Κυριώτεροι εἶναι ὁ **Βερίγγειος**, ὅστις χωρίζει τὴν Ἀμερικὴν ἀπὸ τῆς Ἀσίας, ὁ **Δαβις** εἰς τὴν **Βαφφίνειον** θάλασσαν, ὁ τοῦ **Οὐδσων**, ὁ τῆς **Νέας Γῆς**, ὁ τῆς **Φλωρίδος**, ὁ τῆς **Ἰουκατάνης** καὶ ὁ **Μαγγελάνειος** εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον τῆς νοτίας Ἀμερικῆς.

Ἰσθμοί.—Ὁ τοῦ **Παναμᾶ** (πλάτος 45 χιλιομ.), ὅστις νῦν ἀτεκότη διὰ διώρυχος, τῆς ὁποίας τὰ ἐγκαίνα πρόκειται νὰ ἐορτασθῶσι διὰ διεθνoῦς ἐκθέσεως, εἰς τὴν θὰ λάβῃ μέρος καὶ ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1915.

Ἀκρωτήρια.—Τοῦ **ἀγ. Ῥόκκου** πρὸς Α. τῆς νοτίας Ἀμερικῆς, τὸ **Χδρον** τὸ νοτιώτατον τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ τὸ τοῦ **ἀγ. Λουκά** εἰς τὴν Καλλιφορνίαν.

Ὄρη.—Τὰ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς ἐκτείνονται κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μὲ διεύθυνσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ καλοῦνται ἐν μὲν τῇ Β. Ἀμερικῇ **Βραχώδη ὄρη**, συνέχεια τῶν ὁποίων εἶναι τὰ ὄρη τῆς Ἀλάσκας, τῶν ὁποίων ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ καλεῖται **Μακ Κινλεῦ** καὶ ἔχει ὕψος 6,237 μ., ἐν δὲ τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ καλοῦνται **Κορδιλλιέραι** (δηλαδὴ ἀλύσεις τῶν Ἀνδεων, τῶν ὁποίων ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ καλεῖται **Ἀκογγάβος** καὶ ἔχει ὕψος 7 χιλ. μ. Μεμονωμένα δὲ ὄρη εἶναι τὰ **Ἀλεγγάνεια** πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ τὰ ὄρη τῆς **Βραζιλίας** πρὸς Α. τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Ἡφαιστεια.—Τὸ *Κοτοπάξ*, τὸ ὑψιστον τῶν ἠφαιστειῶν τῆς γῆς (6.948 μ.), τὸ ὁποῖον κεῖται ἐν τῇ ἠφαιστειῳδῇ χώρᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἐνθα οὗτος διαπερᾷ τὴν Ἀμερικὴν.

Πεδιάδες.—Πεδιάδας ἢ Ἀμερικὴ ἔχει πολλὰς ἐκτεταμένας, αἵτινες ἐπειδὴ διαρρέονται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν, εἶναι εὐφορώταται· πλὴν τῶν βορείων, αἵτινες ἔνεκα τῆς δριμύτητος τοῦ κλίματος εἶναι ἔρημοι καὶ πλήρεις παγωμένων ἐλῶν (Τουντροά). Ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ σχηματίζονται ἀπέραντα βαθύπεδα μετὰ θαυμασίας βλαστήσεως, οἷον τὸ τοῦ Ὀρινόκου ποταμοῦ (λάνος, τὸ τοῦ Ἀμαξονίου (σελβάς) καὶ τὸ τοῦ *Ρίο δε λα Πλάτα* (παμπάς), περίφημον διὰ τὰ δάση καὶ τοὺς λειμῶνάς του.

Κυριώτεροι λίμναι.—Αἱ κυριώτεραι λίμναι ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ εἶναι ἡ *Ἄνω λίμνη* ἢ *Ἀνωτέρα* ἢ *Υπερτέρα* ἣτις εἶναι ἡ μεγίστη γλυκῆς ὕδατος λίμνη τῆς γῆς, ἡ *Μίχιγγαν*, ἡ *Οὐρόν*, ἡ *Ἐρλί*, ἡ *Οντάριο* καὶ ἡ *μεγάλῃ ἄλμυρᾷ* λίμνη ἐν τῷ ὄροπεδίῳ τῆς Οὐτάχ.

Κυριώτεροι ποταμοί.—Εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν 1) ὁ τοῦ *ἁγ. Αὐρεντίου*, ὅστις δεχόμενος τὰ ὕδατα καὶ τῶν πέντε μεγάλων λίμνῶν ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Ὁ ποταμὸς οὗτος κατερχόμενος πρὸς τὴν λίμνην Ὀντάριο καταπίπτει ἀπὸ ὕψους 50 μέτρων, σχηματίζων οὕτω τὸν μέγαν καταρράκτην τοῦ κόσμου, τὸν *Νιαγάραν*, πλάτους 100 μέτρων.

2) ὁ *Μακένζης*, ὅστις χύνεται εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν.

3) ὁ *Μισισσιπῆς*, ὁ μακρότατος τῆς γῆς, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ δεχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ Μισουρή, τοῦ Ὄχιο καὶ σχηματίζει δέλτα ὁλοῦν αὐξανόμενον. Καὶ οἱ ὀλίγον μικρότεροι *Οὐδσων*, *Ρίο Κολοράδος* καὶ *Ρίο Γράνδης* (μέγας ποταμὸς).

4) ὁ *Ὀρινόκος* εἰς τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν σχηματίζων καὶ οὗτος μέγα δέλτα κατὰ τὰς ἐκβολὰς του.

5) ὁ *Ἀμαξόνιος*, ὁ πολυυδροτότατος τῆς γῆς, χυνόμενος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ἔχει πλάτος ἀπὸ 16 μέχρι 50 χιλιομ. καὶ βάθος 100 μ. προσιτὸς καὶ εἰς τὰ μεγαλύτερα σκάφη.

6) ὁ *Ρίο δε λα Πλάτας* καὶ πλεῖστοι ἄλλοι.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ποικιλώτατον. Πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. εἶναι ψυχρότατον, ἐν τῷ μέσῳ θερμότατον καὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ μεταξύ τόπους εὐχρατον.

Βλάστησις καὶ ζῶα.—Τὴν πυκνοτάτην βλάστησιν ἐξ ὧν τῶν ἡπείρων ἔχει ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἰδίως ἡ νότια, ἔνθα ὑπάρχουσι δάση ἀπέραντα καὶ παρθένα· ἐκ τῶν ποικίλων αὐτῆς δένδρων τὸ ὑψιστον εἶναι ὁ φοῖνιξ (50-65 μ. ὕψους), τὸ δὲ πλουσιώτατον τὸ ζαχαροκάλαμον· παράγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, καπνόν, βάμβακα, καφέν, βανίλλην, κακάον, πέπερι, κίναν καὶ ἐλαστικὸν κόμμι. Ἐκ τῶν ἀγρίων ζῴων ζῶσιν ἡ λάμα (εἶδος καμήλου ἄνευ ὕβου), ὁ λαγουάρος (ἀμερικανικὴ τίγρις), ὁ παχύδερμος τάπιρος, ὁ ἀμερικανικὸς λέων· ἐκ δὲ τῶν ἐρπετῶν ὁ κροκόδειλος τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ καὶ ὁ βόας καὶ ἐκ τῶν πτηνῶν ὁ κόνδωρ (εἶδος μεγίστου ὄρνέου). Ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων ὑπάρχουσιν ἄπειροι ἀγέλαι ἵππων, βοῶν καὶ προβάτων.

Ορυκτά. Ἐν τῇ Ἀμερικῇ ὑπάρχουσι πλούσια καὶ ποικίλα μεταλλεῖα μολύβδου, χαλκοῦ, λευκοχρῶσου (πλατίνης) καὶ ἰδίως χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

Κάτοικοι.—Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων τῆς Ἀμερικῆς εἶναι Εὐρωπαῖοι (ἰδίως Ἀγγλοὶ), οἱ δὲ λοιποὶ Ἀφρικανοὶ (Νιγροῖται), μεταφερθέντες ἐκεῖ πρὸς καλλιεργίαν τῆς γῆς, καὶ Ἀμερικανοὶ ἰθαγενεῖς (ἐγγχώριοι) Ἰνδιᾶνοι καλούμενοι, οἵτινες εἶναι εἰδωλολάτραι, τείνοντες ὁσημέραι νὰ ἐκλείψωσιν.

Ἡ ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς

Ἡ ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς ὀφείλεται εἰς τὸν Χριστοφόρον Κολόμβον, ὅστις κατήγετο ἀπὸ τὴν Γένουαν τῆς Ἰταλίας. Ὁ μεγαλοφυῆς οὗτος ἀνὴρ, ἀφοῦ ἐπέβη περὶ τοῦ σφαιρικοῦ σχήματος τῆς γῆς, ἐσχημάτισε τὴν πεποιθήσιν ὅτι, ἂν διέπλεε τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν μὲ διεύθυνσιν πάντοτε πρὸς Δυσμᾶς, ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ ὑπάρχη ἔσρα, ἡ ὅποια νὰ διακόπη τὴν συνέχειαν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· πρὸς πραγματοποιήσιν δὲ τοῦ σχεδίου τοῦ ἐξήγησε κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὴν πατρίδα του Γένουαν πλοῖα, ἀλλ' αὕτη ἠρνήθη νὰ προσφέρῃ τοιαῦτα· μετὰ ταῦτα ἐξήγησε πλοῖα ἀπὸ τὴν Πορτογαλίαν, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἠρνήθη τὴν συνδρομὴν τῆς, τέλος μετὰ πολλὰς προσπάθειας κατόρθωσε νὰ δοθῶσιν εἰς αὐτὸν παρὰ τῆς Ἰσπανίας τρία μικρὰ πλοῖα. Τὴν 3ην λοιπὸν Αὐγούστου 1492 ἀνεχώρει ἐκ τοῦ Ἰσπανικοῦ λιμένος Πάλου διευθυνόμενος πρὸς Δ. πάντοτε διὰ θαλάσσης ἐντελῶς ἀγνώστου

Μετὰ πλοῦν 70 περὶπου ἡμερῶν, ὁ Κολόμβος πάρετῆρσε νῆσόν τινα εἰς τὴν ἑποίαν καὶ ἀπεβίβασθη τὴν 12 Ὀκτωβρίου ὀνομάσας αὐτὴν Ἅγιον Σώστην, ἥτις ἀνήκει εἰς μίαν τῶν Βαχαμαίων νήσων. Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἀνεκάλυψε καὶ τὰς με-

...άλας Ἀντίλλας, Ἀἴτην καὶ Κούβαν, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν. ἐνθα
...δέχθησαν αὐτὸν μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Μετὰ ταῦτα ἐπεχείρησε τρία ἄλλα ἀκόμη
...εἰδή, πλησιάζας οὕτω πολὺ τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁμως κατηγορήθη ὅλως ἀδίκως ὅτι ἐσκέπτετο νὰ γίνῃ βασιλεὺς
...ἀνακαλυφθεισῶν χωρῶν. Ἐναγκάσθη δὲ τότε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰσπανίαν
...νὰ ἀπολογηθῆ. Ἡ ἀπολογία του αὐτῆ δὲν ἐκρίθη ἐπαρκῆς καὶ ἐρρίφθη ἀλυ-
...ῆτος εἰς τὰς φυλακὰς, ἐκ τῶν ὁποίων μετ' ὀλίγον ἀφέθη ἐλεύθερος, καθ' ὅσον
...κατηγορία αὐτῆ ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο συκοφαντία ἐξυφανθείσα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του.
Ἐκτοτε ὁ Κολόμβος στενοχωρούμενος καὶ λυπούμενος διὰ τὴν ἀχαριστίαν, τὴν
...αὐτὴν ἐδαίξεν εἰς αὐτὸν ἢ Ἰσπανία, ἀπέθανε μετ' ὀλίγον χρόνον πτωχὸς καὶ
...πικρῶν.

ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Βορεία Δανικὴ Ἀμερικὴ ἢ Γροινλανδία.

Ἡ Γροινλανδία εἶναι ἡ μεγίστη καὶ ἡ βορειότερον κειμένη νῆσος
...τῆς γῆς. Εἶναι ὑψηλὴ καὶ βραχόδης, τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς καλύπτε-
...αὶ αἰωνίως ὑπὸ παγετῶνων καὶ μόνον κατὰ τὰ παράλια εἶναι γνωστή.

Οἱ κάτοικοι τῆς Γροινλανδίας Ἐσκιμῶι μὴ ὑπερβαίνοντες τὰς
...χιλ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν καὶ ἀποζῶσιν ἐκ τῆς
...αίας. Ἐν αὐτῇ κατοικοῦσι καὶ τινες ἄποικοι Δανοί.

Βρεττανικὴ βορεία Ἀμερικὴ.

Ἡ βορεία βρεττανικὴ Ἀμερικὴ ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ βορειοτάτου
...έρους τῆς βορείας Ἀμερικῆς, ἐκ τοῦ ἀρχιπελάγους (δηλ. ἀθροίσμα-
...ος νήσων) τῶν Ἀρκτικῶν νήσων καὶ τῆς Νέας Γῆς πλὴν τῆς Ἀλά-
...κας, ἣτις ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας,

Πλὴν τῆς Νέας Γῆς, ἣτις εἶναι ἄμεσος ἀγγλικὴ κτῆσις, ὅλαι αἱ
...αὶ χώραι ἀποτελοῦσι τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Καναδά.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς Ἀγγλοὶ καὶ Γάλλοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
...ποικοι, εἶναι σχεδὸν περὶ τὰ 3 ἑκατομύρια, ἡ δὲ πυκνότερον κατο-
...μένη χώρα εἶναι ἡ παρὰ τὰς Καναδαίας λίμνας καὶ τὸν ἅγιον Δαν-
...έντιον, διότι αἱ πρὸς Β. κείμεναι ἀπέραντοι ἐκτάσεις εἶναι παγο-
...οπετεῖς, πλήρεις ἐλῶν καὶ ἀκατοίκητοι.

Προϊόντα. — Ἀφθονος ξυλεία, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἰχθύες,
...μητριακά, ὀρυκτά, (λιθάνθρακες, χρυσὸς κτλ.).

Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τοῦ Καναδά ἀνέρχεται πλέον τοῦ ἐνὸς
...εκατομμυρίου φράγκων,

Πολίτευμα. — Αὐτόνομον δημοκρατικὸν ὁμοσπονδιακὸν μετὲ
...ουλῆς καὶ γερούσιας, οὗ προϊσταται Ἀγγλὸς διοικητής.

N. Μεταξῶ, Γεωγραφία Τεύχος Γον 6
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἐπισημότεραι **πόλεις** εἶναι ἡ **Μοντρεάλ** (300 χιλ. κατ.), μέγαν κέντρον ἐμπορίου, κατοικουμένη κυρίως ὑπὸ Γάλλων. ἡ **Ἰττάβα** (65 χιλ. κ.) πρωτ. καὶ ἔδρα τοῦ διοικητοῦ, τὸ **Τορόντον** (200 χιλ. κ.) παρὰ τὴν λίμνην Ὀντάριο, ἡ **Κουβέκη** (75 χιλ. κατ.) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου κλπ.

Ἑνωμέναι πολιτεῖαι.

Ἔθνη. Θέσις.—Αἱ Ἑνωμέναι πολιτεῖαι ἐκτείνονται πρὸς τὴν ἑπικρατείαν τοῦ Καναδά μέχρι τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ πρὸς Α. μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ πρὸς δυσμὰς.

Ἔκτασις.—9 1/2 ἑκατομμ. τετραγ. χιλιομέτρων, ἴση περίπου μετὰ τὴν τῆς Εὐρώπης. Ὁ **πληθυσμὸς** ἀνερχόμενος εἰς 95 ἑκατομμ. κατ. εἶναι σύμμεικτος ἔξ ἀποίκων Εὐρωπαίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ Ἕλληνες κατὰ τὸ πλεῖστον ὅμως εἶναι Ἄγγλοι, ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλοὶ Ἰνδιᾶνοι Ἰθαγενεῖς.

Ἡ ἐπικρατοῦσα γλῶσσα εἶναι ἡ **ἀγγλική**. **Θρησκεία** δὲ ἡ τῶν **διαμαρτυρομένων**, ὑπάρχουσι δὲ πρὸς ταῦτοις καὶ περὶ τὰ 10 ἑκατομμ. **καθολικοί**.

Προϊόντα.—Σημαντικώτερα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καὶ κλωστοῦχοι, βάμβαξ καὶ πετρέλαιον ἐν ἀφθονίᾳ, καπνὸς, ζάχαρον, ὄρυζον, ἔσπεριδοειδῆ, ζῶα, δέρματα. Πλούσια μεταλλεῖα, πρὸ πάντων ἀργύρου, χρυσοῦ καὶ λιθανθράκων.

Ἄπαντες οἱ κλάδοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν εἶναι ἀνεπτυγμένοι. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (8,000 ἀτιμόπλοια).

Πολίτευμα.—Ὁμοσπονδία δημοκρατία μετὰ **Βουλῆς** καὶ **Προεδρείου**. Ὁ ἀνώτατος ἀρχὸν, πρόεδρος τῆς ὁμοσπονδίας Συμπολιτείας, ἐδρεῖται μετὰ τῆς κυβερνήσεως ἐν Βάσιγκτων, πρωτεύουσι τῆς οὐδετέρας πολιτείας τῆς Κολομβίας.

Διοικητικὴ διαίρεσις.—Αἱ Ἑνωμέναι πολιτεῖαι σύγκεινται ἐκ 48 πολιτειῶν, 1 οὐδετέρας πολιτείας καὶ 3 ἐξωτερικῶν διαμερισμάτων, τῶν τῶν ἑξῆς: 1) τῆς χρυσοφόρου Ἀλάσκας, 2) τῶν ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ νήσων **Χεβᾶϊ** καὶ **Σαμόων** καὶ 3) τῶν **Φιλιππίνων** νήσων καὶ τοῦ **Πόρτο Ρίκου**, προσαρτηθεισῶν τῶν τελευταίων νήσων κατὰ τὸν Ἰσπανοαμερικανικὸν πόλεμον.

Ἡ **συγκοινωνία** εἶναι πλέον ἢ ἐπαρκής, ἐνεργουμένη διὰ τῶν πολλῶν πλωτῶν αὐτῆς ποταμῶν, τῶν ἀπειραρίθμων διορθῶν καὶ τῶν διασχιζόντων τὴν χώραν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μήκους 350000 χιλιομέτρων. Τὸ **ἐξαγωγικὸν** ἐμπόριον ἰδίως κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἀνεπτύχθη τεραστίως.

Δυνάμεις τῆς χώρας. — Ὁ στρατὸς ἀνέρχεται ἐν εἰρήνῃ εἰς 150 χιλ. ἄνδρας καὶ ἐν πολέμῳ εἰς 4 ἑκατομ. καὶ πλέον. Ὁ στόλος σύγκειται ἐκ 200 ἰσχυροτάτων πολεμικῶν πλοίων, ὅλοὲν αὐξανόμενος.

Πόλεις. — Ἐπισημότεραι εἶναι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἢ **Νέα Ὑόρκη** ἔχουσα μετὰ τῶν προστείων⁽¹⁾ αὐτῆς περὶ τὰ 5 ἑκατομ. κατ. (ἢ δευτέρα πολυάνθρωπος πόλις), ἡ μεγαλυτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἀμερικῆς, ἐκτισμένη ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ Οὐδσων. Ἡ **Βοστώνη** (700 χιλ. κάτοικ.), λιμὴν ἐμπορικώτατος μετὰ διασήμου Πανεπιστημίου. **Φιλαδέλφεια** (1,550,000 κάτοικ.), πόλις βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη, κέντρον τυπογραφικῆς καὶ βιβλιοπωλικῆς ἐμπορίας, **Βαλτιμόρη** (600 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικῆ. **Βάσιγκτων** (350 χιλ. κ.) ἐν τῇ οὐδετέρῃ συμπολιτείᾳ τῆς Κολομβίας, ἔδρα τοῦ προέδρου καὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς ὁμοσπονδίας, ἔχουσα ἄστεροσκοπεῖον καὶ ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς χώρας καὶ παρὰ τὰς **Καναδαίας** λίμνας πόλεις εἶναι, τὸ **Σικάγον** (2,200,000 κ.), μέγας λιμὴν ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς λίμνης **Μίχιγγαν**, πόλις νεωτάτη καὶ πλουσιωτάτη, μέγα ἐμπορικὸν κέντρον κυρίως κρεάτων. **Βούφαλον** (450 χιλ. κ.) ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς λίμνης Ἑρῆς. **Πιτσβούργ** (500 χιλ. κ.), κέντρον ἐμπορίου, λιθανθράκων καὶ πετρελαίου. Ὀλίγον βόρειότερον κεῖται ἡ **Κλέβελανδ** (560 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικῆ.

Πρὸς Ν. πόλεις εἶναι ἡ **Νέα Ὁρλεάνη** (350 χιλ. κ.) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μισισσιπῆ, μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν, κέντρον ἐμπορίου βάμβακος, ζαχαρέως, καὶ καφέ. **Ἅγιος Λουδοβίκος** (700 χιλ. κ.) παρὰ τὴν συμβολὴν Μισισσιπῆ καὶ Μισουρῆ (ποταμὸς λάσπης).

Εἰς τὰ δυτικὰ παρὰ τὸν (Εἰρ. ὠκεανὸς) πόλεις εἶναι ὁ **Ἅγιος Τερραστία** γέφυρα μήκους 1900 μ. καὶ ὄψους 50 μ. ἐνὸνται τὸ πρόστατον Μπρούκλιν μετὰ τῆς Ν. Ὑόρκης. Πρὸ τοῦ ἀσφαλεστάτου αὐτῆς λιμένος ὄφθεται τὸ ὑπὸ τῶν Γάλλων ἰδρυθὲν μέγα ἀγαλμα τῆς ἐλευθερίας (ὄψους 45 μ.) κρατούσης μέγαν ἤλεκτρικὸν λαμπτήρα.

Φραγκόκος (400 χιλ. κ.), ὁ σημαντικώτερος λιμὴν, καὶ τὸ **Σακρα-
μέντον**, πόλις μὲ μεταλλεῖα χρυσοῦ.

Αἱ πόλεις τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν αὐξάνονται κα-
θημερινῶς μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Αἱ ἀμερικανικαὶ πόλεις εἶναι πλήρεις
ζωῆς καὶ κινήσεως, ἥτις ἐμποεῖ ὄντως κατάπληξιν. Εἰς τὰς εὐρείας καὶ εὐθυ-
γράμμους αὐτῶν λεωφόρους κυκλοφοροῦσιν ἠλεκτρικοὶ σιδηρόδρομοι καὶ τροχί-
δρομοι, σιδηροδρομικοὶ συρμοὶ, παντὸς εἶδους ἄμαξαι, αὐτοκίνητα κλπ. Ἐδῶ
μὲν βλέπει τις ὑψόμενα πελώρια μνημεῖα, ἐκεῖ δὲ κολοσσιαίας οἰκίας μὲ 12, 15
καὶ 20 ὀρόφους.

Τὸ σύνολον τούτων ἀποτελεῖ τι τὸ ἀσύνηθες καὶ μεγαλοπρεπές.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐξαποστελλοῦσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου πάντα τὰ φυσικὰ
καὶ τεχνικὰ τῶν προϊόντα, τὰ ὅποια ἠγόραζον ἄλλοτε (κυρίως τὰ τεχνικὰ) ἐκ
τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τινῶν ὅμως ἐτῶν προστατεύοντες τὰ προϊόντα τῆς βιομηχα-
νίας τῶν ἀποτελεσματικῶς ἐπέβαλον μεγάλους τελωνιακοὺς θεσμοὺς εἰς τὰ ἐκ
τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσπρόσθμενα εἶδη.

Προσπαθοῦσι δὲ νὰ ἀπομονώσῃ τὴν Εὐρώπην ἀποκλείοντες αὐτὴν διὰ τῆς
ἐπεμβάσεώς των εἰς πᾶσαν ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν, ἐφαρμόζοντες τὸ δόγμα τοῦ
Μονρόη «**Ἡ Ἀμερικὴ διὰ τοὺς Ἀμερικανούς**».

Αἱ Ἠνωμένα πολιτεῖαι ἀποικισθεῖσαι τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν κατὰ τὸ
ἔτος 1585 διετέλεσαν μέχρι τοῦ 1774 ἀποικία ἀγγλική, ὅπότεν οἱ κάτοικοι αὐτῆς
βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐπανεστάτησαν κατὰ τῆς μητροπόλεως καὶ τῷ 1783
ἐξήτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των, ἀναγνωρισθεῖσαν διὰ τῆς συνθήκης τῶν **Βερσαλ-
λιῶν** ἔκτοτε δ' ἐπετέλεσαν τοιαύτας πρὸς τοὺς ὡςτε σήμερον ἀποτελοῦσιν ἐν
τῶν πρωτεύοντων κρατῶν τῆς γῆς.

Μεξικόν.

Τὸ Μεξικὸν περιλαμβάνει τὴν πρὸς Ν. τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν
συνεχομένην μὲ αὐτὰς κεντρικὴν Ἀμερικὴν, ἠφαιστειώδη καὶ ὑψηλὴν
χώραν, ὡς καὶ τὰς χερσονήσους κάτω **Καλλιφορνίαν** καὶ **Ύουκατά-
νην**.

Ἔκτασις 2 ἑκατομμ. περίπου τετραγ. χιλίωματ. **Συγκοινωνία**
ὀλονὲν προαγομένη, ὑπάρχουσι πολλοὶ σιδηρόδρομοι. **Πληθυσμὸς**
14 ἑκατομμ. κάτοικοι Μεξικανοὶ ἀποτελούμενοι ἐξ Ἰσπανῶν ἀποίκων
καὶ μειγᾶδων ὀμιλοῦντων τὴν ἰσπανικὴν.

Θρησκεία. ἐπικρατοῦσα εἶναι ἡ καθολικὴ.

Προϊόντα.—Τὰ φυσικὰ καὶ τεχνητὰ προϊόντα εἶναι ποικίλα καὶ
ἄφθονα, ξύλα, καπνός, ζάχαρις, ἐλαστικὸν κόμμι καὶ πολύτιμα μέ-
ταλλα πρὸ παντὸς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

Πολίτευμα δημοκρατικὴ ὁμοσπονδία, σπαρασσομένη ὑπὸ κα-
θημερινῶν ἐμφυλίων ταραχῶν.

Διοικητικῶς τὸ Μεξικὸν διαιρεῖται εἰς 27 πολιτείας, ἐν ὁμο-
σπονδιακῶν διαμέρισμα, ἐν ᾧ καὶ ἡ πρωτεύουσα, καὶ δύο νομοῦς.

Πόλεις. — Τὸ *Μεξικόν* (350 χιλ. κ.), πόλις ὄρειοτάτη καὶ ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλῆς καὶ μαγευτικῆς τοποθεσίας. *Πουέβλα* (100 χιλ. κ.), πόλις βιομήχανος καὶ ἐμπορικῆ. *Βερακρούζ* (100 χιλ. κατ.), ὁ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ κέντρον τῆς μετὰ τῆς Εὐρώπης συγκοινωνίας. *Γουαδαλαχάρ* (110 χιλ. κ.), πόλις ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ.

Κεντρικὴ ἢ μέση Ἀμερικὴ.

Ἡ κεντρικὴ Ἀμερικὴ, ἐκτεινομένη ὡς γέφυρα μεταξὺ τῆς βορείας καὶ νοτίας Ἀμερικῆς, βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τῆς θυελλώδους θαλάσσης τῶν Ἀντιλῶν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Μετὰ τῆς Ν. Ἀμερικῆς συνδέεται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ *Παναμᾶ* πλάτους 45 χιλιομέτρων.

Ἡ κεντρικὴ Ἀμερικὴ περιλαμβάνει 6 μικρὰς δημοκρατίας. εἶναι χώρα ὑψηλὴ καὶ ὄρεινὴ καὶ παράγει ζάκχαρον, καουτσούκ, καπνόν, Ἰνδικόν, δέρματα καὶ διάφορα μέταλλα. Αἱ ἕξ δημοκρατίαι εἶναι αἱ ἑξῆς.

1) **Γουατεμάλα**, πληθυσμὸς 2 ἑκατομμ. κ., πρωτ. *Γουατεμάλα* (130 χιλ. κ.), συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ.

2) **Ἅγιος Σωτῆρ** (Σαλβαδῶρ), πληθυσμὸς 1,730,000 κ., πρωτ. *ἅγ. Σωτῆρ* (60 χιλ. κ.).

3) **Ὀνδουράς** πληθυσμὸς 500 χιλ. κ., πρωτ. *Τεκουκιγάλπα* (38 χιλ. κ.).

4) **Νικαράγουα** πληθ. 600 χιλ. κ., πρωτ. *Μανάγουα*

5) **Κόστα Ῥίκα** (πλουσία ἀκτή), πληθυσμὸς 380 χιλ. κ., πρωτ. *ἅγιος Ἰωσή* (30 χιλ. κ.).

6) **Παναμᾶς**, πληθυσμὸς 425 χιλ. κ. Ἡ δημοκρατία αὕτη ἀπεσπᾶσθη τελευταῖον τῆς Κολομβίας, πρωτ. *Παναμᾶς* (40 χιλ. κ.), λιμὴν πρὸς τὸν Εἰρηνικόν, *Ἀσπινβαλ* (Κολόνον), ἀπέναντι τοῦ *Παναμᾶ* πρὸς τὴν θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν, συνδεόμεναι σιδηροδρομικῶς.

Μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτέρω πόλεων ἀνωρύθη ἡ διῶρυξ τοῦ *Παναμᾶ*, ἔχουσα μῆκος 75 χιλιομέτρων συνδέουσα οὕτω τοὺς δύο ὠκεανούς Ἀτλαντικόν καὶ Εἰρηνικόν· δέον παρεδῆθη ὁμως εἰσέτι εἰς κοινὴν χρῆσιν λόγῳ ἐμποδίων τινῶν.

7) **Ἀγγλικὴ Οὐνδουράς** ἐκτεινομένη ΒΔ. τῆς Γουατεμάλας, κατάφυτος ἐκ δασῶν, ἐξ ὧν ἐξάγεται ἀφθονωτάτη ξυλεία.

Δυτικαὶ Ἰνδίαί.

Ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ μεξικανικοῦ κόλπου μέχρι τῶν πρὸς ἀνατολὰς παραλίαν τῆς Βενεζουέλας εἶναι ἐγκατεσπαρμένα κατὰ τρεῖς στοιχοὺς πληθὺς νήσων, αἱτινες εἶναι πᾶσαι ἠφαιστειογενεῖς ἢ κοραλλιογενεῖς. Ὀνομάσθησαν δὲ **δυτικαὶ Ἰνδίαί** ὑπὸ τοῦ **Κολόμβου**, ὅστις ἐπίστευσε κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῶν ὅτι ἀπετέλουν μέρος τῶν νήσων τῶν Ἰνδιῶν τῆς Ἀσίας.

Τοπογραφικῶς αἱ δυτικαὶ Ἰνδίαί διαιροῦνται 1) εἰς τὰς 4 μεγάλας **Ἀντίλλας**, 2) εἰς τὰς μικροὺς **Ἀντίλλας** καὶ 3) εἰς τὰς **Βαζαμαίας** ἢ **Λουκαϊκας**.

Πολιτικῶς διαιροῦνται εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας· α') τῆς **Κούβας**, β) τῆς **Αἰτῆς** καὶ γ') τοῦ ἁγίου **Δομίγγου**. Πᾶσαι αἱ ἄλλαι εἶναι κτήσεις ἀγγλικαί, γαλλικαί, δανικαί, ὀλλανδικαὶ καὶ τῶν **Ἠνωμένων Πολιτειῶν**.

Αἱ μεγάλαι Ἀντίλλαι εἶναι αἱ ἑξῆς·

1) Ἡ **Κούβα**, ἡ μεγαλύτερα ὄλων, παράγουσα ζάχαρον ἐν ἀφθονίᾳ, ἐκλεκτὸν καπνόν, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ πεφημισμένα ποῦρα καὶ σιγαρέττα. Ὁ **πληθυσμὸς** αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 2 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμ. κατ. Ἀνήκε πρὸ ἐτῶν εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ νῦν ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον δημοκρατίαν.

Πόλεις ἔχει τὴν **Ἀβάναν** (300 χιλ. κ.) πρωτ. μετ' ἀσφαλεστάτου λιμένος καὶ τὸ **Σαντιάγον** (50 χιλ. κ.) μετ' εὐρυχώρου λιμένος.

2) Ἡ **Ζαμαϊκα** εἶναι κτήσεις ἀγγλικῆ, ἴση μὲ τὴν Κρήτην, παράγει ζάχαρον, καφέν, βανίλας, βάμβακα, ἐκλεκτὸν ἱούμιον καὶ χαλκόν· πρωτ. **Κιγκιστον** (50 χιλ. κ.).

3) Ἡ **Αἰτὴ** (Ἰσπανιόλα), ὀλίγον μικροτέρα τῆς παλ. Ἑλλάδος, **πληθυσμὸς** 2, 800, 000 μαῦροι μειγάδες καὶ πολλοὶ Ἰσπανοί. Περιλαμβάνει δύο δημοκρατίας τὴν τῆς **Αἰτῆς** καὶ τὴν τοῦ ἁγίου **Δομίγγου**. Πρωτ. **λιμὴν τοῦ Προίγκιτος** καὶ ἅγιος **Δομίγγος**.

4) Τὸ **Πόρτο Ρίκο** (πλούσιος λιμὴν), **πληθυσμὸς** ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατομμ. κατ., πρωτ. **Πόνση** (45 χιλ. κ.), ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμ. πολιτείας.

Αἱ μικραὶ Ἀντίλλαι, κείμεναι ἀνατολικώτερον τῶν ἄλλων, εἶναι νήσοι ἠφαιστειογενεῖς, εὐφορώταται παράγουσαι πάντα τὰ εἶδη τῶν προϊόντων τῶν τροπικῶν χωρῶν ἐκλεκτῆς ποιότητος.

Αί μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ *Γουαδελούπη* καὶ ἡ *Μαρτινίκα* καταστραφεῖσαι, ὑπὸ ἠφαιστειωδῶν ἐκρήξεων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἀμφοτέραι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γαλλίαν.

Αἱ *Βαχαμαῖαι* ἢ *Λουκαῖκαι* νῆσοι κεῖνται ΒΑ. τῆς Κούβας, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἄγγλιαν εἶναι μικραὶ κοραλλιογενεῖς καὶ πολυάριθμοι, ἀλλ' ἐκ τούτων μόνον περὶ τὰς εἴκοσι κατοικοῦνται.

Μία τῶν νήσων τούτων ὀνομάζεται *Γουαναχάνη* ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν Ἰνδιάνων, εἰς ταύτην ἀπεβιβάσθη τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς ὀνομάσας αὐτὴν ἅγιον Σώστην. **Προϊόντα** αὐτῶν διάφοροι ὀπῶραι καὶ σπόγγοι.

NOTIA AMERIKH

Ἡ νοτιᾶ Ἀμερικὴ ἔχει σχῆμα μεγίστης τριγωνικῆς χερσονήσου, ἐνοῦται δὲ ὡς διὰ γεφύρας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ μετὰ τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς.

Ἀποτελεῖται ἐκ **δέκα** δημοκρατιῶν καὶ μιᾶς εὐρωπαϊκῆς χώρας, αἵτινες ἦσαν ἄλλοτε ἀποικίαι ἰσπανικαὶ πλὴν τῆς Βραζιλίας, ἣτις ἦτο πορτογαλική. εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς:

1. Βενεζουέλα.

Ἡ Βενεζουέλα κεῖται ἐκατέρωθεν τοῦ Ὀρινόκου ποταμοῦ. ἔχει **πληθυσμὸν** $2\frac{1}{2}$ ἑκατομμ. κατ. καὶ πρωτ. τὴν ὠραίαν πόλιν *Καρακάς* (70 χιλ. κ.).

2. Κολομβία.

Ἡ Κολομβία κεῖται νοτιῶς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, ἔχει **πληθυσμὸν** $3\frac{1}{2}$ ἑκατομμ. κ. καὶ πρωτ. τὴν *Βογόταν* (120 χιλ. κ.) ἐκτισμένην ἐπὶ ὄροπέδιου ὕψους 2,600 μ.

3. Ἰσημερινός.

Ἡ δημοκρατία τοῦ Ἰσημερινοῦ ὀνομάζεται οὕτως ὡς ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ θέσεώς της. ἔχει **πληθυσμὸν** 1,200,000 κατ. καὶ πρωτ. τὸ *Κουίτον* (80 χιλ. κ.) ἐπὶ κλιτύος ἠφαιστείου ἐκτισμένον.

4. Περού.

Ἡ δημοκρατία τοῦ Περού καλεῖται καὶ *Περουβία*. ἔχει **πληθ-**

Θυσμὸν 5 ἑκατομμ. κατ. καὶ πρωτ. τὴν *Λίμαν* (1·0 χιλ. κ.), πόλι παράλιον ἐπὶ τοῦ Εἰρηγικοῦ ὠκεανοῦ.

5. Βολιβία.

Ἡ Βολιβία εἶναι χώρα μεταλλοφόρος καὶ ἰδίᾳ χρυσοφόρος. ἔχει **πληθυσμὸν** 2 ἑκατομμ. κ. καὶ πρωτ. τὴν *Σούκρην* (25 χιλ. κ.).

6. Χιλή.

Ἡ δημοκρατία τῆς Χιλῆς εἶνε πλουσία εἰς μέταλλα καὶ ἔχει σιδηροδρομον, ὅστις διέρχεται ὑπεράνω τῶν Ἄνδεων. **Πληθυσμὸν** ἑκατομμ. κατ. καὶ πρωτ. τὸ *Σαντιάγον* (300 χιλ. κ.), εἶναι ἡ μεγαλύτε πόλις τῆς ΝΑ. Ἀμερικῆς, τὸ δὲ *Βαλπαραΐζον* εἶναι μέγας ἐμπορικὸν λιμὴν.

7. Ἀργεντινή.

Ἡ Ἀργεντινὴ δημοκρατία ἔχει ἀπεράντους πεδιάδας εὐφοροτάτας καὶ ἀπειρίαν βοῶν, προβάτων καὶ ἵππων· περιλαμβάνει δὲ τὴν *Παταγονίαν*, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι *Παταγόνες*, θεωροῦνται ὡς οἱ ὑψηλότεροι ἄνθρωποι τῆς γῆς, καὶ τὴν νῆσον τὴν καλουμένην *Γῆ τοῦ πυρός*· οἱ Παταγόνες, ὡς καὶ οἱ κάτοικοι τῆς γῆς τοῦ πυρός, εὐθίσκονται ἀκόμη εἰς ἡμιαγρίαν κατάστασιν καὶ ζῶσιν ἐκ τῆς θήρας. Μεταξὺ τῆς Γῆς τοῦ πυρός καὶ τῆς Παταγονίας σχηματίζεται ὁ *Μαγελάνειος πορθμὸς*, ὅστις φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Πορτογάλου *Μαγελάνου*, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἀνεκάλυψε καὶ διέπλευσεν αὐτόν. Πρωτ. τῆς δημοκρατίας εἶναι ἡ *Βουένος Ἄγρες* (καλοὶ ἄνεμοι), πόλις ὄρειοτάτη καὶ μέγας ἐμπορικὸν λιμὴν (1 200 000 κ.).

8. Παραγουάη.

Ἡ δημοκρατία τῆς Παραγουάης ἔχει **πληθ.** 650 χιλ.κατ., ἂν εἶναι μεσόγειος χώρα, σγκκοινωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης διὰ τῶν μεγάλων πλωτῶν ποταμῶν τῆς· ἔχει δὲ πρωτ. τὴν *Ἀσομπιὸν* (Ἀνάληψιν) (25 χιλ. κ.).

9. Οὐρουγουάη.

Ἡ δημοκρατία τῆς Οὐρουγουάης φθάνει μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει **πληθ.** 1 ἑκατομμ. κ. καὶ πρωτ. τὸ *Μοντεβίδεον* (200 χιλ. κ.).

10. Βραζιλία.

Ἡ Βραζιλία κατέχει τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς νοτίας Ἀμερικῆς περιλαμβάνει τὴν ὄρεινὴν χώραν τῆς Βραζιλίας καὶ τὴν ἀπέραν ποταμίαν πεδιάδα (σελβάς) τοῦ Ἀμαζονίου. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι φωρωτάτη παράγουσα καφέν, ζαχαροκάλομον, βάμβακα, ἔλαστι κόμμι, ξύλα πρὸς βαφήν, προσέτι δὲ λευκόχρυσον (πλατίναν), ἀέμιαντας καὶ ἄλλους πολυτίμους λίθους. Οἱ κάτοικοι ὀμιλοῦσι τὴν πορτογαλικὴν γλῶσσαν.

Πόλεις. — **Ῥιον** Ἰανέιρον (=πόλις τοῦ Ἰανουαρίου, 850 χιλ. κατ.), πρωτ. καὶ μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν, ἰδίως γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή καφέ καὶ ἀδαμάντων. **Βαχία** (ἅγιος Σωτήρ, 240 χιλ. κ.) καὶ **Περναμπουκ** (200 χιλ. κ.), παράλια καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις.

11. Γουϊάνη.

Ἡ γουϊάνη εἶναι κτῆσις εὐρωπαϊκὴ ἀνήκουσα εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Ὀλλανδίαν· εἶναι χώρα ὄρεινὴ κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς δὲ τὰ παράλια εὐφωρωτάτη· ἔχει **πληθ.** 400 χιλ. κατ., ἡ σπουδαιότερα πόλις αὐτῆς εἶναι ἡ **Γεωργιόπουλις** (50 χιλ. κατ.).

ΣΗΜ. Πάντα τὰ ἐπὶ τῆς βορείας, μέσης καὶ νοτίας Ἀμερικῆς κράτη εἰσκόονται δημοκρατικῶς.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Αὐστραλίας.

Ἡ Αὐστραλία κεῖται εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Ἀσίας μεταξὺ τοῦ Εἰρημικοῦ καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Εἶναι μικροτέρα τῶν πέντε ἡπείρων (ὀλίγον μικροτέρα τῆς Εὐρώπης) καὶ διαμερίζεται ἐλαφρῶς ὑπὸ τῆς θαλάσσης (δηλ. αἱ ἀκταὶ αὐτῆς ὀλίγας ἔχουσιν ἐσοχὰς καὶ ἐξοχὰς).

Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς ἡπείρου Αὐστραλίας καὶ ἐκ πολυαρίθμων νήσων ἐγκατεσπαρμένων εἰς τὸν Εἰρημικὸν ὠκεανόν. **Ἐκτασις** 8 ἑκατομμ. τετραγ. χιλιομ. **Πληθυσμὸς** 4 ἑκατομμ. περίπου, τὸ πλεῖστον ἀγγλικῆς καταγωγῆς, ἡ δὲ ἰθαγενὴς μέλαινα φυλὴ, μικρῆς ἀναπτύξεως, σχεδὸν ἐξέλιπεν.

Αἱ κυριώτεροι νῆσοι εἶναι αἱ ἑξῆς·

1) Ἡ νῆσος **Τασμανία** κειμένη πρὸς Ν. τῆς Αὐστραλίας, ἀπὸ

ἡ ὁποία χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βάσ, πόλιν ἔχει τὸ Χόρ-
ι Τάουτ (15 χιλ. γ.).

2) Ἡ Νέα Ζηλανδία ἔχει πρωτ. τὴν Βέλιγκτων ἡ νῆσος χωρί-
ται διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Κούκ εἰς βορείαν καὶ εἰς νοτίαν Ζηλαν-
τιν.

Ἡ Αὐστράλια μετὰ τῆς Τασμανίας καὶ τῆς πλουσιωτάτης Νέας
ζηλανδίας εἶναι κτήσεις τῆς μεγάλης Βρεττανίας.

3) Ἡ Νέα Καληδονία εἶναι κτήσεις γαλλική, ἔδαφος πλουσιώτα-
τον εἰς χαλκὸν καὶ νικέλιον.

4) Αἱ Νεαὶ Ἑβρίδες εἶναι νῆσοι ἠφαιστειογενεῖς καὶ ἀνήκουσιν
εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν. Πολλοὶ τῶν κατοίκων τούτων εἶναι
ἀνθρωποφάγοι.

5) Αἱ νῆσοι τοῦ Σολομώντος (Πολυνησία τοῦ Βίσμαρκ). Οἱ κά-
τοικοι αὐτῶν Καννίβαλοι (γερμανικὴ μέχρι τοῦδε κτήσεις).

6) Ἡ Νέα Γουινέα (Παπούα), ἡ μέγιστη τῶν νήσων τῆς γῆς, ἡ
ὁποία δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐξερευνημένη, ἔχει ὄρη ὑψηλά, δάση, πυκνό-
τατα καὶ ποταμοὺς πλωτοὺς· οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, Παπούαὶ ὀνομα-
ζόμενοι, εἶναι ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νῆσος αὕτη κατέχεται ὑπὸ τῆς Ὀλ-
λανδίας, Ἀγγλίας καὶ τέως Γερμανίας.

7) Οἱ Καρολίται, αἱ Μασιάνται καὶ ἄλλαι μικρότεραι πᾶσαι εἰς
τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν (γερμανικαὶ μέχρι τοῦδε κτήσεις).

Κόλποι τῆς ἠπείρου Αὐστραλίας εἶναι ὁ τῆς Καρπενταρίας,
πρὸς Β. ὁ τοῦ ἁγίου Βικεντίου, ὁ τοῦ Σπέντερο καὶ ὁ μέγας αὐστρα-
λιακὸς κόλπος πρὸς νότον.

Πορθμοί. — Πρὸς Β. ὁ πορθμὸς τοῦ Τορρὲς καὶ πρὸς Ν. ὁ
τοῦ Βάσ χωρίζων τὴν Αὐστράλιαν ἀπὸ τῆς Τασμανίας.

Χερσόνησοι. — Ἡ τῆς Υόρκης, ἣτις καταλήγει εἰς τὸ ἀκρω-
τήριον Υόρκη καὶ τινες ἄλλαι μικρότεραι.

Ἀκρωτήρια. — Κυριώτερα εἶναι τὸ τῆς Ν. Υόρκης, τὸ Οὐλί-
σον καὶ τὸ Δεύμον.

Ἔδαφος. **Ὄρη.** — Ἐν γένει τὸ ἔδαφος τῆς Αὐστραλίας ἀπο-
τελεῖ ἀπέραντον ὄροπέδιον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμώδες. Πρὸς Α. αἱ
Αὐστραλικαὶ Ἀλπεις (2,240 μ.) καὶ τὰ κνανᾶ ὄρη. Πρὸς δ. δὲ τῆς
Αὐστραλίας ἐκτείνεται ἡ μεγάλη ἔρημος Βικτωρία

Ποταμοί. — Ὁ Μουρράν, ὁ παραπόταμος αὐτοῦ Δάρλιγγ,

πλωτὸς Φλίνδερ καὶ ὁ Μουρρουμβίδγης ἐν μέρει πλωτὸς καὶ λί-
μναι ἄξια λόγον ἢ Τόρρεν, ἢ Εὔρη καὶ ἡ Γαῖρδνερ κείμενοι πᾶσαι
ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς Αὐστραλίας, τελματώδεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ μι-
κροῦ βάθους.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῆς Αὐστραλίας εἶναι ποικίλον, ὡς ἐπὶ τὸ
πλείστον ὕμωσ ὕγεινὸν καὶ γλυκύ.

Φυτά.—Τὰ περισσότερα τῶν φυτῶν εἶναι θαμνώδη, ἀφθνοῦσιν
ἐν τούτοις αἱ ἀκακίαι, αἱ δενδροειδεῖς πτέριδες, ὁ εὐκάλυπτος κλπ.
Εἰς δὲ τὸ Α. μέρος, τὸ καὶ μᾶλλον ὀρεινόν, ὑπάρχουσιν ἐξαιρέτοι λει-
μῶνες.

Ζῷα.—Εἰς τὴν Αὐστραλίαν ὑπάρχουσι ζῷα μαρσιποφόρα καγ-
γουρῶ καὶ λοιπά, περίεργοι ὀρνιθόρρυγχοι καὶ ἡ λύρα, ἥτις εἶναι τὸ
μᾶλλον ἀξιοπαρατήρητον τῶν πτηνῶν.

Προϊόντα.—Ἡ μεγαλυτέρα πλουτοφόρος πηγὴ ἐν Αὐστραλίᾳ
εἶναι ἡ κτηνοτροφία, ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ ἀγέλαι βοῶν καὶ προβάτων
ἀναρίθμητοι.

Περιέχει δὲ ἐπίσης ἡ γῆρα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ,
μασιτέρου καὶ λιθανθράκων.

Ἡ βιομηχανία ἀναπτύσσεται ἐπαισθητῶς ἐν αὐτῇ.

Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, ἔξαιρέσει τῶν ὀρυκτῶν, ἀνέρχεται
εἰς 3,500 ἑκατομμ. φράγκων.

Πολιτικῶς διαίρεται εἰς ἕξ κράτη, ἕκαστον δ' αὐτῶν ἔχει ἰδίαν
βουλὴν καὶ κυβέρνησιν ἀποτελοῦντα ὁμόσπονδον συμπολιτείαν ἀπὸ τοῦ
1901 ὑπαγομένην εἰς τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας. Διοικεῖται δὲ
ἡ συμπολιτεία αὕτη ὑπὸ γενικοῦ διοικητοῦ, ἐδρεύοντος ἐν τῇ πρω-
τεύουσῃ Σίδνεϋ.

Ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι 1 εἰς τὸ κράτος τῆς Νέας Οὐαλ-
λίας τὸ Σίδνεϋ (450 χιλ. κ.), πόλις εὐλίμενος, βιομήχανος καὶ ἔμπο-
ρικῆ συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, ἔδρα
γενικοῦ διοικητοῦ.

2) εἰς τὸ τῆς Βικτωρίας πρωτ. εἶναι ἡ Μελβούρνη (480 χιλ. κ.),
μέγας ἔμπορικὸς λιμὴν.

3) εἰς τὸ τῆς μεσημβρινῆς Αὐστραλίας πρωτ. ἡ Ἀδελαΐδ (180
χιλ. κ.), ἔμπορικὸς λιμὴν.

4) εἰς τὸ τῆς Κήνγαλθ πρωτ., ἡ Βοισβάνη (120 χιλ. κ.).

- 5) εἰς τὸ τῆς βορείας Αὐστραλίας πρωτ. τὸ Πάλμειτρον καὶ
6) εἰς τὸ τῆς δυτικῆς Αὐστραλίας πρωτ. ἡ Πέρθη (40 χιλ. κ.)

Μαλαϊκαὶ ἢ Ἰνδικαὶ νῆσοι (Μαλακισία).

Αἱ Ἰνδικαὶ ἢ μαλαϊκαὶ νῆσοι εἶναι πολυάριθμοι καὶ διεσπαρμένοι ἀπὸ τῆς ΝΑ. Ἀσίας μέχρι τῆς Αὐστραλίας. Ἔδαφος κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν μετὰ πολλῶν ἡφαιστειῶν.

Κλίμα.— Ἐπειδὴ δι' αὐτῶν διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἶναι θερμὸν καὶ ὑγρὸν.

Βλάστησις θυμασία, ἀπέραντα καὶ ὑψηλότατα δάση. **Προϊόντα** ὄρυζα, καφές ἐν ἀφθονίᾳ, ζαχαροκάλαμον, ἀρώματα καὶ κλωστοῦρα.

Πληθυσμός. Κάτοικοι. Θρησκεία.— Ὁ πληθυσμὸς τῶν μαλαϊκῶν νήσων ἀνέρχεται εἰς 45 ἑκατομμ. περίπου κατ. ἀνήκοντες εἰς τὴν μαλαϊκὴν φυλὴν, ὑπάρχουσι καὶ τινες Νιγηῖται διατρώμενοι εἰς τὰ δάση καὶ ὀλίγοι Σῖναι καὶ Εὐρωπαῖοι. Οἱ Μαλαῖοι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μωαμεθανοὶ καὶ τινες βουδδισταί. Οἱ δ' ἐν καταστάσει ἡμιαγρία διατελοῦντες εἶναι φειχισταί. Καὶ μόνον οἱ Ἰθαγενεῖς τῶν Φιλιππίνων νήσων ἠσπάσθησαν τὸν καθολικισμὸν πρὸ πολλῶν ἐτῶν.

Τοπογραφικῶς διαιροῦνται εἰς 4 συμπλέγματα ἢ ἀθροίσματα νήσων. 1) αἱ μεγάλα νῆσοι τῆς Σούνδης (Σουμάτρα, Ἰάβα, Βορνέο καὶ Κελέβη), 2) αἱ μικραὶ νῆσοι τῆς Σούνδης, 3) αἱ Μολοῦκαι καὶ 4) αἱ Φιλιππῖναι.

Πολιτικῶς.— Αἱ περισσότεραι νῆσοι καὶ ἰδίως τὰ τρία προῶν συμπλέγματα ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν ἐξαιρέσει τοῦ ΒΔ. μέρους τῆς Βορνέου, ἀνήκοντος εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς νήσου Τιμόρ, περιλαμβανομένης καὶ ταύτης εἰς τὰς μικρὰς τῆς Σούνδης νήσους, ἀνήκοντος εἰς τὴν Πορτογαλίαν. Αἱ Φιλιππῖναι ἀνήκουσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας πολιτείας.

Ἐπισημότεραι ἐκ τῶν ὀλλανδικῶν κτήσεις εἶναι 1) ἡ ἡφαιστειώδης Ἰάβα, πληθυσμ. 29 ἑκατομμ., πρωτ. ἡ Βαταβία (130 χιλ. κ.) ἔδρα διοικητοῦ, ἡ Σουραβάγια (160 χιλ. κ.), ἐμπορικώτατος λιμὴν 2) ἡ Σουμάτρα 5 ἑκατομμ. κατ., πρωτ. ἡ Παλεμβάγγη (60 χιλ. κατ.) 3) ἡ Κελέβη 1 ἑκατομμ., κατ., πόλις ἡ Μακασάρη.

Τὸ ἄθροισμα τῶν Φιλιππίνων νήσων ἀνήκει εἰς τὰς Ἡνωμένας πολιτείας ἀπὸ τοῦ 1898, ἐκ τῶν νήσων τούτων μεγαλυτέρα εἶναι

λουσών, ἐφ' ἧς καὶ ἡ πρωτ. *Μανίλλη* (360 χιλ. κ.) λαμπρὸς λιμὴν
καὶ ἡ *Μινδανάο*. Αἱ νῆσοι αὗται κατὰ τὸν ἰσπανοαμερικανικὸν πόλε-
μον ἐπάλαυσαν ἡρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας των, ἀλλ' ἐπὶ τέλους
πέκυψαν εἰς τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν Ἑνωμένων πολιτειῶν.

Οἱ Ἄγγλοι κατέχοντες τὸ ἥμισυ τῆς μεγάλης νήσου *Βορνέου* ἐπέ-
βλεπον καὶ τὴν ἐπικυριαρχίαν εἰς τὰ ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχοντα βασίλεια *Σα-*
ραβάκ καὶ σουλτανᾶτον *Βρούνει*.

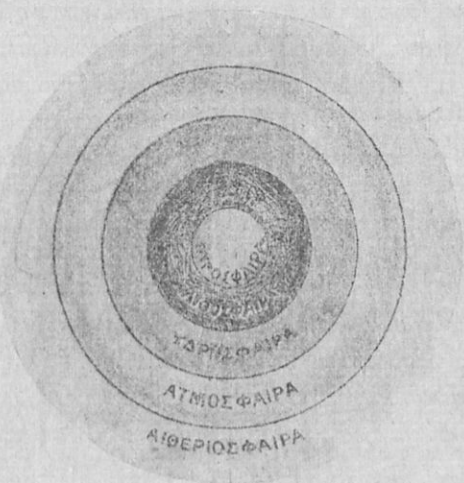

Ἔνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ἀκτινοβολίας ταύτης εἰς τὸ χάος, τὸ ὁποῖον ἦτο πάντοτε κατάψυχρον, ἡ γῆ ἔχανε διαρκῶς μέγα ποσὸν ἐκ τῆς θερμότητος αὐτῆς καὶ οὕτως ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρ-
χισε νὰ ψύχεται, ἕως ὅτου ἔφθασε μία στιγμή, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὰ
ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας τετηκότα (λυωμένα) στοιχεῖα (ὕλικά),
ἤρχισαν νὰ στερεοποιῶνται κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν ἡδαι νησίδων, αἱ
ὁποῖαι ἐπέπλεον ἐπὶ τῆς τετηγυίας ἑρυστῆς ἀκόμη μάζης, καθὼς ἀκρι-
βῶς γίνεται εἰς τὸν ἑρυστὸν καὶ λυωμένον μόλυβδον, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ
ψύχεται, κατόπιν δὲ ἐν ὄσφ ἡ θερμοκρασία τῆς γῆς ἤλαττουτο ἐπέ-
πλεον ἐπὶ τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς διαπύρου ἑρυστῆς σφαίρας, ἐπὶ
τῆς ὁποίας ἐσχηματίσθη οὕτω λεπτότατος φλοιός, ὅστις καλεῖται *λι-
θόσφαιρα*.

Πάχος τῆς λιθοσφαίρας.

Ἀφοῦ παρήλθε πολὺς χρόνος ἀκόμη καὶ ἡ θερμοκρασία τῆς γῆς
ἤλαττώθη περισσότερον ἔφθασε στιγμή, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὸ *ὕδρογό-
νον* καὶ τὸ *δξυγόνον*, ἐλευθέρα ἕως τότε εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, κατώρ-

θωσαν νὰ συνενωθῶσι καὶ νὰ σχηματίσωσιν ὕδωρ. Τότε ἔγιναν με-
γάλοι πλήμμυραι καὶ κατακλυσμοὶ εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ ὕδατα, τὰ ὁποῖα
κατέπεσαν, ἐκάλυψαν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν στερεὸν φλοιὸν αὐτῆς. Κάτω
ἀπὸ τὸν φλοιὸν τοῦτον ἀπέμεινε ἡ ὅλη μάζα θερμὴ καὶ τετηγμένη,

ὅπως μένη κάτω ἀπὸ τὸν φλοιὸν ἑνὸς πορτοκαλλίου τὸ ὑγρὸν του μέρους.

Ἀκόμη δὲ ἀργότερα ἐπηκολούθησε σπουδαιότερον φαινόμενον· ἐφ' ὅσον δηλαδὴ ἐπροχώρει ἡ ψῦξις, ἡ ὑπὸ τὸν φλοιὸν λυωμένη μάζα τῆς γῆς ἤρχισε νὰ συστέλληται, δηλαδὴ νὰ γίνεται μικροτέρα κατὰ τὸν ὄγκον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον γίνεται εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ σώματα, ὅταν ἐλαττοῦται ἡ θερμοκρασία των. Ἐνεκεν ὁμοῦ τοῦ μικροτέρου ὄγκου τῆς λυωμένης μάζης ἐσχηματίσθησαν κενὰ ὑπὸ τὸν στερεὸν πλέον φλοιὸν τῆς γῆς. Τὰ κενὰ ταῦτα ἤρχισε νὰ καταλαμβάνη ὁ στερεὸς καὶ σφαιρικός φλοιός, ἐπειδὴ ὠθεῖτο ἀπὸ τὸ βῆρος του.

Ὁ στερεὸς σφαιρικός τότε φλοιὸς τῆς γῆς ἐκάμφθη καὶ ἐδιπλώθη καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἐθραύσθη, ἡ δὲ ἐπιφάνειά του ἔγινεν ἀνώμαλος διὰ τὴν ἄλλα του μέρη ἀνυψώθησαν καὶ ἄλλα ἐκοιλάνθησαν. Εἰς τὰ κοίλα μέρη, ὡς χαμηλότερα, συνέρρευσαν ὀρμητικῶς τὰ ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον, ὡς εἴπομεν, τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, καὶ οὕτως ἐσχηματίσθησαν οἱ πρῶτοι ὠκεανοὶ καὶ αἱ θάλασσαι.

Ἐμειναν δὲ ἐξέχοντα ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τοῦ φλοιοῦ τὰ ὑψηλότερα τούτου μέρη, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτισαν τοιουτοτρόπως τὰς πρώτας ἡπείρους καὶ τὰ ὑψώματα τῶν ἡπείρων τούτων, ἦτοι τὰ πρῶτα ὄρη.

Καὶ μέχρι σήμερον δὲ ἡ γῆ δὲν εἶναι μέχρι τοῦ κέντρου της στερεὰ καὶ ψυχρά, καθὼς τὴν βλέπομεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὅπου ζῶμεν. Εἰς τὰ βάθη της βασιλεύει πολὺ μεγάλη θερμοκρασία, ἡ ὁποία δὲν ἀφίνει τὰ διάφορα ὕλικά, ὅσα τὴν ἀποτελοῦν, νὰ εἶναι εἰς στερεὰν κατάστασιν, ἀλλὰ εἰς ἔρυστήν, διάπυρον καὶ ἀτιμώδη. Ὁ στερεὸς φλοιός, ἦτοι ἡ λεγομένη *λιθόσφαιρα*, μόλις ἔχει πάχος 150 ἕως 200 χιλιάδων μέτρων, μὲ ἄλλους λόγους ἐὰν φαντασθῶμεν ὅτι μία σφαῖρα διαμέτρου ἑνὸς μέτρου παριστᾷ τὴν γῆν, τὸ πάχος τοῦ φλοιοῦ της πρέπει νὰ εἶναι κατ' ἀναλογίαν μόνον $\frac{1}{100}$.

Πέτρωματα.

Ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς ἀποτελεῖται ἐξ ὑλῶν, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται *πετρῶματα*. Ὁ *ἀσβεστόλιθος* π.χ. εἶναι πέτρωμα, πολλὰ δὲ βουνὰ τῆς πατρίδος μας σύγκεινται ἐξ ἀσβεστολίθων.

Οἱ ἀσβεστόλιθοι περιέχουν ἓν ὀρυκτόν, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται *ἀσβεστίνη*, εἶναι δὲ κοινοὶ λίθοι, τοὺς ὁποίους διὰ τῶν ἀσβεστοκαμί-

νων μεταβαλλομεν εἰς ἄσβεστον. Τὸ μάρμαρον, ἢ κιμωλία, εἶναι διέφορα εἶδη ἄσβεστολίθων μέ τινας παραλλαγάς.

Ὁ σχιστόλιθος εἶναι πέτρωμα ἐπίσης, εὐρίσκειται δὲ ὑποκάτω ἀπὸ τὸ πέτρωμα τοῦ ἄσβεστολίθου.

Οἱ γαιάνθρακες, οἱ ὅποιοι κατέχουσι μεγάλας ἐκτάσεις ὑπὸ τὴν γῆς εἰς διάφορα μέρη, εἶναι καὶ αὐτοὶ πετρώματα.

Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ὅλα τὰ εἶδη τῶν πετρωμάτων δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν σκληρότητα. διότι πετρώματα εἶναι ἀκόμη καὶ τὰ μεγάλα ἢ μικρὰ στρώματα τῆς ἄμμου καὶ τοῦ πηλοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ διάφορα πετρώματα ἀνασκάπτουσι τὴν γῆν ἀπαντῶμεν κατὰ στρώσεις, διὰ τοῦτο ὀνομαζόμεν ταῦτα στρωσιγενῆ. Ἀνήκουσι δὲ πάντα τὰ στρωσιγενῆ ταῦτα πετρώματα εἰς τὸ εἶδος τῶν ὑδάτογενῶν τοιούτων.

Γενικῶς τὰ πετρώματα εἶναι δύο εἰδῶν, ὑδατογενῆ ἢ Ποσειδῶνεια καὶ πυριγενῆ ἢ Πλουτώνεια.

Ἵδατογενῆ ἢ Ποσειδῶνεια πετρώματα.

Ἵδατογενῆ πετρώματα λέγονται ἐκεῖνα, ἅτινα διεμορφώθησαν διὰ τῆς ἐπενεργείας τῶν ὑδάτων, ὅποτε ταῦτα ἐκάλυπτον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Τοιαῦτα στρώματα εἶναι ὁ ἄργιλλος, ὁ σχιστόλιθος, ὁ γύψος κλπ.

Εμάθομεν ἐκ προηγουμένων μαθημάτων τῆς γεωγραφίας ¹⁾ ὅτι τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν, λιμνῶν, ποταμῶν κλπ. ἐξατμιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου μεταβάλλονται εἰς νέφη, τὰ ὅποια, ἀφοῦ ψυχθῶσι, συμπυκνοῦνται καὶ καταπίπτουσιν εἰς βροχὴν ἐπὶ τῆς γῆς, κυλιόμενα δὲ διὰ τοῦ βάρους τῶν ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα μέρη εἰς τὰ χαμηλότερα καταλήγουσι πάλιν εἰς τὰς θαλάσσας ἐπαναλαμβάνοντα τὴν αὐτὴν κυκλοφορίαν.

Ἡ ἐνέργεια ὅμως τῶν κυλιομένων ὑδάτων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εἶναι διαβρωτικὴ, δηλ. ὀλίγον κατ' ὀλίγον κατατρώγει αὐτό, ἢτοι ἄλλα μὲν συστατικὰ τοῦ ἐδάφους διαλύει. ἄλλα δὲ διασπᾷ καὶ συντρίβει μεταφέρουσα ταῦτα ἀπὸ τὰ ὄρη εἰς τὰς πεδιάδας καὶ ἐν γένει ἀπὸ τὴν ξηρὰν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια εἶναι ἐκεῖνη, ἣτις σχηματίζει τὰ δέλτα τῶν ποταμῶν, οὕτω δὲ διὰ τῶν ὕλικῶν, τὰ ὅποια αἱ βροχαὶ παρασύρουν ἐκ τῶν ὀρέων, σχηματίζονται μικρὸν κατὰ μικρὸν αἱ κοιλάδες.

(1) Ἐν τῇ κεφαλῇ περὶ βροχῆς κτλ. τεύχος Α' σελ. 65—66.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἐσχηματίσθησαν αἱ πρῶται ξηραὶ ὑπὲρ τὰς θαλάσσας, ἤρχισαν δὲ αἱ ξηραὶ νὰ ὑφίστανται τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐνέργειαν τῶν βροχῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πολὺ συχνότεραι καὶ μεγαλύτεραι τότε, κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ ἀποτριβὴ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἠπείρων καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν ὑλικῶν (ἀποτριμμάτων) τῆς ἀποτριβῆς ταύτης ἀπὸ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν ὑπῆρξε διαρκῆς καὶ ἀποτελεσματικὴ. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια γίνεται καὶ σήμερον, ἀλλὰ εἰς πολὺ μικροτέραν ἀναλογίαν.

Μαζὶ μὲ τὰ θρύμματα τῶν πετρωμάτων κατὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου κατεφέροντο διὰ τῶν ὑδάτων ἐκ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν διάφορα λείψανα φυτῶν καὶ ζῶων. Τὰ λείψανα ταῦτα ὀνομάζονται ἐλισθημονικῶς ἀπολιθώματα ἢ ἀπολιθώσεις.

Ἄπολιθώματα ἢ ἀπολιθώσεις.

Ἄπολιθώματα λέγονται τὰ ἔχνη τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα ἔζων ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὴν χρονικὴν ἐκείνην περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσχηματίζοντο τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα καταλιπόντα ἐπὶ τῶν πετρωμάτων τοὺς τύπους αὐτῶν ὡσὰν νὰ ἦσαν ἐκ λίθου κατεσκευασμένα.

Ἐκ τῶν ἀπολιθώσεων τούτων α') συμπεραίνομεν δύο τινὰ ποῖα εἶδη ζῶων ἢ φυτῶν ἔζων εἰς τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα πέτρωμα, ποῖα ζῶα ἔζων τότε εἰς τὸν ἕνα τόπον καὶ ποῖα εἰς τὸν ἄλλον καὶ β') πορίζομεθα τὴν ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσθησαν τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἐγκλείουν τὰ ἐν λόγῳ φυτὰ καὶ ζῶα.

Πυριγενῆ ἢ Πηλουτόνεια πετρώματα.

Πυριγενῆ πετρώματα λέγοντα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐξεχύθησαν ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς διάπυρα (ὡς πύρινος ποταμὸς) διὰ τῶν ρηγμάτων τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς καὶ ἀπεψύγησαν κατόπιν.

Συνέβη δὲ ὡς ἐξῆς. Ἐν ὄσῳ ὁ φλοιὸς τῆς γῆς ἐψύχετο καὶ ἐστερεοῦτο, ἡ ἐν αὐτῇ διάπυρος μᾶζα ἤρχισε νὰ συστέλληται καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ μᾶζα αὐτὴ νὰ γίνεται μικροτέρα κατ' ὄγκον. Γνωρίζομεν ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς φυσικῆς, ὅτι ὅλα τὰ σώματα, ὅταν ἐλαττοῦται ἡ θερμοκρασία των, ὁ ὄγκος των γίνεται μικρότερος. Ἐνεκα λοιπὸν τοῦ μικροτέρου ὄγκου τῆς λυωμένης μάζης ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τὸν στερεὸν φλοιὸν τῆς γῆς κενά.

Τὰ κενὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς ὠθεῖτο ὑπὸ τοῦ

βάρους του, ἤρχισε νὰ τὰ καταλαμβάνη. Εἰς πολλὰ λοιπὸν μέρη ὡς ἐκ τούτου ἐθραύσθη ὁ φλοιὸς καὶ ἠνοιχθήσαν μεγάλα ῥήγματα φθάνοντα μέχρι τῆς λυωμένης μάζης, ἡ ὁποία πάλιν στενοχωρούμενη καὶ πιεζομένη πανταχόθεν ὑπὸ τῶν πιπτόντων τούτων τμημάτων τοῦ φλοιοῦ εἰσεχώρησαν εἰς τὰ ῥήγματα καὶ ἀνῆλθον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, καὶ ἐξεχύθη ὡς ποταμὸς πύρινος, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑλικά τῆς γῆς. Ἀφοῦ παρῆλθε πολὺς χρόνος, τὰ διάπυρα καὶ εἰς ῥευστὴν κατάστασιν ὑλικά τῆς γῆς ἐψύχθησαν καὶ ἐσχηματίσθησαν ἐξ αὐτῶν πολλὰ καὶ ἐκτεταμένα πετρώματα πλήρη ἀπὸ σχισμάδας καὶ ῥωγμᾶς. Τὰ πυριγενῆ πετρώματα καλοῦνται καὶ Πλουτώνεια ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ ἄδου Πλούτωνος. Τὰ πυριγενῆ πετρώματα γενικῶς γνωρίζονται ἐκ τοῦ ὀγκώδους καὶ κρυσταλλοπαγοῦς αὐτῶν σχηματισμοῦ· εἶναι δὲ ταῦτα ὁ *πορφυρίτης*, ὁ *γρανίτης* κλπ. Ἔτερον δὲ γνώρισμα αὐτῶν εἶναι ὅτι οὐδέποτε περιέχουσιν ἀπολιθώματα.

Ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους ἢ μετακινήσεις καὶ κίμψεις τῶν ὑδατογενῶν πετρωμάτων.

Καθ' ὃν χρόνον τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα ἐσχηματίζοντο μὲ διάταξιν πάντοτε κανονικὴν καὶ ὀριζοντίαν ἐπὶ τῶν πυριγενῶν, τὸ ὑποκάτωθεν αὐτῶν καὶ ἐντὸς τῆς γῆς πεπευρακτωμένον ῥευστὸν εἰς πολλὰ μέρη ἐπίεξεν ἰσχυρῶς τὰ στρώματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀκόμη ῥευστὰ καὶ ἀνύψωσεν αὐτὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ φλοιοῦ.

Τὰ στρώματα ταῦτα ἀλλαγῶν κατεκάθηντο ἢ ἐρρυτιδοῦντο (ἐξάρωνον) ἢ ἐθραύοντο σχηματίζοντα κανονικὰς ῥωγμᾶς. Ἐκ τῶν μεγάλων σχισμάδων αἵτινες ἐσχηματίζοντο, τὰ πυριγενῆ στρώματα ἐξήρχοντο ἀνυψοῦντα τὰ εἰς τὰ πλευρά των στρώματα καὶ ἐσχηματίζον οὐρανομήκεις κώνους, σειρὰς ὑψωμάτων, θόλους μεγαλοπρεπεῖς, δηλ. ξηραῖς ἐσχηματίζοντο, καθὼς καὶ ἄλλαι πάλιν ἐβυθίζοντο εἰς τὸ βάθος τῶν θαλασσῶν σκεπαζόμεναι ὑπὸ τῶν ὑδάτων.

Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον ἐσχηματίσθησαν αἱ πλείσται σειραὶ τῶν ὄρεων. Ὅπου ἐγένοντο τοιαῦται ἀνυψώσεις, τὰ ὕδατα κατέρρεον εἰς τὰ κοιλάματα.

Ἀφοῦ ὅμως ὁ φλοιὸς τῆς γῆς ἐγένετο πυκνότερος καὶ σκληρότερος, αἱ καθιζήσεις αὗται συνέβαινον σπανιώτερον.

Αἱ μεγάλαι ἐκρήξεις, αἵτινες ἀνέτρεπον τὸν γήινον φλοιὸν, σὺν τῷ χρόνῳ ἐγένοντο σπανιώτεροι, διεδέχθησαν δὲ αὐτὰς αἱ σπανιώτερον ἀκόμη συνβαίνουσαι ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν ὄρεων.

Συνέπεια τῶν ἀνωτέρω ὑπῆρξεν ὅτι τὰ ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς ἐκχυνόμενα πύρινα ὑλικά ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐπεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων καὶ ἀστρώτων πετρωμάτων προσδίδοντα οὕτως εἰς τὸν σημερινὸν φλοιὸν τῆς γῆς τὴν ποικιλοτάτην μορφήν, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν καὶ σήμερον.

~~Μεταβολαὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.~~

Ἐξ ὧν ἐμάθομεν μέχρι σήμερον, εἶδομεν πῶς ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἐνῶ ἐν ἀρχῇ ἦτο ὁμαλή, ἐγένετο κατόπιν ἀνώμαλος. *Μία αἰτία* τῆς ἀνωμαλίας τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς ὑπῆρξεν ὅτι τὰ ὕδατα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκαλύπτετο ὅλη ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ὥρμησαν καὶ κατέλαβον τὰ σχηματισθέντα κοιλώματα καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐγένοντο οἱ ὠκεανοί, αἱ θάλασσαι κλπ.

Ἄλλη αἰτία, ὡς εἶπομεν, ἦτο ὅτι ἕνεκα τῆς λυωμένης ἐσωτερικῆς μάξης τῆς γῆς ἀνῆλθον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ποταμοὶ πυρὸς (γῆινα ὑλικά ἐν ῥευστῇ καταστάσει) καὶ ἐσχημάτισαν τὰ *πυρριγενῆ* καλούμενα πετρώματα, τὰ ὁποῖα, ὅπου ἐτινάσσοντο μὲ μεγαλυτέραν δύναμιν, ἔφθανον εἰς μέγα ὕψος καὶ καταπίπτοντα ἐσωρεύοντο κατὰ τεραστίους ὄγκους ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς σχηματίζοντα οὕτως ὑψηλὰ ἠφαιστειογενῆ ὄρη.

Εἰς πολλὰ πάλιν μέρη ἕνεκα τῶν ῥηγμάτων τὸ ἔδαφος ἐχωρίσθη εἰς πολλὰ τμήματα, τινὰ τῶν ὁποίων ἕνεκα διαφόρων αἰτιῶν κατεβῆν θίσθησαν, ἄλλα δὲ τότε ἔμειναν ἐξέχοντα σχηματίσαντα ὑψώματα καὶ ὄρη.

Ἐκτὸς τῆς μεγάλης ἐσωτερικῆς θερμότητος τῆς λυωμένης μάξης τῆς γῆς ἄλλη ἐπίσης *μεγάλη αἰτία* τῶν διαφόρων μεταβολῶν αἵτινες ἐγένοντο καὶ ὅσαι ἐξακολουθοῦν νὰ γίνωνται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν τοὺς κυριωτέρους α) τὴν *μηχανικὴν* καὶ β) τὴν *χημικὴν* ἐνέργειαν τοῦ ὕδατος.

α) **Μηχανικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος.**—Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, τῶν ῥυακίων, τῶν χειμάρρων, τῶν ποταμῶν ῥέοντα μὲ ὀρμὴν πα-

ρασύρουν ὅ,τι εὐρίσκουν κατὰ τὸν ῥοῦν αὐτῶν (εἰς τὸν δρόμον των), κατατρώγοντα ὅλους τοὺς λίθους καὶ τοὺς πλέον σκληροὺς, κατασυντρίβουσι δὲ καὶ ὑποσκάπτουσι καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς βάσεις τῶν βράχων καὶ ἀνοίγουσιν οὕτω πολλὰς μεγάλας καὶ μικρὰς χαράδρας καὶ κοιλάδας (1).

Ὅλαι αἱ ὕλαι, ὅσαι ἀφαιροῦνται ἐκ τοῦ ἐδάφους, λίθοι, χώματα, ἀποτρίμματα βράχων κλπ. συρόμεναι καὶ κυλιόμεναι ὑπὸ τῶν ὑδάτων στρογγυλεύονται, συντρίβονται καὶ μεταφέρονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὸ μέρος τῶν ἐκβολῶν τῶν ποταμῶν. Ἐκεῖ συσσωρεύονται καὶ κατακάθηνται διάφορα στρώματα τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ σχηματίζουσιν ὀλοκλήρους ξηράς. Τὰ στρώματα ταῦτα ὀνομάζονται *Προσχώσεις*.

Ἐκ τῶν προσχώσεων τούτων σχηματίζονται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν τὰ καλούμενα **δέλτα**· εὐκολώτερον δὲ καὶ ταχύτερον σχηματίζονται ταῦτα, ὅταν τύχη ἐντὸς τῆς θαλάσσης νὰ ὑπάρχουν φυσικὰ προχώματα, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουσι τὰ κύματα καὶ τὰ ῥεύματα τῆς θαλάσσης νὰ παρασύρωσι τὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα φέρει ὁ ποταμὸς. Ὀνομάζονται δὲ οὕτως οἱ ἐκ τῶν προσχώσεων γενομένοι ξηραί, διότι λαμβάνουσι τὸ σχῆμα τοῦ κεφαλαίου γραμματός. Δ. Ὀλόκληρος π. χ. ἡ εὐφορος χώρα *κάτω Αἴγυπτος* ἐγεννήθη κατὰ τρόπον τοιοῦτον ἐκ τοῦ ποταμοῦ *Νεῖλου* (2).

Καὶ ἄλλη ἀκόμη ἐνέργεια ἀλλοιοῦσα καὶ καταστρέφουσα τὸ ἔδαφος εἶναι ἡ ἐξῆς.

Τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ἐν εἴδει κυμάτων ἐκσπῶσι διαρκῶς εἰς τὴν

---

(1) Ποῖα ὄρη ἢ *γεωλογία* ὀνομάζει *διαβρωσιγενῆ*: Ἡ *γεωλογία* ὀνομάζει *διαβρωσιγενῆ* τὰ ὄρη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον διαβιώνονται (τρώγονται) ὑπὸ τῶν ὑδάτων εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε καὶ ἐκ τοῦ ὕψους των νὰ χάνωσιν, ἤτοι νὰ γίνωνται ταπεινότερα καὶ ἐκ τοῦ ὅλου ὄγκου των νὰ ἐλαττοῦνται καὶ τὸ σχῆμά των νὰ μεταβάλληται.

Τοῦτο συμβαίνει ἕνεκα τῆς καταστρεπτικῆς ἐνεργείας τῶν ὑδάτων, διότι, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, τὰ πίπτοντα ὕδατα ἐπὶ τῶν ὕψωμάτων ῥέουσι καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς διευθύνσεις, οἱ σχηματιζόμενοι δὲ ἐκ τούτων ὀρμητικοὶ ῥύακες καὶ χεῖμαρροι κατατρώγουσι πρῶτον τὰ μαλακώτερα ἐδάφη καὶ κατόπιν τὰ σκληρότερα, ὥστε ὀλίγον κατ' ὀλίγον μετὰ πάροδον μακρῶν χρονικῶν περιόδων ἐπιφέρουσι τοιαῦτα ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα παρατηροῦνται ἐπὶ τῶν διαβρωσιγενῶν ὄρων.

Οἱ γεωλόγοι ὑπολογίζουσιν ὅτι ἐκ τοιαύτης ἐξαφανίσεως συνεπεῖα τῆς ἐνεργείας τῶν ὑδάτων αἱ ἐλθετικαὶ ἄλλοιαι ἔχουσι χάσει τὸ τρίτον τοῦ ἀρχικοῦ τῶν ὕψους.

(2) Οἱ ποταμοί, οἱ ἔχοντες σχηματισμοὺς ἐκτεταμένους καὶ εὐφορὰ δέλτα ἐν τῷ

παραλίαν υποσκάπτοντα τοὺς βράχους τῆς καὶ κατατρώγοντα τὰς βάσεις τῶν καὶ ἐπὶ τέλους οἱ βράχοι χάνοντες τὰ στηρίγματά τῶν καταπίπτουσιν ἀπὸ τὰ κύματα συντριβόνται καὶ μεταβάλλονται εἰς ἄμμον.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας ταύτης τῶν θαλασσιῶν ὑδάτων εἶναι ὅτι πολλαὶ παραλῖαι καὶ νῆσοι ἐσμικρύνθησαν κατ' ἔκτασιν καὶ ἂν εἴ πολλὰ μέρη οἱ ἄνθρωποι δὲν κατεσκευάζον διάφορα προφυλακτικὰ ἔργα αἱ καταστροφαὶ θὰ ἦσαν ἔτι μεγαλύτεραι.

β') **Χημικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος.**—Τὸ ὕδωρ ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν πετρωμάτων καὶ ἐπὶ τοῦ ἔδαφους ἐν γένει καὶ κατ' ἄλλον τρόπον διὰ τὴν καταστρέφῃ δηλ. διὰ τῆς διαλυτικῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ μαθήματος τῆς Χημείας μαθηθάνομεν ὅτι ἡ διαλυτικὴ δύναμις τοῦ ὕδατος αὐξάνει πολὺ, ὅταν τὸ ὕδωρ θερμαίνεται, ἀκόμη δὲ περισσότερον, ὅταν καὶ ἡ πίεσις αὐτοῦ εἶναι μεγάλη. Ἐν τῷ ψυχρῷ ὕδατι εὐκόλως διαλύεται τὸ ἅλας καὶ διάφοροι ἄλλαι οὐσίαι. Τὰ ὕδατα λοιπὸν εἰσδύοντα εἰς τὸ ἔδαφος ἄλλα στρώματα διαλύουσι πολὺ καὶ ἄλλο ὀλιγώτερον. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὰ ὕδατα ὅσον βαθύτερον εἰσδύουσιν εἰς τὰ βάθη πλησιάζοντα τὰ σπλάγγνα τῆς γῆς, τόσον καὶ θερμότερα γίνονται, διατελοῦντα δὲ καὶ ὑπὸ μεγάλην πίεσιν αὐξάνουσι τεραστίως τὴν διαλυτικὴν αὐτῶν δύναμιν. Διαλύουσιν εὐκόλως τὸν γύψον, τὰ διάφορα ἅλατα, τὸν ἄσβεστόλιθον κλπ., ἐκ τῶν ὁποίων στρωμάτων ἀποτελοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος.

Διὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης σχηματίζονται οἱ **σταλακίται** τῶν σπηλαίων. Αἱ πίπτουσαι σταγόνες τοῦ ὕδατος προσθέτουσαι τὰς διαλυμένας ἅλας σχηματίζουσι τοὺς **σταλακίτας** μὲ τὰ διάφορα αὐτῶν σχήματα. Ἐπίσης ὁ **ψαμμόλιθος**, τὰ διάφορα **ὀξείδια τοῦ σιδήρου** (σκωρίαί) εἶναι πετρώματα σχηματιζόμενα διὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης, καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα.

Ἡ καταστροφικὴ ἐνέργεια τῶν πάγων ἐπὶ τῶν πετρωμάτων.

κόσμη, εἶναι ὁ ἐν τῇ Β Ἀμερικῇ **Μισισσιπῆς**, ὁ ἐν Ἰνδίας **Γάγγης**, ὁ ἐν Κίνας **Κίτρινος** ποταμὸς καὶ ἐν Εὐρώπῃ ὁ **Ρῆνος** καὶ ὁ **Δούναβις**.

Θαυμάζει λοιπὸν καὶ ἀπορεῖ τις ἀναλογιζόμενος πόσον μεγάλα ποσὰ ὑλικῶν τῆς γῆς μεταφέρουσι κατ' ἔτος εἰς τὴν θάλασσαν οἱ διάφοροι ποταμοὶ τῆς γῆς καὶ, ἂν σκεφθῇ τις ὡσαύτως ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη τῶν ὑδάτων γίνεται ἐπὶ πολλὰς χιλιάδας αἰῶνων, πείθεται ἀναμφιβόλως ὅτι πολλὰ ὄρη κατὰ χρονικὰς περιόδους ἐξηφανίσθησαν καὶ ὅτι πάλιν νέαι ἡπεῖροι ἐσχηματίσθησαν.

τρωμάτων. — Ἐκτὸς τῆς μηχανικῆς καὶ χημικῆς ἐνεργείας τοῦ ὕδατος τὴν διάλυσιν ἢ ἀποσάθρωσιν τῶν πετρωμάτων ἐνεργεῖ καὶ ὁ πάγος. Τὸ ὕδωρ δηλ. ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι καταστρεπτικὸν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ὅταν ἀκόμη πήξη καὶ μεταβληθῇ εἰς πάγον.

Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν σωμάτων, γνωρίζομεν ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς Φυσικῆς ὅτι, ὅταν ἀπὸ ὑγρά γίνωνται στερεά, συστέλλονται καὶ ἐλαττοῦνται κατ' ὄγκον. Ὅλος ὅμως τὸ ἐναντίον συμβαίνει εἰς τὸ ὕδωρ, διότι, ὅταν αὐτὸ πήγνυται καὶ γίνεται πάγος, διαστέλλεται καὶ αὐξάνει κατ' ὄγκον, ὑπολογίσθη μάλιστα ὅτι 10 κυβικὰ μέτρα ὕδατος, μεταβαλλομένου εἰς πάγον, ἀπαιτοῦσι χῶρον 11 κυβικῶν μέτρων (1).

Ἡ διαστολὴ αὕτη τοῦ ὕδατος, ὅταν πήγνυται, καὶ ἡ κατ' ὄγκον αὐξησης αὐτοῦ ἐπιφέρει φοβερὰς καταστροφὰς ἐπὶ τοῦ ἔδαφους, διότι τὸ ὕδωρ εὐρισκόμενον κατὰ τὴν πήξιν αὐτοῦ ἐντὸς τῶν διαφόρων πετρωμάτων διαστέλλεται μὲ δύναμιν καὶ σχίζει τὸ πέτρωμα, οἱ πόροι τοῦ πετρώματος δὲν δύνανται νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν αὐξησην τοῦ ὄγκου τῶν σταγόνων τοῦ ὕδατος καὶ οὕτω θραύουσι τὰ μεγάλα τεμάχια, ἅτινα γίνονται μικρότερα, καὶ αὐτὰ πάλιν ἀπὸ τὴν αὐτὴν αἰτίαν θραύονται καὶ θρυμματίζονται εἰς μικρότερα ἀκόμη, ἕως ὅτου μεταβληθῶσιν εἰς ἄμμον.

Καὶ οἱ παγετῶνες γίνονται αἰτία μεγάλων καταστροφῶν τοῦ ἔδαφους, διότι οἱ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων καὶ τῶν ψυχρῶν μερῶν ἐστι-
βασμένοι παγετῶνες εἴτε τηκόμενοι κατὰ τὴν βάσιν αὐτῶν ὑπὸ τῆς χαμηλῆς ἐπικρατούσης ἐκεῖ θερμοκρασίας, εἴτε ἕνεκα τῆς ἰδίας αὐτῶν πιέσεως (τοῦ βάρους των) ἄρχονται νὰ τήκωνται καὶ νὰ κινῶνται πρὸς τὰ χαμηλότερα μέρη κατατρώγοντες οὕτω τοὺς βράχους καὶ τὰ πλευρὰ τῶν χαραδρῶν.

Εἰς τοὺς βορειότερους τόπους (κυρίως εἰς τοὺς πόλους καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, Ἄλπων, Ἱμαλαίων κλπ.), ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι πολὺ χαμηλὴ καὶ τὸ ψῦχος μέγα, οἱ παγετῶνες κυλιόμενοι καὶ προστιθέμενοι ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, δι' οὗς λόγους εἶπομεν, ἀποτελοῦσι μεγάλους ὄγκους καὶ φθάνουσι μέχρι τῆς θαλάσσης σχη-

(1) Εἰς τὰ παγοποιεῖα παρατηρεῖται ὅτι τὰ δοχεῖα, ἐντὸς τῶν ὁποίων τοποθετεῖται τὸ πρὸς πήξιν ὕδωρ, πάντοτε ἀφίεται περὶ τὰ χεῖλη τοῦ δοχείου κενὸς χῶρος ἐπαρκῆς, ἕτοιμος διὰ νὰ καταληφθῇ ἀπὸ τὴν ἐπερχομένην διαστολὴν τοῦ ὕδατος τοῦ μεταβαλλομένου εἰς πάγον.

ματίζοντες ἐντὸς αὐτῆς ὄρη ὑψηλὰ ἐκ πάγου ἐπιπλέοντα. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαντάζεται τις ποίας καταστροφῆς ἐπιφέρουσιν εἰς τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον κατατρῶγουσιν εὐκολώτατα διὰ τῶν σχηματιζομένων ὀρηκτικῶν χειμάρρων ἐκ τῆς τήξεως τῶν πάγων, ἀνοίγοντες οὕτω μεγάλους χάνδακας, συντρίβοντες τὰ πλευρὰ τῶν χαραδρῶν, παρασύροντες τοὺς βράχους κλπ. καὶ ποῖον ἀκόμη κίνδυνον διατρέχουσιν ἐκ τούτου οἱ ναυτιλλόμενοι τῶν πολῶν βορείων καὶ νοτίων θαλασσῶν.

Ἄλλοίωσις τῆς μορφῆς τῆς γῆς συντελεῖται καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας **ζῶων τινῶν** μικροσκοπικῶν καὶ τοιαῦτα εἶναι τὰ **κοράλλια** (1) λεγόμενα. τὰ ὁποῖα οἱ ἔμποροι πωλοῦσιν ὡς κοσμήματα. Τὰ κοράλλια ζῶσι κατὰ μεγάλους σφρούς καὶ σχηματίζουσι μικρὸν κατὰ μικρὸν μεγάλους ὄγκους, οἱ ὁποῖοι ἀξανάμενοι βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον κατασκευάζουσι νήσους κυρίως ἐν τῷ Εἰρηρικῷ ὠκεανῷ.

Π.χ. αἱ νῆσοι τῆς **Πολυνησίας** ὡς πρὸς τὴν γένεσιν αὐτῶν παρουσιάζουσι δύο διακεκριμένους τύπους· 1) τὰς **ἠφαιστειογενεῖς**, σχηματισθείσας ἐξ ἠφαιστείων ἐνεργῶν, καὶ 2) τὰς **κοραλλιογενεῖς**, χθαμαλὰς νήσους, σχηματισθείσας διὰ τῆς ἐργασίας τῶν κοραλλίων. Τινὲς τῶν νήσων τούτων εἶναι θακτολιογενεῖς ἐγκλείουσαι θάλασσαν **γαληνιαίαν** συγκοινωνουσαν διὰ πόρου μετὰ τοῦ λοιποῦ ὠκεανοῦ, καλοῦνται δὲ **Ἀτόλλαι**. Πολλὰ ἐκ τούτων εἶναι κατάφυτοι καὶ κατ' κεμέναι.

Μαζὶ μὲ ὅλας τὰς αἰτίας, τὰς ὁποίας ἀναφέραμεν, ὡς τὰ ἠφαιστεία καὶ οἱ σεισμοί, διὰ τὰ ἐπιφέρουσιν ὅλας αὐτὰς τὰς μεταβολὰς εἰς τὸν φλοιὸν τῆς γῆς ἐχρειάσθησαν τὰ παρῆλθον κατὰ τὴν γεωλογίαν χιλιάδες ἴσως καὶ ἑκατομύρια ἔτων· διὰ τὰ κατέλθη δὲ ἡ θερμοκρασία τῆς γῆς ἀπὸ 200 βαθμοῦς εἰς 50, ὁπότεν ἤρχισαν τὰ φαίνονται τὰ πρῶτα ζῶα, παρῆλθον κατὰ τοὺς γεωλόγους ἀναρίθμητοι αἰῶνες.

Ἐπὶ ἐνεργείαι λοιπὸν ὄλων αὐτῶν τῶν δυνάμεων, τὰς ὁποίας ἀναφέραμεν, ἐνεργήσασαι, ὅπως εἶδομεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐπέφερον τὴν ποικιλίαν τῆς μορφῆς τῆς, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν σήμερον.

Ἐν τούτοις μὴ νομίση τις ὅτι αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ ἐσταμάτησαν

(1) Τὰ κοράλλια κατασκευάζονται ὑπὸ πολῶν καὶ ἀτελῶν ζῶων, τῶν ὁποίων τὸ σῶμα ὁμοιάζει μὲ μαλακὸν σκληρίσκον, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ μὲν ἓν ἄκρον εἶναι τὸ στόμα του, διὰ δὲ τοῦ ἄλλου προσκολλῶνται εἰς τοὺς ἐντὸς τῆς θαλάσσης βράχους καὶ ἐκεῖ ζητοῦσι τὴν τροφήν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἢ τὸ ἐν τῷ θαλασσίῳ ὕδατι ἀνθρακικὸν **ἀσβεστόν**. Ἐκ τῆς τροφῆς ταύτης τὰ κοράλλια πέρνουν ὅ,τι εἶναι εἰς αὐτὰ χρησιμὸν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν των· τὸ δὲ ἄλλο ἀποβάλλουν. Ἐκεῖνο δὲ ἀκριδῶς, τὸ ὁποῖον πετοῦν, εἶναι τὸ κοράλλιον.

ἐπὶ τῆς ἐποχῆς μας καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει φόβος πλέον νέων καταστροφῶν καὶ ἀλλοιώσεων. Διότι, ἐν ὅσῳ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς διατελοῦσιν εἰς ῥευστὴν καὶ ἀτμώδη κατάστασιν, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀμέσως κατωτέρω, καὶ ἐν ὅσῳ τὰ ὕδατα κυκλοφοροῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα ἐπιτρέπει νὰ ἀναπτύσσωνται τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά, ἡ ὄψις τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς θὰ μεταβάλλεται διαρκῶς καὶ ἀνευ διακοπῆς.

Ἑσωτερικὸν τῆς γῆς.

† Τὸ πάχος τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι 150 ἕως 200 χιλιόμετρα. Ὑποκάτω τοῦ φλοιοῦ βασιλεύει ἡ μεγαλύτερα θερμοκρασία, τὴν ὁποίαν δύναται τῆς νὰ φαντασθῆ, ἔνεκα τῆς ὁποίας τὰ διάφορα ὕλικά, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, εὐρίσκονται εἰς ῥευστὴν καὶ ἀτμώδη κατάστασιν.

Πῶς ἡ ἐπιστήμη κατώρθωσε νὰ καταμετρήσῃ τὴν εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη ὑπάρχουσαν θερμοκρασίαν τῆς γῆς;

Γενομένων ἀκριβεστάτων παρατηρήσεων εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τῆς γῆς, κατέληξαν εἰς τὸ ἀκριβὲς συμπέρασμα ὅτι πέραν τῶν 30 μέτρων βάθους ἡ θερμοκρασία ἀρχίζει νὰ αὐξάνῃ σταθερῶς. Ὑπελογίσθη δὲ ὅτι ἀνὰ τριάκοντα μέτρα καταβάσεως αὐξάνει κατὰ ἓνα περὶ τοῦ βαθμῶν ἑκατονταβάθμου θερμομέτρου.

Ἡ τοιαύτη ἀναλογία παρατηρήθη μέχρι βάθους 2,000 μέτρων καὶ πέραν τούτου ὅπερ εἶναι τὸ ἀνώτερον βάθος, τὸ ὁποῖον μέχρι σήμερον κατεμέτρησεν ἡ γεωλογικὴ ἐπιστήμη. Τοιουτοτρόπως φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς βάθος 60 χιλιάδων μέτρων πάντως ἡ θερμοκρασία θὰ ἀνερχεται εἰς 2,000 βαθμούς, εἰς τὴν ἰσχυροτάτην ταύτην θερμοκρασίαν τήκονται (λυώνουσι) ὅλα τὰ εἶδη τῶν πετρωμάτων.

Ἐκ τῶν ὅσων εἶπομεν συμπεραίνομεν ὅτι, καθ' ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς γῆς, ἡ θερμοκρασία αὐξάνει, καί, καθ' ὅσον ἀνερχόμεθα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἐλαττοῦται. Τοῦτο ἀποδεικνύει εἰς ἡμᾶς ὅτι ὁ φλοιὸς τῆς γῆς ψύχεται ἀκαταπαύστως. Γνωρίζομεν δὲ ὅτι, ὅταν ἐν σῶμα ψύχεται, σμικρύνεται (συστέλλεται κατ' ὄγκον). Συνέπεια τῆς συστολῆς ταύτης εἶναι ἡ γένεσις μεγάλων ῥηγματίων, τὰ ὁποῖα φθάνουσι μέχρι τῆς ῥευστῆς καὶ διαπύρου μάζης.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ῥευστὴ καὶ διάπυρος μᾶζα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ψύχεται καὶ αὐτὴ παθαίνουσα συστολήν, τῆς ὁποίας συνέπεια εἶναι ἡ κατ' ὄγκον ἐλάττωσις αὐτῆς.

Ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας τῆς διαπύρου μάζης γεννῶνται **κενά**, τὰ ὁποῖα ἀφίνει ἢ σμικρυνθεῖσα κατ' ὄγκον ῥευστὴ μάζα καὶ τὰ ὁποῖα καταλαμβάνουσι τὰ ὑπερκείμενα στερεὰ στρώματα τοῦ φλοιοῦ, ἐπειδὴ ταῦτα πιέζονται ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ῥευστὴ καὶ διάπυρος μάζα πιεζομένη πανταχόθεν ἀναγκάζεται νὰ ὑπεισέλθῃ εἰς τὰ ῥήγματα τὰ σχηματιζόμενα ἐκ τῆς συστολῆς τοῦ φλοιοῦ καὶ νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὅπου χυνομένη ὡς πύρινος ποταμὸς σχηματίζει, ὅταν ψυχθῇ, τὰ πυριγενῆ στρώματα, ἅτινα συσσωρευόμενα ὑποῦνται συνήθως εἰς ἠφαιστειώδη ὄρη.

Τί συμβαίνει ὅταν πιέζηται ἡ διάπυρος καὶ ῥευστὴ μάζα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς ; Ἡ ῥευστὴ μάζα δὲν εὐρίσκει πολλάκις ῥήγματα, εἰς τὰ ὁποῖα εἰσερχομένη νὰ δυνηθῇ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Προσπαθεῖ τότε νὰ εὑρῇ τρόπον νὰ διαρρήξῃ μόνη τῆς τὸν φλοιὸν τῆς γῆς. Καὶ τοῦτο ἀκόμη περισσότερον ἔνεκα τῆς μεγάλης πίεσεως, ἣτις γεννᾶται ἐκ τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων ἐντὸς αὐτῆς ἀερίων, κατορθώνει δὲ καὶ τινάσσει σειεῖς ἰσχυρότατα τὸν φλοιὸν τῆς γῆς εἰς τινὰ μέρη, ἔνθα τότε αἰσθανόμεθα τοὺς σεισμούς. Ἐν τέλει ἀνοίγουσα ῥήγματα ἐπὶ τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς εὐρίσκει διέξοδον καὶ ἀνερχομένη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ χύνεται ὡς πύρινος ποταμὸς.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεγάλη πίεσις, ἡ ὁποία ἐνήργει ἐπὶ τῶν ἀερίων, ὅταν ταῦτα εὐρίσκοντο εἰς τὰ βᾶθη, παύει πλέον νὰ τὰ στενοχωρῇ, διαφεύγουσι ταῦτα ἐλεύθερα καὶ τινάσσονται μὲ φοβερὰν δύναμιν εἰς τὰ ὕψη παρασύροντα ὅτι εὐρίσκουσιν εἰς τὸν δρόμον τῶν ἀπὸ τὴν ὑπ' αὐτῶν σχηματισθεῖσαν ῥωγμὴν, ἣτοι λίθους, χώματα βράχους κτλ. Δηλ. ἀπαράλλακτα συμβαίνουνσι τὰ πράγματα ὡς ἐὰν ἔχωμεν μεταξὺ τῶν χειρῶν μας ἓν πορτοκάλιον, τὸ ὁποῖον συνθλίβομεν ἰσχυρῶς καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη καὶ μετ' ὀλίγον βλέπομεν ὅτι ἔρχεται στιγμὴ, καθ' ἣν ὁ φλοιὸς αὐτοῦ διαρρήγνυται καὶ ὁ χυμὸς τοῦ καρποῦ τινάσσεται ἔξω ἀπὸ τὴν ῥωγμὴν, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη ἔνεκα τῆς πίεσεως.

Ἡφαίστεια.

Ἡφαίστειον ὀνομάζεται τὸ ὄρος (ἐξόγκωμα γῆς), τὸ ὁποῖον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διὰ μιᾶς ἢ καὶ περισσοτέρων ὀπῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν κορυφήν, ὀνομαζόμεναι **κρατῆρες**, ἐκσφενδονίζουσι

μέ μεγάλην δύναμιν ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καπνόν, φλόγας, τέφραν, λίθους καὶ ἐν εἶδος τετηγημένης ὕλης, ἣτις ὀνομάζεται *λάβα*, ὡς πύρινον ποταμόν.

Τὸ φαινόμενον τῆς ἐκρήξεως τῶν ἠφαιστείων συμβαίνει πολὺ ἀραιῶς.

Πολλὰ ἠφαιστεία τῆς γῆς ἠρεμοῦν ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ δὲν ἐξέρχεται ἐκ τῆς ὀπῆς (κρατῆρος) αὐτῶν παρὰ ὀλίγος καπνὸς ἢ καὶ τίποτε ἄλλο.

ἠφαιστειον

Τὰ ἠφαιστεία λοιπόν, ἅτινα ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εὐρίσκονται εἰς ἡσυχον κατάστασιν, χωρὶς ποτε νὰ πάθουν ἔκτοτε ἐκρηξιν, λέγονται *νεκρὰ* ἢ *ἐσβεσμένα*. Ἐνῶ ὅσα ἔπαθον ἐκρηξιν κατ' ἐπανάληψιν, ἔστω καὶ κατὰ μακρὰς χρονικὰς περιόδους ἀπ' ἀλλήλων, ἢ καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ πάσχουν μέχρι σήμερον, λέγονται *ἠφαιστεία ἐνεργά*. Ἐχουσι δὲ σχῆμα *κολωβοῦ* κώνου.

Πολλάκις, χωρὶς νὰ τὸ περιμένῃ κανεὶς οὔτε νὰ δεικνύωσι σημεῖόν τι πρὸς τοῦτο, ἠφαιστεία νεκρὰ παθαίνουσιν αἰφνιδίως ἐκρηξιν (1).

Εἰς 450 ἀνέρχονται τὰ εἰς τὰς ἠπείρους εὐρισκόμενα ἐνεργὰ ἠφαιστεία, πολὺ δὲ περισσότερα εἶναι τὰ ἔκτοτα ἐσβεσμένα (νεκρά).

Καὶ ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης ὑπάρχουσι πλεῖστα ἐνεργὰ καὶ νεκρὰ ἠφαιστεία· τρία ἐκ τούτων ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι πολὺ γνωστά, σημαντικώτερον δὲ τὸ ἐν Πονδιχερὸν τῶν Ἰνδιῶν (γαλλικὴ κτῆσις).

Σημαντικώτερα ἠφαιστεία ἐν Εὐρώπῃ ὑπάρχουσι τὰ ἐξῆς.

Ἡ *Ἐκλα* ἐπὶ τῆς καταψύχρου νήσου Ἰσλανδίας, ἢ *Αἴτνη* ἐπὶ τῆς ὤραιας νήσου Σικελίας καὶ ὁ *Βεζούβιος* παρὰ τὴν ἰταλικὴν πόλιν Νεάπολιν.

Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχει ἐνεργὸν ἠφαιστειον παρὰ τὴν νῆσον Θῆραν (Σαντορίνην) κάτω ἀπὸ τὴν θάλασσαν (2).

Ἡ ἐκρηξις τῶν ἠφαιστείων συνδέεται μὲ φοβεροὺς σεισμοὺς καὶ

1) Ὁ *Βεζούβιος* τῆς Νεαπόλεως ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 77 μ. Χ. ἐθεωρεῖτο ὡς ἠφαιστειον νεκρὸν. Κατὰ τὸ ἔτος ὁμοῦ ἐκεῖνο ὄλωσ αἰφνιδίως ὑπέστη μεγάλην καὶ τρομερὰν ἐκρηξιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξεσφονδονίσθησαν ἀπὸ τοῦς κρατῆρας του τόσα ὕλικά, ὅσα ἤρκεσαν νὰ καλύψουν καὶ νὰ θάψουν τρεῖς ὀλοκλήρους ἀκμαζούσας πόλεις κειμένας πέριξ του, τὸ *Ἡράκλειον*, τὰς *Σταθίας* καὶ τὴν *Πομπηίαν*.

2) Περὶ τοῦ ἐν Θήρᾳ ὑποθαλασσοῦ ἠφαιστείου ἱστοροῦνται τὰ ἐξῆς. Ὅτι ὀλόκλη-

τρομερούς κρότους. Ἐκσφενδονίζονται ἐκ τῶν ὀπῶν τοῦ κρατῆρος εἰς μέγα ὕψος ἀτμοὶ πυκνοὶ σχηματίζοντες νέφη, τὰ ὅποια ἀποκρῦπτουσι τὸν ἥλιον, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ἀκατάπανστοι ἀστραπαὶ ἀναπληροῦσι τὸ ἡλιακὸν φῶς.

Αἱ διάφοροι καὶ εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν εὕρισκόμεναι πηγαὶ καὶ ὀνάκια στειρεύουσι. διότι καταλίνονται ἀπὸ τὰ ἀνοιγόμενα συνεπιπέδων δονήσεων χάσματα. Ἐν εἴδει βροχῆς τινάσσονται ἀπὸ τὸν κρατῆρα βράχοι, λίθοι, χῶματα, τέφρα, ὃ δὲ ἄευστός καὶ πύρινος πηλός (τὸν ὅποιον ὀνομάζουσι λάβαν), ὃ ὅποιος πρὸ τῆς ἐκρήξεως σχηματίζει μικρὰς λίμνας ἐντὸς τοῦ κρατῆρος, μετὰ τὴν ἐκρήξιν αὐξάνει πολὺ καὶ μεταβάλλεται εἰς θάλασσαν φλεγομένην, ἐκχυλίζων δὲ γύεται πρὸς τὰ κάτω σχηματίζων κατὰ διαφόρους διευθύνσεις πυρίνουσι ποταμούς.

Εἶναι ἀνυπολόγιστος ἡ ποσότης τῶν λίθων καὶ τῶν χωμάτων, τὰ ὅποια ἐκσφενδονίζουσι τὰ διάφορα ἡφαίστεια. Ἀπίστευτοι δὲ αἱ καταστροφαί, τὰς ὁποίας ἐπιφέρουσιν εἰς τὰς ὑπὸ τῶν τοιούτων ὕλικῶν καλυπτομένας ἀπεράντους ἐνίοτε ἐκτάσεις.

Σεισμοί.

Ὅταν συμπίεση νὰ σείεται τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς πόδας μας, λέγομεν ὅτι αἰσθανόμεθα νὰ γίνεταί **σεισμός**. Ἡ γεωλογικὴ ἐπιστήμη διαίρει εἰς τρεῖς κατηγορίας τὰ εἶδη τῶν σεισμῶν ἀναλόγως τῶν αἰτιῶν εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλονται οὗτοι.

Τὰ τρία εἶδη αὐτῶν εἶναι.

α') **Σεισμοὶ ἐγκατακρημνίδεως.** Γνωρίζομεν ὅτι, ὅπως εἶπα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ῥέουσι γενικῶς ὕδατα, ἤτοι ῥυάκες, ποταμοὶ κλπ. οὕτως ἀκριβῶς καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ῥέουσιν ὕδατα· τὰ ὑπὸ

ρος ἡ ἐσωτερικὴ πικραλία τῆς Θήρας μαζί με τὴν **Θηρασίαν** ἀπέτελουν ἄλλοτε ἓνα κρατῆρα ὑπὸ τὴν θάλασσαν. Ὁ ὅποιος, ὅτε τὸ ἡφαίστειον ἐπάθεν ἐκρήξιν ἐτεμαχίσθη καὶ ἐκ τῶν λειψάνων τῶν ἐσχηματίσθησαν τὸ **Ἀσπρονῆσι** καὶ ἡ **Θηρασία**, βραδύτερον κατ' ἀκολουθίαν νέων ἐκρήξεων ἐσχηματίσθησαν αἱ νησίδες **Καμμένηναι**. Μετὰ πάροδον δὲ πολλῶν αἰῶνων συνεπιπέδων νέων ἐκρήξεως ἐβυθίσθη μέρος τῆς νησίδος **Καμμένης** καὶ ἀνέβυσε τὸ νησιδίων **Γεώργιος**. Τὸ νησιδίων τούτου κατὰ τὸ 1866 ἐπάθε φοβερὰν ἐκρήξιν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἐτινάχθη μέρος αὐτοῦ εἰς μέγιστον ὕψος (3,000 μ.), ἀνέβυσε δὲ τότε νέα μικρὰ νῆσος, ἡ **Ἀφρόδεσσα**, ἡτις μικρὸν κατὰ μικρὸν ἠνώθη μετὰ τὴν νῆσον **Γεώργιος** καὶ νέαν **Καμμένην**. Αἱ ἐκρήξεις αὗται εἰς μικροτέραν ἐντάσιν ἐξηκολούθησαν μέχρι τοῦ 1870.

γεια ὁμως ταῦτα ὕδατα κατατρώγοντα τὸν φλοιὸν τῆς γῆς ἐσωθεν σχηματίζουσιν ἐντὸς αὐτοῦ μεγάλα κοιλώματα.

Τί συμβαίνει δὲ τότε; Τὰ ὑψηλὰ μέρη, αἱ ὄροφαί οὕτως εἰπεῖν, τῶν κοιλωμάτων μὴ στηριζόμεναι ἐπαρκῶς ὑποχωροῦσιν ὑπὸ τὰ βάρη τῶν ἐπικαθημένων ἐπ' αὐτῶν στρωμάτων καὶ οὕτω κατακρημνιζόμενα σείουσι τὸ ἔδαφος.

Τὸ τοιοῦτον εἶδος τῶν σεισμῶν λέγονται *σεισμοὶ ἐγκατακρημνίσεως*· συμβαίνουν δὲ εἰς μικρὰν συνήθως ἔκτασιν· δὲν παράγουσι δὲ ἰσχυρὰς καὶ μεγάλης διαρκείας δονήσεις οὔτε μεγάλας καταστροφάς.

β') Ἡφαιστειογενεῖς σεισμοί.

Οὗτοι συμβαίνουν κατὰ τὴν ἐκρηξίν τῶν ἡφαιστειῶν καὶ ἰδοὺ πῶς· ἡ διάπυρος ἔρυστή καὶ ἀτμώδης ὕλη τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἀναπτυσσόμενα ἀέρια, δοκιμάζουσι νὰ διαρρηξῶσι τὸν φλοιὸν τῆς γῆς διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσι. Κατὰ τὴν προσπάθειαν λοιπὸν αὐτῶν τινάσσουσι καὶ σείουσιν ἰσχυρῶς τὸ ἔδαφος, οὐχὶ ὁμως καὶ εἰς πολὺ μεγάλην ἔκτασιν· οἱ τοιοῦτοι σεισμοὶ λέγονται *ἡφαιστειογενεῖς*.

γ') Τεκτονικοὶ σεισμοί.

Ὡς εἶπομεν, πᾶν σῶμα ψυχόμενον συστέλλεται καὶ συνεπῶς γίνεται μικρότερον κατ' ὄγκον· ἐπειδὴ δὲ ἡ διάπυρος ἔρυστή καὶ ἀτμώδης μᾶζα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς ἐξακολουθεῖ νὰ ψύχεται ὀλοέν, διὰ τοῦτο γίνεται μικροτέρα κατ' ὄγκον καὶ ὡς ἐκ τούτου γεννῶνται ἐν αὐτῇ μεγάλα κενὰ διαστήματα καὶ ἀνωθεν καὶ πρὸς τὰ πλάγια· γνωρίζομεν δὲ ὡσαύτως ὅτι καὶ ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς ψύχεται διαρκῶς. Τί δὲ γίνεται τότε συστέλλομενος ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς λόγφ τῆς καθημερινῆς ψύξεως; ῥυτιδοῦται (ζαρώνει) καὶ γεννῶνται ἐντὸς αὐτοῦ μεγάλα ρήγματα καὶ τεράστια χάσματα, τὰ ὁποῖα, ἐννοεῖται, κατορθώνουσι νὰ φθάνωσι μέχρι τῆς ἔρυστῆς καὶ διαπύρου μάζης, ἐντὸς δὲ τῶν χασμάτων τούτων καταπίπτουσιν ἀμέσως τμήματα στερεοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, διότι ὠθοῦνται ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ὑπερθεν κειμένων στρωμάτων καὶ τοιοῦτοτρόπως διὰ τῶν ἐντὸς τῶν ῥωγμῶν καὶ τῶν χασμάτων γινομένων καταπτώσεων σείεται φοβερὰ τὸ ἔδαφος· οἱ συμβαίνοντες οὕτω σεισμοὶ λέγονται *τεκτονικοί*, δὲν ἀφίνουσι δέ, ὅταν εἶναι μεγάλης ὅπως δήποτε διαρκείας, τίποτε ὄρθιον ἐπὶ τοῦ τμήματος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου συμβαίνουναι αἱ ὑπόγειοι καταπτώσεις τοῦ φλοιοῦ.

Εἶναι δέ, ὡς ἐννοεῖται, οἱ *κατασιρρηπτικώτατοι* καὶ *τρομερώτατοι* ὄλων τῶν σεισμῶν. Ἔχει δὲ καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο ὁ τεκτονικὸς σεισμός, ὅτι δὲν σείει μόνον τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον γίνεται, ἀλλὰ τοὺς τιναγμοὺς καὶ τὰς δονήσεις του μεταδίδει καὶ εἰς πολὺν μακροσυμένους ἀπ' αὐτοῦ τόπους. Ἔνεκα τῶν ἀνωτέρω οἱ τόποι, ἔνθα συμβαίνουν οἱ τεκτονικοὶ σεισμοί, διαιροῦνται εἰς **αὐτοδεΐδτους** καὶ **ἑτεροδεΐδτους**. *Αὐτόσειστοι* λέγονται οἱ τόποι, ὅπου γεννῶνται οἱ σεισμοί, καὶ *ἑτερόσειστοι* ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους μεταδίδονται αἱ δονήσεις καὶ οἱ τιναγμοί.

Αὐτόσειστοι τόποι δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι πολλοί, ἢ *Ζάκυνθος*, ἢ *Κεφαλληνία*, ἢ *Ἡλεία*, τὸ *Δίγειον*, ἢ *Κόρινθος*, ἢ *Δοκρίς* καὶ πολλὰ ἄλλα μέρη. Εὐτυχῶς αἱ *Ἀθῆναι εἶναι τόπος ἑτερόσειστος* καὶ διὰ τοῦτο δὲν συμβαίνουν οὔτε ἰσχυροὶ οὔτε δυνατοὶ σεισμοί, συνέπεια τῶν ὁποίων εἶναι ὅτι πολλὰ ἀρχαῖα μνημεῖα ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας διεσώθησαν ὅπως δῆποτε εἰς ἀκέραιον, ἐὰν συνέπεσε νὰ διαφύγῃ τὴν σκαπάνην καὶ τὰς βανδαλικὰς χεῖρας τῶν κατὰ καιροὺς βαρβάρων κατακτητῶν.

Θερμαὶ πηγαί.

Μερικαὶ θερμαὶ πηγαὶ παρουσιάζουσιν εἰς μικρότερον πάντοτε βαθμὸν φαινόμενα παρόμοια μὲ τὰς ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν.

Ἐξ ὧν ἐμάθομεν μέχρι τοῦδε δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν πῶς συμβαίνει νὰ εἶναι θερμὸν τὸ ὕδωρ μερικῶν πηγῶν.

Αἰτία τῆς θερμότητος τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν εἶναι ἡ μεγάλη θερμοκρασία, ἣτις ἐπικρατεῖ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ μέρη τῆς γῆς.

Συμβαίνει δὲ ὡς ἑξῆς: Ὅσα ὕδατα ἐκ τῶν βροχῶν κατορθώσουν νὰ εἰσδύσωσι διὰ τῶν διαφόρων ῥωγμῶν τοῦ ἐδάφους βαθύτατα καὶ μετὰ τινα πάλιν χρόνον ἀνέλθουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς διὰ μέσου ἄλλων σχημαδῶν ἐξέρχονται ὡς εἶπομεν, ἐκ τῆς μεγάλης θερμοκρασίας τῶν ἐγκάτων σχηματίζοντα τὰς θερμὰς πηγὰς.

Γνωρίζομεν ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς φυσικῆς ὅτι τὸ ὕδωρ βράζει εἰς 100 βαθμοὺς τοῦ θερμομέτρου καὶ ἀρχίζει νὰ ἐξατμιζῆται, ὅταν τοῦτο, ἐννοεῖται, εὐρίσκειται εἰς τὴν συνήθη ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν ὅταν δὲ ἡ πίεσις αὕτη εἶναι μεγαλυτέρα, τότε διὰ νὰ ἐξατμισθῇ τὸ ὕδωρ χρειάζεται νὰ θερμανθῇ μέχρις 121 βαθμῶν.

Τὰ εἰσδύοντα ὁμως εἰς τὰ βάθη τοῦ ἐδάφους ὄμβρια ὕδατα συναντῶσιν ἐκεῖ πίεσιν τόσον μεγάλην, ὥστε δὲν ἀφίνει αὐτὰ νὰ ἔξατμισθῶσι. Ταῦτα ὁμως κατορθώνοντα νὰ ἀνέλθωσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὅπου ἡ ἀτμοσφαιρική πίεσις εἶναι σχετικῶς μικρά, ἔξατμίζονται αἰφνιδίως καὶ οἱ ἀτμοὶ τινάσσουν ὑψηλὰ ὅσον ὕδωρ εὔρουν ἐπάνω των ἐκσφενδονίζοντες αὐτὸ εἰς τὸν ἀέρα ἀπαράλλακτα ὡς συμβαίνει μὲ τὴν λάβαν καὶ τοὺς ἀτμοὺς τῶν ἠφαιστείων.

Εἰς πολλὰ μέρη τῆς γῆς ὑπάρχουν θερμαὶ πηγαί, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὕδωρ τινάσσεται εἰς ὕψος 40—60 μέτρων μὲ μικροὺς σεισμοὺς καὶ ὑπογείους κρότους κατὰ τὰς ἐκρήξεις. Ὀνομασταὶ εἶναι αἱ ἐπὶ τῆς καταψύχρου νήσου Ἰσλανδίας εὐρισκόμεναι θερμαὶ πηγαὶ *Στρούρη* καὶ *Γκάιζερ*.

Αἱ θερμαὶ πηγαὶ προσλαμβάνουσι διάφορα ὄρυκτὰ κατὰ τὴν ἀνάβλυσίν των, οἷον σίδηρον, θεῖον, διάφορα ἄλατα ἀναλόγως τῶν στρωμάτων, ἅτινα συναντῶσιν εἰς τὸν δρόμον των.

Συνεπεῖα λοιπὸν τῶν διαφόρων στοιχείων ἐκ τῶν ὄρυκτῶν, τὰ ὅποια προσλαμβάνουσι, γίνονται χρήσιμα πρὸς θεραπείαν διαφόρων νοσημάτων καὶ διὰ τοῦτο καλοῦνται *ιαματικαὶ πηγαί*.

Ἐν τῇ πατρίδι μας (Ἑλλάδι) αἱ σπουδαιότεραι *ιαματικαὶ πηγαὶ* εἶναι τῆς *Αἰδηψοῦ*, τῆς *Υπάτης*, τῶν *Θερμοπυλῶν*, τῶν *Μεθάνων*, τῆς *Κύθου*, τοῦ *Λουτρακίου*, τῆς *Κυλλήνης*, (*Λίντζι*) καὶ ἐν τῇ νέᾳ Ἑλλάδι τοῦ *Δαγκαδᾶ* (*Λίντζια*) αἱ παρὰ τὸ χωρίον *Ἐριμποζάκι* νοτίως τῆς λίμνης Βόλβης, αἱ παρὰ τὴν *Νιγρίταν* καὶ αἱ παρὰ τὸ *Δερεὶ Μαλέ* τῶν *Σερρών* θερμαὶ πηγαὶ καὶ τὰ ψυχρὰ *ιαματικὰ ὕδατα* ἐν ταῖς κόμαις *Ἐξισοῦ*, *Γιάννης*, κλπ.

Κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της.

Ἡμέρα καὶ νύξ.

Ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς μίαν ἡμέραν ἀποτελουμένην ἐξ 24 ὥρῶν· ἡ κίνησις αὕτη ὀνομάζεται **ἡμερησία**· στρέφεται δὲ πάντοτε περὶ ἑαυτήν, καθ' ὃν τρόπον ἡ κινουμένη βέμβιξ (σβοῦρα)

Ἐκ τῆς ἡμερησίας κινήσεως τῆς γῆς ποριζόμεθα τὸ μέτρον τοῦ χρόνου· διότι τὴν διάρκειαν τῆς περιστροφῆς ταύτης διήρεσαν οἱ ἄνθρωποι εἰς 24 ὥρας, ἐκάστην ὥραν εἰς 60' πρῶτα λεπτὰ καὶ ἕκαστον πρῶτον λεπτὸν εἰς 60' δεύτερα.

Ἐκ τῆς ἡμερησίας προσέτι κινήσεως τῆς γῆς γίνεται ἡ **ἡμέρα** καὶ ἡ **νύξ**, διότι τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι

Ἡ γῆ κατά τὸν χειμῶνα, ἡ γῆ κατά τὸ θέρος

ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχει ἡμέραν, τὸ δὲ ἄλλο, τὸ ὁποῖον κρύπτεται ἀπ' αὐτοῦ, ἔχει νύκτα.

Αἰτία ἀνισότητος ἡμερῶν καὶ νυκτῶν.

Εἰς τὰς χώρας τὰς κειμένας εἰς τὸν ἰσημερινὸν ἐμάθομεν ὅτι ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση πρὸς τὴν νύκτα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς γραμμῆς τοῦ ἰσημερινοῦ, ἐπὶ τοσούτον γίνονται αἰσθητότεραι αἱ διαφοραὶ τῆς διάρκειας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός.

ΣΗΜ. α') Τὸ γεωγραφικὸν πλάτος π. χ. τῶν Ἀθηνῶν εἶναι $37^{\circ} 58'$ · ὅπου δὲ ἡ μεγαλυτέρα ἡμέρα τοῦ ἔτους (κατὰ τὸ θέρος) διαρκεῖ 14 ὥρας καὶ $40'$ λεπτ. (ἡ νύξ μόνον 9 ὥρας καὶ $20'$ λ.), ἐνῶ κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ μικροτέρα ἡμέρα διαρκεῖ 9 ὥρας καὶ $20'$ λ.

ΣΗΜ. β') Ἡ Πετρούπολις κείται εἰς πλάτος Β 60° · ἐνταῦθα ἡ μεγαλυτέρα ἡμέρα διαρκεῖ 18 ὥρας καὶ $30'$ λ., ἡ δὲ μικροτέρα 5 ὥρας καὶ $30'$ λ. Προχωροῦντες $66^{\circ} 33'$ εὐρίσκομεν ὅτι ἡ μεγαλυτέρα ἡμέρα κατὰ τὸ θέρος εἶναι 24 ὥραι, διότι ὁ ἥλιος μένει καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα καὶ κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀκόμῃ, ἡ δὲ ἔλαχιστη ἡμέρα εἶναι 0 ὥραι, διότι ὁ ἥλιος κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου δὲν ἀνατέλλει.

ΣΗΜ. γ') Εἰς τὰς παρά τοὺς πόλους χώρας ὁ ἥλιος μένει ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἐπὶ πολλοὺς μῆνας καθ' ἕκαστον ἔτος· εἰς πλάτος π.χ. $75^{\circ} 40'$ εἶναι μία συνεχὴς ἡμέρα ἐπὶ τρεῖς μῆνας, εἰς πλάτος δὲ $84^{\circ} 5'$ ὁ ἥλιος λάμπει διαρκῶς ἐπὶ πάντας τοὺς μῆνας· ἐν τέλει δὲ εἰς τοὺς πόλους μία ἡμέρα διαρκεῖ ἕξ ἐλοκλήρους μῆνας καὶ μία νύξ ἑτέρους ἕξ.

Κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον.

Ἡ γῆ, ἐν ᾧ σιτρέφεται περὶ τὸν ἑαυτῆς ἀξονα, κινεῖται ἐν τῷ διαστήματι συγχρόνως καὶ περὶ τὸν ἥλιον. Ἡ κίνησις αὕτη λέγεται

περιφορὰ τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον, γίνεται δὲ ἐν διαστήματι 365 ἡμερῶν καὶ 6 ὥρῶν περίπου (κυρίως 5 ὥρ. 48' καὶ 49'' λεπτῶν) καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται **ἐνιαυσία**.

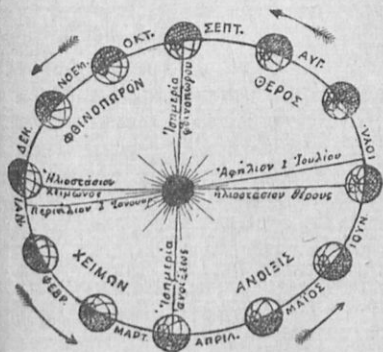
Ἡ γῆ δὲν στρέφεται ὀρθῆ σχετικῶς πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῆς τροχιάς της περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλὰ κεκλιμένη, διότι, ἂν ἐστρέφετο ὀρθῆ, ὅλοι οἱ τόποι θὰ εἶχον πάντοτε δωδεκάωρον ἡμέραν καὶ δωδεκάωρον νύκτα. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι κεκλιμένη ἡ γῆ, οἱ τόποι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι περιστρεφόμενοι ἔχουσι νὰ διαγράψωσι μεγαλύτερον κυκλικὸν τόξον ἔμπροσθεν τοῦ ἡλίου, ἔχουσιν ἡμέρας μεγαλύτερας, ἐκεῖνοι δέ, οἱ ὅποιοι διαγράφουσι μικρότερον τόξον, ἔχουσιν ἡμέρας μικροτέρας.

Ἐκ τῆς κλίσεως ταύτης τοῦ ἄξονος τῆς γῆς προκύπτει ὅτι οἱ τόποι οἱ ἔχοντες τὰς μεγαλύτερας ἡμέρας κατὰ τινα ὥραν τοῦ ἔτους εὐρίσκονται μετὰ ἕξ μῆνας εἰς τὴν ἀντίθετον θέσιν καὶ τότε ἔχουσι τὰς μικροτέρας.

Ἡ καμπύλη γραμμῆ, τὴν ὁποίαν διατρέχει ἡ γῆ, ὀνομάζεται **τροχιά**· ἡ τροχιά δὲ τῆς γῆς καλεῖται μὲ ἕτερον ὄνομα καὶ **ἐκλειπτική**.

Αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους.

Ἐκ τῆς ἐνιαυσίας κινήσεως τῆς γῆς προκύπτουσιν εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους, διότι αἱ μεταβολαὶ τῆς διαρκείας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς θέσεως τῆς γῆς ὡς πρὸς τὸν ἥλιον μεταβάλλουσι τὴν θερμοκρασίαν ἐκάστου τόπου καὶ προξενοῦσι τὰς ὥρας τοῦ ἔτους.

Ἐκάστη ὥρα τοῦ ἔτους διαρκεῖ τρεῖς μῆνας περίπου· τὸ **ἔαρ** ἄρχεται τὴν 8ην Μαρτίου, τὸ **θέρους** τὴν 8ην Ἰουνίου, τὸ **φθινόπωρον** τὴν 10 Σεπτεμβρίου καὶ ὁ **χειμὼν** τὴν 8ην Δεκεμβρίου.

Ἡ τροχιά τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον.

ΣΗΜ. Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίθετοι εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια· ὅταν π.χ. οἱ κάτοικοι τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου ἔχουσι θέρους, οἱ τοῦ νοτίου ἔχουσι χειμῶνα καὶ τὰνάπαλιν.

Ἡ κλίσις τοῦ ἄξονος τῆς γῆς ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον τῆς τροχιάς αὐτῆς εἶναι ἡ αἰτία τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους. Εὐκόλως δὲ δυνάμεθα νὰ ἀντιλη-

σκότος. Πλήν τούτου επί τοῦ αὐτοῦ ἡμισφαιρίου αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πίπτουσι καθέτως καὶ προσδίδουσιν ὀψίως εἰς αὐτὸ μεγαλύτεραν θερμότητα.

Ἐπομένως οἱ κάτοικοι τοῦ Β. ἡμισφαιρίου, εἰς οὓς περιλαμβανόμεθα καὶ ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔχουσι **θέρος**, αἱ δὲ τοῦ νοτίου ἔχουσι **χειμῶνα**.

Εἰς τὴν θέσιν ταύτην τῆς γῆς, δηλ. εἰς τὸ σημεῖον Θ, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι οἱ παράλληλοι τέμνονται ἀνίσως ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, τοῦτο δὲ ἀκριβῶς εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἀνισότητος τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν. Ἐπειτα παρατηροῦμεν πῶς οἱ παράλληλοι τοῦ Β. ἡμισφαιρίου ἔχουσι μεγαλύτερον ἀριθμὸν μοιρῶν εἰς τὸ φωτιζόμενον μέρος ἢ εἰς τὴν σκιάν καὶ κατ' ἀκολουθίαν αἱ **ἡμέραι εἶναι μεγαλύτεραι τῶν νυκτῶν**· ἐφ' ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὸν Β. πόλον, αἱ ἡμέραι γίνονται μεγαλύτεραι· ἐν ᾧ εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον, αἱ νύκτες εἶναι μεγαλύτεραι τῶν ἡμερῶν καὶ βραίνουσιν ἀξαναόμενα καθ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸν νότιον πόλον.

2) Πρὸς τούτοις παρατηροῦμεν ὅτι, ἐν ὄσῳ ἡ γῆ εὐρίσκεται ἐν τῇ θέσει ταύτῃ (Θ), πᾶσαι αἱ πρὸς τὸν Β. πόλον γειτονικαὶ χῶραι μένουσι σταθερῶς εἰς τὸ φῶς καθ' ὅλην τὴν περιστροφὴν τῆς γῆτινῆς σφαίρας, τότε δὲ ἀκριβῶς ἔχομεν τὴν **πολικὴν καλουμένην ἡμέραν**, ἡ ὅποια διαρκεῖ **ἕξ ὀλοκλήρους μῆνας** εἰς τὸν βόρειον πόλον.

Ὅπως τὸ ἐναντίον συμβαίνει εἰς τὸ Ν. πόλον, ὁ ὅποιος ἐπὶ **ἕξ μῆνας** κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εὐρίσκεται εἰς τὸ σκότος, δηλ. εἰς πλήρη **πολικὴν νύκτα**.

3) Τελευταῖον παρατηροῦμεν ὅ,τι καὶ ἐν τῇ παραγράφῳ περὶ ἰσημερινοῦ εἴπομεν, ὅτι δηλ. διαδήποτε καὶ ἀν εἶναι ἡ θέσις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, ὁ ἰσημερινὸς τέμνεται εἰς δύο ἴσα μέρη· κατ' ἀκολουθίαν εἰς τὸν ἰσημερινὸν αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἶναι ἴσης διαρκείας.

Τὴν 10ην Σεπτεμβρίου, ἦτοι μετὰ τρεῖς μῆνας, ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον Φ, ὁπότε μεθ' ὅλην τὴν κλίσιν τοῦ ἄξονος ἀμφότεροι οἱ πόλοι φωτίζονται ἕξ ἴσου, πάντες δὲ οἱ παράλληλοι τέμνονται ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός εἰς δύο ἴσα μέρη καὶ τότε ἔχομεν καθ' ὅλην τὴν γῆν ἡμέραν ἴσην πρὸς τὴν νύκτα (**φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν**). Ἀπὸ τῆς 10ης λοιπὸν Σεπτεμβρίου ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ ἄρχεται τὸ **φθινόπωρον**.

Τὴν 8ην Δεκεμβρίου, ἦτοι τρεῖς μῆνας μετέπειτα, ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον Χ, ὅτε πᾶσα ἡ περὶ τὸν Β. πόλον χώρα εὐρίσκεται εἰς παντελῆ σκιάν, ἐν ᾧ ὁ Ν. πόλος εὐρίσκεται εἰς τὸ φῶς. Τότε διὰ τὸ Β. ἡμισφαίριον (δι' ἡμᾶς) ἄρχεται ὁ **χειμῶν**, διὰ δὲ τὸ νότιον τὸ **θέρος**.

Τὴν 8ην Μαρτίου, τρεῖς μῆνας κατόπιν, ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ σημεῖον Ε, ὅτε οἱ δύο πόλοι αὐτῆς φωτίζονται πάλιν ἕξ ἴσου, ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση πρὸς τὴν νύκτα καθ' ὅλην τὴν γῆν (**ἑαρινὴ ἰσημερία**). Ἀπὸ τῆς ἡμέρας λοιπὸν ταύτης ἄρχεται ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ τὸ **ἔαρ**.

ΣΗΜ. α') Ἑαρινὴν λοιπὸν ἰσημερίαν καλοῦμεν τὴν χρονικὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἄρχεται τὸ ἔαρ, καὶ φθινοπωρινὴν τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἄρχεται τὸ φθινόπωρον. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐποχὰς ταύτας τοῦ ἔτους καθ' ἀπαρτὴν τὴν γῆν ἡ διάρκειά τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός εἶναι ἴση.

ΣΗΜ. β') Τὴν μεγαλύτεραν ἡμέραν ἐν τῷ Β. ἡμισφαιρίῳ ἔχομεν τὴν 8ην Ἰουνίου, καθ' ἣν ἄρχεται τὸ θέρος, τότε δὲ ἐν τῷ Ν. ἔχουσι τὴν μικροτέραν· τὴν δὲ

δην Δεκεμβρίου, ὅτε εἰς ἡμᾶς ἄρχεται ὁ χειμῶν, εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον ἔχουσε τὴν μεγαλύτεραν ἡμέραν, εἰς δὲ τὸ Β. ἔχομεν τὴν μικροτέραν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ἔχομεν τὸ θερινὸν λεγόμενον ἡλιοστάσιον, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν τὸ χειμερινόν.

ΠΕΡΙ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

Μονάδες χρόνου καὶ ὑποδιαίρεσεις αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς 24ώρου ἡμερησίας κινήσεως τῆς γῆς, ὡς εἶπομεν, παράγεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ. Ἡμέραν καλοῦμεν τὸ μεταξὺ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῆς δύσεως αὐτοῦ χρονικὸν διάστημα, ἀλλ' οἱ ἀστρονόμοι, ἐπειδὴ ὁ χρόνος τῆς ἡμέρας δὲν εἶναι πάντοτε ὁ αὐτός, ὀνομάζουσιν ἀκριβέστερον ἡμέραν τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἡ γῆ τελεῖ μίαν στροφὴν ὀλόκληρον περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς.

Ποῖον χρονικὸν διάστημα καλοῦμεν μῆνα ; Μῆνα καλοῦμεν τὸ μεταξὺ δύο διαδοχικῶν πανσελήνων χρονικὸν διάστημα, ὁ χρόνος ὅμως οὗτος εἶναι $29 \frac{1}{2}$ περίπου ἡμερῶν. Ἴνα ὅμως δώσωσιν εἰς τοὺς μῆνας ἀκέραιον ἀριθμὸν ἡμερῶν. ἤναγκάσθησαν νὰ δώσωσιν εἰς ἄλλους μῆνας 31 ἡμέρας καὶ εἰς ἄλλους 30 καὶ εἰς τὸν Φεβρουάριον 28 καὶ κατὰ δίσεκτον ἔτος 29 ἡμέρας.

Τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ γῆ ἐκτελεῖ τὴν περιφορὰν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον, καλοῦμεν ἔτος.

Ἡ γῆ, ὡς εἶπομεν ἐν τῷ περὶ κινήσεως τῆς γῆς κεφαλαίῳ, ἐκτελεῖ τὴν περιφορὰν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, 48' καὶ 47'', ἐπειδὴ ὅμως ὁ χρόνος οὗτος πρέπει νὰ ἀποτελῆται ἐξ ἀκεραίου ἀριθμοῦ ἡμερῶν, ἵνα μὴ ἡ αὐτὴ ἡμέρα ἀνήκη εἰς δύο διάφορα ἔτη, οἱ ἀστρονόμοι ἐπενόησαν διάφορα συστήματα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιζητεῖται ἡ κανονικὴ μέτρησις τοῦ χρόνου. Τὰ συστήματα ταῦτα καλοῦνται ἡμερολόγια.

Δύο εἶδη ἡμερολογίων ὑπάρχουσιν ἐν χρήσει, τὸ Ἰουλιανὸν καὶ τὸ Γρηγοριανόν.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 45 ἔτους π.Χ. ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος τῇ συνεργίᾳ τοῦ ἀστρονόμου Σωσιγένου μεταβάντος ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Ῥώμην. Τότε παρεδέχθησαν κατὰ συνθήκην τρία μὲν ἔτη νὰ ἔχωσι 365 ἡμέρας, τὸ δὲ τέταρτον 366, ἦτοι τὰ πλεονάζοντα τέσσαρα τέταρτα τῆς ἡμέρας ἐξ ἐκάστου τῶν τεσσάρων ἐτῶν νὰ ὑπολογίζωνται εἰς μίαν ὅλην ἡμέραν, ἦτις νὰ προστίθεται εἰς τὸν Φεβρουάριον μεταξὺ τῆς 23 καὶ 24 αὐτοῦ ἕνεκα τοπικῆς αἰτίας· ἡ ἡμέρα αὕτη ἐκλήθη ante diem bisectum Kalendas

Martias, ἤτοι ἡ ἕκτη πρὸ τῆς πρώτης Μαρτίου, δηλ. ἡ 24 Φεβρουαρίου δις ἐπαναλαμβανομένη, ἔξ οὗ ὠνομάσθη καὶ τὸ τέταρτον ἔτος, τὸ ἐκ 366 ἡμερῶν ἀποτελούμενον **δίσεκτον**.

Τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον μεταχειρίζονται πάντες οἱ λαοὶ τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Τίνος ἔνεκεν ἐγένετο τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον.

Ἐπειδὴ ἡ βάσις τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀκριβής, διότι τετράκις 5 ὥραι 48' καὶ 47'' ἀποτελοῦσι γινόμενον μικρότερον μιᾶς ἡμέρας, ὁ πάπας Γρηγόριος ὁ 13ος τῷ 1582 τῇ συμπράξει πολλῶν ἐπιστημόνων ἐπεχείρησε νέαν διόρθωσιν τοῦ ἡμερολογίου, ἀπεφάσισαν δὲ νὰ ἀφαιρεθῶσι δέκα ἡμέραι ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1582 καὶ νὰ λογισθῇ ἡ πέμπτη τοῦ μηνὸς τούτου ὡς δεκάτη πέμπτη, νὰ ἀφαιρεθῶσι δὲ ἀκόμη καὶ 3 ἡμέραι ἀπὸ 400 ἐπομένων ἔτων ἐκ τῶν αἰώνων τῶν ἐκφερομένων δι' ἀριθμητικῶν στοιχείων, ὧν τὰ δύο πρῶτα ψηφία, θεωρούμενα ὡς ἀποτελοῦντα ἴδιον ἀριθμὸν, παράγουσιν ἀριθμὸν οὐχὶ διαιρετὸν διὰ 4 (1700, 1800, 1900, 2100).

Κατὰ τὴν ἀποφασισθεῖσαν λοιπὸν ἔκτοτε διαίρεσιν μόλις μετὰ 4 χιλιάδας ἔτη θὰ ὑπάρξῃ διαφορὰ μιᾶς ἡμέρας μεταξὺ τῆς *γρηγοριανῆς* χρονολογίας καὶ τῆς *μαθηματικῆς* ἀπολύτως ἀκριβοῦς ἀποδεικνυομένης.

Τὸ γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον παρεδέχθησαν σὺν τῷ χρόνῳ πάντα τὰ χριστιανικὰ ἔθνη πλὴν τῶν ὀρθοδόξων ἔθνων.

ΣΗΜ. α') Τὸ παρά τοῖς ὀθωμανοῖς ἐν χρῆσει σεληνιακὸν ἔτος εἶναι περίοδος δεκαεπταετίας καὶ τῆς σελήνης περι τὴν γῆν· ἔχει λοιπὸν 354 ἡμέρας, 29 1/2 x 12.

ΣΗΜ. β') Τὸ *ἐκκλησιαστικὸν ἔτος* εἶναι καὶ τοῦτο ἡλιακόν, δὲν ἀρχεται ἔμως ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία ἀλλάσσει ἀριθμοῖσιν τοῦ ἔτους τῆς Ἰνδικτου, τελευτούμενης ἐπὶ τούτῳ καὶ ἱεροταλεστίας. Ἡ Ἰνδικτιῶν (indictio), ἔτος ἐπισημῆσεων, εἶναι περίοδος δεκαπενταετίας, εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τῷ 312 μ. Χ.

Ἐναστρὸς οὐρανός. ¹

Ἐκ τῶν προηγουμένων μαθημάτων ἐδιδάχθημεν τί εἶναι *οριζῶν* δηλ. ὅταν ἰστάμεθα ἐπὶ ὑψηλοῦ τόπου παρατηροῦμεν ὅτι περίξ ἡμῶν

(1) Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Σίται, οἱ Ἰνδοί, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Χελοῖται κατέγιαν εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν ἄστρων.

σχηματίζεται *κυκλική γραμμή*, ήτις φαίνεται ότι χωρίζει τήν γήν ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Ἐπὶ τοῦ κύκλου αὐτοῦ τοῦ ὀρίζοντος φαίνεται ὅτι ἐπικάθηται ὁ οὐράνιος θόλος, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς σχῆμα ἡμισφαιρίου.

Ἐὰν δὲ ὠραίαν τινὰ καὶ ἀνέφελον νύκτα παρατηρήσωμεν τοὺς ἀστέρας, οὗτοι φαίνονται εἰς ἡμᾶς ὡς ἐπικεκολλημένοι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας μιᾶς ἀπεράντου κοίλης σφαίρας. Οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον ὅτι ἀληθῶς τὰ ἄστρα ἦσαν ἐπὶ τοιαύτης σφαίρας προσηλωμένα.

Ἡ οὐρανία λοιπὸν αὕτη σφαῖρα εἶναι *φανταστική*, οἱ δὲ ἐγκατεσπαρμένοι εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν (χάος) ἀστέρες ἔχουσι διαφόρους ἀπὸ τῆς γῆς ἀποστάσεις ὡς καὶ ἀπ' ἀλλήλων· καὶ μόνον, διότι εὐρίσκονται ἀπ' ἡμῶν εἰς παμμεγίστας ἀποστάσεις, φαίνονται εἰς ἡμᾶς ὡς μικρὰ λάμποντα σημεῖα.

Τὸν οὐράνιον αὐτὸν θόλον, τοῦ ὁποῖου τὸ κέντρον εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς γῆς, ὀνομάζομεν *οὐρανίαν σφαῖραν*.

Ἐκ τῶν Αἰγυπτίων παρέλαβον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληες τὰς ἀρχὰς τῆς ἀστρονομίας, τήν ὁποίαν μετέπειτα ἀνύψωσαν διὰ τῶν ἀρχαίων φυσικῶν λεγομένων φιλοσόφων καὶ διὰ τῶν μεγάλων ἀστρονόμων καὶ γεωγράφων Ἰππάρχου, βραδύτερον δὲ τοῦ Πτολεμαίου καὶ πολλῶν ἄλλων, εἰς ἀληθῆ ἐπιστήμην.

Κατὰ τὸν 16ον μ.Χ. αἰῶνα οἱ μεγάλοι ἀστρονόμοι Κοπέρνικος, Κέπλερ καὶ ὁ μέγας φυσιοδίφης Γαλιλαῖος, μετὰ τούτους δὲ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ κατὰ τὸν 18ον ὁ Νεύτων, ὁ Λαπλάς καὶ πολλοὶ ἄλλοι προήγαγον τὴν ἐπιστήμην μεταρρυθμίσαντες τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ σύστημα τοῦ Πτολεμαίου καὶ διετύπωσαν τὸν νόμον ὅτι ὁ ἥλιος ἀποτελεῖ τὸ κέντρον, περὶ τὸ ὁποῖον στρέφεται ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ πλανῆται.

ΣΗΜ. Ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τηλεσκοπίου (1606) ἀρχεται νέα ἐποχὴ ἐρευνῶν, μέχρις ὅτου ἐμβριθεῖς μελέται καὶ θεωρίαι μαθηματικαὶ ἠρμηνεύσαν καὶ ὑπελόγησαν τὰς κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων, αἵτινες διέπονται ὑπὸ θαυμασίων μηχανικῶν νόμων.

Γαλαξίας.

Γαλαξίας καλεῖται τὸ σύνολον ἀναριθμητῶν συμπυκνωμένων ἀστέρων, οἵτινες φαίνονται ἀπὸ τῆς γῆς ὡς νεφέλη φωτεινὴ, λευκόφαιος καὶ ἀκανόνιστος ἐκτεινομένη ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Ἐννοεῖται ὅτι τὴν νεφέλην ταύτην τὴν βλέπομεν εἰς τὸν οὐρανὸν κατὰ τὰς αἰθρίας καὶ διαυγεῖς νύκτας.

Οἱ ἀστέρες αὐτοὶ φαίνονται ὡς κείμενοι πλησίον ἀλλήλων, ἀληθῶς ὁμως εὐρίσκονται εἰς λίαν ἀπομακρυσμένας ἀπ' αὐτῶν ἀποστάσεις.

Οἱ ἀστρονόμοι ὑπολογίζουσι τοὺς ἀστέρας τοῦ Γαλαξίου εἰς 18 περὶ τοῦ ἑκατομύρια.

Ἀστέρες ἀπλανεῖς καὶ πλανῆται.

Ἀστέρες λέγονται τὰ φωτεινὰ σώματα, τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν τὴν νύκτα (1) εἰς τὸν οὐρανόν. Οἱ ἀστέρες διακρίνονται εἰς ἀπλανεῖς καὶ εἰς πλανήτας.

Ἀπλανεῖς λέγονται οἱ ἀστέρες ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἕνεκα τῆς μεγάλῃς ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως φαίνονται εἰς ἡμᾶς ὅτι οὐδέποτε μεταβάλλουσι τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν. ἐνῶ πράγματι κινουῦνται μετὰ μεγίστης ταχύτητος καὶ ἔχουσιν ἴδιον φῶς.

Οἱ ἀπλανεῖς κεῖνται τόσον μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ὥστε ἀπαιτοῦνται 5 ἔτη καὶ 8 μῆνες, ἵνα φθάσῃ τὸ φῶς εἰς τὴν γῆν τοῦ πλησιεστέρου εἰς ἡμᾶς ἀπλανοῦς, ἐνῶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου φθάνει ἐντὸς 8 πρώτων λεπτῶν καὶ 16 δευτέρων.

Διαίρεσις ἀπλανῶν ἀστέρων. Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες διαίρονται εἰς 7 τάξεις ἢ μεγέθη, ἀναλόγως τῆς λαμπρότητος ἐκάστου αὐτῶν. Οἱ ἀποτελοῦντες τὰς πρώτας ἕξ τάξεις εἶναι 6,000 περίπου, ὁρατοὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ· τῆς δὲ ἑβδόμης τάξεως ἀριθμοῦνται εἰς πολλὰ ἑκατομύρια καὶ εἶναι ὁρατοὶ μόνον διὰ τηλεσκοπίου.

Οἱ πλανῆται.

ΣΗΜ. Κατὰ τὸν Γάλλον ἀστρονόμον Φλαμμαριῶν οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες κατὰ

(1) Διότι τὴν ἡμέραν ἐμποδίζει ἡμᾶς ἡ λάμψις τοῦ ἡλίου νὰ βλέπωμεν τὰ σώματα ταῦτα.

λόγον τὰς λάμπειας καὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν διαιροῦνται ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων εἰς 16 κατηγορίας. Οἱ τῆς πρώτης κατηγορίας εἰσὶ 19, οἱ δὲ τῆς 14ης 30,000,000. Οἱ μέχρι τῆς 14 κατηγορίας ἀστέρες, ἀριθμοῦνται εἰς 45,000,000, οἱ ἔλοι δὲ ἀστέρες συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν τῆς 15ης καὶ 16ης κατηγορίας ὑπολογίζονται εἰς 100,000,000.

Πλανῆται λέγονται οἱ ἀστέρες ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι διαρκῶς μεταβάλλουσι θέσιν ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀστέρας. Ἡ κίνησις δὲ αὕτη καθίσταται αἰσθητὴ εἰς ἡμᾶς λόγῳ τῆς μικροτέρας ἀποστάσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς.

Ἡ κίνησις τῶν πλανητῶν ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι οὗτοι κείμενοι ἀσυγκρίτως πλησιέστερον πρὸς τὸν ἥλιον ἢ οἱ ἀπλανεῖς ἔλκονται ἰσχυρῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ οὕτως εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ κινῶνται, ὡς καὶ ἡ γῆ, περὶ τὸν ἥλιον, ἐνῶ συγχρόνως στρέφονται καὶ περὶ τὸν ἄξονα αὐτῶν.

Οἱ πλανῆται δὲν ἔχουσι ἴδιον φῶς, εἶναι ἑτερόφωτοι, τὸ δὲ φῶς, τὸ ὁποῖον πέμπουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν νύκτα, δέχονται ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἐνῶ οἱ ἀπλανεῖς, ὡς εἶπομεν, ἔχουσι ἴδιον φῶς, εἶναι αὐτόφωτοι.

ΣΗΜ. α') Τοὺς πλανήτας παρατηρῶν τις διὰ τηλεσκοπίου βλέπει αὐτοὺς μετὰ γέθνομένους, ἐνῶ οἱ ἀπλανεῖς παραμένουσιν ὡς ἀπλᾶ φωτεινὰ σημεῖα.

ΣΗΜ. β') "Ὅταν ὁ οὐρανὸς τὴν νύκτα εἶναι αἰθριὸς, θυνάμεθα προχείρως νὰ διακρίνωμεν τοὺς πλανήτας ἀπὸ τῶν ἀπλανῶν, καθ' ὅσον τῶν μὲν πλανητῶν τὸ φῶς εἶναι σταθερὸν καὶ ἤρεμον, τῶν δὲ ἀπλανῶν μαρμαίρει (τρεμοσθῆγει). Ἀσφαλέστερον ὅμως διακρίνομεν ἀστέρα τινά, ἂν εἶναι πλανήτης, παρατηροῦντες ἂν μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας μεταβάλληται ἡ σχετικὴ ἀπόστασις αὐτοῦ πρὸς ἕτερον ἀπλανῆ ἀστέρα.

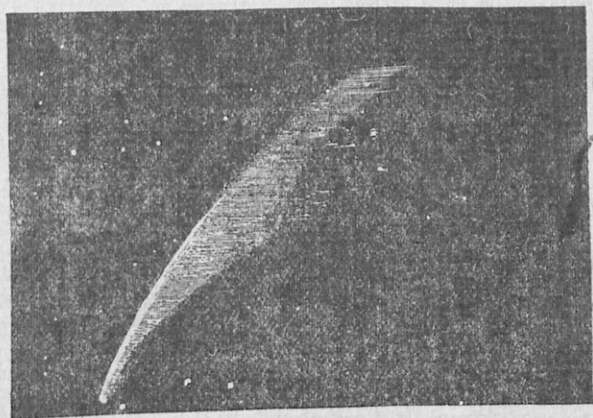
Ἄστερισμοί.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ἐπειδὴ τηροῦσι πάντοτε τὴν αὐτὴν πρὸς ἀλλήλους σχετικὴν θέσιν, ἀποτελοῦσι πάντοτε τὸ αὐτὸ σχῆμα. Ἐὰν ταῦτα ἀθροίσματα ἢ συμπλέγματα ἀστέρων, τὰ ἀποτελοῦντα ὠρισμένον σχῆμα, ὀνομάζονται **ἀστερισμοί**. Ἐδῶκαν δὲ εἰς τὰ συμπλέγματα ταῦτα ἢ τὸ ὄνομα τοῦ σχήματος, πρὸς τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ὁμοιάζει τοῦτο, ἢ ὀνόματα ἀρθρώπων ἢ ζώων ἐκ τῆς μυθολογικῆς ἢ τῆς σημερινῆς ἐποχῆς.

Οἱ κυριώτεροι τῶν ἀστερισμῶν εἶναι ἡ μεγάλη Ἄρκτος, ἡ μικρὰ Ἄρκτος, ὁ Ταῦρος, αἱ Πλειάδες (Πούλια), ὁ Ὠρίων καὶ οἱ δώδεκα τῶν ζοδίων. Ὁ λαμπρότερος ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀστέρων, τῶν ἀποτελούντων τὴν μικρὰν Ἄρκτον, ὀνομάζεται **Βόρειος πολικὸς ἀστήρ**, διότι δεικνύει τὴν διεύθυνσιν πρὸς τὸν βόρειον πόλον καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ φῶς χρειάζεται νὰ φθάσῃ εἰς τὴν γῆν 50 ἔτη.

Δορυφόροι λέγονται οἱ μικρότεροι ἀστέρες τῶν πλανητῶν, οἱ ὅποιοι περιφέρονται κανονικῶς περίξ πλανήτου τινὸς καὶ στρέφονται μετ' αὐτοῦ ταυτοχρόνως περὶ τὸν ἥλιον. Ἡ γῆ ἔχει δορυφόρον τὴν σελήνην.

Κομήται λέγονται τὰ παράδοξα ἐκεῖνα οὐράνια σώματα. τὰ ὅποια ἐμφανίζονται ἐκτάκτως ἐν τῷ οὐρανῷ, φέρουσι πυρῆνα, ὅστις

Κομήτης.

εἶναι φωτεινὸς δίσκος, κόμην καὶ οὐρὰν φωτοβόλον, ἄλλοι μικρὰν καὶ ἄλλοι μεγάλην· εἶναι δὲ ὄρατοὶ ἐπὶ τινα χρόνον καὶ εἶτα ἐξαφανίζονται ἄλλοι μὲν διὰ παντός, ἄλλοι δὲ ἐπανέρχονται κατὰ μικροχρονίους καὶ ἄλλοι κατὰ πολυχρονίους περιόδους.

Διάττοντες ἀστέρες λέγονται τὰ πολὺ μικρὰ φωτεινὰ ἐκεῖνα σώματα, τὰ ὅποια βλέπομεν τὴν νύκτα νὰ διασχίζωσι τὸν οὐρανὸν ὡς πύραυλοι (ροκέτται). Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ καταγωγή των συνδέεται πολὺ στενωῶς με τοὺς κομήτας.

Γίνονται δὲ ταῦτα διάπυρα, διότι προστρέβονται ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαιρας τῆς γῆς.

Ἡλιος.

Ὁ ἥλιος εἶναι ὁ πλησιέστερος εἰς τὴν σφαιραν ἡμῶν ἐκ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, εἶναι δὲ σφαῖρα οὐχὶ στερεά, ὡς ἡ γῆ, ἀλλὰ ῥευστὴ καὶ διάπυρος, μεγαλυτέρα τῆς γῆς· ἐπειδὴ δὲ ἀπέχει πολὺ ἀφ' ἡμῶν, φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὡς λαμπρὸς μικρὸς δίσκος.

ΣΗΜ. Ἡ ἐν τῇ ἡλίῳ θερμότης εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τοῦ τετηκότες αἰθέρου, τὸ δὲ φῶς αὐτοῦ εἶναι τόσον λαμπρόν, ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν δὲν δύναται ἀποφύλακτοι νὰ ἀτενίσωσιν ἐπὶ πολὺ πρὸς αὐτόν. Δυνάμεθα ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν τὸ στρογγύλον σχῆμά του καὶ τὰς κηλίδας του, ἐὰν μελανώσωμεν τεμάχιον ὕδατος διὰ φλογὸς λαμπτήρος.

Ὁ ἥλιος δύναται νὰ περιλάβῃ 1.310. σφαίρας μεγάλας ὡς τὴν γῆν, ἥτοι εἶναι 1.310.000 φορές μεγαλύτερος τῆς γῆς· ἡ διάμετρος αὐτοῦ εἶναι 1.394.000 χιλιόμετρα.

Ὁ ἥλιος ἀπέχει τῆς γῆς 149.501.000 χιλιόμετρα, ἥτοι σφαῖρα τηλεβόλου διανύουσα 500 μέτρα τὸ δευτερόλεπτον θὰ ἐχρειάζετο τρεῖς ἔτη διὰ νὰ φθάσῃ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν ἥλιον. Ἐκ τοῦ ἡλίου, ὡς εἴπομεν, μεταδίδεται τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης εἰς τὴν γῆν καὶ τοὺς λοιποὺς πλανήτας.

ΣΗΜ. Πρὸς σφαιροτέρα ἐπιθεωροῦμεν τὴν χωρίζουσαν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀποστάσεως φέρομεν καὶ τὸ ἑξῆς παράδειγμα·

Ἐὰν μία ἀτμάμαξα ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς γῆς μετὰ ταχύτητος 60 χιλιομέτρων καθ' ὥραν, θὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἥλιον μετὰ 300 ἔτη, ἐνῶ ἡ αὐτὴ ἀτμάμαξα θὰ ἐχρειάζετο μόνον 30 ἡμέρας διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ὁλόκληρον τὴν περιφορὰν τῆς γῆς. Ἡ ἀπόστασις δὲ αὕτη τοῦ ἡλίου εἶναι ἀσήμαντος συγκρινομένη μετὰ τὴν χωρίζουσαν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων.

Ὅπως δὴ ὄσωμεν ἰδέαν τινὰ εἰς τοὺς μαθητάς μας περὶ τῶν μεγάλων ἀποστάσεων, λέγομεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ ἑξῆς. Πάντα τὰ ἀντικείμενα, ὅσον μακρότερον εὐρίσκονται ἀπὸ ἡμᾶς, τόσον μικρότερα φαίνονται. Ἐὰν π. χ. ὑπάγωμεν πολὺ μακρὰν καὶ παρατηρήσωμεν ἐκεῖθεν ἓν δένδρον ἢ μίαν οἰκίαν, θὰ μᾶς φανῶσι πολὺ μικρότερα ἢ ὅτε ἐβλέπομεν αὐτὰ ἐκ τοῦ πλησίον. Ὁ χάρτινος ἀετός, ὅσον ὑψηλότερα ἀναβαίνει, τόσον μικρότερος φαίνεται. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ ἥλιος, ἐνῶ εἶναι σφαῖρα παμμεγίστη, φαίνεται ἐν τούτοις σμικρότατος.

Ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν σύστημα.

Ἡ γῆ, ὡς εἴπομεν, ἡ σελήνη καὶ ὅλοι οἱ πλανῆται μετὰ τῶν δορυφόρων αὐτῶν, κομῆταιτινες καὶ ἄπειροι διάιττοντες ἀστέρες περιφέρονται κανονικῶς περὶ τὸν ἥλιον, ὃ ὁποῖος πάλιν κινεῖται μετὰ μεγάλης ταχύτητος εἰς τὸ διάστημα. Πάντες δὲ οὗτοι συναποτελοῦσι τὸ ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν λεγόμενον σύστημα.

Οἱ πλανῆται μετὰ τῶν δορυφόρων αὐτῶν κατὰ σειρὰν ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ ἡλίου εἶναι οἱ ἑξῆς.

Ὁ Ἑρμῆς, 2) ἡ Ἀφροδίτη, 3) ἡ Γῆ μετὰ τοῦ δορυφόρου αὐτῆς, τῆς σελήνης. 4) ὁ Ἄρης μετὰ δύο δορυφόρων, 5) ὁ Ζεὺς μετὰ πέντε (οὗτος εἶναι ὁ μέγιστος πάντων), 6) ὁ Κρόνος μετὰ 8 δορυφόρων καὶ

τριῶν δακτυλίων ἐγκλειόντων αὐτὸν κατὰ τὸ μέσον περίπου, 7) ὁ Οὐρανὸς μετὰ τεσσάρων δορυφόρων καὶ 8) ὁ Ποσειδῶν μετ' ἑνὸς δορυφόρου.

Περὶ τοῦ σύμπαντος γενικῶς.

ΣΗΜ. Οἱ δακτύλιοι τοῦ Κρόνου ἀποτελοῦνται ἐκ μεγάλου πλήθους σωματιδίων φερομένων περὶ τὸν πλανήτην ὡς δορυφόρων αὐτοῦ, φωτίζονται δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Τὰς στοιχειώδεις γνώσεις τῆς ἀστρονομίας δυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν εἰς τὰ ἑξῆς.

Ὁ ἥλιος, ἡ καρδία τοῦ σύμπαντος, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ φωτός, τῆς θερμότητος καὶ ἐν γένει τῆς ζωῆς. Περὶ τὸν ἥλιον περιφέρονται οἱ πλανῆται, μεταξὺ τῶν ὁποίων, ὡς εἶπομεν, εὐρίσκεται καὶ ἡ γῆ. Περὶ τοὺς πλανήτας περιφέρονται εἰς ἡ περισσότεροι **δορυφόροι**, ὡς ἡ σελήνη περὶ τὴν γῆν. Πάντες δὲ οἱ ἄλλοι ἀστέρες εἶναι ἥλιοι ὅμοιοι ὅπωςδῆποτε πρὸς τὸν ἡμέτερον ἥλιον, λίαν ἀπομακρυσμένοι ἡμῶν· ἔλκονται δὲ ἀμοιβαίως πάντα ταῦτα τὰ σώματα καὶ κινοῦνται μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἐν τῷ διαστήματι.

Φαινομενικαὶ κινήσεις τοῦ ἡλίου.

Ἐξ ὅσων ἐμάθομεν γνωρίζομεν ὅτι ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἄξονά της ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ ὅτι ὁ ἥλιος μένει ἀκίνητος.

Μόλα ταῦτα βλέπομεν, ὅτι καθ' ἑκάστην πρωΐαν ὁ ἥλιος ἀνέρχεται ἐξ ἀνατολῶν εἰς τὸν ὀρίζοντα καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον πλησιάζει τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἔχει μεσημβριαν.

Κατόπιν ἀρχίζει μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ κατέρχεται πλησιάζων τὸ τέλος τοῦ ὀρίζοντος ἀντιθέτως τοῦ μέρους, ὅπου ἀνέτειλεν, ἕως ὅτου κρυφθῆ πρὸς δυσμὰς.

Ἐκτὸς τῆς φαινομενικῆς ταύτης κινήσεως ἔχομεν καὶ ἕτεραν φαινομενικὴν κίνησιν αὐτοῦ, ἀλλὰ ταύτην πολὺ βραδεῖαν, τὴν ὁποίαν διακρίνομεν παρατηροῦντες τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν τῶν διαφόρων ἀστέρων καὶ τῶν ἀστερισμῶν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ὅπου διὰ τὴν διατρέξην δῆθεν ὁ ἥλιος τὴν τροχίαν τῆς φαινομενικῆς αὐτῆς κινήσεως, τῆς καλουμένης *ἐλλειπτικῆς* ἢ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἀπαιτεῖται χρονικὸν διάστημα 365 ἡμερῶν.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον οἱ ἄνθρωποι ἐπίστευον ἀπατῶμενοι ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται.

Πρὸς πλήρη κατανόησιν τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ ἥλιος δὲν κινεῖται, φέρομεν τὰ ἑξῆς παραδείγματα.

Ὅταν εὐρισκόμεθα ἐντὸς σιδηρομικῆς ἀμάξης κινουμένης, νομίζομεν ὅτι ἡμεῖς καὶ οἱ λοιποὶ ἐν τῇ ἀμάξῃ μένομεν ἀκίνητοι, τὰ δὲ πέραξ ἀντικείμενα, οἱ στῦλοι τῶν τηλεγράφων, τὰ δένδρα, αἱ οἰκίαι κτλ. ὅτι φεύγουσι πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν.

Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καὶ ὅταν ταξιδεύωμεν ἐντὸς πλοίου· νομίζομεν ὅτι τὸ πλοῖον ἀκίνητεῖ, αἱ δὲ πέραξ ἀκταὶ καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν κινοῦνται, ἐν ᾧ συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Ἐὰν πάλιν πλέωσι συγχρόνως δύο πλοῖα, δυσκολευόμεθα νὰ πιστεύσωμεν ποῖον ἐκ τῶν δύο πλοίων κινεῖται· ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπιβαίνομεν ἢ τὸ ἕτερον; Ἡ γῆ λοιπόν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἰστάμεθα, εἶναι ἀπαράλλακτα ὅπως τὸ ταξιθεῖον πλοῖον πέραξ τοῦ ἡλίου.

Νομίζομεν ὅτι ἡ γῆ ἀκίνητεῖ καὶ ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται, ἐνῶ συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον.

Σελήνη.

Ἡ σελήνη, ὁ ὠραῖος καὶ λαμπρὸς ἀστήρ, ὁ φωτίζων ἡμᾶς τὴν νύκτα, ὅστις εἶναι, ὡς εἶπομεν, ὁ δορυφόρος τῆς γῆς, εἶναι σφαῖρα, φαίνεται δὲ εἰς ἡμᾶς κατὰ περιόδους ὑπὸ διαφόρους μορφὰς καὶ εἶναι 50 περίπου φορές μικροτέρα τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη φαίνεται εἰς ἡμᾶς πολλάκις μεγαλυτέρα τοῦ ἡλίου, διότι εὐρίσκεται 384 φορές πλησιέστερον πρὸς ἡμᾶς.

Σφαῖρα τηλεβόλου θὰ ἐχρειάζετο 9 ἡμέρας, ὅπως φθάσῃ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὴν σελήνην.

Ἀτμάμαξα τρέχουσα μετὰ μεγίστης ταχύτητος, 60 χιλιομέτρων καθ' ὥραν, ἤθελε διανύσει τὴν ἀπόστασιν ταύτην εἰς διάστημα 9 τοῦλάχιστον μηνῶν.

Ἡ σελήνη στρέφεται περὶ τὴν γῆν εἰς διάστημα 27 ἡμερῶν καὶ 8 περίπου ὥρῶν. στρέφεται δὲ συγχρόνως καὶ περὶ ἑαυτὴν ἐν ἴσῳ ἀκριβῶς χρονικῷ διαστήματι.

Ἐνεκα λοιπὸν τῆς περιφορᾶς τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν, ἐνῶ συγχρόνως αὕτη στρέφεται, ὡς εἶπομεν, καὶ περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα ἐν ἴσῳ χρονικῷ διαστήματι, **βλέπομεν ἀπὸ τῆς γῆς πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον τῆς σελήνης.**

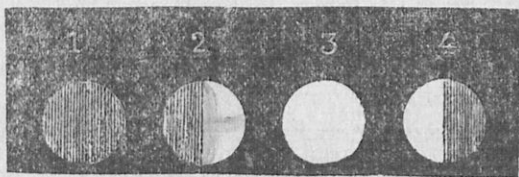
ΣΗΜ. Ἡ σελήνη, ὅπως καὶ ἡ γῆ, δὲν εἶναι σῶμα αὐτόφωτον, τὸ δὲ φῶς, τὸ

ποιον αὐτὴ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀνακλᾷ πρὸς ἡμᾶς, εἶναι αὐτὸ τὸ ἡλιακὸν φῶς, τὸ ποῖον καὶ ἡ σελήνη, ὡς καὶ ἡ γῆ, δέχεται παρὰ τοῦ ἡλίου.

Ἐὰν παραστήσωμεν τὴν γῆν δι' ἐνὸς κύκλου ἔχοντος διάμετρον πέντε χιλιοστών τοῦ μέτρου, ἡ σελήνη θὰ παρίσταται δι' ἐνὸς μικροτάτου κύκλου ἔχοντος διάμετρον ἐνὸς καὶ ἡμίσεος χιλιοστομέτρου, ἡ δὲ ἀπόστασις τῆς σελήνης ἀπὸ τῆς γῆς θὰ παρίσταται διὰ γραμμῆς 15 ἑκατοστών τοῦ μέτρου.

Ἐὰν δὲ ἠθέλομεν νὰ παραστήσωμεν τὸν ἥλιον εἰς τὰς αὐτὰς ἀναλογίας, ἔπρεπε νὰ χαράξωμεν κύκλον ἔχοντα διάμετρον πενήτηκοντα ἕξ ἑκατοστομέτρων καὶ νὰ θέσωμεν αὐτὸν εἰς ἀπόστασιν ἑξήκοντα μέτρων ἀπὸ τοῦ κύκλου τοῦ παριστώοντος τὴν γῆν.

Φάσεις τῆς σελήνης. Ὀνομάζομεν φάσεις τῆς σελήνης τὰς μορφάς, τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ ὄψις αὐτῆς κατὰ τὴν μηνιαίαν πορείαν περὶ τὴν γῆν ἀναλόγως τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸν ἥλιον.

1) Νέα σελήνη. 2) Ἴον τέταρτον. 3) Πανσέληνος. 4) Τελευταῖον τέταρτον.

Αἱ φάσεις τῆς σελήνης εἰσὶν αἱ ἑξῆς·

Νέα σελήνη, πρῶτον τέταρτον, πανσέληνος καὶ τελευταῖον τέταρτον.

ΣΗΜ. Ἡ γῆ κατὰ τὴν περιφέρειαν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον παρασύρει μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὴν σελήνην κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἐκτοπίσεως ταύτης τῆς σελήνης ἢ μηνιαία χρονικὴ περίοδος τῶν φάσεων εἶναι μεγαλύτερα κατὰ δύο ἡμέρας περίπου τῆς περιφέρειας τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν.

Πείραμα α') Ἐὰν παραστήσωμεν τὸν ἥλιον δι' ἀνημμένου κυρίου καὶ τὴν σελήνην διὰ σφαίρας λευκῆς, ἐξαρτημένης ἐκ τινος νήματος, δυνάμεθα νὰ ἀναπτύξωμεν εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς φάσεις τῆς σελήνης, περιφέροντες τὴν σφαῖραν ταύτην περὶ τινὰ μαθητὴν (ἢ ὁμάδα μαθητῶν) παριστώοντα τὴν γῆν.

Καταδεικνύεται δὲ διὰ τοῦ πειράματος τούτου ὅτι αἱ φάσεις τῆς σελήνης ἔχουσι διάφορον μορφήν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς τὸ φωτιζόμενον ἡμισφαίριον τῆς σελήνης, τοῦ ὁποίου παρατηροῦμεν μέρος κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον μέγα ἀναλόγως τῆς σχετικῆς θέσεως τῆς σελήνης, τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

ΣΗΜ. α') **Νέα σελήνην** ἔχομεν, ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς, δὲν εἶναι δὲ εἰς ἡμᾶς ὄρατὴ κατὰ τὴν νύκτα, διότι εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν τὸ ἀφώτιστον αὐτῆς ἡμισφαίριον.

β') **Πρῶτον τέταρτον** τῆς σελήνης ἔχομεν, ὅταν ἀξιοκαταμένη φθάσῃ μέχρι τοῦ ἡμίσεος τοῦ φωτιζομένου δίσκου τῆς.

γ') **Πανσέληνον** ἔχομεν, ὅταν βλέπωμεν ὀλόκληρον τὸν φωτιζόμενον δίσκον· συμβαίνει δὲ κατὰ τὰς ἰσημερίας, ἐν ᾗ ὄβει ὁ ἥλιος νὰ ἀνατέλλῃ ἢ σελήνην.

δ') **Τελευταῖον τέταρτον** τῆς σελήνης ἔχομεν, ὅταν αὕτη ἐλαττουμένη καταντήσῃ εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ φωτιζομένου δίσκου της.

Τέλος μετὰ 29 1/2 ἡμέρας ἐπανερχεται ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου ἀνατέλλουσα καὶ δύουσα συγχρόνως μετὰ τοῦ ἡλίου.

Ἐκλειψις καλεῖται ἡ ἀπόκρυψις οὐρανοῦ τινὸς σώματος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἔνεκα τῆς παρεμβολῆς ἄλλου οὐρανοῦ τινὸς σώματος μεταξὺ τοῦ ἀποκρυπτομένου καὶ ἡμῶν.

Ἐκλειψις ἡλίου συμβαίνει, ὅταν ἡ σελήνη παρεντίθηται μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς, δηλ. συμπίπτῃ, ὥστε τὰ κέντρα τῶν τριῶν αὐτῶν ἀστέρων νὰ εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς εὐθείας γραμμῆς. Τότε ἡ σελήνη ἀποκρύπτουσα ἀπὸ τῆς γῆς τὸν ἥλιον προβάλλει τὴν σκιὰν αὐτῆς ἐπὶ τῆς γηίνης ἐπιφανείας, ἣτις σκιά εἶναι πολὺ περιορισμένη, καθὼς ὅσον ἡ σελήνη εἶναι μικροτέρα, ὡς εἵπομεν, τῆς γῆς.

Ἐκλειψις σελήνης συμβαίνει, ὅταν ἡ γῆ παρεντίθηται μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, συμπίπτῃ δὲ ὥστε ἡ σκιά τῆς γῆς συμπίπτουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σελήνης νὰ ἐμποδίξῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ λαμβάνῃ ἐκ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός.

Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης γίνονται ὁραταὶ δι' ὅλον τὸ γήινον ἥμισυ σφαιρίον, τὸ ὁποῖον ἔχει ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα τὴν σελήνην.

Πείραμα β'. Ἐπαναλαμβάνων ὁ διδάσκαλος τὸ πρῶτον πείραμα δεικνύει πρὸς τοὺς μαθητὰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν παράγονται αἱ ἐκλείψεις. Ἀποδεικνύει δὲ ὁμοίως ὅτι αἱ ἐκλείψεις δὲν συμβαίνουν συγχρόνως καὶ πράγματι πολὺ σπανίως τρεῖς οὗτοι ἀστέρες εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς εὐθείας, διότι ἡ σελήνη κατὰ τὴν περιφορὰν αὐτῆς περὶ τὴν γῆν δὲν κινεῖται ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐκλειπτικῆς, ἀλλὰ δις μόνον καθ' ἑκάστην περιφορὰν αὐτῆς τέμνει τὸ ἐπίπεδον τοῦτο.

Ἐκλειπτικὴ. Ἡ τροχιὰ τῆς γῆς, ὡς καὶ ἡ τῶν πλανητῶν, ἔχει σχῆμα ἐλλείψεως καὶ καλεῖται **ἐκλειπτικὴ**, διότι, ὅταν ἐπ' αὐτῆς εὐρεθῇ ὁ ἥλιος, ἡ γῆ καὶ ἡ σελήνη, συμβαίνουν αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου.

Μίαν τῶν ἐστιῶν τῆς ἐλλείψεως ταύτης κατέχει ὁ ἥλιος.

Ἡ ἐκλειπτικὴ εἶναι μέγιστος κύκλος καὶ διαιρεῖται εἰς δώδεκα τόξα ἐκ 30° ἕκαστον, ἅτινα καλοῦνται **ζῳδία τοῦ κύκλου**. Ἐκαστὸν τούτων φέρει ἴδιον ὄνομα, ὅλα δὲ ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τὸν **ζῳδιακὸν** λεγόμενον **κύκλον**. Ταῦτα δὲ εἶναι·

Ζῳδία τοῦ ἔαρος **κρίος, ταῦρος, δίδυμοι.**

» » θέρους **καρκίνος, λέων, παρθένος.**

» » φθινοπώρου **ζυγὸς, σκορπιός, τοξότης.**

» » χειμῶνος **αἰγόκερος, ὑδροχόος, ιχθύες.**

ΕΥΡΩΠΗ

Γενική ἐπισκόπησις τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει ἕκτασιν 10 ἑκατομμ. τετραγ. χιλιομέτρων, εἶναι μικροτέρα τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ μεγαλυτέρα τῆς Αὐστραλίας. Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν εἶναι ἡ δευτέρα μετὰ τὴν Ἀσίαν, διότι ἔχει 450 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκους· κατὰ δὲ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ της εἶναι ἡ πρώτη ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της.

Ἡ Εὐρώπη βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Ἀπὸ δὲ τῶν Ὀυραλίων ὄρεων, τῆς Κασπίας θαλάσσης, καὶ ὄροστοιχίας τοῦ Καυκάσου χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀσίας.

Θάλασσα καὶ κόλποι. Ὑπὸ τοῦ βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ σχηματίζεται ἡ θάλασσα τοῦ *Καρὰ* καὶ ἡ *Λευκὴ* θάλασσα ἡ ὁποία πάλιν σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ *Ἀρχαγγέλου*. Ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ σχηματίζεται ἡ *Βαλτικὴ* θάλασσα ἣτις σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς *Ρίγας*, τὸν *Φινικὸν* καὶ τὸν *Βοθηκὸν* κόλπον· ἡ *Βορεία* ἢ *Γερμανικὴ* θάλασσα, ἡ θάλασσα τῆς *Μάγχης*, ἡ ὁποία χωρίζει τὴν μεγάλην Βρετανίαν ἀπὸ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ἡ *Ἰρλανδικὴ* μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας καὶ ἡ δύσπλευστος *Βισκαϊκὴ* θάλασσα, ἣτις σχηματίζει τὸν *Γασκωνικὸν* κόλπον. Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς εἰσχωρῶν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ σχηματίζει τὴν *Μεσόγειον* θάλασσαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας πάλιν σχηματίζονται τὰ ἑξῆς πελάγη· τὸ *Τυρρηρικὸν* πέλαγος, τὸ *Ἀδριατικόν*, τὸ *Ἰόνιον*, τὸ *Αἰγαῖον* πέλαγος, τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἡ *Προποντίς*, ὁ *Εὐξείνος* πόντος (μαύρη θάλασσα) καὶ ἡ *Ἀζοφικὴ* θάλασσα, ἣτις πηγνυται τὸν χειμῶνα.

Οἱ κυριώτεροι κόλποι ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ εἶναι οἱ ἑξῆς· ὁ κόλπος τοῦ *Λέοντος* πρὸς Ν. τῆς Γαλλίας, ὁ τῆς *Γενοῦης*, ὁ τῆς *Γαέτας*, ὁ τῆς *Νεαπόλεως*, ὁ τοῦ *Σαλέρνου* ὁ τοῦ *Τάραντος*· εἰς τὸ βάθος τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, ὁ τῆς *Βενετίας* καὶ ὁ τῆς *Τεργέστης* ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰταλίας ἤδη· ὁ τοῦ *Αὐλῶνος* καὶ οἱ ἑλλη-

νικοί κόλποι *Κορινθιανός, Σαρωνικός, Εὐβοϊκός, Παγασιτικός, Θεομαϊκός, Σιρμονικός* καὶ πολλοὶ ἄλλοι, τοὺς ὁποίους ἐμάθομεν εἰς τὴν γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος.

Νῆσοι. Αἱ κυριώτεραι νῆσοι τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ ἑξῆς : Ἐν τῷ Βορείῳ παγωμένῳ ὠκεανῷ ἡ *Νέα Ζέμλα* καὶ ἡ *Καλγουνέβη*, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσίαν καὶ ἡ κατάψυχρος καὶ ἡφαιστειώδης νῆσος τῆς *Ἰσλανδίας*, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν, καὶ αἱ ἐν τῇ Βαλτικῇ μικραὶ νῆσοι ἀνήκουσαι ἄλλαι μὲν εἰς τὴν Ῥωσίαν, ἄλλαι δὲ εἰς τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Δανίαν.

Ἐν τῷ ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ ἡ *μεγ. Βρετανία* καὶ ἡ *Ἰρλανδία*.

Ἐν τῇ Μεσογείῳ αἱ *Βαlearίδες* νῆσοι (*Μαγιόρκα* καὶ *Μινόρκα*) ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ *Κύρνος* (*Κορσικὴ*) καὶ ἡ *Ἐλβα* εἰς τὴν Γαλλίαν, αἱ μεγάλαι νῆσοι *Σαρδῶ* καὶ *Σικελία* καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡ *Μάλτα* εἰς τὴν Ἀγγλίαν, αἱ *Ἴόνιοι* νῆσοι, ἡ *Κρήτη*, ἡ *Εὐβοία*. αἱ *Κυκλάδες* καὶ αἱ παρὰ τὰ παράλια τῆς μετὰ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἡ νῆσος *Ῥόδος*, ἡ *Κῶς* καὶ αἱ περίεστεραι αὐτῶν δώδεκα ἐν ὄλῳ εἶναι μὲν ἑλληνικαί, κατέχονται ὅμως προσωρινῶς ὑπὸ τῆς Ἰταλίας ἀπὸ τοῦ ἰταλοτουρκικοῦ πολέμου.

Ἐπίσης ἡ νῆσος *Κύπρος* εἶναι μὲν ἑλληνικὴ, κατέχεται ὅμως ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Χερσόνησοι Ἡ ὑψηλὴ *Σκανδιναβικὴ* (*Νορβηγία, Σουηδία*) ἡ ἀπέναντι αὐτῆς *Ἰουτλανδικὴ* μὲ βραχῶδη καὶ ἀπότομον παραλίαν, ἡ *Πυρηναικὴ* (*ἰβηρικὴ*, Ἰσπανία, Πορτογαλλία), ἡ *Ἰταλικὴ* ἡ ἀπέναντι τῆς *Κριμαίας* (*ταυρικὴ*) ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ.

Πορθμοί. Ὁ *Σκαγεράκης* καὶ ὁ *Καιτεγάτης* καὶ ὁ τῆς *Σούδας*, διὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνεῖ ἡ Βορεία ἢ Γερμανικὴ θάλασσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς, ὁ πορθμὸς τοῦ *Καλαί* μεταξὺ Ἀγγλίας, καὶ Γαλλίας, ὁ τοῦ *Γιβραλτάρ*, ὅστις ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ τὴν Μεσογείον, ὁ τοῦ *ἀγ. Βονιφατίου* μεταξὺ τῶν νήσων Κύρνου καὶ Σαρδηνίας, ὁ *Σικελικός* ἢ τῆς *Μεσσήνης* μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας, τοῦ *Ὀτράντου*, ἐνώνων τὸ Ἀδριατικὸν μὲ τὸ Ἴόνιον πέλαγος, ὁ *Ἑλλήσποντος* (*Δαρδανέλλια*), ἐνώνων τὸ Αἰγαῖον μὲ τὴν Προποντιδα, ὁ *Θρακικός Βόσπορος*, ἐνώνων τὴν Προποντιδα μὲ τὸν Εὐξείνῳ πόντον καὶ ὁ *Κιμμερικὸς Βόσπορος*, ἐνώνων τὸν Εὐξείνῳ μὲ τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν.

Ίσθμοί. Ὁ τῆς *Κορίνθου*, ὁ ὁποῖος ἀποκοπεί δια διώρυγος ὠνεὶ τὸν Κορινθιακὸν μὲ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον.

Ἀκρωτήρια. Τὰ κυριώτερα ἀκρωτήρια εἶναι τὸ *Βόρειον*, τὸ τοῖον κεῖται ἐν τῇ Β. ἄκρᾳ τῆς σκανδιναυικῆς χερσονήσου, τὸ *Φινί-περον* πρὸς Δ. τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ ἁγ. *Βικεντίου* πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς Πορτογαλλίας, τὸ τῆς *Ταρίφας* παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβλατάρ, τὸ *Σπαρτιβέντιον* εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον τῆς Ἰταλίας, τὸ *Ταίναρον* ἢ *Μαλέα* ἄκρα πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ὅρη. Τὰ κυριώτερα καὶ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ ὄρηστοιχίαι τῶν Ἑλλείνων (δυτικάι, κεντρικάι, ἀνατολικάι), ἡ ὑψηλότερα δὲ αὐτῶν κορυφή εἶναι τὸ *Δευκὸν* ὄρος, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τὴν δυτικὰς Ἑλλείνων καὶ ὑπερβαίνει τὰ 4810 μέτρα. Πέριξ τῶν Ἑλλείνων κεῖνται πρὸς Δ. τὰ *γαλλικὰ* ὄρη, *Κηβένναι*, *Ίόρας*, πρὸς Β. τὰ *Γερμανικὰ* καὶ πρὸς Α. τὰ *Καρπάθια*. Πρὸς Ν. δὲ αἱ Ἑλλείνων προεξτείνονται καὶ σχηματίζουσι τὰ ὄρη τῆς *ἰταλικῆς* καὶ *ἐλληνικῆς* χερσονήσου.

Τὰ ὄρη τῆς *πυρηναικῆς* χερσονήσου, τῆς *σκανδιναυικῆς*, τῆς *Σικελίας* ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ καὶ τὰ *Οὐράλια* εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας εἶναι μεμονωμένοι ὄρηστοιχίαι.

Ἠφαίστεια. Τὰ κυριώτερα ἠφαίστεια τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ *Ἑκλα* ἐν Ἰσλανδίᾳ, ὁ *Βεζούβιος* ἐν Ἰταλίᾳ, ἡ *Ἀϊτνη* ἐν Σικελίᾳ καὶ ἡ *ἠφαίστειον* τοῦ *Γεωργίου* παρὰ τὴν νῆσον Θῆραν ἐν Ἑλλάδι.

Πεδιάδες. Ὁλόκληρον τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Εὐρώπης μέχρι τῶν ὀρεινῶν ὄρεων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πεδινόν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἶναι κατὰ μέγα μέρος ὄρεινόν μὲ κέντρον τὸς Ἑλλείνων.

Ποταμοί. Ὁ *Βόλγας*, ὁ πολυυδροτότερος τῆς Εὐρώπης χυνόμενος ἐπὶ τοῦ *Οὐράλη* εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· ὁ *Δούναβις*, ὁ ἐπιμηδέτερος ὄλων, ὅστις διέρχεται τὴν Γερμανίαν, Αὐστρουγγαρίαν, χωρίζει τὴν Σερβίαν ἀπὸ τῆς Οὐγγαρίας καὶ τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνῳ πόντον. Μεγάλοι ποταμοὶ εἶναι ἐπίσης ὁ *Ρῆνος*, ὁ *Ἄλβις*, ὁ *Δύνας* καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Λίμναι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Εὐρώπῃ λιμνῶν εἶναι μέγας· αἱ σημαντικώταται δὲ τούτων εἶναι αἱ σουηδικαὶ λίμναι *Βέτιερ*, *Βένερ* καὶ *Μαϊλόρη*, αἱ βορειοδυτικάι λίμναι τῆς Ῥωσίας *Λαδόγα*, *Ονέγα*,

Γεωγραφία Ν.᾽Μεταξᾶ, Τεῦχος Γον.

Πείποϋς καὶ Ἰμμενος, αἱ ἔλβετικαὶ λίμναι τῆς Γενεύης καὶ τῆς Κωνσταντίας καὶ αἱ ἰταλικαὶ Μείζων, Κῶμος καὶ Γάρδα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι εὐκρατον, ἐπειδὴ ὅλη σφαιρὸν κεῖται ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ· μόνον τὸ ΒΑ. τμήμα τῆς Εὐρώπης ἔχει κλίμα ψυχρόν.

Ἔδαφος καὶ προϊόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης ἔχει μεγάλην ποικιλίαν· εἰς τὰ βορειότατα μέρη ἢ βλάστησις περιορίζεται ἐν θάμνους, ἐνῶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη εὐδοκιμοῦσιν ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τὰ ὁποῖα χρειάζονται διὰ τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου· οὕτω πρὸς Ν. τῆς ζώνης τῆς Μεσογείου εὐδοκιμοῦσιν ἡ ἔλαια, ἡ ἄμπελος, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, οἱ δημητριακοὶ καρποί, ὁ καπνὸς κτλ. ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ, ὡς καὶ εἰς τὰ Β. καὶ ΒΑ. μέρη αὐτῆς, παράγονται πολλὰ γεώμηλα, λίνον, κάνναβις, τεῦτλα καὶ μέγιστα ποσότητες δημητριακῶν καρπῶν.

Ζῷα. Ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐλλείπουσι τὰ μεγάλα καὶ ἄγρια ζῷα· ὑπάρχουσι μόνον ἄρκτοι, λύκοι, ἀλώπεκες, θῶες (τσακάλια) καὶ ἔλαφοι, ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων ζῴων ἡ Εὐρώπη τρέφει τὰ ἄριστα τῶν φυλάκων καὶ γενῶν, βοῦς, ἵππους, πρόβατα, αἴγας κλπ.

Ἵθρυκτά. Ἡ ἡπειρος αὕτη περιέχει καὶ πολλὰ Ἵθρυκτά, ὡς γὰρ ἄνθρακας, χρυσόν, λευκόχρυσον, ἄργυρον, σίδηρον, χαλκόν, μόλυβδον, ψευδάργυρον, κασσίτερον, ὑδράργυρον καὶ πολλὰ ἄλλα χρήσιμα εἰς τὸν ἀνθρώπον.

Κάτοικοι καὶ πολιτισμός. Ἡ Εὐρώπη ἀναλόγως τῆς ἐκτετασεώς της εἶναι ἡ πολυπληθεστέρα ἡπειρος τῆς γῆς (450 ἑκατομμ. κατοικοὶ)· ὁ δὲ πολιτισμὸς τῶν κατοίκων ἔχει ἀύξηθῆ εἰς μέγιστον βαθμόν· αὐτὸ συνετέλεσαν αἱ ἐξῆς αἰτίαι·

1) Ἡ θέσις αὐτῆς ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων ἡπειρῶν, Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς.

2) Αἱ πολλαὶ χερσόνησοι καὶ οἱ πολλοὶ κόλποι, οἱ ὁποῖοι ἐσχισμὰ τίσθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

3) Τὸ εὐκρατον κλίμα.

Πάντα ταῦτα διευκολύνουσι τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων· συνετελοῦσι σπουδαίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

Ὁ εὐρωπαϊκὸς δὲ πολιτισμὸς προῆλθεν ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Γλῶσσαι. Αἱ λαλούμεναι ἐν Εὐρώπῃ γλῶσσαι διακρίνονται εἰς 5 κυρίως ὁμάδας·

1) Τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν συγγενῆ αὐτῆς ἀλβανικὴν.

2) Τὴν λατινικὴν, ἣ ὁποία περιλαμβάνει τὴν γαλλικὴν, τὴν ἰταλικὴν, τὴν ἰσπανικὴν, τὴν πορτογαλλικὴν καὶ τὴν ρουμανικὴν.

3) Τὴν γερμανικὴν, ἣ ὁποία περιλαμβάνει τὴν ἀγγλικὴν, τὴν σκανδιναυικὴν, τὴν κυρίως γερμανικὴν, τὴν δλλανδικὴν καὶ τὴν δανικὴν.

4) Τὴν σλαβικὴν, ἐκ τῆς ὁποίας περισσότερον διαδεδομένη εἶναι ἡ ῥωσικὴ.

Θρησκείαι. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ἑκατομμυρίων μωαμεθανῶν καὶ Ἰουδαίων, εἶναι χριστιανοὶ διαιρούμενοι εἰς τρεῖς ἐκκλησίας· τὴν ὀρθόδοξον, τὴν δυτικὴν καὶ τὴν τῶν διαμαρτυρομένων.

Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Εὐρώπης. Ἡ Εὐρώπη φυσικῶς διαιρεῖται 1) εἰς **νοτίαν** Εὐρώπην, ἣ ὁποία περιλαμβάνει τὰς τρεῖς μεσημβρινὰς χερσονήσους, τὴν ἑλληνικὴν ἢ βαλκανικὴν, τὴν ἰταλικὴν ἢ ἀπενινικὴν καὶ τὴν πυρηναικὴν ἢ ἰβηρικὴν· καὶ ἣ μὲν ἑλληνικὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τὴν εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Ῥουμανίαν, τὴν Σερβίαν, τὸ Μαυροβούνιον καὶ τὴν Ἀλβανίαν· ἡ ἰταλικὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας ἡ δὲ πυρηναικὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν· 2) εἰς τὴν **κεντρικὴν** Εὐρώπην, ἣ ὁποία περιλαμβάνει τὴν Γαλίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Ὀλλανδίαν τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Αὐστρουγγαρίαν κλπ. 3) εἰς **Β. καὶ ΒΔ. Εὐρώπην**, καὶ ἣ μὲν **Β. Εὐρώπη** περιλαμβάνει τὴν Δανίαν καὶ τὴν σκανδιναυικὴν χερσόνησον (Σουηδίαν καὶ Νορβηγίαν), ἡ δὲ **ΒΔ.** τὴν Ἀγγλίαν μετὰ τῆς Ἰρλανδίας καὶ 4) εἰς **ἀνατολικὴν** Εὐρώπην, ἣ ὁποία περιλαμβάνει τὴν Ῥωσίαν.

Ι Τ Α Λ Ι Α

Ὅρια. Ἡ Ἰταλία εἶναι μία ἐκ τῶν τριῶν μεσημβρινῶν χερσονήσων καὶ συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴν Ἑλβετίαν, καὶ μετὰ τὴν Γερμανικὴν Αὐστρίαν, πρὸς Δ. μετὰ τὴν Γαλίαν, καὶ πρὸς Α. μετὰ τὴν μεγαλυθεῖσαν Σερβίαν Σλαβονίαν καὶ Κροατίαν (Γιουγκοσλαβίαν). Βρέχεται δὲ κατὰ μῆκος ἀπ' ἑνὸς μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ, ἀπ' ἐτέρου δὲ ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους.

Ἐκτασις 286.000 τετραγ. χιλιομέτρων.) πρὸ τοῦ πολέμου.
Πληθυσμὸς 35 ἑκατομμ. κατοίκων.)

Κόλποι. Ὁ τῆς *Γενούης* καὶ ὁ τοῦ *Τάραντος* καὶ τῆς *Βενετίας* καὶ τῆς *Τεργέστης* ἤδη.

Ἄκρωτήρια. *Σπαριβέντιον*, *Λεύκα*, καὶ πολλὰ ἄλλα.

Πορθμοί. Ὁ τῆς *Μεσσήνης* μεταξὺ *Σικελίας* καὶ *Ἰταλίας* (*Σκύλλα* καὶ *Χάρυβδις*), ὁ τοῦ *Ὀτράντου*, ὅστις ἐνώνει τὸ *Ἴόνιον* μὲ τὸ *Ἀδριατικὸν πέλαγος* καὶ ὁ τοῦ *ἁγ. Βοιφατίου* μεταξὺ τῶν νήσων *Σαρδῶ* καὶ *Κύρνον*.

ὄρη. Αἱ μεσημβριοανατολικαὶ *Ἄλπεις*, αἵτινες χωρίζουσι τὴν ἰταλικὴν χερσόνησον τῆς ἄλλης *Εὐρώπης*. τὰ *Ἀπέννινα*, τὰ ὁποῖα διασχίζουσι τὴν *Ἰταλίαν* κατὰ μῆκος καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχει τὸ ἐνεργὸν ἠφαιστειὸν *Βεζούβιος*. Τὸ ὄρος τοῦτο κεῖται πλησίον τῆς *Νεαπόλεως* καὶ καπνίζει διαρκῶς, τὰ *Ἀβρούζια*. Τὸ πρὸς *Α.* τῆς νήσου *Σικελίας* ὄρος *Αἴτνα* εἶναι μεμονωμένον καὶ ἐνεργὸν ἠφαιστειὸν ἢ κορυφὴ αὐτῆς ἔχει ὕψος (3,300 μ.) καὶ τὰ *Σικελικὰ ὄρη*.

Πεδιάδες. Ἡ *Λομβαρδική*, ἣτις εἶναι εὐφορωτάτη εἰς δημο-τριακοὺς καρποὺς καὶ ἄλλα προϊόντα, ἢ *Τοσκανική*, ἢ τῆς *Ῥώμης* καὶ ἢ τῆς *Καμπανίας*, ἣτις εἶναι ἢ εὐφορωτέρα γῆ τῆς *Ἰταλίας* καὶ ἔχει πολλὰς φυσικὰς καλλονὰς, ἔνεκα τῶν ὁποίων καλεῖται καὶ «παράδεισος τῆς *Εὐρώπης*» καὶ ἢ ὠραία πεδιάς τῆς *Ἀπουλίας*.

Ποταμοί. Ὁ *Πάδος* καὶ ὁ *Ἀδίγης* πηγάζοντες ἐκ τῶν *Ἄλπεων* καὶ διαρρέοντες τὴν *λομβαρδικὴν πεδιάδα* χύνονται εἰς τὸ *Ἀδριατικὸν πέλαγος*, ὁ *Ἄρνος*, πηγάζων ἐκ τῶν *Ἀπεννίνων* καὶ διαρρέων τὴν *τοσκανικὴν πεδιάδα* χύνεται εἰς τὸ *Τυρρηρικὸν πέλαγος*, καὶ ὁ *Τίβερης*, πηγάζων ἐκ τῶν *Ἀπεννίνων* καὶ διαρρέων τὴν πεδιάδα τῆς *Ῥώμης*, χύνεται εἰς τὸ *Τυρρηρικὸν πέλαγος*.

Ἄμυναί. Ἡ *Μεῖζων*. ἀνήκουσα ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν *Ἑλβετίαν*, ἢ *Κῶμος*, ἢ *Γάρδα* καὶ ἢ *Περούγια*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι γλυκὸν καὶ μόνον εἰς τὰ βόρεια ὑψηλὰ μέρη αὐτῆς εἶναι τὸν χειμῶνα πολὺ ψυχρόν.

Κτήσεις. Ἡ *Ἰταλία* κατέχει ἐν *Ἀφρικῇ* τὴν *Ἐρυθραίαν* καὶ μέρος τῆς χώρας τῶν *Σομαλῶν* καὶ τὰς τελευταῖον κτηθείσας χώρας τῆς *Λιβύης* (Β. Ἀφρικῆς) *Τριπολίτιδα* καὶ *Κυρηναϊκὴν*. Οἱ κάτοικοι τῆς *Ἰταλίας* εἶναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα, φιλόπονοι, φιλόμουσι καὶ διοικοῦνται συνταγματικῶς ὅλαι αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένα.

Πόλεις. Ἡ *Ῥώμη* (500 χιλ. κ.), ἐκτισμένη ἐπὶ 11 λόφων

ἐκατέρωθεν τοῦ Τιβέρεως, πρωτ. τοῦ βασιλείου καὶ καθέδρα τοῦ Πάπα. Ἔχει πλεῖστα ἀρχαῖα μνημεῖα, ἦτοι τὸν πύργον τοῦ Ἀγγέλου, τὸ πάνθεον, τὸ ἐν μέρει σφζόμενον Κολοσσαῖον ἀμφιθέατρον καὶ πολλὰ μεγαλοπρεπῆ νέα οἰκοδομήματα, ὡς τὸ *Βατικανόν*, ἀνάκτορον τῶν παπῶν, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Πέτρου, τὸν μέγιστον τῶν χριστιανικῶν ναῶν τῆς γῆς. Ὑπὸ τὴν Ῥώμην εἰσέσκονται αἱ κατακόμβαι, δηλ. τὰ ὑπὸ τὴν γῆν καταφύγια τῶν χριστιανῶν κατὰ τοὺς σκληροὺς χρόνους τῶν διωγμῶν. Ἡ *Σιβίτα Βέκκια*, ἐπίνειον τῆς Ῥώμης καὶ λιμὴν πολεμικός. Ἡ *Φλωρεντία* (200 χιλ. κ.), παλαιὰ πρωτ. τῆς Ἰταλίας καὶ μία τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πλούσια μουσεῖα, καλλιτεχνικὰς βιβλιοθήκας, πολλὰ ἐργοστάσια μεταξίνων ὕφασμάτων, πύλων ἀχρύνων, εἶναι πατρίς τοῦ διασήμου ζυγράφου *Μιχ. Ἀγγέλου*. *Διβόρνον* (100 χιλ. κατ.), παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις· πλησίον αὐτῆς κεῖνται τὰ μεγάλης ἐκτάσεως λατομεῖα λευκῶν καὶ μαλακῶν σχετικῶς μαρμάρων τῆς *Καράρας*. Εἰς τὰ παραλία τῆς χώρας ταύτης ἀλιεύοντα κοράλλια. *Γένονα*, πόλις παραλία ἐμπορικωτάτη, πατρίς τοῦ *Κολόμβου* (235 χιλ. κ.). *Τουρῖνον* (350 χιλ. κ.), πόλις ὠραία καὶ βιομηχανος, πρωτεύουσα ποτὲ τοῦ Πεδεμοντίου. *Μιλάνον* (Μεδιόλανα 500 χιλ. κ.), πόλις ὠραιότατη, ἔχουσα ἐργοστάσια μεταξῆς καὶ ὑάλου. *Βενετία* (150 χιλ. κ.), ἐκτισμένη ἐπὶ 115 νησίδων, αἵτινες συνδέονται διὰ γεφυρῶν καὶ διωρύχων· ὑπῆρξεν ἄλλοτε πρωτ. τῆς ἰσχυρᾶς ἐνετικῆς δημοκρατίας. *Βολωνία* (150 χιλ. κ.), πόλις βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ. *Ἀγκῶν* (65 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ παραλία. *Βριγῆσιον* (Ιερίντιτζι, 15 χιλ. κ.), λιμὴν ἐμπορικός καὶ ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῶν σιδηροδρόμων τῆς Εὐρώπης. *Νεάπολις* (600 χιλ. κ.), πόλις παραλία, ἐκτισμένη εἰς τὰς ὑψοφείας τοῦ ἡφαιστειώδους ὄρους Βεζουβίου· ἔχει μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα, πανεπιστήμιον, μουσεῖον, ἀστεροσκοπεῖον κτλ. Πλησίον τῆς Νεαπόλεως ἔκειντο αἱ τρεῖς πόλεις *Πομπηία*, *Ἡράκλειον* καὶ *Σταβία*, τὰς ὁποίας κατέλωσεν ἡ ἐκρηξις τοῦ Βεζουβίου τῷ 79 μ. Χ.

Νῆσοι. Ἡ *Κόρνος* (Κορσική), κατεχομένη ὑπὸ τῶν Γάλλων. Ἡ *Σαρδηνία*, νῆσος ὄρεινὴ μὲ πρωτεύουσαν τὸ *Κάλιαρι* (50 χιλ. κ.) Ἡ *Σικελία*, μία τῶν μεγαλυτέρων νήσων τῆς Μεσογείου καλῶς καλλιεργημένη· πρὸς Β. τῆς νήσου κεῖται τὸ ἐνεργὸν ἡφαιστειον *Ἄϊννη*. Πόλεις τῆς Σικελίας εἶναι τὸ *Πάνορμον* (Παλέρμον, 300 χιλ.

κ.), ἡ *Μεσσήνη* (100 χιλ. κ.), ἡ *Κατάνη* (150 χιλ. κ.) εἰς τοὺς πρό-
ποδας τῆς Αἴτης. Εἰς τὰ ἄκρα τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης κείνται
καὶ πρὸς τὰ δύο μέρη ἀπότομοι βράχοι, αἱ ὀνομασθαὶ παρὰ τοῖς ἀρ-
χαίοις *Σκύλλα* καὶ *Χάρυβδις*. Ἡ Σικελία ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῆς Ὀμηρικῆς
ἐποχῆς *Τρινακρία*. Ἄλλη νῆσος εἶναι ἡ *Μάλτα* (Μελίτη) κατεχομένη
ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, μέγας πολεμικὸς ναῦσταθμος.

Ἡ δημοκρατία τοῦ ἁγ. Μαρίνου κείται πλησίον τῆς
Ἀγκῶνος, ἰδρυθῆ τῷ 500 περίπου μ. Χ. καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν προ-
στασίαν τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας. Κατοικεῖται ὑπὸ καθολικῶν Ἰτα-
λῶν (11 χιλ. κ.), καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸν **ἅγιον Μαρίνον**.

Διὰ τῆς συναφθείσης τελευταίον συνθήκης τοῦ Σαινζερ-Μαίν, δι-
ῆς ἀπεφασίσθη ἡ διάλυσις τῆς μοναρχίας τῶν Ἀψβούργων, ἐξεχωρή-
θησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν αἱ μεγάλαι μέχρι τοῦδε αὐστριακαὶ ἐπαρχίαι τοῦ
Τυρόλου, τοῦ *Τρεντίνου*, τῆς Ἰστρίας μετὰ τῆς ἐμπορικωτάτης πόλεως
τῆς *Τεργέστης* καὶ τινὰ ἄλλα ἀκόμη ἐδάφη, ἅτινα ἀμφισβητοῦνται εἰ-
σέτι καὶ ὑπὸ τῆς Γιουκoslαβίας. (1)

ΕΛΒΕΤΙΑ

Ἡ Ἑλβετία κείται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἰταλίας, Γαλλίας, Γερμανίας
καὶ Αὐστρίας, εἶναι δὲ ἡ μόνη χώρα τῆς Εὐρώπης, ἣτις δὲν βρέχεται
ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Ἔρη. Ἡ Ἑλβετία εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τῆς Εὐρώπης, δι-
ότι ἐν αὐτῇ ὑφύονται ὁ κορμὸς τῶν Ἀλπεων, αἵτινες διαιροῦνται εἰς
δυτικὰς, *κεντρικὰς* καὶ *ἀνατολικὰς*· ἡ ὑψηλότερα δὲ κορυφή αὐτῶν
εἶναι τὸ *Δευκὸν* ὄρος, τὸ ὁποῖον κείται εἰς τὰς δυτικὰς Ἀλπεις καὶ
ὑπερβαίνει τὰς 4,810 μέτρα· μία ἀπὸ τὰς ὑψηλότερας κορυφὰς τῶν
Ἀλπεων εἶναι ὁ *ἅγιος Γοτθάρδος*, ὑπὸ τὸν ὁποῖον διέρχεται ὁ σιδη-
ρόδρομος, ὁ συγκοινωνῶν τὴν Ἰταλίαν μετὰ τῆς Ἑλβετίας, ἕτερα ὁ
ἅγιος Βερνάρδος, ἔνθα εἶναι ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Βερνάρδου, ὀνομασθῆ
διὰ τοὺς σωστικὸς κύνας, καὶ ὁ *Ἰόρας* διευθυνόμενος ἐκ Ν. πρὸς
βορρᾶν.

Αἱ κορυφαὶ τῶν Ἀλπεων καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων καὶ
πάγων· μεταξὺ δὲ τῶν διακλαδώσεων τῶν Ἀλπεων ὑπάρχουσι κοιλά-
δες γλοεραὶ ποτιζόμεναι ὑπὸ ἀναριθμητῶν ὀνύκων καὶ ποταμῶν, οἵτι-
νες κατέρχονται ἐκ τῶν ὑψηλότερων μερῶν· βόσκουσι δὲ εἰς τὰς κοι-
λάδας ταύτας πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων, ὡς καὶ πάμπολλα
ἀγέλαι βωῶν καὶ ἀγελάδων, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων κατασκευά-
ζεται ὁ περίφημος ἑλβετικὸς τυρὸς.

ὄροπέδια, κοιλάδες. Τὰ ὑψηλὰ ὄροπέδια τῶν Ἀλπεων καὶ

(1) Αἱ ἀνωτέρω ἐκχωρηθεῖσαι χώραι ἀνήκουσι κατ' ἐθνικότητα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον εἰς τὴν Ἰταλίαν.

ὄρηται κοιλάδες καλύπτονται πᾶσαι τὸν χειμῶνα ὑπὸ μεγάλων καὶ
κρύων παγετώνων, αἵτινες κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν τοῦ
οὗ ἀποτελοῦσι θέαμα μεγαλοπρεπὲς καὶ μαγευτικόν.

Αἱ κοιλάδες τῶν Ἑλβετῶν παρέχουσι μεγάλην ποικιλίαν ἀπόψεως, ὅτε μὲν
καρφαίλας ἀγρίας περιβαλλομένας ὑπὸ ἀπορρώγων καὶ κρημνῶν φοβερῶν, εἰς
τὸς τῶν ἐποίων παφλάζουσιν ὕδατα ὀρητικὰ. ὅτε δὲ λειμῶνας ἐλαφρῶς κυ-
μαμένους καὶ ποτιζομένους ὑπὸ διαυγῶν βρυκίων, ὅτε δὲ καὶ πεδιάδας γονίμους.
Πανταχοῦ μέγιστα ἀντιθέσεις, ὁδὸς καὶ βράχοι μετὰ κταρρακτῶν, λειμῶνες
πεδιάς καλλιεργημένα ἀπέναντι παγετώνων καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας χιονοσκε-
πῶν ἀκρωτείων. Τὰντα προσδίδουσι τῇ χώρᾳ τῶν Ἑλβετῶν κάλλος καὶ μεγαλο-
εἶσαν ἐκπαγλόν, ἐνθ' ἄνευ αὐτῶν θά ἦσαν ἄγρια καὶ φοβεραὶ.

Ποταμοί. Ὁ Ῥῆνος, πηγάζων ἐκ τοῦ Γοτθάρδου, διέρχεται
τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας καὶ χύνεται εἰς τὴν γερμανικὴν θά-
λασσαν καὶ ὁ Ῥοδανός, πηγάζων καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ Γοτθάρδου, διέρ-
χεται τὴν λίμνην τῆς Γενεύης καὶ χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν
(Ῥονός).

Λίμναι. Ἡ Κωνσταντία, ἥτις ἀνήκει καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ
τὴν Αὐστρίαν, ἢ τῆς Ζυρίχης, ἢ τῆς Λυκέρνης, ἢ τῆς Νευσα-
τλίου, ἢ τῆς Γενεύης καὶ ἢ Μείζων, ἥτις ἀνήκει καὶ εἰς τὴν Ἰτα-
λίαν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶναι πολὺ ψυχρὸν εἰς τὰ
βόρεια μέρη, ὀρεθρὸν ἐπὶ τῶν ὄροσπεδίων, γλυκὺ δὲ εἰς τὰς κοιλάδας.
Γίνεται ὅμως τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ὑγιεινόν, ὃ δὲ ἀπὸ καθαρότατος
αὐτοῦ οἱ Ἑλβετοὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀρεθρῶς καὶ ὑγι-
νοῦς καὶ ὁ τόπος τῶν θεωρεῖται ὡς ἡ καλύτερα διαμονὴ διὰ τοὺς ἀναρ-
ροῦντας.

Ἔδαφος καὶ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων. Τὸ ἔδαφος εἶναι
πολλὸν καὶ ἐπιμελῶς καλλιεργημένον· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ζῶσι κυρίως
ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς βιομηχανίας· σπουδαιότατα ἀνεπτυγμένη
εἶναι ἡ βιομηχανία τῆς ὄρολογιοποιίας καὶ τῶν μεταξίνων ὑφασμά-
των.

Πόλεις Βέρν (60 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετίας, πόλις
βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον· εἶναι δὲ
ἐκ τῆς κεντρικοῦ γραφείου τῆς παγκοσμίου ταχυδρομικῆς καὶ τηλε-
γραφικῆς ἐνώσεως. **Λυκέρνη** (35 χιλ. κ.) παρὰ τὴν ὀμώνυμον λίμνην,
πρωτεύουσα τοποθεσία, τὴν ὁποίαν ἐπισκέπτονται πολυάριθμοι
ἐπισκεπταί. **Ζυρίχη** (170 χιλ. κ.), ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον
καὶ ἐργοστάσια βαμβακίων καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων καὶ ἡλεκτρικῶν

μηχανῶν. *Βασιλεία* (60 χιλ. κ.), ἔχουσα πολλὰ ἐργοστάσια μετὰ *Γενεύη* (100 χιλ. κ.), ἔχουσα τερπνότατα προάστια· εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις τῆς Ἑλβετίας, ἰδίως δὲ ὀνομαστὴ διὰ τὴν κοσμευτὴν ὥρολογίων καὶ κοσμημάτων.

Ἡ παιδεία, ἡ συγκοινωνία καὶ ἡ βιομηχανία εὐρίσκονται ἐν μέσῃ ἀναπτύξει.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλβετίας ἀνέρχονται εἰς 3,500,000, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ $\frac{2}{3}$ εἶναι διαμαρτυρούμενοι καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ καθολικοί. Ἡ Ἑλβετία ἔχει πολίτευμα δημοκρατικὸν ὁμοσπονδιακόν· διαιρεῖται δὲ εἰς δημοκρατίας μικράς, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἐκλέγει τοὺς ἀντιπροσώπων της, οἵτινες συνέχονται ἐν τῇ Βέρνη καί, ἀφοῦ ἐκλέξωσι κατ' ἐξουσίαν τὸν πρόεδρον, νομοθετοῦσιν.

Γ Α Λ Λ Ι Α

Ἐκτασίς 537 χιλ. τετραγ. χιλιόμετρα. Πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου.

Πληθυσμός, θρησκεία 40 ἑκατ. καθολικοὶ τὸ θρησκευτικόν.

Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς βρετανικῆς θαλάσσης (Μάγχης). πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῆς Ἰσπανίας ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Πυρηναίων ὄρεων καὶ πρὸς βορρῆν ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ Γαλλία ἔχει σχῆμα ἑξάγωνον.

Νῆσοι. Ἡ *Κύρος* (Κορσική) καὶ τινες ἄλλαι μικρότεροι ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Κόλποι. Ὁ τῆς *Λυὼν* (Λέιντος) καὶ ὁ *Γασκωνικός*.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ *Καλαί* μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας.

Ὄρη. Τὰ *Ἀρδενα*, ἅτινα ἐκτείνονται μεταξὺ Γαλλίας καὶ Βελγίου, χαμηλὰ καὶ δασώδη· μεταξὺ τούτων εὐρίσκεται ἡ λοφώδης *Μαυρίνη*. Τὰ *Βύσγια*, ἅτινα πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου ἐχώριζον τὴν ἀπὸ τῆς Γερμανίας, ὁ *Ἰόρας*, εἰς τὰ ὄρια Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας καὶ αἱ *δυτικαὶ Ἀλπεις*, τῶν ὁποίων ἡ ὑψηλότερα κορυφή εἶναι τὸ *Μοντ Μπλανκ* ὄρος (4,810), τὸ *Κενί* (3,170 μ.), κάτωθι τοῦ ὁποίου διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ σήραξ ἡ συνδέουσα τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἰταλίας.

Κηβένναι καὶ τὰ *Πυρηναῖα* μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς *Καμπανίας*, ἡ *Νορμανδική*, ἡ τῆς

βηγκίας, ἢ τῆς Βουργουνδίας, ἢ τοῦ Δείγηρος, ἢ τοῦ Γαρούνα καὶ ἢ ἐκτεταμένη κοιλὰς τοῦ Ῥοδανοῦ, ἀπασαι εὐφορώταται, διότι διαρρέονται ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ διορθύων.

Ποταμοί. Ὁ Ῥοδανός, πηγάζων ἐκ τοῦ Γοτθάρδου, διέρχεται τὴν λίμνην τῆς Γειεύης καὶ χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς *Λυών*. Ὁ Γαρούνας, πηγάζων ἐκ τῶν Πυρρηναίων, διαρρέει τὴν ὁμώνυμον πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Ὁ Δείγηρ, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Κηβεννῶν καὶ ἀρδεύων τὴν ὁμώνυμον πεδιάδα, χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν καὶ ὁ Σηκουάνας πηγάζων ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Λιγγονίας καὶ διερχόμενος τὴν πόλιν τῶν Παρισίων χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης.

Λίμναι. Ἡ τῆς Γενεύης ἦτας ἀνήκει καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν.

Κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πόλεις. Πρωτ. τῆς Γαλλίας εἶναι οἱ **Παρίδιοι** (2,800,000 κατ.), ἡ ὠραιότερα πόλις τοῦ κόσμου; κειμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Σηκουάνα· ἔχει ὠραίας πλατείας, εὐρείας ὁδοὺς μὲ λαμπρὰς δενδροστοιχίας καὶ μεγαλοπρεπῆ δημόσια κτίρια, ὡς εἶναι ὁ περίφημος ναὸς τῆς Παναγίας, τὸ Πάνθεον, τὸ Λουβρον (ἀξιολογώτατον μουσεῖον) καὶ ἄλλα πολλά. Ἡ πόλις περιβάλλεται ὑπὸ μεγάλων ὀχυρῶν φρουρίων καὶ ἔχει ἐμπόριον παγκόσμιον καὶ βιομηχανίαν ἀκραισιτάτην. **Βερσαλλίαι** (65 χιλ. κ.), πόλις ὠραιότατη πλησίον τῶν Παρισίων, ἄλλοτε πρωτ. τῆς Γαλλίας, μὲ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα, χρησιμοποιηθεῖς τελευταῖον ὡς ἔδρα τῆς Διασκεψέως διὰ τὴν σύναψιν τῆς συνθήκης μεταξὺ συμμάχων καὶ Γερμανίας. **Λίλλη** (220 χιλ. κατ.) παρὰ τὸ Βέλγιον, πόλις ἐμπορικὴ. **Καλαί** (60 χιλ. κατ.), διὰ τὸ ὁποῖου διαπεραιοῦνται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, πόλις ὀχυρωτάτη. **Σάβρη** (110 χιλ. κ.), παραλία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις. **Χερβοῦργον** (40 χιλ. κατ.) χρησιμεῖον ὡς πολεμικὸς λιμὴν. **Βρέστη** (85 χιλ. κατ.), πόλις παραλία καὶ ἐμπορικὴ. **Νάντη** (130 χιλ. κατ.), παρὰ τὸν Δείγηρ μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν. **Βορδῶ** (260 χιλ. κατ.), πόλις ἐμπορικωτάτη καὶ ὀνομαστὴ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οἴνους τῆς. **Τολῶσα** (150 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Γαρούνα, ὀνομαστὴ διὰ τοὺς οἴνους τῆς καὶ τὰ ἀξιόλογα σιδηρὰ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη. **Μομπελιέ** (75 χιλ. κατ.), ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐκεῖ ἱατρικὴν σχολήν, εἰς ἣν ἐσοπούδασεν ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς. **Μασσαλία** (550 χιλ. κατ.), ἀποικία τῶν Φωκαέων· εἶναι δὲ ὁ ἐμπο

κώτατος λιμὴν τῆς Γαλλίας ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ ἔχει ἀκμαιοτάτην βιομηχανίαν, ἐλαιουργεῖα, σαπυνοποιεῖα, βιρσοδειφεῖα, σακχαροποιεῖα κλπ. Ἐν Μασσαλία κατοικοῦσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. *Τουλὼν* (110 χιλ. κατ.), πόλις ὀχυρά, ὃ ἀσφαλέςτατος φύσει καὶ τέχνῃ πολεμικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας ἐν τῇ Μεσογείῳ. *Ἄγ. Στέφανος* (140 χιλ. κ.), πόλις ὀνομαστὴ διὰ τὰ μηχανουργεῖα, ὀπλοποιεῖα καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ ἐργοστάσια· παρ' αὐτὴν κείνται καὶ τὰ πλουσιώτατα γαιανθρακωρυχεῖα τῆς Γαλλίας. *Λυὼν* (500 χιλ. κ.), περίφημος διὰ τὰ πολλὰ καὶ τέλεια ἐργοστάσια μετὰξῆς.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, εἰς τὴν βομβυκοτροφίαν καὶ εἰς τὴν καλλιεργίαν τῶν δημοτριακῶν καρπῶν καὶ ἰδίως τῆς ἀμπέλου. Εἶναι δὲ εὐφρεῖς, εὐγενέστατοι, εὐθύμοι καὶ εὐποροὶ καὶ ὀμιλοῦσι γλῶσσαν, ἣτις εἶνε σχεδὸν παγκόσμιος. Ὅλοι δὲ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἔχουσι προαχθῆ εἰς μέγιστον βαθμὸν.

Ἡ ἡγεμονία Μονακοῦ κείται εἰς τὰ ΝΑ. παράλια τῆς Γαλλίας μετὰξὺ Νικαίας καὶ τῶν ἰταλικῶν συνόρων πληθ. 20 χιλ. κατ. Κυβερνᾶται ὑπὸ ἡγεμόνος, ὅστις διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας. Πρωτ **Μονακόν.**

Ἀποικίαι. Ἡ Γαλλία ἔχει πολλὰς ἀποικίας· ἐν Ἀφρικῇ : Ἀλγέριον, Τύνιδα, Μαρόκκον, Σουδάν, Κόγγον, Μαδαγασκάρην κλπ. Ἐν Ἀσίᾳ : *Τογκῖνον*, *Κοχινκίαν* (Ἰνδοκίνα) καὶ πολλὰς νήσους ἐν Ὠκεανίᾳ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ τῶν Ἀντιλλῶν.

Διὰ τῆς περὶ τινος χρόνου συναφθείσης ἐν Βερσαλλίαις συνθήκης μετὰξὺ τῶν συμμάχων τῆς Ἀντάντ καὶ τῆς Γερμανίας ὑπεχρεώθη αὕτη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Γαλλίαν τὰς κατὰ τὸ 1870 ἀποσπασθείσας ἐκ ταύτης ἐπαρχίας Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης.

Ι Σ Π Α Ν Ι Α

Τὸ βασίλειον τῆς Ἰσπανίας κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Πυρηναϊκῆς ἢ Ἰβηρικῆς χερσονήσου καὶ ὀρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Πορτογαλλίας καὶ πρὸς τὰ ΒΑ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Πυρηναίων· κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Ἐκτασις 500 χιλ. τετραγ. χιλιομέτρων.

Πληθυσμὸς 20 ἑκατομμύρια κατοίκων.

Νῆσοι. Αἱ *Βαlearίδες* (Μαγιόρκα καὶ Μινόρκα) καὶ τινες ἄλλαι μικραί.

Κόλποι. Ὁ *Γασκωνικὸς* (κόλπος κοιμητηρίου), ὃ τῶν *Γαλείρων* (Κάδιξ) ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ καὶ ὃ τῆς *Βαλεντίας* ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Ἄκρωτήρια. Τὸ *Φινίστερον*, τὸ *Τραφαλάρ*, ὀνομαστὸν διὰ

τὴν καταναυμάχησιν τοῦ γαλλοῖσπανικοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ, τῆς *Ταρίφα* καὶ τὸ *Γιβραλιῶρ*.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ *Γιβραλιῶρ*, ὅστις ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ τὴν Μεσόγειον καὶ χωρίζει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς.

Ἦρη. Τὰ *Πυρηναῖα*, τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας, τὰ Ἰβηρικά, τὰ τοῦ *Γουαδαμάρα*, τὰ τοῦ *Τολέδου*, τὰ τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τὰ τῆς *Νεβάδας* (3481 μ.).

Πεδιάδες. Ἡ τῆς Ἀρραγωνίας. ἡ τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τὸ *Καστιλιανὸν ὄροπέδιον*.

Ποταμοί. Ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Ἔβρος καὶ ὁ Σεγοῦρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον. ὁ *Μίνος*, ὁ *Δοῦρος*, ὁ *Τάγος*, ὁ *Γουαδιάνος* καὶ ὁ *Γουαδαλιβίρ*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Κλίμα εὐκρατον ὑγιεινόν.

Ἔδαφος καὶ προϊόντα. Τὸ ἔδαφος εἶναι λίαν εὐφορον, παράγει δὲ ἄφθονον καὶ ὀνομαστὸν οἶνον, ἔλαιον, πορτοκάλια, σταφίδα, τρέφει μεγάλας ἀγέλας βοῶν καὶ ἵππων καὶ περιέχει πλούσια μεταλλεῖα χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ λιθανθράκων.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία.

Πόλεις. *Μαδρίτη* (550 χιλ. κ.), ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου, πόλις ὡραία ἔχουσα πανεπιστήμιον λαμπρὰ μουσεῖα καὶ μετρίαν βιομηχανίαν. *Βαρκελώνη* (530 χιλ. κ.) παρὰ τὴν Μεσόγειον, ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τοῦ βασιλείου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ λαμπρὰν βιομηχανίαν βαμβακίων ὑφασμάτων. *Σαραγῶσα* (80 χιλ. κ.), ἐπὶ τοῦ Ἔβρου, πόλις βιομήχανος ἔχουσα πανεπιστήμιον. *Βαλεντία* (160 χιλ. κ.), πόλις ὡραία ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ βιομηχανίαν μετάξης. *Καρθαγένη* (100 χιλ. κ.), παραλία καὶ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Ἰσπανίας. *Μαλάγα* (130 χιλ. κ.), παραλία πόλις ἐξάγουσα σταφίδα καὶ ὀνομαστὸν οἶνον. *Γιβραλιῶρ* (30 χιλ. κ.), ἐπὶ πετρῶδους στενῆς ἄκρας, ἔχον ὄχυρὸν φρούριον ἀνήκον εἰς τοὺς Ἀγγλους. *Τολέδον* (20 χιλ. κ.), παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας πλησίον τῆς Μαδρίτης. *Σεβίλλη* (150 χιλ. κ.), ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς ἀραβικὸν ἀνάκτορον, μέγιστον ἀμφιθέατρον ταυρομαχιῶν καὶ μέγα ἐργοστάσιον καπνοῦ καὶ σιγάρων.

Ἡ δημοκρατία τῆς Ἀνδόρρας κεῖται ἐπὶ τῶν *Πυρη-*

ναίων καὶ εἶναι πλουσία εἰς δάση καὶ εἰς μεταλλεῖα σιδήρου· ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν μικρῶν χωρίων, τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 6 χιλ. κ., πρωτ. **Ἀνδόρρα** (600 κ.), διατελεῖ δὲ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ὀργίλης ἐν Ἰσπανίᾳ.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ

Ἡ Πορτογαλλία κατέχει τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς Πυρρηναϊκῆς χερσονήσου, συνορεύει πρὸς Β. καὶ Α. μὲ τὴν Ἰσπανίαν καὶ κατὰ τὸ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Ἐκτασίς 92 χιλ. τετρ. χιλιομέτρων.

Πληθυσμὸς 5 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμ. κατοίκων.

Κόλποι. Ὁ τῆς *Λισσαβῶνος*, ὅστις εἶναι ὠραιότατος καὶ ἀσφαλέστατος.

Ἄκρωτήρια. Τὸ τοῦ ἁγίου *Ρόκου* καὶ τὸ τοῦ ἁγίου *Βικεντίου*.

Ὄρη. Ἡ Πορτογαλλία διασχίζεται ὑπὸ τῆς ὄροστοιχίας *Ἐστρέλας*, ἣτις εἶναι συνέχεια τῶν ἰσπανικῶν ὄρεων.

Πεδιάδες. Πεδιάδας μεγάλας δὲν ἔχει ἡ Πορτογαλλία, ἀλλὰ μόνον λοφώδεις κοιλάδας, αἵτινες εἶναι κατάφυτοι ὑπὸ ἐλαιῶν, ἀμπέλων, πορτοκαλλῶν καὶ φελλῶν, ἐκ τοῦ φλοιοῦ τῶν ὁποίων γίνονται οἱ φελλοί.

Ποταμοί. Οἱ τῆς Ἰσπανίας *Δούριος* καὶ *Τάγος*

Κλίμα εὐφορον καὶ ὑγιεινόν.

Πολίτευμα συνταγματικόν.

Πόλεις. **Λισσαβῶν** (350 χιλ. κ.), ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τῶν ἐκβολῶν τοῦ *Τάγου* καὶ ἐπὶ ὠραιότατης τοποθεσίας, μία ἐκ τῶν ὠραιότερων πόλεων τοῦ κόσμου, ἔχουσα θαυμάσιον λιμένα καὶ ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν· τῷ 1755 εἶχε καταστραφῆ τελείως ὑπὸ σεισμοῦ. **Ὀπόρτον** (160 χιλ. κ.), ὀνομαστὸν διὰ τὸν ἐξαίρετον οἶνον.

Κτήσεις. Αἱ ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ νῆσοι *Ἀζόραι*, *Μαδέραι* καὶ αἱ τοῦ *Πρασίνου ἀκρωτηρίου* εἶναι κτήσεις τῆς Πορτογαλλίας.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Τὸ ἠνωμένον βασίλειον τῆς μεγάλης Βρεττανίας εἶναι ἡ μεγαλυτέρα νησιωτικὴ δύναμις μετὰ τὴν Ἰαπωνίαν, ἀποτελεῖται ἐκ δύο

μεγάλων νήσων τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τῆς Βρετανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, καὶ τινων ἄλλων μικρῶν πρὸς Β. αὐτῆς. Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει πρὸς Α. τοῦ βασιλείου τὴν Βορείαν ἢ Γερμανικὴν θάλασσαν καὶ πρὸς Ν. τὴν Βρετανικὴν ἢ θάλασσαν τῆς Μάγγης· μεταξὺ δὲ τῆς Βρετανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας σχηματίζεται ἡ Ἰρλανδικὴ θάλασσα.

Ἐκτασις. 315 χιλ. τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμός. 43 ἑκατομμ. κατ.

Θρησκεία. Οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Ἀγγλίας εἶναι διαμαρτυροῦμενοι (Ἀγγλικανοὶ πρεσβυτεριανοί), οἱ δὲ τῆς Ἰρλανδίας καθολικοί.

Κόλποι. Οἱ κυριώτεροι κόλποι εἶναι ὁ Μοράης, ὁ τῆς Αἰβερούουλ καὶ ὁ τῆς Μπριστόλ.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Λανσένδον, τὸ Λιζάρδον καὶ τὸ Κύναιδρον πρὸς τὰ ΒΑ.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ Καλαί, ὅστις χωρίζει τὴν μεγάλην Βρετανίαν ἀπὸ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης· ὁ τοῦ ἁγ. Γεωργίου καὶ ὁ Βόρειος πορθμὸς, οἵτινες χωρίζουσι τὴν Βρετανίαν ἀπὸ τῆς Ἰρλανδίας.

Ὄρη. Τὰ ὄρη τῆς Μ. Βρετανίας εἶναι χαμηλὰ καὶ προβάλλονται πρὸς δυσμάς, ὡς προτείχισμα κατὰ τῶν κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Τὰ πρὸς Β. ἐν Σκωτία ὄρη, δηλ. τὰ Σκωτικὰ καὶ τὰ Γραμπιανὰ, εἶναι καὶ αὐτὰ χαμηλὰ καὶ διαρρέονται ὑπὸ ποταμῶν καὶ μικρῶν λιμνῶν. Ἐν τῇ Οὐαλίᾳ τὰ Οὐαλικὰ καὶ τὰ Καρνοναλικὰ ἐγκλείονται πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου καὶ μέγιστα ἀνθρακωρυχεῖα.

Πεδιᾶδες. Ὁλον τὸ νοτιανατολικὸν μέρος τῆς νήσου καταλαμβάνει ἡ μεγάλη ἀγγλικὴ πεδιάς, ἣτις εἶναι εὐφορωτάτη ὡς ἐκ τῆς καλῆς ἀρδεύσεως.

Ποταμοί. Ὁ Τάμεσις καὶ ὁ Οὐμβερ, πηγάζοντες ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ὄρεων χύνονται εἰς τὴν Βορείαν Γερμανικὴν θάλασσαν, ὁ Σέβερν, ὁ Κλύδης, ὁ Μέρσης ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ὑγρὸν μὲν καὶ ὀμβρῶδες, ἀλλ' εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν· συχνότατα τὴν καλύπτουσιν ὀλόκληρον διὰ πυκνῆς ὀμίλης οἱ ὠκεάνιοι ἄνεμοι καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θέρος ἀκόμη.

Προϊόντα. βιομηχανία, ἐμπόριον. Ἡ Ἀγγλία κατέχει σήμερον τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν

Ἔνεκα τῆς τεραστίας παραγωγῆς τῶν γαιανθράκων, τοῦ σιδήρου καὶ τῶν πολλῶν λιμένων της. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μετάλλων τὸ ἕδαφος τῆς χώρας εἶναι πλουσιώτατον εἰς χαλκόν, ἄργυρον, μόλυβδον, κασσίτερον, ψευδάργυρον καὶ ὄρυκτὸν ἄλας.

Ἐκ τῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας ἡ ἵφαντουργικὴ τοῦ βάμβακος τροφοδοτεῖ ὅλας τὰς ἀγορὰς τοῦ κόσμου· ἡ δὲ ναυπηγικὴ πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πλοίων κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ πάντων τῶν κρατῶν τῆς γῆς.

Τῆς νήσου Βρετανίας τὸ βόρειον μέρος λέγεται **Σκωτία**, τὸ νότιον **Ἀγγλία** καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν **Οὐαλία**.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ διπλῆς βουλῆς (τῶν κοινοτήτων καὶ τῶν λόρδων). Ἡ Ἀγγλία θεωρεῖται ὡς ἰσχυροτάτη ναυτικὴ δύναμις τοῦ κόσμου, διότι ἔχει τὸν μέγιστον πολεμικὸν στόλον (500 μεγάλα καὶ ἰσχυρότατα πλοῖα καὶ πληθὺν μικροτέρων).

Πόλεις Λονδῖνον. πρωτ. τοῦ βασιλείου, ἐκτισμένον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Ταμέσεως, ἡ μέγιστη, ἐμπορικοτάτη καὶ βιομηχανικοτάτη πόλις τοῦ κόσμου (4, 600, 000 κ. καὶ μετὰ τῶν προαστείων της περὶ τὰ 6 1/2 ἑκατ. κ.). Ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι τῆς πόλεως **Οὐενσιμίνστερ** κεῖνται τὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα καὶ τὰ μεγαλοπρεπέστατα καὶ περικαλλῆ οἰκοδομήματα, ὡς ὁ ναὸς τοῦ ἁγ. **Παύλου**, τὸ **βρετανικὸν μουσεῖον**, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πλουσιώτερον τοῦ κόσμου κλπ. Τὸ σπουδαιότερον τῶν προαστείων εἶναι τὸ **Γρήνουιτς** ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ταμέσεως, ἔνθα τὸ περίφημον ἀστεροσκοπεῖον διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς γῆς κατὰ τοὺς Ἀγγλους. **Βίρμιγχαμ** (555 χιλ. κ.), ἔχουσα τὰ πρῶτα χαλκουργεῖα καὶ χαλυβουργεῖα τοῦ κόσμου. **Δόβερ**, πόλις ἐμπορικὴ, ἐκ τῆς ὁποίας διαπερῶσιν εἰς τὴν Γαλίαν. **Πόρτσμουθ** (200 χιλ. κ.), μέγας πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μάγχη. **Μπριστόλ** (377 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ. **Μάντσεστερ** (Σαρθφόρδ, (800 χιλ. κ.), ἔνθα ἡ μέγιστη βαμβακουργεῖα τοῦ κόσμου. **Νιουκάστελ** (381 χιλ. κ.), ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τοῦ κόσμου ὡς πρὸς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ λιθάνθρακος. **Λίβερπουλ** (750 χιλ. κ.), εἰς ἕκ τῶν μεγαλυτέρων λιμένων τῆς Ἀγγλίας. ἔχουσα καὶ τὸ πρῶτον ἐμπόριον τοῦ βάμβακος ἐξ ὅλων τῶν πόλεων τοῦ κόσμου.

Ἐν **Σκωτία** πόλεις εἶναι **Ἐδιμβούργον** (300 χιλ. κ.), πρωτ. ἐπὶ εὐφύρον καὶ καλῶς καλλιεργημένης πεδιάδος. **Γλασκῶβ** (875 χιλ.

κ.), ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Σκωτίας ἔχουσα μέγιστα ναυπηγεῖα.

Τῆς Ἰρλανδίας τὸ ἔδαφος εἶναι μὲν πεδινὸν κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀλλ' εἶναι ὑγρὸν καὶ ἄγονον, ἡ δὲ ἀτμόσφαιρα ὀμιχλώδης.

Ἐν τῇ Ἰρλανδίᾳ πόλεις εἶναι *Δουβλίνον* (398 χιλ. κ.), πρωτ. τῆς νήσου, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος, καὶ ἡ *Βελφάστ* (370 χιλ. κ.), μὲ μεγάλα ἐργοστάσια λινῶν ὑφασμάτων.

Ἡ μεγ. Βρεττανία ἔχει κτήσεις ἀπεράντους καὶ εἰς τὰς πέντε ἡπείρους· ἕνεκα δὲ τούτου εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἐπικράτεια τῆς γῆς, διότι περιλαμβάνει 29 ἑκατομμ. τετραγ. χιλίόμε., δηλαδὴ τὸ $\frac{1}{4}$ περίπου τῆς γήινης ξηρᾶς, ὡς καὶ τὸ $\frac{1}{4}$ τῶν ἀνθρώπων (400 ἑκατομμ.).

Ἀποικίας (κτήσεις) οἱ Ἄγγλοι ἔχουσιν ἐν Ἀσίᾳ τὰς ἀχανεῖς καὶ πλουσιωτάτας χώρας τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, ἐν Ἀμερικῇ τὴν μεγάλην ὀμοσπονδίαν τοῦ *Καναδά*, ἐν Ἀφρικῇ τὴν χώραν τοῦ Ἀκρωτηρίου, τῆς *Νατάλης* καὶ τῶν πλουσίων χωρῶν *Τράνσβααλ* καὶ Ὀράγγης καὶ πολλῶν ἄλλων ἀκόμη καὶ ἐν Ὠκεανίᾳ τὴν μεγάλην νῆσον *Ἀυστραλίαν* καὶ πολλὰς ἀκόμη μικροτέρας.

Β Ε Λ Γ Ι Ο Ν

Τὸ Βέλγιον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τῆς γερμανικῆς θαλάσσης.

Ἐκταδίς. 30 χιλ. περίπου τετραγ. χιλόμετρα. Εἶναι πολὺ πικρὰ κατωκημένον.

Πληθυσμὸς. ἔχει 7 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμ. κατοίκους, πάντας τὸ θρησκευμα καθολικούς.

Ὄρη. Τὰ Ἄρδενα, τὰ ὁποῖα εἶναι χαμηλὰ καὶ δασώδη καὶ περιέχουσι σίδηρον καὶ γαιάνθρακας. Ἄπασα δὲ ἡ λοιπὴ χώρα εἶναι πεδινὴ, καλῶς καλλιεργημένη, παράγουσα δημοτριακοὺς καρποὺς καὶ λίνον· τὸ βαθύπεδον τῶν Βρυξελλῶν εἶναι 15 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Ποταμοί. Ὁ *Σκάλδις*, πηγάζων ἐκ τῶν Ἀρδένων (γαλλικοῦ ἔδαφους) χύνεται εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν. Ὁ *Μέξ* (Μεύσης), παραπόταμος τοῦ Ῥήνου, πηγάζων ἐκ τῶν Βοσγίων χύνεται εἰς τὴν ἰδίαν θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶναι πλωτοὶ καὶ διαρρέουσι τὴν χώραν διὰ διωρύχων.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ Βελγίου εἶναι μὲν ὑγρὸν καὶ ὀμβρῶδες ἀλλ' εὐκρατὸν καὶ ὑγιεινόν. Ἡ παιδεία, ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία ἐν Βελγίῳ εἶναι λίαν ἀνεπτυγμέναι, ἡ δὲ συγκοινωνία εἶναι ἐκ τῶν τελειοτέρων τοῦ κόσμου, ἔχει πικνοτάτας σιδηροδρομικὰς γραμμὰς καὶ πλείστας διώρυχας.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Τὸ Βέλγιον διαιρεῖται εἰς 9 διαμερίσματα.

Πόλεις Βρυξέλλαι (640 χιλ. κ.), πρωτ. τοῦ βασιλείου, πόλις ὄρειοτάτη, βιομηχανὸς καὶ ἐμπορικὴ, ἔχουσα ἀκαδημίαν τῶν ὄρειων τεχνῶν, πανεπιστήμιον. Πλησίον ταύτης κεῖται ἡ κόμη *Βατερλώ*, ἔνθα ἠττήθη τῷ 1815 ὁ μέγας Ναπολεὼν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων καὶ Πρώσπων. *Αμβέρσα* (315 χιλ. κ.), εἰς τῶν μεγίστων ἐμπορικῶν λιμένων τῆς Εὐρώπης. *Γάνδη* (165 χιλ. κ.), ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανὸς πόλις μὲ ἐργοστάσια λινῶν ὄφασμάτων, ἔχει πανεπιστήμιον καὶ ὄνομαστὸν πολυτεχνεῖον. *Όσιάνδη* (140 χιλ. κ.), λιμὴν ἐμπορικός. *Λιέγη* (180 χιλ. κ.), παρὰ τὸν Μῆζ ἔχουσα πολλὰ ἐργοστάσια χαλκοῦ καὶ σιδήρου, εἰς τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται ἐξαιρέτα ὄπλα.

Κάτοικοι. Οἱ Βέλγοι εἶναι γερμανικῆς καὶ γαλλικῆς καταγωγῆς· οἱ γερμανικῆς καταγωγῆς ὀμιλοῦσι τὴν φλαμανδικὴν διάλεκτον, συγγενῆ πρὸς τὴν γερμανικὴν, καὶ κατοικοῦσι τὸ Β. μέρος τῆς χώρας, οἱ δὲ γαλλικῆς καταγωγῆς ὀμιλοῦσι τὴν βολωνικὴν, συγγενῆ πρὸς τὴν γαλλικὴν, καὶ κατοικοῦσι τὸ νότιον.

Ἄποικία. Τὸ κράτος τοῦ Κόγγου ἐν Ἀφρικῇ ὑπήχθη εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Βελγίου.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Ἡ ὀλλανδία, ἡ ὁποία καλεῖται *Κάτω χῶραι*, κεῖται πρὸς Α. τῆς Γερμανίας καὶ πρὸς Β. τοῦ Βελγίου βρεχομένη κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης. Ἡ ὀλλανδία καλεῖται καὶ *Κάτω χῶραι*, διότι τὰ παράλια αὐτῆς εἰς τίνα μέρη κατακλύζονται ἐνίοτε ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἀπὸ τῆς ὁποίας προφυλάσσονται διὰ πολλῶν καὶ κολοσσιαίων προχωμάτων ὕψους 10 μέτρων καὶ πλάτους 60 καὶ πλείστων διωρύχων.

Ἐκτασις. 33 χιλ. τετραγ. χιλιομέτρων.

Πληθυσμὸς, θρησκεία. 6 ἑκατομμ. περίπου κάτ. οἱ πλείστοι

διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ καθολικοί. ὁμιλοῦσι δὲ τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν.

Κόλποι. Ὁ τῆς Ζουνδερσέης καὶ ὁ τῆς Δολάρτης.

Ἔδαφος καὶ προϊόντα. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι λίαν εὐφρον, πεδινὸν καὶ ἐνιαχοῦ ταπεινότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· παράγει δημητριακοὺς καρπούς, γεώμηλα, τεῦτλα πρὸς κατασκευὴν ζαχαρώσως, ἔχει ἀπέραντα χλοερὰ λιβάδια, εἰς τὰ ὅποια βόσκουσι βόες καὶ πρόβατα, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων κατασκευάζεται ὁ ἐξαιρετός ὀλλανδικὸς τυρὸς καὶ ἐκλεκτὸν βούτυρον. Πολλοὶ τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν τῶν ἀριγγῶν. Ἐν γένει δὲ ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Ὀλλανδίας εὐρίσκεται ἐν ἀκμῇ.

Ποταμοί. Ὁ Ῥήνος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ἁγ. Γοιθάρδου (Ἄλπεων), διέρχεται τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας, τὴν Δ. Γερμανίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν, ὁ Μέξ, ὁ Βαλ καὶ ὁ Σκάλδης, ῥέοντες ἐκ τοῦ Βελγίου χύνονται εἰς τὴν ἰδίαν θάλασσαν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ὑγρὸν καὶ ὀμιχλῶδες, ἀλλὰ συγχρόνως εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Ἡ παιδεία εἶναι λίαν διαδεδομένη, ἡ **συγκοινωνία** εἶναι τελείως ἀνεπτυγμένη. Πλεῖστοι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καὶ ἀναρίθμητοι διώρυγες διευκολύνουσι ταύτην.

Πολίτευμα. Μοναρχία συνταγματικὴ μετὰ δύο Βουλῶν· διοικητικῶς διαιρεῖται ἡ Ὀλλανδία εἰς 11 ἐπαρχίας.

Πόλεις. Ἄμστελόδαμον (Ἄμστερδαμ=Βενετία τοῦ βορρᾶ), πόλις παραλία εἰς τὸν κόλπον τῆς Ζουνδερσέης, ὠκοδομημένη ἐπιτασσάλων καὶ διηρημένη εἰς 95 νήσους διὰ διωρύχων. Εἶναι ἡ μεγίστη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ὀλλανδίας καὶ ἔχει 570 χιλ. κατ. Ἄδγη (260 χιλ. κ.), πρωτ. οὐχὶ μακρὰν τῆς θαλάσσης, πόλις ὠραία καὶ πλουσία, ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα, εἰς τὰ ὅποια διαμένει ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀξιόλογα μουσεῖα καὶ ἔδρα τοῦ διεθνoῦς συμβουλίου τῆς εὐρώπης. Ῥότερδαμ (400 χιλ. κ.), ὁ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ὀλλανδίας. Οὐτρέχτη (110 χιλ. κ.), παρὰ τὸν Ῥήνον, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ ἀστεροσκοπεῖον. Δούγγουνον καὶ Γρυννίγγη, πόλεις ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανοί.

Ἀποικίαι. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει σημαντικωτάτας ἀποικίας κυρίως ἐν Ὠκεανίᾳ τὰς νήσους Σουμάτραν, Ἰάβαν Βόρνεον, Τιμό-
N. Μεταξᾶ, Γεωγραφία τεῦχος Γον

σην κλπ., αἵτινες ἔχουσιν ἕκτασιν 2 ἑκατομμ. τετρ. χίλιοι. καὶ 38 ἑκατομμ. κατ.

Λουξεμβούργον. Μεταξὺ Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Βελγίου κείται τὸ μέγα δουκάτον τοῦ **Λουξεμβούργου**, τὸ ὁποῖον εἶναι μικρὸν κράτος ἀνεξάρτητον καὶ διοικεῖται συνταγματικῶς ὑπὸ δουκός. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ δουκάτου ἀνέρχεται εἰς 250 χιλ. κατ. καθολικῶν τὸ θρησκεύμα, ἔχει δάση ἔκτεταμένα, πολλὰ ποίμνια καὶ πρωτ. τὸ **Λουξεμβούργον** (20 χιλ. κατ.).

GERMANIA

Ἡ Γερμανία κατέχει τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Δανίαν καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. συνορεύει μετὴν Ὀλλανδίαν, τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Γαλλίαν, πρὸς Ν. μετὴν Ἑλβετίαν καὶ Αὐστρίαν καὶ πρὸς Α. μετὴν Τσεχο-σλοβακίαν, τὴν Ῥωσίαν, καὶ τὴν Πολωνίαν.

Ἔκτασις 542 χιλ. τετραγ. χιλιομέτρων πρὸ τοῦ πολέμου.

Πληθυσμὸς 70 ἑκατομμ. κατ. πρὸ τοῦ πολέμου κατὰ τὸ πλεῖστον διαρτυρόμενοι καὶ πολλοὶ καθολικοὶ καὶ τινες Ἰουδαῖοι.

Κλίμα. Γενικῶς εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν. Πρὸς Β. ψυχρὸν καὶ πρὸς Δ. θερμότερον καὶ γλυκύτερον.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος ἐκ φύσεως δὲν εἶναι πολὺ εὐφορον, κατέστη ὁμως τοιοῦτον διὰ τῆς φιλοπόνου ἐργασίας τῶν κατοίκων.

Ὅρη. Τὰ *Βόογια*, τὰ ὁποῖα ἐχώριζον μέχρι τοῦδε τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας, ὁ *Μέλας δρυμὸς* παρὰ τὸν Ῥήνον, μετὰ διεύθυνσιν ἐκ Ν. πρὸς Β., ὁ γερμανικὸς *Ἰόρας*, ὅστις εἶναι συνέχεια τοῦ γαλλικοῦ Ἰόρα, αἱ *βαναρिकाὶ Ἄλπεις* μετὰ κατεύθυνσιν ἐκ Δ. πρὸς Α. τὰ *Βοεμικὰ ὄρη*, τὰ *Γιγάντεια*, τὰ *Σουδήτεια* καὶ ὁ ὠραῖος κατάρρητος καὶ κατάφυτος *Θουρίγγιος* δρυμὸς.

Πεδιᾶδες. Ἡ τοῦ Ῥήνου, ἥτις εἶναι κατάφυτος ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων, ἡ τῆς *Βαναρίας* πρὸς τὰ ΝΑ. παράγουσα δημητριακοὺς καρπούς, γεώμηλα, καπνὸν καὶ οἶνον καὶ ἡ τῆς *Σιλεσίας* ΒΑ. τῶν *Γιγαντείων*, ἐν τῇ ὁποίᾳ καλλιεργεῖται ἰδίως τὸ τευτλόρριζον, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ζακχάρεως.

Ποταμοί. Ὁ Ῥήνος πηγάζων ἐκ τοῦ ἁγίου Γοτθάρδου (τῶν

Ἄλπεων) χύνεται εἰς τὴν Β. ἢ Γερμανικὴν θάλασσαν, ὁ Βίσουρις πηγάζων ἐκ τοῦ Θουριγγίου δρυμοῦ χύνεται εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν πλησίον τῆς Βρέμης, ὁ Ἄλβις πηγάζων ἐκ τῶν Γιγαντείων ὄρεων χύνεται εἰς τὴν Βορείαν θάλασσαν πλησίον τοῦ Ἀμβούργου, ὁ Βιστούλας πηγάζων ἐκ τῶν Καρπαθίων χύνεται εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, ὁ Ὄδερ πηγάζων ἐκ τῶν Σουδητιῶν χύνεται εἰς τὴν Βαλτικὴν καὶ τέλος ὁ Δούναβις πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος δρυμοῦ χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

Λίμναι. Ἡ τῆς Κωνσταντίας, ἥτις ἀνήκει ἐν μέρει εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν, καὶ αἱ μικραὶ λίμναι τῆς Βαυαρίας.

Ὁμόσπονδα κράτη. Πολίτευμα.

Ἡ Γερμανία περιλαμβάνει 25 κράτη ἀνεξάρτητα (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ 4 ἐλευθέραι πόλεις), τὰ ὅποια ἔχουν ἰδικὴν τῶν ἐσωτερικῆν διοίκησιν, διότι ἔχουν ἰδίους ἡγεμόνας, Βουλὰς καὶ στρατόν, συνδέονται ὁμῶς πρὸς ἄλληλα ὁμοσπονδιακῶς καὶ ἀπετέλουν μέχρι τοῦδε μίαν μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν αὐτοκρατορίαν, τὴν *γερμανικὴν*.

Τὰ 25 κράτη εἶναι 4 βασιλείαι, 6 μεγάλα δουκάτα, 5 μικρὰ δουκάτα, 7 ἡγεμονίαι, τρεῖς ἐλευθέραι πόλεις. Πλὴν τούτων ὑπάρχει καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ χώρα Ἀλσατία καὶ Λωρραίνη ἥτις ἀπεσπάρθη τῆς Γαλλίας τῷ 1871 καὶ ἀνήκεν εἰς ἅπασαν τὴν αὐτοκρατορίαν. Καὶ ἡ ὁποία ἤδη δυνάμει τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλιῶν ἀπεδόθη εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ὁ τέως Γερμανὸς αὐτοκράτωρ (Καίσαρ) εἶχε τόσην ἐξουσίαν, ὥστε ἡ αὐτονομία τῶν διαφόρων ὁμοσπονδιακῶν κρατῶν νὰ καταστῇ σχεδὸν προβληματικὴ, αὐτὸς ἀπεφάσιζε περὶ πολέμου ἢ εἰρήνης τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἐκανόνιζε τὰ στρατιωτικά, τὰ οἰκονομικά καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τοῦ 1888 Γερμανὸς αὐτοκράτωρ ἦτο Γουλιέλμος ὁ Β', ὅστις ἦτο καὶ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας, μέχρι τοῦ 1918, ἀφ' ἧς ἀνεκηρύχθη ἐν Γερμανίᾳ ἡ Δημοκρατία.

Ἐκπαίδευσις. Ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη· ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν 20 πανεπιστήμια (ὅσα εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν) καὶ πολλὰ ἀνώτατα κλασσικῆς καὶ πραγματικῆς (τεχνικῆς) ἐκπαιδεύσεως ἐκπαιδευτήρια. Ἡ Γερμανία θεω-

ρεΐται μέγα κέντρον πνευματικῆς κινήσεως καὶ ἡ πρώτη ἐν ταῖς ἐπιστή-
μας ἐν Εὐρώπῃ.

Ἡ **γεωργία** τὸ **ἐμπόριον** καὶ ἡ **βιομηχανία** εἶναι τὰ μέ-
γιστα ἀνεπτυγμένα.

Ἡ **συγκοινωνία**, ἡ τελειότερα τοῦ κόσμου, καὶ τὸ σιδηρο-
δρομικόν της δίκτυον εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νὰ θεωρῆται τὸ πρῶτον
τοῦ κόσμου· ἕνεκα τοῦ πυκνοτάτου αὐτοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου
κατὰ τὸν λήξαντα εὐρωπαϊκὸν πόλεμον μετέφερε στρατεύματα ἐκ τοῦ
πρὸς τὴν Ῥωσίαν ἀνατολικοῦ μετώπου πρὸς τὸ δυτικὸν μέτωπον,
πρὸς τὴν Γαλλίαν, καὶ τὰνάπαλιν μετὰ μεγίστης εὐχερείας καὶ ταχύ-
τητος, ὃ δὲ **στρατός** της ἐθεωρεῖτο καὶ ἤδη ἀπεδείχθη κατὰ τὸν
τελευταῖον πόλεμον ὡς ὁ τελειότερος τοῦ κόσμου ἀπὸ ἐπόψεως διοργα-
νωτικῆς καὶ ὁ **στόλος** της ἐθεωρεῖτο πρὸ τῆς καταστροφῆς του ὁ
δεύτερος μετὰ τὸν ἀγγλικόν, ὅστις εἶναι ὁ πολυπληθέστερος καὶ ὁ
ἰσχυρότατος τοῦ κόσμου.

Θρησκεία. Ἐπικρατοῦσαι θρησκεῖαι εἶναι ἡ τῶν διαμαρτυρο-
μένων καὶ ἡ τῶν καθολικῶν, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ὀρθόδοξοι.

Πόλεις. **Βερολῖνον** (2.100,000 κ.), πρωτεύουσα τῆς γερ-
μανικῆς αὐτοκρατορίας· κεῖται ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ παρα-
ποτάμου τοῦ Ἄλβεως Σπρέου καὶ ἔχει ὠραίας οἰκοδομίας, πλείστα
βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου, τῶν ἐπι-
στημῶν καὶ τῶν τεχνῶν. **Δρέσδη** πρωτ. τῆς Σαξωνίας, ἔχουσα περίφη-
μον πινακοθήκην, λαμπρὰ μουσεῖα καὶ 530 χιλ.κατ.ΒΑ. τῆς Δρέσδης κεῖ-
ται ἡ **Δειψία** (500 χιλ. κ.), ἔχουσα διάσημον πανεπιστήμιον καὶ τὰ πρῶτα
τυπογραφεῖα καὶ βιβλιομπορεῖα τῆς Γερμανίας. **Μόναχον** (550 χιλ. κ.),
πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Βαυαρίας, εἶναι ἡ πατρίς τοῦ πρώην βασιλέως
τῆς Ἑλλάδος Ὁθωνος ἔχει πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, πινακοθή-
κην καὶ ὄφειον, εἶναι ἐπίσης ὀνομαστή ἡ πόλις αὕτη διὰ τὴν κατα-
σκευὴν τοῦ λαμπροῦ της ζύθου· καὶ ὡς τὸ μεγαλύτερον κέντρον τῆς ζυθο-
ποιίας. **Στουτγάρδη** (270 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς
Βυρτεμβέργης, ἐπὶ ὠραιότητος κοιλάδος, κέντρον σπουδαίου ἐμπορίου βι-
βλίον. **Κολωνία** (375 χιλ. κ.), ἐμπορικωτάτη πόλις φημιζομένη διὰ τὸ
ἐν αὐτῇ κατασκευαζόμενον ἀρωματῶδες ὕδωρ. **Φραγκφούρτη** (300 χιλ.
κάτ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος. **Δυόβερν** (230 χιλ. κ.), ἐμπο-
ρικὴ καὶ βιομηχανος πόλις. **Ἔσσην** (235 χιλ. κ.), πλησίον τοῦ Ῥήνου.

διάσημος καταστᾶσα διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μεγαλοπρεπέστατα καὶ εὐρύτατα τηλεβολουχτήρια Κρούπ. *Καίνιξβεργ* (240 χιλ. κ.), ἐπὶ τοῦ Πρεγέλου ποταμοῦ μὲ ὄνομαστὸν πανεπιστήμιον, ἐν ἧ στέφονται οἱ βασιλεῖς τῆς Πρωσσίας. Αἱ τρεῖς ἐλεύθεραι πόλεις *Βρέμη* (265 χιλ. κ.), ἔχουσα ἀκμαιοτάτην ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον ἐπὶ τοῦ Βισούργιδος, *Ἀμβούργον* (περὶ τὰς 900 χιλ. κ.), εἶναι ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄλβεως, *Λυβέκη* (100 χιλ. κ.). Πρὸς Β. τοῦ Ἀμβούργου ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης κεῖται τὸ *Κιελον* (125 χιλ. κατ.), τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ μέγιστος πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς ὀχυρωτάτης διώρυχος τῆς ἐνούσης τὴν Βορείαν ἢ Γερμανικὴν θάλασσαν μετὰ τῆς Βαλτικῆς, **Δάντσικ**¹ πόλις παράλιος ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς.

Κτήσεις. Ἡ Γερμανία κατεῖχε μέχρι τοῦδε ἐν Ἀφρικῇ τὰ ἐκτεταμένα ἐδάφη *Κόγκον*, *Τόγκον*, *Καμερόν* κ.λ.π. καὶ ἐν Ὠκεανία πλείστας νήσους. Αἵτινες δυνάμει τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν κατέχονται νῦν σχεδὸν πᾶσαι ὑπὸ Βρετανικῶν στρατευμάτων, ἢ διακυβέρνησις ὅμως αὐτῶν ἀνετέθη εἰς τὸ συμβούλιον τῆς κοινωρίας τῶν Ἐθνῶν.

Δ Α Ν Ι Α

Τὸ βασίλειον τῆς Δανίας κεῖται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας καὶ περιβρέχεται ὑπὸ δύο θαλασσῶν, τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Γερμανικῆς· ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου *Ιουιλάνδης* καὶ ἐκ τῶν νήσων *Σηλανδίας*, *Δααλάνδης*, *Φάλστερ* *Φιονίας* καὶ τινῶν ἄλλων, αἵτινες κεῖνται πλησίον αὐτῆς. Περιλαμβάνει δὲ καὶ τὰς βορείως κειμένας νήσους *Φαρόας* καὶ τὴν πρὸς Β. τούτων *Ἰσλανδιαν* κειμένην πρὸς τὸν βόρειον πολικὸν κύκλον. Ἡ Ἰσλανδία εἶναι πολὺ μεγάλυτέρα κατὰ τὴν ἔκτασιν τῆς κυρίως Δανίας, ἀλλ' εἶναι ἀραιότατα κατοικημένη (80 χιλ. κ.) ἕνεκα τοῦ γυμνοῦ, ὀρεινοῦ καὶ ἠφαιστειώδους ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ψυχροτάτου κλίματος.

Τὰ ἠφαιστειώδη ὄρη τῆς Ἰσλανδίας καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων καὶ πάγων. Ἐκ τῶν 29 ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν τῆς, τὸ σπουδαιότερον εἶναι τὸ πρὸς Ν. εὐρισκόμενον Ἔκλα (1560μ.). Εἰς ἅπασαν τὴν νήσον ἀναπηδῶσι θερμαὶ πηγαί.

Ἐκτασις 40 χιλ. τετραγῶν. χίλιόμετρων.

Πληθυσμὸς 2,700,000 κατ.

¹ Ἡ παράλια πόλις *Δάντσικ* ἀνεγνωρίσθη ὡς πόλις ἐλευθερία ὑπὸ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν καὶ ὡς λιμὴν τοῦ εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἀρετῆς πρὸς τὴν Πολωνικῆς δημοκρατίας.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Πορθμοί. Ὁ Σκαγεράκης, ὁ Κατεγάτης καὶ ὁ τῆς Σούνδης· Ὄρη καὶ ποταμοὺς ἀξίους λόγους δὲν ἔχει ἡ Δανία.

Κλίμα. Το κλίμα εἶναι ὑγρὸν καὶ ὀμβρῶδες, ἀλλὰ γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν. ὁμοιον μὲ τὸ τῆς Ἀγγλίας.

Πολίτευμα, γεωργία, ἐκπαίδευσις. Οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας διοικοῦνται **συνταγματικῶς**, ζῶσιν ἐκ τῆς γεωργίας, κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀλιείας· ἡ ἐκπαίδευσις δὲ ἐν Δανίᾳ εἶναι εὐρύτατα διαδεδομένη· πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Δανοὶ γνωρίζουσιν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν.

Πόλεις. **Κοπεγχάγη** ἑρασμία ποτὲ πόλις τῶν ἀλλιέων (480 χιλ. κ.), πρωτ. τοῦ βασιλείου ἐν τῇ νήσῳ Σηλανδία παρὰ τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης, πόλις βιομήχανος καὶ ἐμπορικῆ, ἔχουσα ἀκαδημειαν, ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ μουσεῖον. Ὀδένη (40 χιλ. κ.). Ἐν δὲ τῇ Ἰουτλάνδῃ εἶναι ἡ Ἀραούος, (52 χιλ. κ.) πόλις ἐμπορικῆ.

Κτήσεις τῆς Δανίας εἶναι καὶ ἡ πρὸς Β. τῆς Ἀμερικῆς μεγίστη νῆσος **Γροινλανδία** καὶ τινες τῶν Ἀντιλλῶν. Ἐν Εὐρώπῃ αἱ **Φαρόαι** καὶ ἡ γέμουσα ἡφαιστειῶν ἐνεργῶν καὶ ἐσβεσμένων νῆσος Ἰσλανδία, ἔνθα τὸ πῦρ καὶ ὁ πάγος εὕρηται ἐν ὄλῃ αὐτῶν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ἀντιθέσει.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥ·Γ·ΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος κεῖται μεταξὺ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, ἐνοῦται διὰ τῶν πορθμῶν Σκαγεράκη καὶ Κατεγάτη μετὰ τῆς Βαλτικῆς καὶ ΒΑ, συνορεύει μὲ τὴν Ῥωσίαν.

Εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ βασιλεία τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας.

Ἐκτασις 770 χιλ. τετραγ. χιλιομέτρων.

Πληθυσμὸς 7,300,000 κατ.

Κόλποι. Ὁ Βοθνικός.

Ἀκρωτήριον τὸ Βόρειον.

Νῆσοι. Αἱ Δοφόδαι, ἔνθα συμβαίνει καὶ ἡ φοβερὰ θαλασσία δίνη πέριξ τῆς νήσου **Μέλσιτρομ**. Ἡ Ἀλάνδη, ἡ Ὀλάνδη καὶ ἡ Γοτλάνδη ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσει. Εἰς τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ παράλια

τῆς χερσονήσου σχηματίζεται ἀπειρία βαθυτάτων μικρῶν κόλπων μὲ ἀκτὰς βραχῶδεις, *Φιόρδαι* καλούμεναι.

Ὄρη. Αἱ *σκανδιναβικαὶ Ἄλπεις* σχηματίζουσι πρὸς Β. τὰ *Λαπωνικὰ ὄρη*.

Πεδιὰδες. Τὸ ΝΑ. ἡμισυ τῆς χερσονήσου εἶναι πεδινὸν καὶ κατάλληλον εἰς παραγωγὴν σίτου, κριθῆς καὶ βρώμης· τὸ δὲ ἄλλο εἶναι ὄρεινόν.

Ποταμοί. Ὁ *Γαίτα ἔλφη*, ὅστις χύνεται εἰς τὸν κόλπον Κατεγάτην, ὁ *Τόρνεος* καὶ ὁ *Δουλ* χυνόμενοι εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος χωρίζει τὴν Σουηδίαν ἀπὸ τῆς Νορβηγίας, καὶ ὁ *Γλόμην* χυνόμενος εἰς τὸν Σκαγεράκην, σχηματίζων πρὸ τῆς ἐκβολῆς του εἴκοσι μεγαλοπρεπεῖς καταρράκτας.

Λίμναι. Ἡ *Βένερ*, ἡ *Βέιτερ*, ἡ *Μαιλάρη* καὶ ἡ *Τελμάρη*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χερσονήσου εἰς μὲν τὰ μεσόγεια εἶναι ψυχρότατον, εἰς δὲ τὰ παράλια εὐκρατον ἕνεκα τοῦ μεγάλου θαλασσίου θεύματος τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου.

Σ Ο Υ Η Δ Ι Α

Πληθυσμὸς 5 ¹/₂ ἑκατομμ. κατοίκων.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Τρία μεγάλα διαμερίσματα ὑποδιαιρούμενα εἰς 25 νομοῦς.

Πόλεις. **Στοκχόλμην** (350 χιλ. κ.), πρωτ. τοῦ βασιλείου, κειμένη ἐπὶ ὠραιότητος τοποθεσίας καὶ ἐκτισμένη ἐν μέρει ἐπὶ πολλῶν νησίδων τῆς λίμνης Μαιλάρης, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος. **Ουψάλα** (26 χιλ. κ.), ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. **Καρλοκρόνα** (25 χιλ. κ.), ἔνθα ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Σουηδίας. **Μάλμουν** (90 χιλ. κ.), ἀπέναντι τῆς Κοπεγχάγης, πόλις ἐμπορικὴ. **Γότεμποουργ** (165 χιλ. κ.), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαίτα-ἔλφη, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος καὶ ἄλλαι.

Παιδεία. Ἡ παιδεία ἐν τῇ γῶρᾳ εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη· ἐν δὲ τῇ γυμναστικῇ οἱ Σουηδοὶ θεωροῦνται ὡς ὑπερέχοντες πάντων τῶν ἔθνῶν. Ἐπίσημος γλῶσσα ἡ *Σουηδική*.

Προϊόντα. Ἡ Σουηδία ἐξάγει ἀρίστης ποιότητος σίδηρον, χαλκὸν καὶ ἄργυρον· ἀκμάζει πρὸς τούτοις καὶ ἡ ἀλιεία τῶν φαλλει-

νῶν, τῶν γάδων καὶ τῶν ἀριγγῶν, ἐξάγει ἐπίσης ἀφθονον ξυλείαν ἀπὸ τὰ ἀπέραντα αὐτῆς δάση καὶ πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἐκ τῶν ἐκτεταμένων καὶ γλοερῶν λειμώνων τῆς, καὶ εἰς μεγάλας ποσότητας χάρτην τυπογραφικόν.

Ν Ο Ρ Β Η Γ Ι Α

Πληθυσμὸς 2,250,000 κατ.

Πολίτευμα. Οἱ Νορβηγοὶ ἔχουσι συνταγματικὴν μοναρχίαν μετὰ Βουλῆς, ἀσχολοῦνται δὲ εἰς τὴν ναυτιλίαν, εἰς τὴν ἀλιείαν, ἰδίως τῶν ἀριγγῶν, καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Θρησκεία ἡ τῶν διαμαρτυρομένων, ἡ **παιδεία**, τὸ **ἐμπόριον**, ἡ **βιομηχανία** καὶ ἡ **συγκοινωνία** εὐρίσκονται ἐν μεγίστη ἀναπτύξει.

Πόλεις. **Χριστιανία** (230 χιλ. κ.), πρωτ. τοῦ βασιλείου, πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, πανεπιστήμιον, ἀστεροσκοπεῖον, βιομηχανίαν βυρσοδεψίας, χαρτοποιίας καὶ μέγα ἐμπόριον ξυλείας καταλλήλου δι' οἰκοδομίας. **Βέργεν** (70 χιλ. κ.), ἐξαγωγικὸν κέντρον τῶν προϊόντων τῆς ἀλιείας. **Τρονγδέμη** (40 χιλ. κ.), παλαιὰ πρωτεύουσα, ἐν ἣ ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς. **Χριστιανσάνδη** (12 χιλ. κ.), πολεμικὸς λιμὴν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Σκαγεράκη.

Ἡ **Λαπωνία** κεῖται εἰς τὴν ΒΑ. ἄκρην τῆς χερσονήσου καὶ ἀνήκει τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Φινλανδίαν τῆς Ῥωσίας καὶ μέρος εἰς τὴν Σουηδίαν καὶ Νορβηγίαν. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας Λάπωνες μικρόσωμοι ζῶσι διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας.

Ἡ Ρ Ω Σ Ι Α (πρὸ τοῦ πολέμου).

Ὅρια. Ἡ Ῥωσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Καυκάσου, ὅστις χωρίζει τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀπὸ τὰς Ἀσιατικὰς ἐπαρχίας τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς ὄροστοιχίας τῶν Οὐραλίων ὄρεων, ἅτινα χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀσιατικῆς Ῥωσίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Γερμανίας, τῆς Πολωνίας τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ τῆς Ῥουμανίας.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσία εἶναι μεγαλυτέρα τοῦ ἡμίσεος τῆς ὅλης Εὐρώπης, κατέχει δὲ ὅλον τὸ ΒΑ. μέρος αὐτῆς καὶ ἔχει **ἐκτασιν**

5,400,000 τετραγ. χιλιόμετρων καὶ **πληθυσμὸν** 130 ἑκατομμ. κατ. περίπου.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ῥωσίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν πεδινόν, μόνον δὲ πρὸς Α., ἔχει τὴν ὄροστοιχίαν τῶν Οὐραλίων. Εὐρσεῖαι πεδιάδες σίτου, καννάβου, λί-
νου, πλούσια νομὰ, ἀπέραντα θάσση διατέμνονται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πο-
ταμῶν, λιμνῶν, ἐλῶν καὶ σταππῶν, τὸ δὲ βορειότατον ἄξενος ἀκτὴ ἀγρία καὶ
ἀκαλλιτέργητος καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ ἐνιαυτοῦ παγωσκαπῆς.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ῥωσίας εἶναι πολὺ ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς Β. ὅσον
δηλονότι προχωροῦμεν πρὸς τὸν βόρειον πόλον, ὁ ἥλιος ρίπτει τὰς ἀκτῖνάς του
περισσότερον πλαγίως καὶ ἐπομένως ὁ χειμὼν γίνεται θριψύτερος καὶ διαρκέστε-
ρος καὶ τὸ μὲν θέρος αἱ ἡμέραι εἶναι πολὺ μεγάλαι καὶ ἡ θερμότης ἀφόρητος
ἐνεκα τῶν πνεύοντων ἀνατολικῶν ἀνέμων καὶ αἱ νύκτες ἐλάχισται, τὸν δὲ χειμῶνα
συμβαίνει τὸ ἐναντίον.

Εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Ῥωσίας, καθὼς εἰς τὴν Λαπωνίαν π.χ., ὁ χειμὼν
διαρκεῖ περὶ τοῦς 9 μῆνας, κατὰ τοῦς ὁποίους καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι καὶ ἡ
περὶ αὐτὴν θάλασσα εἶναι παγωμένοι καὶ ὅλη ἡ φύσις εἶναι νεκρά.

Ἐντεῦθεν ὀλίγα μόνον φυτὰ θύνανται νὰ ζήσωσι καὶ τὰ πλεῖστα τῶν κατοι-
κιδίων ζῴων ἐλλείπουσιν, ἀναπληροῦσι δὲ ταῦτα οἱ τάρανθοι (1). Τοῦναντίον ἐν
τῇ ἀξένῳ ἐκείνῃ χώρᾳ ζῶσι κατὰ πολυκρίθμους ἀγέλας λύκοι, ἄρκτοι, λευκαί,
ἀλώπεκες, κυτίδες καὶ ἄλλα ἄγρια ζῴα, ἔχοντα δέρμα πυκνόμαλλον καὶ ἐπομέ-
ως θυνάμενα νὰ ἀντέχωσιν εἰς τὸ ψῦχος· εἰς δὲ τὰς θαλάσσας αὐτῆς, αἰτίνες
σχηματίζονται ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, διατιῶνται πολυάριθμοι
φῶκαι καὶ φάλλαιναί.

Εἰς τὰ βόρεια τῆς Λαπωνίας κατὰ τοῦς τρεῖς μῆνας Μάϊον, Ἰούνιον καὶ Ἰού-
λιον ὁ ἥλιος εἶναι διαρκῶς ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἀποκρύπτεται δὲ ἔλοσχερῶς κατὰ
τοῦς τρεῖς μῆνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον, κατὰ τοῦς ὁποίους αἱ
χώραι φωτίζονται ἀμυδρῶς ὑπὸ τοῦ λυκόφωτος, τὸ ὅποιον ἐνταῦθα διαρκεῖ ἐπὶ
πολλὰς ἡμέρας, ὑπὸ τῆς σελήνης καὶ ὑπὸ τινος ἄλλου φωτός, τὸ ὅποιον παρὰ-
γεται εἰς τὰς βόρειας ἐκεῖνας χώρας καὶ λέγεται **βόρειον αἶλας**.

Νῆσοι. Ἡ **νέα Ζέμλα** καὶ ἡ **Καλγουνέβη** ἐν τῷ Β. παγωμένῳ
ὠκεανῷ καὶ τινες μικραὶ ἐν τῇ Βαλτικῇ.

Χερσόνησοι. Ἐν τῷ Β. παγωμένῳ ὠκεανῷ ἡ τοῦ **Κόλα** καὶ ἡ
Κανίγη, ἐν δὲ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ ἡ τῆς **Κριμαίας**.

Ἄκρωτήρια. Πρὸς Β. τὸ **Ρούσκιον** (Ζαβορότ) καὶ τὸ **Κριοῦ**
μέτωπον ἐν Κριμαίᾳ.

Πορθμοὶ Ὁ τοῦ **Καρᾶ** εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ **Καρᾶ** καὶ ὁ
Κιμμερικὸς Βόσπορος, ὅστις ἐνώνει τὸν Εὐξείνιον μὲ τὴν Ἄζοφικὴν
θάλασσαν.

(1) Εἶδος ζῴου κερασφόρου εὐρισκομένου εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ ἀναπλη-
ροῦντος ἠλαμκασίως τὸν ἵππον, τὸν βόυν καὶ αὐτὸ τὸ πρόβατον.

Όρη. Πρὸς Α. εἶναι τὰ *Οὐράλια*, τὰ ὁποῖα χωρίζουσι τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας, ἔχοντα μέγα μῆκος καὶ εἶναι πρὸς Β. μὲν γυμνά, πρὸς Ν. δασώδη· περιέχουσι δὲ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας εἶναι τὰ δασώδη *Βαλδάια* καὶ πρὸς Ν. ἡ ὄροστοιχία τοῦ *Καυκάσου*, ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μεχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Ποταμοί. Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶναι ὁ *Δβίνας* καὶ ὁ *Πεισχόρας* πηγάζοντες ἐκ τῶν Οὐραλίων ὄρεων, ὁ *Μέξεν* καὶ ὁ *Ονέγας*, πάντες ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν.

Ὁ *Οὐράλης* πηγάζων ἐκ τῶν Οὐραλίων καὶ ὁ *Βόλγας* ἐκ τῶν Βαλδαίων, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Ὁ *Τάναϊς*, ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, ὁ *Δνειστὸρ* καὶ ὁ *Δνειπερ*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον, ὁ *Βιστούλας*, ὁ *Νιέμεν* καὶ ὁ *Δύνας*, οἵτινες διαρρέοντες τὴν Βαρσοβίαν εἰσέρχονται εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ τέλος ὁ *Νεύας*, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Ὀνέγας διαρρέει τὴν Πετρούπολιν. Καὶ οἱ τέσσαρες τελευταῖοι ποταμοὶ χύνονται εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Λίμναι. Ἐπισημότεραι λίμναι εἶναι ἡ *Λαδόγα*, ἡ μεγαλυτέρα λίμνη τῆς Εὐρώπης, ἡ *Ονέγα*, ἡ *Ιλμενος* καὶ ἡ *Πεῖπους* καὶ πλείοντα ἄλλαι μικρότεραι.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Ῥωσίας εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποὶ ἐκ τῶν ὁποίων κἀμνει μεγάλην ἐξαγωγὴν, τὸ λίνον καὶ ἡ κἀνναβις.

Ἡ Ῥωσία προσέτι τρέφει πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ μέγας ἀγέλας βοῶν· ἐξάγει δὲ ἀφθονον χαβιάριον, τὸ ὅποσον παρασκευάζεται ἐκ τῶν ὀσθηκῶν τῶν ἰχθύων, οἵτινες ὑπάρχουσι ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ἐντὸς τῶν ποταμῶν καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν· ἡ θήρα δὲ τῶν λευκῶν ἀρκτων, ἐξ ὧν λαμβάνονται πολυτίμητοι διφθέραι, ὡς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω, προσπορίζουσι σημαντικόν πλοῦτον εἰς τὴν χώραν.

Όρυκτά εὗρισκονται ἐν τοῖς Οὐραλίοις ὄρεσι χρυσός, λευκόχρυσος (πλατίνα), χαλκός καὶ σίδηρος.

Ἡ **δυγκοινωνία** εἶναι ἀρκούντως ὅπως δῆποτε ἀνεπτυγμένη· ἐνεργουμένη δὲ διὰ πολλῶν σιδηροδρόμων καὶ διὰ πλωτῶν ποταμῶν καὶ διωρύχων.

Παιδεία. Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ῥωσίᾳ εἶναι παρημελημένη· μόνον δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἰδρύθησαν πανταχοῦ σχεδὸν τοῦ κρείττους σχολεῖα πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ. Ἐν Ῥωσίᾳ διεκρίνετο αἰ-

στοκρατία μεμορφωμένη και ισταμένη ύψηλά· κάτωθι δ' αὐτῆς ὑπῆρχε λαὸς ἀγροϊκὸς καὶ ἀμαθής, μὴ δυνάμενος ὡς ἔλεγον νὰ αὐτοδιοικηθῆ.

Πληθυσμὸς καὶ θρησκεία. Τὰ 3)4 τῶν κατοίκων ἀνήκουσιν εἰς τὴν σλαβικὴν φυλὴν, κατοικοῦσι δὲ καὶ Γερμανοί, Ῥουμάνοι, Ἑλληνες (παρὰ τὴν Ἀζοφικὴν κυρίως καὶ τὸν Εὐξείνιον). Ἐκ τῶν ἀσιατικῶν λαῶν κατοικοῦσιν Ἰουδαῖοι καὶ ἄλλοι μογγολικῆς καταγωγῆς (Φίννοι, Κιρκάσιοι, Τάταροι, Κοζάκοι Καλμοῦκοι καὶ ἄλλοι). Ἐπικρατεῖ δὲ ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ θρησκεία.

Πολίτευμα τῆς Ῥωσίας εἶναι μοναρχία **συνταγματικὴ** μετὰ Βουλῆς (Δούμας). Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ αὐτῆς λέγεται **Τσάρος**.

Ἡ Ῥωσικὴ αὐτοκρατορία ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσίας καὶ ἐκ τῶν χωρῶν Πολωνίας καὶ Φινλανδίας, ἧτις ἔχει ἰδίαν Βουλὴν καὶ διοίκησιν.

Πόλεις. **Πετρούπολις** (Πετρογρὰδ) (1.500,000 κατ.), παρὰ τὸ βάθος τοῦ Φιννικοῦ κόλπου καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νεύα, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ μεγάλου τῷ 1703 εἶναι πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις· ἔχει δὲ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ ναοὺς. **Κροιστάνδη** (65 χιλ. κατ.), ἐπὶ νησίδος τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, ὁ πρῶτος ναύσταθμος τῆς Ῥωσίας μετὰ ὀχυρωτάτων φρουρίων. **Ἐλιγγφορδ** (125 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Φινλανδίας. **Αρχάγγελος** (25 χιλ. κατ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δβίνα, ὁ βορειότερος τῶν λιμένων ἐν τῇ Λευκῇ θαλάσῃ συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου. **Ρίγα** (300 χιλ. κατ.), ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις. **Μόσχα** (400,000 κατ. ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας, ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Ῥωσίας, ἔχουσα τὴν μεγίστην βιομηχανίαν τῆς χώρας καὶ μέγαν ἀριθμὸν ἐκκλησιῶν. Ἐπὶ λόφου ὑψουμένου ἐντὸς αὐτῆς κεῖται ἡ συνοικία τοῦ **Κρεμλίου**, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχουσιν ἀρχαῖα ἀνάκτορα καὶ ὁ ναὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐγένετο ἡ στέψις τῶν αὐτοκρατόρων. **Νιωνί Νοβγορὸδ** (100 χιλ. κατ.), ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Βόλγα ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τελουμένην κολοσσιαίαν ἐμπορικὴν πανήγυριν. **Βαρσοβία** (684 χιλ. κατ.), ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Βιστούλα, πρωτ. τοῦ πρῶην καὶ νῦν βασιλείου τῆς Πολωνίας, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος, ὀχυρὰ καὶ σπουδαῖον κέντρον σιδηροδρόμων. Τὸ **Κίεβον** (280 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ῥώσων, διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουν κατακόμβαι, εἰς τὰς ὁποίας ἀναπαύονται λείψανα πολλῶν ἁγίων

τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, Ὀδησὸς (420 χιλ. κατ.), παρὰ τὸν Εὐξείνιον, σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, ἐν ἣ κατοικοῦσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Ἐν αὐτῇ ἰδρύθη ἡ φιλικὴ εἰταιρεία, ἡ ὅποια παρεσκεύασε τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Σεβαστοπόλις (50 χιλ. κατ.) ἔχουσα πολεμικὸν ναύσταθμον. Ταϊγάνιον, παρὰ τὴν Ἀζοφικὴν, πόλις ἐμπορικὴ, ἐξάγουσα ἀφθονίαν δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἔχουσα 65 χιλ. κατ. Ἀστραχάν (140 χιλ. κατ.), ἐπὶ νήσων (δέλτα) τῆς Βόλγα, ἐνταῦθα ἀλιεύονται πλεῖστοι ἰχθύες, ἐκ τῶν ὧν τῶν ὀπίω παρασκευάζεται τὸ αὐγοτάραχον καὶ τὸ μαῦρον χαβιάριον. Νικολάιεβ (100 χιλ. κατ.), πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ.

Ἡ Ῥωσία ἐξουσιάζει καὶ πολλὰς ἀπεράντους χώρας ἐν τῇ Ἀσίᾳ αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσίαν.

Ἡ Ῥωσία μετὰ τὸν φοβερὸν παγκόσμιον πόλεμον

Ἡ ἀπέραντος καὶ ἀχανὴς Ῥωσικὴ αὐτοκρατορία μετὰ τὴν ἥττάν αὐτῆς ἐν τῷ παγκοσμίῳ πολέμῳ καὶ τὴν σύναμιν τῆς ἐν Μπρέστ-Λιτόφσκ συνθήκης μετὰ τῆς Γερμανίας καὶ τὴν ἐπακολουθήσαντα τρομερὰν ἐσωτερικὴν ἐπανάστασιν, ἣτις ἀνέτρεψε τὰ πάντα, κτείνει νὰ διαμορφωθῇ εἰς πολλὰς δημοκρατίας μικρὰς τε καὶ μεγάλας καὶ αἰεὶς τὴν μεγάλην δημοκρατίαν τῶν Σοβιέτ περιλαμβάνουσαν ὅλην σχεδὸν τὴν βόρειον, κεντρικὴν καὶ ἀνατολικὴν Ῥωσίαν, με κέντρα τὰς μεγαλοπόλεις Πετρούπολιν (Πετρογράδ) καὶ Μόσχαν. β') εἰς τὴν δημοκρατίαν τῆς Οὐκρανίας περιλαμβάνουσαν τὴν μεσημβρινὴν κυρίως Ῥωσίαν με πρωτ. τὸ Κίεβον καὶ τὴν μεγαλόπολιν καὶ ἐμπορικωτάτην πόλιν τῆς Ὀδησοῦ. γ') τὰς μικρὰς δημοκρατίας τῆς Καυκασίου Ῥωσίας Γεωργίας καὶ Ἀρζεμπεϊτζάν. δ') εἰς τὴν δημοκρατίαν τῆς Φινλανδίας τῆς κατ' ἐξοχὴν χώρας τῶν ὑδάτων με πρωτ. τὴν πόλιν Ἑλσιγγφόρδ καὶ τὰς ἐν κατασκευῇ ἤδη μικρὰς δημοκρατίας τῶν Βαλτικῶν ἐπαρχιῶν Λιθουανίας με πρωτ. τὸ Κόβνο, τὴν Λεττονίαν με πρωτ. τὴν πόλιν τῆς Ρίγας καὶ τὴν Ἑσθονίαν με πρωτ. τὴν πόλιν Ρεβάλ.

Ἀπὸ τῆς Ῥωσίας ἀπεσπάρθησαν ἐπι ἅπασαι αἱ ὑπ' αὐτῆς μέχρι τοῦδε κατεχόμεναι Πολωνικαὶ ἐπαρχίαι καὶ ἐκ τῆς Καυκασίου Ῥωσίας αἱ Ἀρμενικαὶ ἐπαρχίαι μετὰ τῆς πόλεως Ἐριβάν, καὶ ἡ πλουσία χώρα τῆς Βεσσαραβίας κατακυρωθεῖσα τελευταίον εἰς τὴν Ῥουμανίαν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Η ΑΥΣΤΡΟΥΥΓΓΑΡΙΑ (πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου).

Όρια. Ἡ Αὐστρουουγγαρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Σερβίας Ῥουμανίας καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσίας καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τῆς Ῥουμανίας καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλβετίας.

Ἐκταδὶς 737 χιλ. τετραγών. χιλιομέτρων.

Πληθυσμὸς 48 ἑκατομμ. περίπου κάτοικοι· ἐκ τούτων περί τὰ 22 ἑκατομμ. εἶναι **Σλαῶι** 11 ἑκατομμ. **Γερμανοί**, 8 ἑκατομμ. **Οὔγγροι** ἢ **Μαγνάροι**, 3 1)2 ἑκατομμ. **Βλάχοι** καὶ οἱ λοιποὶ διαφόρων ἄλλων ἐθνικοτήτων. Ἐν Αὐστρουουγγαρία ὑπάρχει ὁ ποικιλώτερος πληθυσμὸς ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν. Ἐν αὐτῇ ἔλλειπει ἢ ἐν ἄλλαις χώραις παρατηρουμένη ἐνότης τῶν λαῶν καὶ τῶν γλωσσῶν.

Θρησκεία καὶ **γλῶσσα**. Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Αὐστρουουγγαρία εἶναι ἡ καθολικὴ, ἐν καὶ ὑπάρχουσι πολλοὶ ὀρθόδοξοι.

Ἡ περισσότερον ὀμιλουμένη γλῶσσα εἶναι ἡ γερμανικὴ.

Κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, γλυκὺ πρὸς τὰ νότια καὶ ψυχρὸν πρὸς τὰ βόρεια.

Νῆσοι. Ἐν τῇ Αὐστρουουγγαρία περιλαμβάνονται καὶ δέκα μικραὶ Δαλματικαὶ νῆσοι, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ **Λεοσίνα** καὶ ἡ **Δίσινα** ἔχουσα πολεμικὸν λιμένα· περίφημος διὰ τὴν ἐν ἔτει 1886 καταναυμαχίαν τοῦ Ἰταλικοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ αὐστριακοῦ.

Όρη αὐτῆς εἶναι ὁ **Βοημικὸς ὄρυμός**, τὸ **Ἐρτσον**, τὰ **Γιγάντεια** καὶ τὰ **Σουδήτια** πρὸς Β χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γερμανίας, τὰ **Καρπάθια** (2,306 μ.), πρὸς τὰ ΒΔ. αἱ **Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις** πρὸς τὰ ΝΔ. αἱ διάφοροι διακλαδώσεις τῶν **ἀνατολικῶν Ἄλπεων Καρπικαί**, **Δυναρικαί**, **Ἰούλιαι** διευθυνόμεναι πρὸς τὰ ΝΑ. καὶ ἀκολουθοῦσαι τὴν παραλίαν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Ὅλα τὰ ὄρη ταῦτα περιέχουσι μέταλλα, ὡς χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν. μόλυβδον, σίδηρον καὶ ὄρυκτιὸν ἄλλας εἶναι δὲ κεκαλυμμένα καὶ ὑπὸ ὀφθαλμῶν ἀπεράντων καὶ πλουσιῶν δασῶν, ἐξ ὧν ἐξάγεται ἄφθονος ξυλεία.

Πεδιάδες εἶναι ἡ μεγάλη **Οὔγγρικὴ πεδιάς** καὶ ἡ τῆς **Πρεσβούργ**, διαρροόμεναι ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν διαφόρων παραποτάμων αὐτοῦ καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικρότεραι.

Ποταμοὶ δὲ ἐπισημότεροι εἶναι ὁ **Ἄλβις**, ὁ **Βιστούλας**, ὁ

"Οδερ, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν γερμανικὴν θάλασσαν, ὁ *Δνεῖστερ* διατρέφει τὴν Γαλικίαν, ὁ *Δούναβις* καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ *Σαῦος*, *Ἰννος* καὶ *Βόνας*, χυνόμενος εἰς τὸν Εὐξεινον καὶ ὁ *Ἀδίγη* ("Ἀθεσις), πηγάζων ἐκ τοῦ Τυρόλου καὶ χυνόμενος εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Λίμναι. Ἡ *Βαλατῶν* (ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ), ἡ *Κωνσταντία* καὶ ἡ *Γάρδα*, ἀνήκουσαι μόνον ἐν μέρει εἰς τὴν Αὐστρίαν.

Προϊόντα. Ἐν Οὐγγαρίᾳ, ὅπου ἡ γεωργία εἶναι μᾶλλον προηγμένη, παράγονται δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα, καπνός, σακχαρώδη τεύτλα, ἔλαιον, οἶνοι κλπ. ἐν ἀφθονίᾳ· εἰς δὲ τὰ ἀπέραντα λιβάδια αὐτῆς τρέφονται ἀγγέλοι ἵππων καὶ βοῶν.

Ἐκ τῶν περιφήμων οὐγγρικῶν ἵππων προμηθεύονται πολλὰ κράτη διὰ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ἑλλάς.

Ἡ **βιομηχανία** εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη ἐν Βοημίᾳ κυρίως, ἐνθα ἐξορρῦσσονται λιθάνθρακες καὶ σίδηρος, παρασκευάζονται δὲ ὑφάσματα, ζῦθος ἐκλεκτῆς ποιότητος καὶ παντὸς εἶδους ἀντικείμενα ἐξ ὕαλου.

Συγκοινωνία. Πανταχόθεν τέλεια δίκτυα σιδηροδρόμων συνδέουσι τὴν χώραν· ὁ δὲ Δούναβις ἐνώνει ἀπάσας τὰς μεγαλοπόλεις τῆς αὐτοκρατορίας.

Πολίτευμα. Ἡ Αὐστροουγγρική μοναρχία ἀποτελεῖτο μέχρι τοῦδε ἐκ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Αὐστρίας καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Οὐγγαρίας, ἡνωμένων ὑπὸ τὸν ἐποθανόντα αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσήφ φέροντα τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας καὶ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας καὶ ὑπὸ πολίτευμα συνταγματικὴν μοναρχίαν. Ἀπὸ τοῦ 1857 ἐκάστη χώρα εἶχε ἰδίαν κυβέρνησιν καὶ Βουλὴν, εἶχε δὲ χάριν τῶν συμφερόντων τῆς αὐτοκρατορίας κοινὰ ὑπουργεῖα τῶν Ἐξωτερικῶν, τῶν Οἰκονομικῶν, τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ναυτικῶν.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ χώρα διηρεῖτο εἰς δύο μέρη, τὴν κυρίως Αὐστρίαν, διαιρουμένην εἰς 15 μεγάλας ἐπαρχίας, καὶ τὴν Οὐγγαρίαν μετὰ τῆς Τρανσυλβανίας καὶ Κροατίας, διαιρουμένην εἰς πολλὰς κομητείας.

Πόλεις. Πρωτ. τῆς αὐτοκρατορίας εἶναι ἡ **Βιέννη** (2-ἑκ. κ.), μία ἐκ τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης κεκλιμένη παρὰ τὸν Δούναβιν, ἔχουσα δὲ λαμπρὰ οἰκοδομήματα, πανεπιστήμιον ἀκαδημαϊκῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, καισαροβασιλικὸν ἀρχαιολογικὸν Ἰνστιτούτον, μουσεῖα, θέατρα, προάστεια μαγευτικὰ καὶ θαυμασίους περιπάτους, κέντρον τῶν σιδηροδρόμων Εὐρώπης καὶ Ἀνατολῆς· τῆς δὲ Οὐγγαρίας πρωτ. εἶναι ἡ **Βούδα Πέστη** ἐκτισμένη ἐκατέρωθεν τῶν ὄχθων τοῦ Δουνάβεως (900 χιλ. κατ.), ἀποτελεῖται ἐκ τῶν δύο πό-

των **Βούδας** και **Πέστης** ένουμένων δια γεφυρών, έχει δέ αξιόλογον εμπόριον και βιομηχανίαν, **Πράγα** πρωτεύουσα τής Βοημίας (300 χιλ. κατ.), πόλις έμπορικωτάτη και βιομηχανικωτάτη με άρχαϊόν πανεπιστήμιον.

Ἔτεροι πόλεις εἶναι τὸ **Γράτς** (140 χιλ. κατ.) ἐν Στυρία. **Τεργέστη**, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους και ἔχουσα 200 χιλ. κατ., ἐν οἷς και πολλοὶ Ἕλληνες ἔμποροι. Εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς αὐτοκρατορίας. **Πόλα** (50 χιλ. κατ.), ἐν τῇ χερσονήσῳ τῆς Ἰστρίας, ἐνθα ὁ πρῶτος πολεμικὸς ναύσταθμος. **Ερτβέργ** και **Βλαϊβούργ**, πόλεις μεταλλοφόροι (σιδήρου και μολύβδου).

Ἐν Δαλματία εἶναι τὸ **Κάτταρον**, ἡ **Ζάρα**, τὸ **Σπαλάτιον** και ἡ **Ραγούζα**.

Ἐν Βοημία ἐκτὸς τῆς πρωτ. Πράγας εἶναι ἡ **Κάρλοβαδ**, **Τέπλιτς** και **Μαρίεμβαδ**, ὀνομασταὶ διὰ τὰ ἱερατικά των λουτρῶ, ἡ **Κρακοβία** (100 χιλ. κατ.), ἐν Γαλικία παρὰ τὰ ῥωσικά σύνορα, ἡ **Δεμβέργη** (160,000 κατ.), πόλις ἔμπορικὴ μετὰ πανεπιστημίου και τὸ **Τσέροβιτς** (80 χιλ. κατ.), ἐν Βουκοβίνα.

Ἐν Οὐγγαρία ἐκτὸς τῆς πρωτεύουσῆς Βουδαπέστης εἶναι ἡ **Πρεσβούργ** (65 χιλ. κατ.), παλαιὰ πρωτεύουσα ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, **Σεγεδίνον** (100 χιλ. κατ.), **Θηρσαιάπολις** (90 χιλ. κ.), κέντρον μεγάλης κτηνοτροφίας. **Σεμλῖνον**, ἐναντι τοῦ Βελιγραδίου, κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Σερβίας ἔμπορίου, και **Φιοῦμε** (40 χιλ. κατ.), ἐπίνειον τῆς Οὐγγαρίας, πόλις ἔμπορικωτάτη και λιμὴν ἐλεύθερος. **Παλαιὰ Ὁρσοβα**, παρὰ τὰς σιδηρᾶς τοῦ Δουνάβεως πύλας.

Ἡ **Βοσνία** και ἡ **Ερζεγοβίνη**, τέως ἑπαρχίαι τουρκικαί, προσηρτήθησαν ὀριστικῶς εἰς τὴν Αὐστροουγγαρίαν τῷ 1908, ἔχουσι **πληθυσμὸν** 1.900,000 κατ. Σέρβους τὴν καταγωγὴν και ὀρθοδόξους τὸ θρησκευμα και πόλεις τὸ **Σεράγεβον** (50 χιλ. κατ.), πρωτ. τῆς Βοσνίας. πόλιν ὀχυρὰν και συνδεομένην μετὰ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους σιδηροδρομικῶς, **Σβόρνικον** πόλιν μεταλλοφόρον και **Μοσιάην** (20 χιλ. κατ.) πρωτεύουσαν τῆς Ἐρζεγοβίνης.

Ἡ ἀνεξάρτητος **ἡγεμονία τοῦ Λιχτενστάϊν**, κειμένη μετὰ τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἑλβετίας και τῆς λίμνης Κωνσταντίας, ἔχει **πληθυσμὸν** 10 χιλ. κατ. και πόλιν τὴν **Λιχτενστάϊν**. (Βαδούζην)

παρὰ τὸν Ῥήνον. Ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς ἐδρεύει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν Βιέννῃ.

Ἡ Αὐστροουγγαρία μετὰ τὸν πόλεμον.

Διὰ τῶν συναφθεισῶν τελευταίων συνθηκῶν ἐν Βερσαλλίαις καὶ Σαίν-Ζερμαίν (ἐν Παρισίοις) μεταξὺ τῶν συμμάχων τῆς Ἀντάντ καὶ τῶν τέως κεντρικῶν αὐτοκρατοριῶν Γερμανίας καὶ Αὐστρίας ἀπεφασίσθη ἡ διάλυσις τῆς μοναρχίας τῶν Ἀψβούργων καὶ ἡ ἴδρυσις κατ' ἐθνικότητα τῶν δημοκρατιῶν. 1ον **Αὐστρίας**. 2ον **Τσεχο-σλοβακίας**, 3ον **Οὐγγαρίας** καὶ 4ον **Πολωνίας** προστεθεισῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ καὶ τῶν ἐν Πρωσσίᾳ καὶ Ῥωσίᾳ Πολωνικῶν χωρῶν.

Ἀπεσπασθῆσαν δὲ ὡσαύτως ἐκ τῆς μοναρχίας τῆς Αὐστροουγγαρίας αἱ χῶραι **Σλαβονία, Κροατία, Βοσνία** καὶ **Ερζεγοβίνη** καὶ τινες ἄλλαι προσαρτηθεῖσαι εἰς τὴν Σερβίαν ὡς καὶ αἱ μεσημβριναὶ ἐπαρχίαι τοῦ **Τυρόλου, Τρεντίνου, Ἰστρίας** μετὰ τῆς ἐμπορικωτάτης πόλεως τῆς **Τεργέστης** καὶ αἱ δέκα νῆσοι τῆς Δαλματίας εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐναπέμειναν δὲ εἰσέτι καὶ χῶραι τινὲς καὶ πόλεις ὡς τὸ **Φιοῦμε** ἀμφισβητούμεναι ὑπὸ τῆς **Ἰταλίας** καὶ τῆς **Νοτιοσλαβίας** (Γιουγκοσλαβίας). Ἐπίσης ἐξεχωρήθησαν εἰς τὴν Ῥουμανίαν αἱ μεγάλαι ἐπαρχίαι τῆς **Τρανσυλβανίας** καὶ **Βουκοβίνας** καὶ τοῦ **Βανάτου** κατὰ τὸ ἥμισυ.

Δημοκρατία τῆς Αὐστρίας.— Ἐκτασίς 80 χιλ. τετραγών. χιλιομέτρων περίπου.

Πληθυσμὸς 6 1/2 ἑκατομμύρια Γερμανοὶ μὲ πρωτ. τὴν Βιέννην.

Ἡ νέα δημοκρατία τῆς Αὐστρίας περισταλεῖσα γεωγραφικῶς, κατέστη ἐν τῶν μικροτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Δὲν δύναται δὲ νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτῆς ὡς κράτους πλέον. Ὁμοιάζει δὲ ὡς διατίθενται πολλοὶ ὡσάν τὰ φυτὰ ἐκεῖνα, ἅτινα διάγουσι εἰς τὰ θερμοκήπια.

Ἡ Δημοκρατία τῆς Τσεχο-σλοβακίας. — Ἐκτασίς 140 χιλ. περίπου τετραγ. χιλιομέτρων.

Πληθυσμὸς 13 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων ἐν συνόλῳ. Ἐκ τούτων 3 1/2 ἑκατομ. εἶναι **Γερμανοί**, 3 ἑκατομμ. **Σλοβάκοι**. 500 χιλιαδ. **Οὐγγροί**, 200 χιλ. περίπου **Ρουθῆνοι** καὶ **Πολάκοι** καὶ οἱ λοιποὶ 6 περίπου ἑκατομμ. Βοεμοὶ (Τσέχοι). Πρωτεύουσα **Πράγα**.

Ἡ νέα αὕτη δημοκρατία τυχάνει ἐκ των εὐρωσποτέρων, αἵτινες παρήχθησαν ἐκ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς Αὐστρουγγαρίας, ἕνεκα τῆς ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας τῶν μεταλλείων, ἀνθρακος καὶ λιγνίτου τῆς παραγωγῆς ζακχάρως, ζύθου, τῆς ὑπάρξεως μεταλλικῶν πηγῶν καὶ ἄλλων πηγῶν πλούτου.

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν κατοίκων παρατηροῦμεν ὅτι παρὰ τὴν καταβληθησομένην προσπάθειαν, ὅπως διοικηθῶσιν ἐν ἰσότητι, εἶναι πολὺ ἀπίθανον ὅτι τὰ ἀλλογενῆ ταῦτα στοιχεῖα θὰ στέρξωσι νὰ ὑποταχθῶσι εἰς τὴν νέαν αὐτῶν κατάστασιν.

Ἡ Δημοκρατία τῆς Οὐγγαρίας.—Ἔχει ἑκτασίην 140 περίπου τετραγ. χιλίόμετρα. Καὶ πρωτεύουσαν τὴν *Βουδαπέστην*, καὶ **Πληθυσμὸν** 10 ἑκατομμ. περίπου κατοίκων καθαρῶς Οὐγγρων.

Ἐκ τοῦ βασιλείου τῆς Οὐγγαρίας, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο μέχρι τοῦδε ὡς τὸ ἕτερον ἡμισυ τῆς καταλυθείσης δυαδικῆς μοναρχίας τῶν Ἀψβούργων συμφώνως μὲ τὸν ἐπελθόντα ἀπὸ τοῦ 1867 ἱστορικὸν συμβιβασμὸν, ὅστις ὥριζε τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας ὡς βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας, ἀπεσπάρθησαν δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Σαιν-Ζερμαίν περὶ τὰ 12 ἑκατομμύρια ἐκ τῶν κατοίκων του καὶ τὸ ἡμισυ περίπου ἐκ τοῦ ἐδάφους του (1).

Περὶ τῆς δημιουργηθείσης ἤδη Δημοκρατίας τῆς Οὐγγαρίας ὑπάρχουσιν οἱ φρονοῦντες ὅτι οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ διαμόρφωσις αὐτῆς ὡς κράτους δὲν θὰ δυνηθῇ αὕτη νὰ ζήσῃ ὡς τοιοῦτον αὐτοτελές, καθόσον στερηθεῖσα τῶν μεγάλων αὐτῆς ἐπαρχιῶν *Τρασυλβανίας Βουκοβίνας, Βανάτου* καὶ *Ἀν Γαλικίας* διακηρύττει ὅτι στερεῖται τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων τῆς ζωῆς.

Τὸ Ὄσμοσπονδιακὸν Βασιλεῖον τῆς Νοτιοσλαβίας ἢ Γιουκσλαβίας, συγκροτηθὲν ἐκ τοῦ μέχρι τοῦδε βασιλείου τῆς Σερβίας, Κροατίας, Σλαβονίας καὶ τῶν ἀποσπασθεῖσων χωρῶν τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης τοῦ Μικροῦ βασιλείου τοῦ Μαυροβουνίου. Ἔχει ἑκτασίην 238 χιλ. τετραγών χιλιομέτρων περίπου, καὶ **Πληθυσμὸν** 13 ἑκατομμύρια περίπου. Μὲ πρωτεύουσαν τὸ *Βελιγράδιον*

(1) Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ ἀποσπασθέντες πληθυσμοὶ ἐκ τοῦ τέως βασιλείου τῆς Οὐγγαρίας κατα πλειονότητα δὲν ἀνήκουσι εἰς τὴν μαγυαρικὴν ἐθνότητα (Ὄγγρικὴν) ἀλλὰ εἰς τὴν Βλαχικὴν καὶ διαφόρους ἄλλας.

(Ἀσπρόπυργον) παρὰ τὸν Δούναβιν. Θεωρεῖται δὲ ὁ εὐτυχέστερος τῶν κληρονόμων. Τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ περιλαμβάνει δυστυχῶς καὶ ἰσχυρὰ κατ'ἀριθμὸν ἄλλογενῆ στοιχεῖα τῆς διαλυθείσης Αὐστρουγγαρίας ἥτοι 530 χιλ. Γερμανούς, 590 χιλ. Οὐγγυρους, 350 χιλ. Ἑλλήνας καὶ Ἀλβανούς, 500 χιλ. Βουλγάρους καὶ 645 χιλ. Τούρκους. Τὰ ἄλλογενῆ ταῦτα στοιχεῖα εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι θὰ συντελέσωσι εἰς τὸ νὰ καταστῇ περισσότερον ταραχώδης ἢ ἐσωτερικὴ διοργανωτικὴ αὐτῆς ἐξέλιξις.

Σημειωτέον δὲ ὅτι προσετέθησαν εἰσέτι εἰς τὸ βασίλειον τῆς Σερβίας τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς ἐπαρχίας τοῦ Βινάτου, μέγα μέρος καὶ διὰ τὰ στρατηγικώτερα σημεῖα πρὸς τὴν Σερβοβουλγαρικὴν μεθόριον, ὡς καὶ ἡ περιφέρεια τῆς Ἑλληνικωτάτης Στρομνίτσας. ἥτις κατεῖχτο εἰσέτι ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας.

Ἡ Δημοκρατία τῆς Πολωνίας ὡς συνεκροτήθη δυνάμει τὴν συνθηκῶν τῶν *Βερσαλλίων* καὶ τοῦ *Σαιν-Ζερμαίν*—ἔχει ἔκτασιν 300 χιλ. τετραγ. χιλόμετρα καὶ **Πληθυσμὸν** περὶ τὰ 28 ἑκατομμύρια κατοίκους ἐν συνόλῳ. Καὶ πρωτεύουσαν τὴν *Βαρσοβίαν*. Ἐκ τούτων 3 ἑκατομμύρια περίπου εἶναι *Γερμανοὶ* 3 1/2 ἑκατομ. *Ῥωσοὶ*, 750 χιλ. *Ῥωσολιθουανοὶ* καὶ πάμπολοι *Ἑβραῖοι*. Πάντως οἱ γνήσιοι Πολωνοὶ δὲν ὑπερβαίνουνσι τὰ 16 ἑκατομμύρια.

Ἡ στερέωσις τοῦ νέου τούτου κράτους, τοῦ ὁποίου αἱ περιπέττειαι εἶναι γνωσταὶ ἐκ τῆς ἱστορίας ἀποτελοῦσιν λίαν ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὰς δυνάμεις τῆς Ἀντάντ λόγω τῆς ἐξαιρετικῆς γεωγραφικῆς θέσεως αὐτοῦ κειμένου μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ῥωσίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ἢ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ῥορία. Ἡ ἑλληνικὴ χερσόνησος κεῖται πρὸς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐρώπης, ἔχει δὲ σχῆμα **τριγωνικόν** καὶ γειτνιάζει μετὰ τῆς Μικρασίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ δύο πορθμῶν, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, οἵτινες περικυκλοῦνται διὰ πολλῶν φυσικῶν καλλονῶν. Εἶναι δὲ ἡ ἀνατολικωτέρα τῶν τριῶν μεγάλων χερσονήσων, τὰς ὁποίας ἔχει πρὸς Ν. ἢ Εὐρώπῃ.

Ἀκταί. Ἡ παραλία τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου ἐν μὲν τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει καὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονότονος καὶ ἀπόκρημνος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πε-

αίγους κατατέμνεται ὑπὸ πολλῶν κόλπων καὶ περιστέφεται ὑπὸ τῶν ἡψῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους

Κόλποι. Οἱ κυριώτεροι κόλποι τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου εἶναι ὁ τοῦ Πύργου (τῆς Βουλγαρίας), ὁ περικαλλῆς *Κεράτιος*, ὁ *Μέλας* ἢ *Σηρός*, ὁ *Στρυμονικός*, ὁ *Θεομαϊκός*, ὁ *Εὐβοϊκός*, ὁ *Σαρωνικός*, ὁ *Κορινθιακός*, ὁ τοῦ *Δυλῶνος*, ὁ *Ἀμβρακικός* καὶ ἄλλοι, τοὺς ὁποίους εἶδομεν ἐν Ἑλλάδι.

Ὄρη. Πλὴν τοῦ Β. μέρους τῆς χερσονήσου, τὸ ὅποιον εἶναι πεδινόν, ὀλόκληρος ἢ ἄλλη χώρα κατατέμνεται ὑπὸ πολλῶν καὶ πολυπλόκων ὄροστοιχιῶν, ὧν κυριώτεραι εἶναι·

Πρὸς Δ. μὲν αἱ *Δυναρικαὶ Ἄλπεις*, ἐκπέμπουσαι κλάδους εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων *Ταινάρου* καὶ *Μαλέα* (Ν. τῆς Πελοποννήσου).

Πρὸς Α. δὲ ἡ ὄροστοιχία τοῦ *Αἴμου* ἢ τὰ *Βαλκάνια* ὄρη, τὰ ὅποια χωρίζουσι τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας καὶ ἐκτείνονται μέχρι τοῦ *Εὐξείνου πόντου*. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν ὄρεων τούτων ὠνομάσθη ἡ ἑλληνικὴ χερσόνησος καὶ χερσόνησος τοῦ *Αἴμου* ἢ *βαλκανική*.

Ποταμοί. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ποταμῶν τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου ἐπισημότεροι εἶναι ὁ *Δούναβις* (Ἴστρος), πλωτὸς ὑπὸ μεγάλων πλοίων, ὁ *Ἐβρος* ἐν μέρει πλωτὸς, ὁ *Στρυμών*, ὁ *Ἀξιός*, ὁ *Ἀλιάκμων*, ὁ *Δρίλων*, ὁ *Ἄψος*, ὁ *Ἀφῶς*, ὁ Θεσσαλικὸς *Πηνειός*, ὁ *Ἀχελῷος* καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Λίμναι Ἐκ τῶν πολλῶν μικρῶν καὶ μεγάλων λιμνῶν τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου σημαντικώτεραι εἶναι ἡ *Δεβεῆτις* πρὸς Ν. τοῦ Μαυροβουνίου, ἡ *Αυχῆτις* παρὰ τὰ Κανδαοῦτα ὄρη, ἡ *Πρόσπα*, ἡ *Ὀρεσιὰς* (τῆς Καστορίας), ἡ τοῦ *Ὀσιτρόβου*, ἡ *Βόλβη*, ἡ *Κερκινῆτις* καὶ ἡ τῆς *Δοϊράνης*.

Κλίμα, ἔδαφος. Τὸ κλίμα τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου, κειμένης ἐν τῷ μέσῳ περιῶν τῆς εὐκράτου ζώνης, εἶναι γλυκύτατον, ψυχρὸν δὲ πρὸς Β. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς κατὰ τὸ πλεῖστον εὐφορον, παράγον διάφορα ἐκλεκτὰ προϊόντα.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου (20 ἑκατομύρια περίπου) εἶναι Ἕλληνες Ῥομῆοι, Σέρβοι, Βούλγαροι, Ἀλβανοὶ καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ ἑλληνικὴ χερσόνησος περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς κράτη·

Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας, τὸ ὑπερδιπλασιασθὲν βασίλειον τῆς Ῥουμανίας, τὸ ὑπὲρ τριπλασιασθὲν βασίλειον τῆς Σερβίας, τὸ συγγωνευθὲν μετ' αὐτοῦ ἄχρι τοῦδε βασίλειον τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τὸ μικρὸν κράτος τῆς Ἀλβανίας· εἰς τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον ἀνήκουσι πρὸς τούτους αἱ χῶραι τῆς Ἑρζεγοβίνης καὶ τῆς Βοσνίας αἵτινες εἶχον προσαρτηθῆ πρό τινας χρόνους εἰς τὴν μέχρι τοῦδε αὐτοκρατορίαν τῆς Αὐστρουγγαρίας. ταύτης ὁμως διαλυθείσης ἤδη προσετέθησαν εἰς τὴν Σερβίαν.

Θ Ρ Α Κ Η

Ἡ Θράκη ὑπῆρξε χώρα ἑλληνικὴ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, συνορεύει πρὸς Δ. μετὰ τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ ὄρους τῆς Ῥοδόπης καὶ τοῦ ποταμοῦ Νέστου· πρὸς Β. ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ ὄρους Αἴμον, ὅπερ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς κυρίως Βουλγαρίας, βρέχεται δὲ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους.

Χερσόνησοι. Ἡ Θρακικὴ (Καλλιπόλεως) καὶ ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Πορθμοί. Ὁ Ἑλλησπόντος καὶ ὁ Θρακικὸς Βόσπορος.

Κόλποι. Ἐν τῷ Θρακικῷ πελάγει εἶναι ὁ τοῦ Λαγῶ, ὁ τῆς Αἴνου καὶ ὁ Μέλας ἢ τοῦ Σηροῦ· κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου εἶναι ὁ περικαλλὴς Κεράτιος καὶ ἐν τῷ Εὐξείνῳ ὁ τοῦ Πύργου τῆς Βουλγαρίας.

Ἄκρωτήρια. Ἡ Μαστιουσία (Σεντιλ Μπάχε) παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἡ Θυννιάς ἄκρα εἰς τὸν Εὐξείνῳ.

Ὄρη. Ὁ Αἶμος (Βαλκάνια), τὸ Σκόμιον, ἢ Ῥοδόπη, ὁ Ἰμαρος καὶ τὸ Ἰερὸν ὄρος.

Πεδιάδες σημαντικώτεραι ὑπάρχουσιν εἰς μὲν τὴν νότιον Θράκην ἢ τῆς Ἀδριανουπόλεως, εἰς δὲ τὴν βορείαν ἀνατολικὴν Ῥωμυλίαν ἢ τῆς Ἰαμβόλεως καὶ ἢ τῆς Φιλιππουπόλεως, εὐφορώταται ὅλαι.

Σύντομος ἱστορικὴ ἐποψις. Ἡ βορεῖα Θράκη, ἢ ὁποία λέγεται καὶ ἀνατολικὴ Ῥωμυλία, εἶναι χώρα ἑλληνικωτάτη· κατελήφθη δὲ αἰφνιδίως ὑπὸ τῶν

Βουλγάρων τῷ 1885· τὸ δὲ ἄλλο τμήμα, ἦτοι ἡ νότιος Θράκη, πρὸ τῶν ἐνδόξων πολέμων τοῦ 1912-13 ἀνήκεν εἰς τὴν Τουρκίαν, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸν βαλκαννο-τουρκικὸν πόλεμον, τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, κατὰ δὲ τὸν συμμαχικὸν τῷ 1913, κατελήφθη ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, ὅστις ἐξεδίωξεν ἐκεῖθεν τοὺς Βουλγάρους. Διὰ τῆς συναφθείσης συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου ὁμῶς τῷ 1913 ὅλη ἡ δυτικὴ Θράκη παρεχωρήθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν. ὑπὸ τῆς ὁποίας καὶ κατεῖχετο μέχρι τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγὺ 1920 δυνάμει τῆς ὁποίας ὑπεχρεώθη ἡ Βουλγαρία νὰ ἐκκενώσῃ αὐτήν, καταληφθεῖσαν ἀμέσως ὑπὸ γαλλικοῦ καὶ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ἡδὴ ὀλίγον κατ'ὀλίγον ἐγκαθίστανται ἐκεῖ καὶ ἐλληνικαὶ διοικητικαὶ ἀρχαί· τὸ δὲ λοιπὸν μέρος, ἦτοι ἡ νοτιοανατολικὴ Θράκη, ἀπέθῃ εἰς τὴν Τουρκίαν. Οὕτως ἡ Θράκη διηρέθη εἰς νοτιοανατολικὴν κατεχομένην ὑπὸ τῆς Τουρκίας καὶ εἰς δυτικὴν κατεχομένην ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Οἱ κάτοικοι τῆς νοτιοανατολικῆς καὶ δυτικῆς Θράκης ἀνέρχονται εἰς 2,230,000, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὸ ἑκατομύριον εἶναι Ἕλληνες, ὑποστάντες σκληροτάτους καὶ ἀπληροστάτους διωγμοὺς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ Τούρκων, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι, Βούλγαροι κ.λ.π.

Ὡς ἔχουσι σήμερον τὰ πράγματα, ἡ νοτιοανατολικὴ Θράκη ἡ ἀφεθείσα ὡς εἴπομεν εἰς τὴν Τουρκίαν δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου, ἔχει καταληφθῆ ὑπὸ γαλλικοῦ καὶ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, ὡς ἐλπίζομεν δὲ ὅτι δὲν χωρίζει ἡμᾶς ἡ ὀλίγιστος χρόνος, καθ' ὃν θέλει ἐκχωρηθῆ ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν συμμάχων μας ὀριστικῶς ὁλόκληρος ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη μέχρι τῆς γραμμῆς Αἰνίου-Μηδείας ἢ καὶ πλησιέστερον ἐτι πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν μέχρι Τσατάλ-τσας (Μετρῶν) περιλαμβανομένων τῆς Ἀνδριανουπόλεως, τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀνωτέρω ἡ Τουρκία παραμένει ἐν Εὐρώπῃ μόνον εἰς τὸν νομὸν Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοῦ ἀσιατικοῦ τμήματος αὐτῆς.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ (πρὸ τοῦ πολέμου).

Νομὸς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ νομοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀνέρχεται εἰς 1.203.000 κ., ἡ δὲ ἕκτασις αὐτοῦ ἀποτελεῖται ἐκ 5,800 τετραγῶν. χιλιομέτρων.

Πόλεις. Ἡ Κωνσταντινούπολις μετὰ τῶν προαστείων καὶ τῶν ἐν τῇ ἀπέναντι ἀσιατικῇ ἀκτῇ περιχώρων αὐτῆς ἔχει 943 χιλ. κ., ἐξ ὧν 400 χιλ. εἶναι Ἕλληνες καὶ 300 χιλ. Τούρκοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ἀρμένιοι, Ἰσραηλίται, διάφοροι Εὐρωπαῖοι καὶ ἄλλοι λαοί. Εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἡ μεγίστη πασῶν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τῷ 330 μ. Χ. ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου, ὅπερ ἦτο ἀποικία τῶν Μεγαρέων.

Ἐκ τῶν προαστείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄλλα μὲν, καθὼς ἡ *Χρυσόπολις* καὶ ἡ *Χαλκηδών*, κείνται ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας ἄλλα δὲ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς.

Ὡς προάστεια αὐτῆς θεωροῦνται προσέτι καὶ αἱ χαριέσταται νῆσοι αἱ κείμεναι ἐν τῇ Προποντιίδι παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου καὶ καλούμεναι *Πριγγιπὸνησοι*, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλύτεραι εἶναι ἡ *Πρώτη*, ἡ *Ἀντιγόνη*, ἡ *Χάλλη* καὶ ἡ *Πρίγγιπος* χρησιμεύουσαι ὡς θερμαὶ διαμοναὶ τῶν πλουσίων Κωνσταντινουπολιτῶν.

Ὁ περικαλλῆς *Κεράτιος* κόλπος (11 χιλιομέτρων μήκους καὶ 450 μέτρων πλάτους) ἀποτελεῖ ἓνα τῶν λαμπροτέρων λιμένων τοῦ κόσμου. εἰσχωρῶν δὲ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν διαιρεῖ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς δύο μέρη τὴν κυρίως Κωνσταντινούπολιν ἣτις καὶ *Πόλις* (Σταμπούλ) ἀπλῶς ὀνομάζεται, κειμένην εἰς τὴν νοτίαν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου πρὸς Ν. τοῦ Κερατίου κόλπου ἐπὶ τριγωνικῆς χερσονήσου ἐκτισμένην δὲ ἐπὶ ἑπτὰ λόφων, ἣτις διὰ τοῦτο καὶ *ἐπιτάλοφος* λέγεται, καὶ τὰς συνοικίας *Γαλατᾶ* καὶ *Πέραν* κειμένας πρὸς Β. τοῦ Κερατίου κόλπου.

Ἐπὶ ἑνὸς τῶν ἑπτὰ τούτων λόφων εἶναι ὁ περικαλλῆς ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ *Σοφίας*, ὁ ἀνοικοδομηθεὶς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τῷ 537 μ.Χ. τὸν ὁποῖον οἱ Τούρκοι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετέτρεψαν εἰς τζαμίον, καὶ ὁ περίφημος *ἱππόδρομος*, ὀνομαστὸς διὰ τὴν στάσιν τῶν *Βενέτων* καὶ *Πρασίνων* ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ὅστις ἦτο κεκοσμημένος διὰ πολλῶν ἀδριάντων καὶ ἄλλων ἀριστουργημάτων, ἐξ ὧν τὰ πλεῖστα κατεστράφησαν, ἄλλα δὲ πάλιν διηρπάγησαν, ἐλάχιστα δὲ μόνον διεσώθησαν. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι τὰ παλαιὰ ἀνάκτορα τῶν σουλτάνων καὶ τὸ μέγαρον τῆς *ὕψηλῆς πύλης*.

Παρὰ τὸν Κεράτιον κόλπον εἶναι ἡ συνοικία τοῦ *Φαναρίου*, ἐν ᾗ κεῖται τὸ *οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον*, εἰς τὴν μεγάλην πύλην τοῦ ὁποίου (διαμένουσα ἔκτοτε κλειστήν) ἀπηγγονίσθη τῷ 1821 ὁ πατριάρχης *Γρηγόριος δ' Ε'* καὶ ἔνθα πρότερον κατοικοῦν οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν Ἑλλήνων, οἱ λεγόμενοι *Φαναριῶται*, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλαμβάνοντο ὑπὸ τοῦ σουλτάνου οἱ μεγάλοι διερμηνεῖς καὶ οἱ ἡγούμενοι τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαυίας.

Αἱ συνοικίαι τοῦ *Γαλατᾶ* καὶ τοῦ *Σταυροδρομίου* ἢ *Πέραν* εἶναι πολὺ ὠραιότεραι τῆς κυρίως πόλεως (Σταμπούλ) καὶ συνδέονται μετ'

αὐτῆς διὰ δύο γεφυρῶν. Ἐν αὐταῖς κατοικοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Ὅλη ἡ ἀκτὴ τοῦ Βοσπόρου ἐπέκεινα τοῦ Γαλατᾶ κατέχεται ὑπὸ ὠραιοτάτων προαστείων, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐν *Διπλοκιονίῳ* (Βεσικτὰς) νεώτερα ἀνάκτορα τοῦ σουλτάνου, *Γιλδίξ Κιόσκ*, τὸ *Ὀρτάκιοϊ*, τὰ *Θεραπειά*, ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Δέρκων, *Βαθυρῶαξ*, (Βουγιούκ Δερέ), τὸ *Ῥούμελι Χισάρ*, ἔνθα ἀπαντῶσιν ἀρχαῖα φρούρια, ἡ *Ῥοβέρτειος* σχολὴ καὶ πολλὰ ἄλλα καὶ ὁ πρὸς Ν. ἡς Προποντίδος ἄγ. *Στέφανος*, ἔνθα συνωμολογήθη τῷ 1878 ἡ μεταξὺ Ῥωσίας καὶ Τουρκίας συνθήκη.

Ἡ Κωνσταντινούπολις θεωμένη ἀπὸ τῆς θαλάσσης παρουσιάζει λαμπρὸν καὶ μεγαλοπρεπέστατον θέαμα, ὅσον οὐδεμία πόλις τοῦ κόσμου ἔχει δὲ πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, καθὼς τὴν *μεγάλην τοῦ Γένους σχολήν*, τὴν *θεολογικὴν* καὶ *ἐμπορικὴν σχολήν* ἐπὶ τῆς *Χάλκης*, τὸ *Ζάππειον παρθεναγωγεῖον* καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα διὰ κληροδοτημάτων καὶ δωρεῶν συντηρούμενα.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ βυζαντιακοῦ κράτους μέχρι τοῦ 1453, ὅτε κατὰ τὴν ἀποφράδα ἡμέραν τῆς **29ης Μαΐου**, καθ' ἣν ἔπεσεν, ἡρωϊκῶς μαχόμενος, ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων **Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος**, ἐκχυριεῦθη ὑπὸ τῶν Τούρκων διατελοῦσα ἔκτοτε πρωτεύουσα τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως εἶναι μία τῶν σπουδαιοτέρων πόλεων τοῦ κόσμου, διότι θεωρεῖται ὡς κλεῖς τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Εἶναι ὁ *Παλλάδιον* τῶν ἐθνικῶν ἑλληνικῶν βλέψεων, τὸ κέντρον τῶν παλμῶν πάσης ἑλληνικῆς καρδίας, τὸ γλυκὺ καὶ φαινὸν εἶδωλον τῶν ἐλπίδων τοῦ *Γένους*.

Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων διὰ τῆς ἡρωϊκῆς καὶ ἀληθῶς βασιλικῆς αὐτοῦ θυσίας ἐνετείλατο εἰς ἅπαν τὸ ἑλληνικὸν γένος ὅτι μόνον αὐτὸ κέκτηται ἀπαράγραπτα δικαιώματα ἐπὶ τῆς βασιλείδος ταύτης τῶν πόλεων καὶ ὅτι ταῦτα πρέπει νὰ ἀποτελῶσι τὴν ἱεράν παρακαταθήκην παντὸς Ἑλλήνος.

Διοικήσεις Μετρῶν (Τσατάλζας).

Εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ νομοῦ Κωνσταντινουπόλεως ὑπάγεται ἡμέ-

σως καὶ ἡ διοίκησις *Μετρῶν*, κατέχουσα τὸ δυτικὸν μέρος τῆς χερσονήσου Κωνσταντινουπόλεως.

Πληθυσμὸς 70 χιλ. κατ.

Πόλεις. Πρωτ. *Μέτραι* (*Τσατάλτζα*, 7 χιλ. κ.), κομόπολις μεσόγειος, ἔδρα μητροπολίτου. Πρὸ τῆς *Τσατάλτζας* ἀνεστάλη ἡ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν προέλασις τῶν Βουλγάρων τῷ 1912 *Δέρκος* παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου. *Σηλυμβρα* καὶ *Ἐπιβάται* (6 χιλ. κ.) ἔδρα μητροπολίτου, παραλία πόλεις τῆς Προποντίδος.

Νομὸς Ἀδριανουπόλεως.

Ὁ νομὸς Ἀδριανουπόλεως κατέχει τὴν λοιπὴν τουρκικὴν Θράκην.

Διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς 4 διοικήσεις· 1) Ἀδριανουπόλεως, 2) *Σαράντα Ἐκκλησιῶν*, 3) *Ῥαιδεστοῦ* καὶ 4) *Καλλιπόλεως*.

1) Ἡ διοίκησις Ἀδριανουπόλεως ἐκτείνεται ἐν τῇ παρὰ τὸν Ἐβρον ὁμωνύμῳ καὶ εὐφόρῳ πεδιάδι.

Πόλεις. Ἀδριανούπολις πρωτ. τοῦ νομοῦ (91 χιλ. κ.), ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι Ἕλληνες, κεῖται κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ *Τόνιζου* καὶ τοῦ *Ἄρδα* παραποτάμων τοῦ Ἐβρου. Ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ῥωμαίων Ἀδριανοῦ καὶ ἐχρημάτισε πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρωτ. τοῦ τουρκικοῦ κράτους. Εἶναι ἔδρα μητροπολίτου ἔχουσα πολλὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ βιομηχανίαν βαμβακίνων καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων. Ἐν αὐτῇ σφύζονται πολλὰ μεγαλοπρεπῆ ἀρχαῖα ἀνάκτορα τῶν σουλτάνων καὶ τὸ ὄνομα στὸν τέμενος *Σελήμ*. Κατὰ τὸν βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον (1912) ἡ Ἀδριανούπολις ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐπὶ πεντάμηνον περίου. Ἀπέχει τῆς Κωνσταντινουπόλεως σιδηροδρομικῶς 12 ὥρας. *Διδυμότειχον* (12 χιλ. κ.) παρὰ τὸν Ἐβρον, πόλις ἐπισημοτάτη κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, νῦν ἔδρα μητροπολίτου.

2) Ἡ διοίκησις *Σαράντα Ἐκκλησιῶν* κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τοῦ νομοῦ.

Πόλεις. *Σαράντα Ἐκκλησίαι* (20 χιλ. κ.), ἔδρα μητροπολίτου. *Αουλὲ Βουργὰς* (6 χιλ. κ.), παρὰ τὸν Ἐργίνην ποταμόν. Ἐνταῦθα οἱ Βούλγαροι ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους τῷ 1912. *Βιζόη*, ἔδρα μητροπολίτου, ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι πολλὰ ἀρχαῖα εἰρεῖπια, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Κυκλώπεια τείχη.

3) Ἡ διοίκησις Ῥαιδεστοῦ κατέχει τὴν περὶ τὴν Προποντίδα χώραν.

Πόλεις. Ῥαιδεστός (25 χιλ. κ.), ἔδρα μητροπόλιτου, λιμὴν τῆς Θράκης ἔμπορικός. Ἡράκλεια (6 χιλ. κ.). Τυρολόη (τουρκιστὶ Τσοελοῦ, 7 χιλ. κ.), ἔδρα μητροπόλιτου, παρὰ τὸν ὁμώνυμον παραπόταμον τοῦ Ἐργίνου.

4) Ἡ διοίκησις τῆς Καλλιπόλεως κατέχει τὸ νοτιώτατον μέρος τῆς Θράκης.

Πόλεις. Καλλιπόλις (40 χιλ. κ.), ἔδρα μητροπόλιτου, πόλις ὄχυρά καὶ ἔμπορική κειμένη πρὸς τὸ βόρειον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου. Πρὸς Ν. αὐτῆς ἔκειντο οἱ Αἰγὸς ποταμοί, ἔνθα τῷ 404 π. Χ. οἱ Σπαρτιᾶται κατεναυμάχησαν τοὺς Ἀθηναίους. Ὀλίγον νοτιώτερον ταύτης ἔκειτο ἡ Σησιὸς ἀπέναντι τῆς Ἀβύδου παρ' ἧς ὁ Ξέρξης ἐγεφύρωσε τὸν Ἑλλησπόντον. Αἶνος (15 χιλ. κατ.) οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἐβρου, ὀνομαστὴ διὰ τοὺς τεταριχευμένους ἰχθῦς τῆς.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Ἡ Ἀλβανία τὸ πάλαι ὠνομάζετο Ἰλλυρία, ἐκτείνεται πρὸς Β. τῆς Ἠπείρου χωριζομένη πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, Σερβίας καὶ Ἑλλάδος διὰ τῶν ὀρέων Σκάρδου καὶ Κανδαουίων, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Μαυροβουνίου.

Πληθυσμός. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχονται περίπου εἰς 700.000.

Ἐκτασις 15.800 τετραγ. χιλιομέτρων.

Κλίμα. Εἰς τὰ ὄρεινά εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, εἰς τὰ πεδινὰ καὶ παράλια θερμὸν καὶ ἔνιαχοῦ νοσῶδες.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας εἶναι ὄρεινόν, πρόσφορον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὀλίγον καλλιεργημένον.

Προϊόντα. Ὀλίγοι δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἔλαιον, καπνός, μέταξα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Ὅρη. Ἡ Ἀλβανία διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν ὀρέων ὧν σπουδαιότερα εἶναι τὰ Κανδαοῦια ἀπὸ Β. πρὸς Ν. διήκοντα, ὑψηλὰ καὶ κατάφυτα, συμπλεκόμενα πρὸς Β. μετὰ τῶν ἀλβανικῶν Ἀλπεων καὶ τὸ Τομόρ πρὸς Ν.

Ποταμοί. Ὁ Ἀρίλων, ὁ μέγιστος πάντων, ἐκβάλλων εἰς τὸ

Ἰαδριατικὸν πέλαγος, σχηματιζόμενος ὑπὸ τοῦ λευκοῦ Δριλῶνος, πηγάζοντος ἐκ τοῦ Σκάρδου, καὶ τοῦ μέλανος Δριλῶνος, πηγάζοντος ἐκ τῆς Λυχνίτιδος λίμνης, ὁ *Γενοῦσος* (Σκοῦμπι), πηγάζων ἐκ τῶν Κανδασουίων χύνεται εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος, ὁ *Βογιάνας*, ὅστις διαρρεῖ τὴν Λεβεάτιδα λίμνην καὶ χύνεται εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος παρὰ τὸ Δουλοῖνον, ὁ *Μάτης*, ὅστις διερχόμενος τὴν Μιρδιτιάν χύνεται ἐπίσης εἰς τὸ Ἰαδριατικὸν πέλαγος καὶ ὁ Ἰάψος (Λιούμης) διαρρέων τὴν πεδιάδα τῆς Μουζακιᾶς ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος.

Λίμναι. Ἡ *Λεβεᾶτις* (τῆς Σκόδρας), ἣτις ἀνήκει ἐν μέρει εἰς τὸ Μαυροβούνιον, τρέφει κολοὺς ἰχθύς καὶ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα λίμνη τῆς ἑλλ. χερσονήσου καὶ ἡ *Τερφούβη*, περίφημος διὰ τοὺς ἰχθύς τῆς.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἀλβανία εἶναι, ὡς εἶπομεν, κατ' ἐξοχὴν ὄρεινὴ χώρα, ἡ δὲ συγκοινωνία αὐτῆς δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένη ἀμαξίτους ὁδοὺς ἔχει ὀλιγίστας.

Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοικῶν. Οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ὀρεσίβιοι καὶ γενναῖοι, ἀπόγονοι τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν Ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν φυλὴ συγγενὴς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν. Κατ' ἀκολουθίαν εἶναι ἀδελφοὶ (ὁμαίμονες) τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι γραπτὴν γλῶσσαν, μεταχειρίζονται τὴν ἑλληνικὴν οἱ πλείστοι αὐτῶν, ὅταν γράφωσιν. Ὅσοι ἐκ τῶν Ἀλβανῶν κατέρωσαν νὰ διατηρήσωσι τὴν θρησκείαν των συνηθόθησαν ἀνάκαθεν μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ πάντοτε συνεπολέμου μετ' αὐτῶν ἐναντίον τῶν Τούρκων πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Δυστυχῶς ὅμως οἱ πλείστοι τῶν Ἀλβανῶν ἐγένοντο μωαμεθανοὶ καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν Τούρκων προῆξήθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς μεγάλας καταστροφὰς εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἄλλοι δὲ πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀποσπασθέντες ἐκ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐγένοντο καθολικοὶ (Μιρδιταί).

Οἱ Ἀλβανοὶ διατροῦνται εἰς τέσσαρα φύλα, τοὺς *Γκέκηδες*, κατοικοῦντας πρὸς Β. τοὺς *Τσάμηδες* καὶ *Τόσκηδες* πρὸς Ν. καὶ τοὺς *Λιάπηδες* κατοικοῦντας περὶ τὰ Κεραῦνια ὄρη, τὴν Παραμυθίαν καὶ Φιλιάταις τῆς Ἡπείρου.

Πόλεις. *Σκόδρα* (τ. Σκούταρι, 40 χιλ. κατ.), τέως πρωτ. τῆς Ἀλβανίας παρὰ τὴν Λεβεάτιδα λίμνην. Ἀλέσιον πόλις ἐμπορικὴ ἐνταῦθα ἐτάφη ὁ Γεώργιος Καστριώτης· ἔδρα διοικητοῦ μητροπολίτου. *Δυρράχιον* (ἡ ἀρχαία *Ἐπίδαμος*, 12 χιλ. κατ.) πρωτ. νῦν τῆς Ἀλβανίας. *Τύραννα* (κ. Ταϊράν. 20 χιλ. κ.) πρὸς Α. τοῦ Δυρραχίου, ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Ἀλβανίας. *Ἐλβασάν* (Ἀλβανόπολις), 25 χιλ. κ.) παρὰ τὸν Γενοῦσον ποταμὸν ἐν μέσῳ καταφύτου πεδιάδος. *Κροῖα*, πατρις τοῦ τουρκομάχου ἥρωος τῶν Ἀλβανῶν Γεωργίου Καστριώτου (Σκερδέρμπεη), ἐκτισμένη ἐπὶ ἀποκρήμων

βράχων. **Βεράτιον** (10 χιλ. κατ.), πόλις ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ δύο λόφων καὶ χωριζομένη ὑπὸ τοῦ "Αψου ποταμοῦ εἰς δύο τμήματα ἐνοῦμένα διὰ γεφυρῶν, ἔδρα τοῦ μητροπολίτου **Βελεγράδων**. **Αὔλων** (8 χιλ. κ.), πόλις παραλία, με' ἀσφαλῆ λιμένα, καθ' ὅσον τὸ στόμιον τοῦ λιμένος φράσσει ἡ μικρὰ νῆσος **Σάσων**, ἣτις τελευταῖον ἐξεχωρήθη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ κράτος τῆς Ἀλβανίας, κατέχεται δὲ ἤδη στρατιωτικῶς ἡ πόλις αὕτη μετὰ πέριξ αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἰταλίας.

Ἱστορικὴ ἐποψις. Ἡ θνησιγενὴς ἡγεμονία τῆς Ἀλβανίας συνεστάθη δυνάμει τῆς Λονδινίου συνθήκης τῆ 1913 ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, πράγματι δὲ τῆ ἐπιμόνῃ ἀξίωσει τότε τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ἰταλίας, αἱ ὁποῖαι διὰ πολεμικῶν καὶ διπλωματικῶν τεχνασμάτων κατόρθωσαν νὰ περιληφθῇ ἐν αὐτῇ καὶ ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ βορεία Ἡπειρος.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν σκληρὰν καὶ ἄδικον ἀπόφασιν τῶν ἰσχυρῶν ἡ Ἡπειρὸς δὲν ἔπαυσε διαμαρτυρομένη κηρύττουσα ἔκτοτε τὴν αὐτονομίαν τῆς, ἣν διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς Κερκύρας καὶ τῆς Φλωρεντίας ὑπεχρεώθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσιν ἐν τέλει αἱ Δυνάμεις.

Τελευταῖον δὲ αἱ αὐταὶ Δυνάμεις βλέπουσαι τὴν καθημερινὴν αἰματοχυσίαν καὶ τὸ μέγεθος τῶν καταστροφῶν, αἰτινες ἐξηκολούθουν λόγῳ τῆς ἀβεβαίας εἰσέτι πολιτικῆς καταστάσεως τῆς χώρας συγκατατέθησαν διὰ λόγους φιλανθρωπίας εἰς τὴν ἀνακατάληψιν ταύτης ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ ἀνακατάληψις ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ἔσται διαρκῆς καὶ ὀριστική, καὶ ὅτι οἱ ἰσχυροὶ δὲν θὰ θελήσωσι νὰ στερήσωσι τὴν τόσον σκληρῶς δοκιμασθεῖσαν Β. Ἡπειρον τοῦ γλυκυτάτου φωτός τῆς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία διὰ ποταμῶν αἱμάτων ἀνέτειλε καὶ πάλιν ἐπ' αὐτῆς. Ἦδη δυστυχῶς κατέχεται ὑπὸ ἰταλικοῦ στρατοῦ καὶ κατατρυφνέεται ὑπὸ Ἀλβανικῶν ὄρδων.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας κατέχον τὸ κεντρικοανατολικὸν πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον μέρος τῆς ἐλληνικῆς χερσονήσου, ἀποτελεῖται ἐκ τῆς κυρίως Βουλγαρίας, ἐκ τῆς τῷ 1886 ἀνθαιρέτως προσαρτηθείσης Ρωμυλίας καὶ τῆς βορειοανατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς δυτικῆς Θράκης, παραχωρηθέντων εἰς αὐτὴν τῷ 1913 δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου τῶν δύο τελευταίων τμημάτων, ἅτινα εὐτυχῶς ἀπεσπασθῆσαν αὐτῆς δυνάμει τῆς τελευταίας συνθήκης τοῦ Νεϊγύ, ἥτοι ὁλόκληρος ἡ δυτικὴ Θράκη καὶ ἡ ἐκ τῆς Α. Μακεδονίας ἐκχωρηθεῖσα εἰς τὴν Σερβίαν ἐλληνικωτάτη περιφέρεια τῆς Στρομνίτοης.

Ὅρια. Τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥουμανίας διὰ τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Σερβικῆς

Μακεδονίας καὶ τῆς Ἑλλάδος πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς Α. βρέγεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Πληθυσμός. 4,767,000 κάτοικοι ἐν ὄλῳ πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου.

Ἐκτασις 114,000 τετραγ. χιλίωμ. μετὰ τῶν ἀποσπασθεισῶν ἐξ αὐτῆς χωρῶν τῆς ΒΑ. *Μακεδονίας* καὶ τῆς *δυτικῆς Θρακίας*.

Ὅρη. Ὁ *Αἶμος* (Βαλκάν) λήγων εἰς τὸ *Αἰμώνιον* ἀκρωτήριο καὶ χωρίζων τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας· σημαντικώτεροι διόδοι αὐτοῦ εἶναι ἡ τῆς *Ἑλενας* καὶ ἡ τῆς *Σίπκας*. ὧν ἡ δευτέρα γνωστὴ διὰ τὴν νικηφόρον διάβασιν τοῦ ῥωσικοῦ στρατοῦ (1878). Ἔτερα ὄρη εἶναι ἡ ὄροστοιχία τῆς *Ῥοδόπης* ἐν τῇ Ῥωμυλίᾳ καὶ αἱ ὑψηλαὶ πρὸς Β. αὐτῆς διακλαδώσεις *Σκόμιον* καὶ *Ῥίλον*.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς *Σόφιας* καὶ ἡ τῆς *Σούμλας* ἐν Βουλγαρίᾳ, ἡ τῆς *Φιλιππουπόλεως* καὶ *Ἰαμπόλεως* ἐν ἄν. Ῥωμυλία καὶ ἡ τῆς *Ξάνθης* ἐν τῇ δυτικῇ Θρακίᾳ.

Ποταμοί. Ὁ *Δούναβις*, ὁ δεύτερος κατὰ τὸ μέγεθος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης πηγάζων ἐκ τοῦ *Μέλανος ὄρυμοῦ* τῆς Γερμανίας καὶ διαρρέων διὰ πολλῶν κρατῶν ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον διὰ τριῶν στομιῶν· τρέφει πολλοὺς καὶ μεγάλους ἰχθῦς· διαπλέεται ὑπὸ διαφόρων μικρῶν καὶ μεγάλων πλοίων καί, ὁπότεν ὁ χειμὼν εἶναι βαρῦς, πῆγνυται καὶ διακόπτεται ἡ ποταμοπλοία. Παραπόταμοι αὐτοῦ ἐκ τῆς βουλγαρικῆς χώρας πηγάζοντες εἶναι ὁ *Τίμακος*, ὁ *Ὀσκιος* καὶ ὁ *Ἰάντρας*. Ἐν δὲ τῇ ἄν. Ῥωμυλίᾳ ποταμὸς εἶναι ὁ *Ἐβρος* (Μαρίτσα), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίου καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους (*Ἄρδαν*, *Τόντζον* καὶ *Ἐργίνην*), ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος παρὰ τὴν *Αἶνον*.

Κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν· τὸν χειμῶνα ψυχρόν.

Ἐδαφος. Ἡ κυρίως μὲν Βουλγαρία πρὸς Ν. εἶναι ὄρεινὴ καὶ δασώδης, ἡ δὲ πρὸς Β. εἶναι πεδινὴ· ἐνῶ ἡ ἄν. Ῥωμυλία κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὄρεινὴ καὶ εὐφορος.

Προϊόντα. Ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ ἄν. Ῥωμυλία παράγουσι πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, καπνόν, ῥοδέλαιον (ἄν. Ῥωμυλία) καὶ τρέφουσι εἰς τὰς πλουσίας αὐτῶν βοσκὰς μεγάλας ἀγέλας βοῶν καὶ πάμπολλα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων, μεγάλως δὲ ἀκμάζει καὶ ἡ *ἐρευθοτροφία*.

Βίος καὶ διαίτα τῶν κατοίκων. Οἱ κάτοικοι κυρίως Βούλγαροι, Τούρκοι, Ἑβραῖοι καὶ Ἕλληνας, ὧν ὑπὲρ τὰς 150,000 ἰδίᾳ ἐν τῇ ἀν. Ῥωμυλίᾳ, εἶναι πάντες φιλόπονοι καὶ ἐργατικοί, ἀσχολούμενοι κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Αὐστυχῶς ὅμως κατὰ τὸ ἔτος 1906 οἱ Βούλγαροι μισοῦντες τοὺς Ἕλληνας προέβησαν ὄλως ἀναιτίως εἰς ἄγριον κατ' αὐτῶν διωγμόν, ἐξ οὗ ἐπαθον τὰ πάνθειν. Πλείστοι ἐνεκα τούτου ἠναγκάσθησαν νὰ καταλίπωσι τὴν χώραν ταύτην καὶ ἰδίως ἐκ τῆς ἀν. Ῥωμυλίας καὶ νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Βούλγαροι ὄντες πάντοτε οἱ αὐτοὶ καὶ οὐδόλως συνετισθέντες ἐκ τῶν φοβερῶν ἡττῶν τῶν κατὰ τὸν ἐλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον, ἐπανέλαβον τοὺς σκληροὺς καὶ ἀπηνεῖς διωγμοὺς τῶν κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς δυτ. Θράκης μὲ τὸν ἀπώτερον σκοπὸν τῆς τελείας ἐξουθένσεως αὐτῶν. Εὐτυχῶς ὅμως συνεπεῖρά τοῦ τελευταίου πολέμου ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν.

Θρησκεία. Οἱ Βούλγαροι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ τελευταῖα ἔτη (1871) ἀπεσπάσθησαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ἐκηρύχθησαν **σχισματικοί**. Ὁ θρησκευτικὸς αὐτῶν ἀρχηγὸς καλεῖται **ἐξάρχος** καὶ ἔχει τὴν ἑδρὰν του ἐν Κων(σταντι)πόλει. Δὲν παραλείπουσι δὲ εὐκαιρίαν νὰ ἐνεργῶσι πρὸς ἄρσιν τοῦ σχίσματος.

Παιδεία. Ἡ παιδεία ἐν Βουλγαρίᾳ ἤρχισεν ἤδη νὰ ἀναπτύσσεται. Οἱ Βούλγαροι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀκόμη ἦσαν ἐλάχιστα μεμορφωμένοι.

Ἡ βιομηχανία. τὸ **ἐμπόριον** καὶ ἡ **γεωργία** δὲν ἀνεπτύχθησαν εἰσέτι ἐπαρκῶς, ἀν καὶ τὸ ἔδαφος τῆς χώρας τῶν καὶ εὐφορον καὶ πλουτοφόρον εἶναι, μόνον δὲ ἡ ταπητουργία προοδεύει.

Ἡ εἰσαγωγὴ κατὰ τὸ 1912 ἀνῆλθεν εἰς 130,150,000, ἡ δὲ **ἐξαγωγὴ** 112,357,000 φράγκα.

Συγκοινωνία. Αἱ σημαντικότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι ἡ τῆς Σόφιας-Φιλιππουπόλεως-Ἀδριανουπόλεως, ἡ τῆς Σόφιας-Βελιγραδίου-Βιέννης, ἡ τοῦ Ῥουχτσουζίου Βάρνης καὶ ἡ τελευταῖον προστεθεισα Διδυμοτείχου μέχρι Ξάνθης. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ πολλαὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ διευκολύνουσι τὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι συνταγματικὴ διαδοχικὴ μοναρχία, βασιλεὺς δ' αὐτῆς εἶναι σήμερον ὁ Βόρις ὁ υἱὸς τοῦ ἐκπεσόντος Φερδινάνδου τοῦ Α' κυβερνῶν μετὰ Βουλῆς (Σοβράνιε) ἀποτελουμένης ἐκ 203 ἀντιπροσώπων καὶ ὑπουργείου.

Ὁ στρατὸς ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 60,000 ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 450,000 ἄνδρας, κέκτῃται δὲ καὶ ἀσίμαντον

στολίσκον ἀποτελούμενον ἐκ 12 μικρῶν πλοίων. Διὰ τῆς τελευταίας συνθήκης τοῦ Νεγὺ περιορίσθη μόνον εἰς 25 χιλιάδας ἢ ἐν καιρῷ εἰρήνης δύναμις τοῦ στρατοῦ της.

Προϋπολογισμός. Τὰ μὲν ἔσοδα κατὰ τὸ 1912 ἀνῆλθον εἰς 149.515.000 φρ. εἰς ἴσον δὲ ποσὸν καὶ τὰ ἔξοδα (νόμισμα λέβ= φράγκον).

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου εἶναι ἡ Σόφια (100 χιλ. κατ.), κειμένη εἰς τὰς δυτικὰς ὑψορείας τοῦ Αἴμου καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις συνδέεται μετὰ τῶν ἠνωμένων σιδηροδρόμων τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Β. τοῦ Αἴμου καὶ ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς χώρας εἶναι τὸ Τύρνοβον (18 χιλ. κατ.), πόλις ὀχυρὰ καὶ ἐμπορική, παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας. Πρὸς Α. τοῦ Τυρνόβου κεῖται ἡ Σούμλα (25 χιλ. κατ.), πόλις ὀχυρωτάτη, συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Βάρνης (πάλαι Ὀδησσοῦ, 40 χιλ. κατ.), τοῦ μεγαλυτέρου λιμένος τῆς Βουλγαρίας ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, ἐν ἣ κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνες διατηροῦντες καλῶς κατηρητισμένα σχολεῖα καὶ νοσοκομεῖον.

Ἡ Βουλγαρία ἔχει καὶ πολλὰς παραδουναβίους πόλεις, ὧν αἱ πλεῖσται εἶναι ὀχυραὶ καὶ ἔχουσι μέγα ἐμπόριον, ἰδίως δημοτριακῶν καρπῶν· αἱ ἐπισημότεραι τούτων εἶναι τὸ Βιδίνιον (21 χιλ. κατ.), ἡ Νικόπολις, ἡ Σιστοβα (16 χιλ. κατ.), τὸ Ρουχτσούκιον (38 χιλ. κατ.), εἰς τὴν πόλιν ταύτην καταλήγει καὶ ὁ ἀπὸ Βάρνης σιδηροδρόμος.

Ἡ πόλις Πλεύρα (23 χιλ. κατ.) εἶναι μεσόγειος καὶ ὀχυρὰ, ἐγένετο δὲ ὀνομαστή κατὰ τὸν ὀσσοτουρκικὸν πόλεμον (1877-78) διὰ τὴν ἐν αὐτῇ πολιορκίαν τῶν Τούρκων ὑπὸ τῶν Ῥώσων. Δούμπιτσα (10 χιλ. κ.), Κιουστερδὴλ (13 χιλ. κ.), Σμόκοβον (12 χιλ. κατ.), παρὰ τὰ μακεδονικὰ σύνορα.

Πόλεις ἐν τῇ ἀνατ. Ῥωμυλίᾳ εἶναι ἡ Φιλιππούπολις (50 χιλ. κατ.), κτίσμα Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα, ἐκτισμένη ἐπὶ τριῶν λόφων, διαρροεμένη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἐβρου καὶ συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον πρὸ ὀλίγων ἐτῶν πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ τὰ Ζαρίφεια διδασκαλεῖα⁽¹⁾. Σιενήμαχος (14 χιλ. κατ.), κειμένη πρὸς Ν. τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ κατοικου-

(1) Ἄπαντα καταληφθέντα αὐθαίρετως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.

μένη ὑπὸ Ἑλλήνων, διατηρούντων ἀκμαίων τὸ ἑλληνικὸν φρόνημα. Σήλυμνος (25 χιλ. κατ.) παρὰ τὰς ὑπαρξίας τοῦ Αἴμου, Σωξόπολις (Ἀπολλωνία, 4 χιλ. κατ.), Πύργος (12 χιλ. κατ.), ἔδρα μητροπολίτου μετὰ λαμπρῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ Μεσημβρία (2,500 κατ.), κείμεναι πᾶσαι παρὰ τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ οἰκούμεναι ὑπὸ Ἑλλήνων. Μεταξὺ τῶν καθαρῶς βουλγαρικῶν πόλεων ἀξιοσημεῖοι εἶναι ἡ Υάμπολις (16 χιλ. κατ.) τὸ Κεζανλίκ (12 χιλ. κατ.), ὀνομαστὸν διὰ τὸ ἐκεῖ παραγόμενον ῥοδέλαιον, τὸ Ἐσκι Ζααρά (22 χιλ. κατ.) καὶ Γενί Ζααρά (παλαιὰ καὶ νέα Ζαγορά), κωμοπόλεις ἐμπορικαὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, καὶ τὸ Ταϊάτ Παζαοτζίκ (18 χιλ. κατ.)

Βουλγαρικὴ Μακεδονία. Ἡ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου (1913) παραχωρηθεῖσα εἰς τὴν Βουλγαρίαν βορειοανατολικὴ Μακεδονία κατέχει τὴν περὶ τὸν Ὀρβήλον (Περὶν ὄρος) μέχρι τοῦ Μάλες (Ἐσσάινον) πρὸς Δ. καὶ πᾶσαν τὴν στενὴν βορείαν ἐπικράτειαν τῶν ποταμῶν Σιρμῶνος καὶ Νέστου χώραν.

Περιελάβανε τὰς τέως ὀθωμανικὰς ὑποδιοικήσεις Στρωμνίτης, Πετριερίου, Μελενίκου καὶ Νευροκοπίου. Ἡ ὑποδιοίκησις Στρωμνίτης διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγὺ παρεχωρήθη εἰς τὴν Σερβίαν.

Ὁλόκληρον τὸ ἀνωτέρω μακεδονικὸν τμήμα εἶχε καταλάβει ὁ ἀνδρείος ἑλληνικὸς στρατός, τρέψας εἰς ἐπίσχυτον φυγὴν τοὺς Βουλγάρους ὑπερβάς νικηφόρως τὰς κορυφὰς τοῦ Μπέλες, τοῦ Ὀρβήλου καὶ τῆς Ῥοδόπης καὶ ἐκπορθήσας τὰ ἐπρόσιτα στεγὰ τῆς Κρέσνας μέχρι τῶν παλαιῶν βουλγαρικῶν συνόρων (ἀνω Τζουμαγιά).

Πόλεις ἀξιόλογοι ἐνταῦθα εἶναι ἡ κωμόπολις Πετρίτσι (6 χιλ. κατ.), τὸ Μελένικον (Μενλίκ, 8 χιλ. κατ.), ἐκτισμένον ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀρβήλου καὶ ἐπὶ ἀποτόμων φαράγγων, πόλις ὀχυρὰ καὶ ἱστορικὴ ἔδρα ποτὲ μητροπολίτου, πατρὶς τοῦ ἀειμνήστου Πολυζωΐδου, παράγουσα ἐξαιρετον οἶνον, καὶ τὸ Νευροκόπιον (8 χιλ. κ.) παρὰ τὸν ποταμὸν Νέστον.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῶν ἀνωτέρω καὶ πολλῶν ἄλλων πόλεων εἶναι φιλελευθέρους Ἕλληνας μὴ ἀνεχόμενοι ὅμως νὰ παραμείνωσιν ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν Βουλγάρων, ἔθεσαν πῶρ εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν μετακινήσαντες εἰς τὴν ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, ὅπως ἀνεγείρωσι νέας πόλεις.

Ἱστορικὴ ἑποψίς. Οἱ Βούλγαροι ἐν ἀρχῇ κατήκουγ τὰς περὶ τὸν ποταμὸν Βόλγαν χώρας. ἐξ οὗ ὠνομάσθησαν Βούλγαροι. Ἐκεῖθεν δὲ ὀρμώμενοι διέβησαν τὸν ποταμὸν Δούναβιν περὶ τὰ 680 μ.Χ. καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν ὁήμερον

ὑπ' αὐτῶν καλουμένην **Βουλγαρίαν**, πάλαι κάτω Μοισίαν, ἐνθα ἀναμειχθέντες μετὰ σλαυϊκοῦ τινοῦ λαοῦ παρέλαβον παρ' αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν καὶ ἐξεσλαυτοήσαν. βραδύτερον δὲ ἐδιδάχθησαν ὑφ' Ἑλλήνων, τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Μεθοδίου τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ ἔγιναν χριστιανοὶ κατὰ τὴν θῆν μ. Χ. ἑκατοτατηρίδα.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Βούλγαροι ἀπετέλεσαν κράτος ἀνεξάρτητον, ἀλλ' ἐπειδὴ κατόπιν εἰσέβαλον εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἐλεηλάτουσαν αὐτάς, κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔγιναν φόρου ὑποτελεῖς εἰς αὐτούς, ἀκούθως δὲ καὶ ὑπετάχθησαν ἑλοσχερῶς· τὸ δὲ κράτος αὐτῶν κατελύθη.

Ἐπειτα ὅμως πάλιν κατῴρθωσαν γὰ ἰδρύσασαι νέον βουλγαρικὸν κράτος, ὅπερ ὑπέταξαν οἱ Τούρκοι τῇ 1386, ἔκτοτε δὲ οἱ Βούλγαροι διατέλουν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, μέχρις οὗ ἀπηλευθέρωσαν αὐτούς ἡ Ῥωσία τῇ 1878.

Ρ Ο Υ Μ Α Ν Ι Α (πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου).

Ἡ Ῥουμανία (πάλαι Δακία) εἶναι ἐν τῶν μεγαλυτέρων κρατῶν τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Ὅρια. Ὅριζεται δὲ πρὸς τὰ ΒΑ. ὑπὸ τῆς Ῥωσίας καὶ τοῦ Εἰξείνου πόντου, πρὸς τὰ ΒΔ. ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας καὶ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας χωριζομένη ἀπ' αὐτῆς, πλὴν τῆς χώρας τῆς Δοβρουτσᾶς, ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως.

Ἐκταδὶς 139,690 τετραγων. χιλιομέτρων, πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου.

Πληθυσμὸς 7,600 000 κ., ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Μετὰ τὴν συνθήκην ὅμως τοῦ Σαιν Ζερμαίν ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνῆλθε ὑπέρ τὰ 13 ἑκατομμύρια.

Ἐδαφος. ποταμοί. Τὸ ἔδαφος τῆς Ῥουμανίας ἀποτελεῖ μίαν ἀχανῆ πεδιάδα κατὰ τὸ $\frac{1}{6}$ κεκαλυμμένην ὑπὸ ἀπεράντων δασῶν καὶ μόνον πρὸς τὸ ΒΑ. μέρος εἶναι ὄρεινόν, καθ' ὅσον ἐκτείνονται ἐν αὐτῷ αἱ δασώδεις ὄροστοιχίαι τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἀλπεων, αἵτινες ἐχώριζον μέχρι τοῦδε τὴν Ῥουμανίαν ἀπὸ τῆς Οὐγγαρίας. Ἡ ἀχανὴς αὕτη πεδιάς διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν παραποτάμιων τοῦ Δουνάβεως, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Ἀλούτας, ὁ χωρίζων τὴν Βλαχίαν εἰς μικρὰν τοιαύτην πρὸς Δ. καὶ εἰς μεγάλην πρὸς Α, ὁ Δουμποβίτσας, ὁ Ἰαλομίτσας, ὁ Βουζέος, ὁ Σερέτης, ὁ Προῦθος, πηγάζων ἐκ τῶν Καρπαθίων, καὶ ὁ Δούναβις, ἀμφότεροι χωρίζοντες τὴν χώραν ἀπὸ τῆς Ῥωσίας. Ἄπαντες οἱ ποταμοὶ οὗτοι πηγνυνται τὸν χειμῶνα.

Κλίμα, προϊόντα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν. Τὸ ἔδαφος ὅμως αὐτῆς λίαν εὐφορον, παράγει εἰς μεγάλας ποσότητας δημητριακοὺς καρπούς, ἀραβόσιτον, σήσαμον, γεώμηλα, τεύτλα, καπνόν, διαφόρους ὀπώρας, κτηνοτροφικὰ εἶδη, καθ' ὅσον εἰς τὰς πλουσιωτάτας αὐτῆς βοσκὰς τρέφονται ἀγέλαι πολυάριθμοι βοῶν καὶ χείρων καὶ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων, ἄλας ὄρυκτόν, πετρέλαιον καὶ ἄφθονον καὶ ἀξιόλογον ξυλείαν ἐκ τῶν δασῶν τῆς.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Ῥουμανία διαιρεῖται εἰς 3 μέρη εἰς τὴν *Βλαχίαν* (μεγάλην καὶ μικράν), κειμένην μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων, τὴν *Μολδαυίαν* κειμένην μεταξὺ τοῦ Προύθου καὶ τῶν Καρπαθίων καὶ τὴν *Δοβρουτσάν*, εἰς ἣν προσετέθη δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου (1913) ἡ πᾶσα ἢ τέως βουλγαρικὴ χώρα ἀπὸ τῆς παραδουναβίου πόλεως *Μπαλιζίκ*, περιληφθείσης οὕτω καὶ τῆς ὄχρᾶς παρὰ τὸν Δούναβιν πόλεως *Σιλισρίας*, κειμένη μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως, τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Βουλγαρίας.

Στρατιωτικαὶ δυνάμεις. Ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς, κάλλιστα ὀργανωμένος, ἀνήρχετο ἐν εἰρήνῃ εἰς 103 χιλ. ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 600 χιλ. μέχρι τοῦδε. Ἡ Ῥουμανία κέκτηται μίαν ναυτικὴν σχολὴν καὶ στολίστον ἀποτελούμενον ἐκ 31 μικρῶν πλοίων, ἐξ ὧν ἓν μικρὸν θωρηκτὸν καὶ 9 τορπιλλικά.

Προϋπολογισμὸς. Τὰ μὲν ἔσοδα ἀνεβιβάζοντο κατὰ τὸ 1912 εἰς 416 ἑκατομμ. φράγκων, τὰ δὲ ἔξοδα ἐπίσης εἰς τὸ αὐτὸ ποσὸν (νόμισμα λέον=φράγκον).

Ἡ **παιδεία** εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη· ἡ λαλουμένη γλῶσσα εἶναι κρᾶμα λατινικῆς καὶ σλαβικῆς.

Βιομηχανία, ἐμπόριον. Ἐκ τῆς βιομηχανίας ἀκμάζει κυρίως ἡ ἀλευροποιΐα. Τὸ ἐμπόριον ἀκμάζει εἰς τὰ σιτηρὰ καὶ τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ἀφθόνου ξυλείας, πετρελαίου καὶ ἄλατος.

Ἡ **συγκοινωνία** τῶν διαφόρων πόλεων τῆς Ῥουμανίας γίνεται διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν πολυάριθμων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἵτινες συνδέονται μετὰ τοῦ σιδηροδρομοῦ συμπλέγματος τῆς Εὐρώπης.

Ἡ εἰσαγωγὴ ἀνήρχετο κατὰ τὸ 1912 εἰς 130,509,000 φρῶν ἢ δὲ ἐξαγωγὴ εἰς 554,019,000.

Πολίτευμα, θρησκεία. Ἡ Ῥουμανία ἔχει πολίτευμα συνταγματικὴν μοναρχίαν μετὰ Βουλῆς ἀποτελουμένης ἐξ 180 βουλευτῶν καὶ ἐκ γερουσίας ἀπαρτιζομένης ἐξ 105 περιόπου γερουσιαστῶν βασιλεὺς δὲ αὐτῶν εἶναι **Φερδινάνδος ὁ Α΄**.

Οἱ Ῥουμᾶνοι κατὰγονται ἐκ τῶν Λακῶν, οἵτινες ἀνεμείχθησαν μετὰ τῶν Ῥωμαίων, ἐξ ὧν παρέλαβον καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν **ὀρθόδοξον** χριστιανικὴν ἐκκλησίαν.

ΣΗΜ. Ἀπὸ τοῦ 1710 μέχρι τοῦ 1821 πάντες σχεδὸν οἱ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας ἦσαν Ἕλληνες Φαναριῶται (Μαυροκορδάτοι, Καλλιμάχοι, Γκίκαί, Καρατζάδες, Ὑψηλάνται, Μουροῦζαί, Σούτσοι).

Διοικητικὴ διαίρεσις. Διοικητικῶς ἡ Ῥουμανία διαιρεῖται εἰς 42 νομούς.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Βλαχίας καὶ ὅλου τοῦ κράτους εἶναι τὸ **Βουκουρέστιον** (πόλις φίλων, 338 χιλ. κ.), κείμενον ἐν τῇ μέσῳ περιόπου τῆς χώρας, παρόχθιον τοῦ Δουμποβίτσα, ἔχον ὄχθια φρούρια, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, λαμπροὺς περιπάτους, θέατρον πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην καὶ πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα.

Πρὸς Ν. τοῦ Βουκουρεστίου κεῖται τὸ **Γιούργεβον** (21 χιλ. κ.) ἐπίκειον τοῦ Βουκουρεστίου ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως ἀπέναντι τοῦ Ῥουχτσουκίου. Πρὸς Δ. τοῦ Βουκουρεστίου κεῖται **Κραϊόβα** (50 χιλ. κατ.) ἐπὶ τινος παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως ἔχουσα σπουδαιότατα ἀλατωρυχεῖα. Πρὸς Β. τῆς Κραϊόβης κεῖται ἡ μικρὴ κώμη **Δραγατσάνιον** παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀλούταν, ὀνομαστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως διὰ τὸν ἡρωϊκὸν θάνατον τῶν ἱερολοχιτῶν. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Βουκουρεστίου κεῖται τὸ **Πλοέστι** (50 χιλ. κ.), πρὸς Α. τοῦ Πλοέστι κεῖται ἡ **Βραϊλα** (55 χιλ. κ.), πόλις διενεργοῦσα ἀξιόλογον ἐμπόριον δημητριακῶν, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἐν ἣ πλείστοι Ἕλληνες διατηροῦντες ἀξιόλογα ἐκπαιδευτικὰ ἐκπαιδευτήρια. Πρὸς Δ. κεῖται τὸ **Βουζέον** (24 χιλ. κ.), τὸ **Γαλάτσο** (70 χιλ. κ.), ὧν πολλοὶ Ἕλληνες, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως καὶ παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Προῦθου καὶ τοῦ Σερέτου εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κράτους, ἔδρα δὲ τῆς ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως

διεθνούς επιτροπείας. *Τοῦρνο Σεβερίνον* (25 χιλ. κ.), *Καλαφάτιον* καὶ *Τοῦρνο Μαγουρέλι*, ἅπασαι παραδουνάβιοι ἐμπορικαὶ κωμοπόλεις, *Ὀκνα* παρὰ τὰς μεσημβρινὰς ὑπορείας τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἰαλιπείων, ἔνθα ἡ σπουδαιότερα πηγὴ πετρελαίου. *Φωξάνη* (20 χιλ. κ.).

Τῆς Μολδαυίας πρωτ. εἶναι τὸ *Ίάσιον* (90 χιλ. κ.), παρὰ τὸν ποταμὸν Προῦθον, ἔχει πανεπιστήμιον καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια. Τὸ Ἰάσιον εἶναι ἐπίσημον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας, διότι ἐν αὐτῷ ἐκήρυξεν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης τὴν ἐπανάστασιν τῆ 22 Φεβρουαρίου 1821. Πρὸς Ν. τοῦ Ἰασιίου κεῖται ἡ *Βεβλάτη* (22 χιλ. κ.).

Τῆς δὲ Δουβρουτσῆς, ἐπαρχίας νοσώδους καὶ ἀραιῶς κατοικημένης, ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ *Τοῦλιτσα* (25 χιλ. κ.) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως. Ἐπὶ δὲ τῆς πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον παραλίας εἶναι ὁ *Σουλινᾶς*, ὅστις κεῖται παρὰ τὸ μέσον στόμιον τοῦ Δουνάβεως. Κατωτέρω τοῦ Σουλινᾶ εἶναι ἡ *Κωνσταντζα* (20 χιλ. κ.), ἔχουσα ἀσφαλῆ λιμένα καὶ ναύσταθμον τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ τῆς Ῥουμανίας, δυτικῶς καὶ μεσογειότερον ταύτης κεῖται ἡ *Δοβρουτσᾶ* (Δόβριτς, 20 χιλ. κ.), πόλις γεωργικὴ. Αἱ τελευταῖον ἐκχωρηθεῖσαι συνφδὰ τῇ συνθήκῃ τοῦ Βουκουρεστίου σημαντικώτεραι πόλεις εἶναι αἱ παραδουνάβιοι πόλεις *Τοτροκάν*, ἡ *Σιλιστρία* (22 χιλ. κ.) ὀχυρωτάτη, κειμένη ἐκεῖ, ἔνθα ὁ Δούναβις στρεφόμενος πρὸς βορρᾶν εἰσέρχεται εἰς τὴν Ῥουμανίαν, καὶ αἱ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου μικραὶ ἐμπορικαὶ πόλεις *Μπαλιζικ* καὶ *Καβάρονα* λιμένες ἐξαγωγῆς δημοπρατικῶν καρπῶν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπαρχία τῆς Δοβρουτσῆς ἐδόθη εἰς τὴν Ῥουμανίαν ὡς ἀντάλλαγμα τῆς Βεσσαραβίας. ἣτις ἐξεχωρήθη εἰς τὴν Ῥωσίαν συμφώνως τῇ Βερολινίῃ συνθήκῃ τοῦ 1878.

Σύντομος ἱστορικὴ ἐποψις. Οἱ Ῥουμάνοι, ὡς εἶπομεν εἶναι μεῖγμα Δακῶν καὶ Ῥωμαίων· ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων *Τραιανὸς* ἐκυρίευσεν τὴν πέραν τοῦ Δουνάβεως χώραν, τὴν ἀρχαίαν λεγομένην Δακίαν καὶ μετέφερεν ἐκεῖ πολλοὺς ἀποίκους.

Ἡ Ῥουμανία ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο διηρημένη εἰς δύο ἡγεμονίας, τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαυίας, αἵτινες ἦσαν φόρου ὑποτέλεις εἰς τοὺς Τούρκους· ἀκολούθως ἔμως ἠνώθησαν τῷ 1866 καὶ ἀπετέλεσαν μίαν ἡγεμονίαν, ἣτις πολέμησεν γαλλικῶς κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1881 ἀνεκηρύχθη εἰς βασιλείον.

Ἡ Ῥουμανία (μετὰ τὸν Εὐρωπ. πόλεμον)

Ἡ Ῥουμανία, διὰ τῆς συνθήκης τοῦ *Σαιν-Ζερμαίν* ἐξεπλήρωσε τὸ ἀνώτατον ὄριον τῶν ἐθνικῶν της ὀνειρών, κατέστη κράτος μὲ ἔκτασιν 260 χιλ. τετραγ. χιλιόμετρων καὶ μὲ πληθυσμὸν 13 1/2 ἑκατομμυρίων, κατ' ἄλλας δὲ στατιστικὰς 15 ἑκατομμυρίων.

Ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει τὰ ὑπαχθέντα εἰς τὴν Ῥουμανίαν ἀλλογενῆ στοιχεῖα δύνανται κατὰ τοὺς ἀκριβεστέρους ὑπολογισμοὺς νὰ ὀρισθῶσιν ὡς ἑξῆς : 1.700 χιλιάδες Οὐγγροί, 1.700 χιλιάδες Γερμανοί, 150 χιλιάδες Βούλγαροι, καὶ 70 χιλιάδες Σέρβοι.

Τὰ γεωγραφικὰ τοῦ νέου τούτου Κράτους ὄρια δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ὡς ὀριστικῶς χαραχθέντα, καθ' ὅσον ἡ τύχη τῆς Βεσσαραβίας ἀν καὶ τελευταῖον κατεκυρώθη εἰς τὴν Ῥουμανίαν, ἐν τούτοις ἡ τύχη τῆς χώρας ταύτης εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐν Ῥωσία καταστάσεως.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ (πρὸ τοῦ Εὐρωπ. πολέμου)

Ἡ Σερβία (πάλαι ἄνω Μοισία) ἀποτελεῖ κράτος ἀνεξάρτητον.

Ἐκτασίς 38,304 τετραγ. χιλιομ. πρὸ τοῦ πολέμου καὶ 87 χιλ. τετραγ. χιλ. ἐν ὄλῳ μετὰ τὸν Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον.

Πληθυσμὸς 2,957,000 κάτοικοι πρὸ τοῦ πολέμου, μετὰ δὲ τὸν Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον 4,613,000. (1)

Ὅρια. Ὅριζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τῶν ποταμῶν Σαύου καὶ Δουνάβεως, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς Μακεδονίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης.

Ὅρη καὶ ἔδαφος ἐν γένει. Ἡ Σερβία εἶναι χώρα μεσόγειος (οὐδεμίαν ἔχουσα διέξοδον ἰδικήν της πρὸς τὴν θάλασσαν) καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινῆ, δασώδης καὶ μεταλλοφόρος καὶ μάλιστα πρὸς Α., ἐνθα διακλαδίζονται πολλὰ ὄρη (Ῥούδνικον καὶ Κοπαόνι-

(1) Ἐλλείπει ὁ πληθυσμὸς τῆς περιφερείας τοῦ *Ίστίπ*, ἐπίσης καὶ ὁ τῆς περιφερείας *Νόβι Παζάρ*, ὅστις εἶναι ὑπέρτερος τῶν 133 χιλ. κατοίκων.

κον) ἐκ τῆς ὄροστοιχίας τοῦ Αἴμου, ἔχει ὅμως πολλὰ πεδινὰ μέρη καὶ μάλιστα ἐν τῷ μέσῳ, ὅπου ἐκτείνεται ἡ μεγάλη καὶ ἀπέραντος πεδιάς, ἣτις εὐρυνομένη πρὸς Β. καταλήγει εἰς τὸν Δούναβιν. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ Μοράβας, ἀποτελούμενος ἐν ἀρχῇ ἐκ δύο κλάδων, οἵτινες συννεοῦνται εἰς τὸν Δούναβιν, εἰς ὃν συμβάλλει καὶ ὁ Σαῦος.

Ποταμοί. Ὁ Δούναβις καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ Σαῦος, Τίμακος. Μοράβας καὶ Δρίνος.

Κλίμα. προϊόντα. Τῆς Σερβίας τὸ κλίμα εἶναι ὑγιεινόν, ἂν καὶ πρὸς Β. ψυχρόν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν· ἰδιαίτατα δὲ εἰς τὴν χοιροτροφίαν, ἣτις εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἐν Σερβίᾳ ἕνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν βαλανιδίων.

Συγκοινωνία. Ἡ Σερβία συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας, Ἑλλάδος (Θεσσαλονίκης) καὶ Αὐστρουγγαρίας, πλεῖστοι δὲ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ χώρᾳ ἀμαξιτοὶ ὁδοί.

Ὁ **στρατός** ἐν εἰρήνῃ μὲν ἀνέρχεται ἤδη εἰς 60 χιλ. ἄνδρας, ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 445 χιλ.

Προϋπολογισμός. Ἔσοδα 103,644,000 φράγκα (1912), ἔξοδα δὲ ἴσον ποσὸν (νόμισμα δινερ = φράγκον).

Ἡ **εἰσάγωγὴ** ἀνέρχεται κατὰ τὸ 1912 εἰς 75,635,000 φράγκων, ἡ δὲ **ἐξαγωγὴ** εἰς 77,749,000.

Θρησκεία, πολίτευμα. Οἱ Σέρβοι εἶναι λαὸς σλαβικός, ἀνήκων εἰς τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν καὶ κυβερνᾶται ὑπὸ συνταγματικῆς μοναρχίας, ὁ βασιλεὺς κυβερνᾷ μετὰ Βουλῆς (Σκουψίνας), ἀποτελουμένης ἐξ 168 μελῶν πλὴν τῶν βουλευτῶν τῶν ἄρτι προσαρτηθεισῶν χωρῶν.

Πόλεις. Πρωτ. τοῦ κράτους εἶναι τὸ Βελιγράδιον (Ἄσπρό-πυργος, 90 χιλ. κ.), κείμενον ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Σαύου καὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ συνδεόμενον μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου, ἔχει ὄχυρόν φρούριον, πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, μουσεῖον καὶ στρατιωτικὴν σχολήν. Ἐνταῦθα ἐθανατώθη ὁ πρωτομάρτης τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ρήγας ὁ Φεραῖος. Πρὸς Δ. τοῦ Βελιγραδίου κεῖται ἡ Σεμένδρια (15 χιλ. κ.), ὄχυρὰ πόλις ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως· ἐν μέσῳ δὲ περίπου τῆς χώρας κεῖται τὸ Κραγούγεβατς (20 χιλ. κ.),

παλαιὰ πρωτεύουσα, ἔχον μέγα ὄπλοστάσιον μετὰ χυτηρίου πυροβόλων. Πρὸς Ν. δὲ κεῖται ἡ Νίσσα (Ναϊσσός, 25 χιλ. κ.), πόλις ὀχυρά, κειμένη ἐπὶ τινος παραποτάμου τοῦ Μοράβα, πατρὶς τοῦ Μ.Κωνσταντίνου. Πρὸς Β. ταύτης κεῖται τὸ Ἀλέξιναις (10 χιλ. κ.), ἡ Βράνια (17 χιλ. κ.), τὸ Πιρότ (15 χιλ. κ.), ἔχον μεγάλα ὑφαντήρια ταπήτων παρὰ τὰ βουλγαρικὰ σύνορα, τὸ Ποσσάρεβατς (15 χιλ. κ.), πόλις ἔμπορική, τὸ Λέσκοβατς 14 χιλ. κ.), γνωστὸν διὰ τὴν καλλιεργίαν τοῦ κανναβίου.

Νέα Σερβία.¹ Οἱ Σέρβοι μετασχόντες γενναίως μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βουλγάρων εἰς τὸν κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον καὶ εἶτα ὡς πιστοὶ σύμμαχοι τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἀπλήστον Βουλγάρων προσήρτησαν εἰς τὸ κράτος τῶν δυνάμει τῶν συνθηκῶν Δονδίνου καὶ Βουκουρεστίου ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ μεγάλης στρατηγικῆς ἀξίας διαμέρισμα τοῦ Νόβι Παζάο. τὴν ΒΑ. Μακεδονίαν καὶ τινὰ διαμερίσματα τῆς Β. Ἀλβανίας διανεμηθέντες ταῦτα μετὰ τῶν Μαυροβουνίων.

Ἡ **σερβικὴ Μακεδονία** ἔχει ἑκτασιν τριπλασίαν περίπου τῆς βουλγαρικῆς, ἐκτείνεται καθ' ὅλην τὴν βορειάν ἐπικράτειαν τοῦ ποταμοῦ Ἀξιοῦ καὶ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ Ἐριγῶνος (κ. Τέρνα), ὅστις διαρρέει τὸ εὐρύτετον καὶ εὐφορώτατον ὄροπέδιον τοῦ Μοναστηρίου. Πρὸς τὰ ΝΔ. ἐξικνεῖται μέχρι τῶν λιμνῶν Πρέσπας καὶ Λυχνίτιδος (Ἰοχίτιδος), ἴσης κατὰ τὴν ἑκτασιν μὲ τὴν νῆσον Λευκάδα, περιλαμβάνουσιν τὸ πλεῖστον μέρος τῶν λιμνῶν τούτων. Ἐκ τῆς Λυχνίτιδος ἐκρέει ὁ ποταμὸς μέλας Δρίλων, ὅστις διευθυνόμενος πρὸς Β. χρησιμεύει μέχρι τινὸς ὡς ὄριον Μακεδονίας καὶ Ἀλβανίας· πρὸς Ν. συνορεύει μὲ ὅλην σχεδὸν τὴν βορειάν γραμμὴν τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας κατέχουσα ὡς διακεκριμένα σημεῖα τὴν πόλιν Μοναστήριον, τὸ ὄροπέδιον τοῦ Μοριχόβου καὶ τὰς πόλεις Γευγελῆν καὶ Δοῦράνην, πρὸς Δ. δὲ ἐκτείνεται μέχρι τῆς βουλγαρικῆς Μακεδονίας.)

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ἡ **νέα Σερβία** περιλαμβάνει ἤδη τὸν τέως τουρκικὸν νομὸν Κοσσυφοπεδείου, τὸ πλεῖστον καὶ ἰδίᾳ τὸ βόρειον μέρος τοῦ νομοῦ Μοναστηρίου (Βιτολίων), τὸ διαμέρισμα τοῦ Νόβι Παζάρ καὶ μέρος τῆς βορειοανατολικῆς Ἀλβανίας.

¹ Μετὰ τοὺς ἐνδόξους Βαλκανοτουρκικοὺς πολέμους.

Πόλεις ἐπισημότεραι ἐν τῇ νέᾳ Σερβίᾳ εἶναι τὸ Μοναστήριον (Βιτώλια, 70 χιλ. κατ.), πόλις ἐκτισμένη εἰς τὸ ἄκρον ἐκτεταμένης καὶ εὐφορωτάτης κοιλάδος, διαρροεμένης ὑπὸ τοῦ ποταποτάμου τοῦ Ἄξιου Ἐριγῶνος, ὅστις διερχόμενος διὰ μέσου τῆς πόλεως διαιρεῖ ταύτην εἰς δύο μέρη συγκοινωνοῦντα διὰ πολλῶν γεφυρῶν. Εἶναι ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Πελαγονίας, ἔχει πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ πολλὰ ἀνώτερα καὶ κατώτερα ἐκπαιδευτήρια, ἑλληνικὸν γυμνάσιον, ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον κλπ., συγκοινωνεῖ δὲ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης. Δυτικῶς τοῦ Μοναστηρίου κεῖνται αἱ κομποπόλεις Τέρνοβον καὶ Μεγάροβον ὑπὸ Ἑλλήνων βλαχοφόνων κατοικοῦμεναι. βορειότερον κεῖται ἡ κομποπολις Ρέσνα, χρησιμοποιηθεῖσα ὡς πρώτη ἀφετηρία τῆς ὀλονέν καταστρεφούσης τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν φατρίας τῶν νεοτούρκων. Ἄχρις (Ἵχρις, 18 χιλ. κατ.), πόλις ὄχυρά ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ τῆς ΒΑ. ὄχθης τῆς ἰχθυοτρόφου λίμνης Δυχνίτιδος καὶ ἐπὶ τῶν ὑπορείων ὠραίου γηλόφου. Περιδιανά, κομποπολις πλησίον τῆς Ἄχριδος. πατρίς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Πρέσπα, περιοχὴ χωρίων παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην. Πρὸς Β. τοῦ Μοναστηρίου κεῖται ἡ πόλις Περλεπές (Πρίλαπος, 17 χιλ. κατ.), τὸ Κρούσοβον (10 χιλ. κατ.), πόλις καθαρῶς ἑλληνικὴ καταστραφεῖσα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἀγρίων βουλγαρικῶν συμμοριῶν. Ἀνατολικῶς τοῦ Μοναστηρίου ἐκτείνεται τὸ λαμπρὸν ὄροπέδιον τοῦ Μοριχόβου παρὰ τὸν Ἐριγῶνα, ἐν ᾧ εἰσὶν ἔγκατεσπαρμένα διάφορα λαμπρὰ χωρία, ὧν οἱ κάτοικοι ἀνέκαθεν ὑπέμνησαν ἀκάματοι ἐργάται καὶ δεινοὶ ὑπερασπισταὶ τῆς ἑλληνικῆς ἰδέας. Ἐν τῷ νοτιῷ Κοσσυφοπέδιον ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι τὰ Σκόπια (π. Σκοῦπιοι, τουρκιστὶ Οὐσκιοῦπ, 60 χιλ. κ.), πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ. ἔδρα μητροπολίτου, κεμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἄξιου καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Μητροβίτισης. ΒΔ. τῶν Σκοπίων κεῖται ἡ Πριζρένη (25 χιλ. κ.) πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ καὶ ΒΑ. ταύτης ἡ Πριζτσίνα (15 χιλ. κ.) καὶ εἰς βορειότερον ἡ Μητροβίτσα (25 χιλ. κατ.), ἔξοχα τῆς σιδηροδρομικῆς διακλαδώσεως Θεσσαλονίκης—Σκοπίων—Μητροβίτισης. Πρὸ τῆς Μητροβίτισης καὶ παρὰ τὰς ΝΑ. ὑπορείας τοῦ Σκάρδου ἀπλοῦται ἡ ἱστορικὴ πεδιάς τοῦ Κοσσυφοπέδιου, ἐν ᾗ τῷ 1389 συνεκροτήθη φονικωτάτη μάχη μετὰ τὸ Ὀθωμανῶν καὶ Σέρ-

βων, ἧς ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ ὑποταγὴ τῶν Σέρβων εἰς τοὺς Τούρκους· νοτιώτερον τῶν Σκοπίων καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κεῖνται τὰ Βελεσσά (τουρκ. Κιοπρολοῦ, 15 χιλ. κατ.), πόλις ἐμπορικὴ, ἀνατολικώτερον ταύτης κεῖται τὸ Ίστιπ (12 χιλ. κατ.), κωμόπολις παρὰ τὸν παροπτόταμον τοῦ Ἀξιοῦ Βρεγκαλνίτσαν. Κράτοβα (18 χιλ. κατ.), ἀμφότεραι αἱ τελευταῖαι κωμοπόλεις ὑπῆρξαν θέατρον φονικωτάτων μαχῶν μεταξὺ Σέρβων καὶ Βουλγάρων τῷ 1913. Ἀνατολικῶς τῶν Σκοπίων κεῖται ἡ ὀλίγον ἀπέχουσα τούτων ἱστορικὴ καὶ ὄχυσά κωμόπολις Κουμάνοβον (12 χιλ. κατ.), ἐν ἧ συνήφθη ἡ μεγαλύτερα καὶ αἱματηροτέρα μάχη μεταξὺ Τούρκων καὶ Σέρβων τῷ 1912 καὶ καθ' ἣν κατετροπώθη ὀλοσχερῶς ἡ πρὸς τὸ μέτωπον τῶν Σέρβων τουρκικὴ στρατιά. Ὀλίγον βορειότερον τοῦ Ίστιπ κεῖται τὸ χωρίον Κόισανα, ἐν ᾧ τῷ 1912 οἱ Τούρκοι κατέσφαξαν τοὺς πλείστους τῶν κατοίκων (Βουλγάρους), δόντες οὕτω τὴν πρώτην ἀφορμὴν πολέμου εἰς τὴν τότε πρὸ ὀλίγου χρόνου συντελεσθεῖσαν βαλκανικὴν συμμαχίαν.

Ἔτεροι πόλεις παρὰ τὴν ἑλληνοσερβικὴν μεθόριον εἶναι ἡ κωμόπολις Γευγελή (ἀρχ. Εἰδομένη, 5 χιλ. κ. Ἑλληνες), ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀξιοῦ καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Σερβίας, σπουδαιότατον κέντρον ἐμπορίου βομβυκίων καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων· ἐτι ἀνατολικώτερον εὐρίσκεται ἡ πόλις Δοϊράνη (10 χιλ. κ.), ἐπὶ τῆς Δ. ὄχθης τῆς ἰχθυοτρόφου λίμνης Πρασιάδος ἣτις κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς καὶ ὁ παρ' αὐτῇ κείμενος σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τῆς ἐκεῖθεν διερχομένης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Σερρῶν—Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ πόλις Δοϊράνη κατέστη ὀνομαστὴ κατὰ τὸν ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον, διότι ἐν αὐτῇ οἱ Ἑλληνες κατήγαγον μεγάλην νίκην κατὰ τῶν Βουλγάρων κατόπιν πενθημέρων ἀδιαλείπτων μαχῶν, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν κατάληψιν μεγάλων ἀποθηκῶν πλήρων ζωοτροφῶν καὶ πολεμοφοδίων.

Ἱστορικὴ ἐποψις. Οἱ Σέρβοι ἀπὸ τοῦ 1889 ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Τούρκους, εἴτα δὲ ἐπανειλημμένως πολεμήσαντες ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ κατόρθωσαν μετὰ τὸ 1815 νὰ ἀποκτήσωσι περιωρισμένην ἤγε μόνιαν ὑποτελή εἰς τοὺς Τούρκους μέχρι τοῦ 1878, ὅτε μετὰ τὸν ῥωσοτουρκικόν

πόλεμον άνεκηρύχθησαν έντελώς άνεξάρτητοι και από τοῦ 1882 άνεγνωρίσθησαν εἰς βασιλείον.

Ἀπό τινων ἐτών βασιλεὺς τῆς Σερβίας άνεγνωρίσθη ὁ ἐκ τῆς παλαιᾶς δυναστείας Καραγεώργεβιτς Πέτρος Α' ἀντὶ τοῦ δολοφονηθέντος βασιλέως Ἀλεξάνδρου τῆς δυναστείας τῶν Ὁβρένοβιτς (1).

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ (πρὸ τοῦ Εὐρ. πολέμου)

Ὅρια. Τὸ βασίλειον τοῦ Μαυροβουνίου ἢ Τσερναγόρα κεῖται μεταξὺ Ἀλβανίας, Αὐστρίας (Δαλματίας) και Σερβίας, προεκτείνεται δὲ μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

Ἐκτασις 14,180 τετραγ. χιλόμετρων.

Πληθυσμὸς. Πρὸ τοῦ πολέμου 250 χιλ. μετὰ τὸν Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον 435 χιλ. κατ. Τὸ Μαυροβούνιον διασχίζεται ὑπὸ μεγάλων και κρημνωδῶν ὄρέων (Δορμίτωρ 2,700 μ. και Κῶμος 2,850 μ.), κλάδων τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, ἅτινα μακρόθεν ὄρώμενα φαίνονται σκιερά, ὡς ἐκ τούτου δὲ ταῦτα ὠνομάσθησαν *μαῦρα βουνά* και ἡ χώρα *Μαυροβούνιον*.

Ποταμοί, λίμναι. Ὁ *Μοράιτς* και ἡ ἰχθυοτρόφος λίμνη *Δεβεαῦς*, εἰς ἣν οὗτος ἐκβάλλει και ἦτις ἀνήκει, ὡς εἶπομεν, και εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

Τὸ *κλίμα* τοῦ Μαυροβουνίου εἶναι ψυχρὸν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτοῦ ἀποζῶσι κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας.

Θρησκεία. Ὁρθόδοξος χριστιανική.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία ὑπὸ βασιλέα Νικήταν Α' Πέτροβιτς (Γοσποδάρ, Κνιάζ), με Βουλὴν (Σκουψίαν) ἐκ μελῶν 81.

Προϋπολογισμὸς. Τὰ μὲν ἔσοδα ἀνήρχοντο τῷ 1912 εἰς 2,980,000 φλωρίνια αὐστριακά, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς ἴσον ποσόν.

Ἡ *παιδεία* εἶναι ὀλίγον παρημελημένη.

Ἡ *εἰσαγωγὴ* ἀνήρχετο τῷ 1912 εἰς 6,259,800 κορώνας ἢ δὴ *ἐξαγωγὴ* εἰς 1,388,264.

Οἱ Μαυροβούνιοι ἐν ὄρα πολέμου λαμβάνουσι πάντες τὰ ὅπλα.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου εἶναι ἡ *Κεττίγνη* (4,400 χιλ. κατ.) κωμόπολις μεσόγειος, ΒΔ. Κεττίγνης κεῖται ἡ *Ποδ-*

(1) Τὸ κεφ. περὶ τοῦ νέου τριαδικοῦ δημοσπονδιακοῦ βασιλείου τῶν Σέρβων, Κροατῶν και Σλοβένων κλπ. ἴδε σελ. 161.

γορίτσα ἐπὶ τοῦ Μοράτσα, ἡ μεγαλύτερα πόλις τοῦ βασιλείου (10 χιλ. κατ.), βορείως δὲ ταύτης κεῖται ἡ κομόπολις **Δαμίλογραδ** (1.000 κατ.), ἐν ἣ συνήθως διαμένει ὁ βασιλεύς. **Νίξιτς** (4 χιλ. κατ.), πόλις ὀχυρά· ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους ἔχει δύο λιμένας, τὸ **Ἀντίβαρι** (2.500 χιλ. κ.) καὶ νοτίως αὐτοῦ τὸ **Δουλοῖνον** (5 χιλ. κατ.). Τὸ **Ἰπέκ** (8 χιλ. κατ.) πόλις ὀχυρὰ καὶ ἡ **Διάκοβα** (8 χιλ. κατ.) προσαρτηθεῖσαι μετὰ τὸν βαλκανικὸν πόλεμον τοῦ 1912.

Τὸ Μαυροβούνιον ἀπετέλει μέρος τοῦ σερβικοῦ βασιλείου πρὸ τῆς ὑποταγῆς αὐτοῦ εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀπὸ δ' ἐκεῖνα ὑπετάγη, οἱ Μαυροβούνιοι πολεμοῦντες ἀδιαλείπτως ἐναντίον τῶν Τούρκων κατόρθωσαν νὰ διατηρήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των.

Ἐπὶ τέλος διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς μεγαλοψυχίας αὐτῶν ἠνάγκασαν τὰς μεγάλας Δυνάμεις νὰ ἀνακηρύξωσι τὸ Μαυροβούνιον ἡγεμονίαν ἀνεξάρτητον τῷ 1878, ἀποκατασταθὲν δὲ πρὸ τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου τοῦ 1912 εἰς βασιλείον.

ΕΛΛΑΣ

Χ **Θέσεις, καὶ φυσικὴ ταύτης διαίρεσις.**

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος ἰδρυθὲν τὸ 1830 κατέχει ὅλον τὸ νότιον μέρος τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἣτις εἶναι καὶ ἡ ἀνατολικωτέρα τῶν τριῶν μεσημβρινῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης.

Ἐκτασις, ὄρια. Διὰ τῶν δύο τελευταίων ἐνδόξεων καὶ νικηφόρων πολέμων ὁ ἀνδρείος ἑλληνικὸς στρατὸς ἐπεξέτεινε τὰ **ὄρια** τῆς Ἑλλάδος πρὸς Β. μέχρι τῆς **Μοσχοπόλεως**, τῆς λίμνης τῆς **Πρέσπας**, τοῦ ὄροπέδιου τοῦ **Μοριχόβου**, τῶν ὄρέων **Κερκίνης** (Μπέλες), **Ῥοδόπης**, καὶ πέραν τοῦ ποταμοῦ **Νέστου**.

Οὕτω λοιπὸν ὀρίζεται σήμερον πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας καὶ Σερβίας καὶ ΒΑ. ὑπὸ τῆς ἀκρι τοῦδε βουλγαρικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης· κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

II. **Ἡ διαίρεσις τῆς παραλίας.**

Ὅριζόντιος διαμελισμός. Οὐδεμία ἄλλη χώρα τῆς γῆς εἶναι τόσον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης ὅσον ἡ Ἑλλάς. Τὸ Αἰγαῖον πέλαγος πρὸς Α. τὸ Ἰόνιον πρὸς Δ. εἰσχωροῦντα βαθέως εἰς

τὴν ξηρὰν σχηματίζουσι πολλοὺς κόλπους καὶ ἀποχωρίζουσι πολλὰς χερσονήσους. Δύο κόλποι ἐκ μὲν τοῦ Ἰονίου ὁ *Κορινθιακός*, ἐκ δὲ τοῦ Αἰγαίου ὁ *Σαρωνικός* ἐνούμενοι παρὰ τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου ἀποχωρίζουσι πρὸς Ν. τὴν μεγάλην χερσόνησον Πελοπόννησον. Ἐτεροὶ δύο κόλποι ὁ *Ἀμβρακικός* πρὸς Δ. καὶ ὁ *Μαλιακός* πρὸς Α. ὀρίζουσι τὴν *Στερεὰν Ἑλλάδα* ἀπὸ τὰς βορειοτέρας χώρας *Θεσσαλίαν*, *Ἡπειρον* καὶ *Μακεδονίαν*.

Νῆσοι. Ἐν μὲν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ἡ *Εὐβοία*, αἱ *Β. Σποράδες* καὶ αἱ *Κυκλάδες*, αἱ τελευταῖον ἀπελευθερωθεῖσαι *Δέσπος*, *Χίος*, *Σάμος* καὶ τινες ἄλλαι μικρότεραι, αἱ ἐν τῷ Θρακικῷ πελάγει *Δήμος*, *Ἰμβρος*, *Σαμοθράκη*, *Θάσος* καὶ *Τένεδος*. Ἐν δὲ τῷ Ἰονίῳ αἱ *Ἐπὶάνησοι*. Νοτιώτατα δὲ ἡ ἡρωϊκὴ μεγαλόνησος *Κρήτη*.

Πορθμοί. Ἐνεκα τοῦ τόσον πλουσίου διαμελισμοῦ, ὑπάρχουσι πολλοὶ πορθμοί, κριώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι ὁ τοῦ *Ῥίου* καὶ *Ἀντιρίου* (πλάτους 3 χιλ. μέτρων) μεταξὺ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ὁ τῆς *Πρεβέζης—Ἀκτίου* (πλάτους 600 μ. περίπου) παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ὁ τοῦ *Εὐρίπου*, μεταξὺ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς νήσου Εὐβοίας (πλάτους 48 μέτρων).

Ἐσχατα δὲ **ἀκρωτήρια** τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὸ *Ἀκτιον* παρὰ τὸν πορθμὸν τῆς Πρεβέζης· τὸ *Ταίναρον* (κάβο Ματαπᾶς), τὸ νοτιώτατον τῆς Πελοποννήσου· ἡ *Μαλέα* ἄκρα, ὄριον διαχωρισμοῦ τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τὸ *Σούνιον* (κάβο κολῶνες) τὸ νοτιώτατον τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Φυσικὴ διάπλασις (μορφολογία) τοῦ ἐδάφους (1).
Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν. Μεταξὺ τῆς Ἡπείρου ἀπ' ἐνὸς καὶ τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας ἀπ' ἐτέρου ἐκτείνονται αἱ ὄροσειραὶ τῆς *Πίνδου*. Ταύτης προεκτάσεις καὶ κλάδοι εἶναι τὰ πλεῖστα ὄρη τῆς Ἡπείρου, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ πολλὰ τῆς Μακεδονίας.

(1) Τὰ ὄρη τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἡπείρου καὶ δυτ. Μακεδονίας ἔχουσι γενικῶς πλαταεῖς καὶ ὀγκώδεις σχηματισμοὺς μετὰ πυκνῶν θασῶν. Τὰ ἐν Βοιωτίᾳ, Ἀττικῇ καὶ Πελοποννήσῳ τιτανώδη ὄρη ἀπαντῶσι πολλάκις λίαν πολυβρωγμὰ καὶ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποτόμως ἀνορθούμενα.

Ἡ δὲ Πελοπόννησος ἔχει καὶ αὕτη μεγάλα ὄρη περιβάλλοντα κυρίως τὴν μεσόγειον χώραν Ἀρκαδίαν. Τὰ περισσότερα ὄρη τῆς Ἑλλάδος ἐκτείνονται μέχρι τῆς θαλάσσης, διὰ τοῦτο ἡ παραλία ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον σχηματίζει ἀπορροῶγας καὶ ἀποκρήμους ἀκτάς.

Τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος εἶναι χαριέστατα· ἡ ποίησις οὐδέποτε θὰ ἐξυμνήσῃ οὐδὲν ὄρος τῆς γῆς τόσον, ὅσον ἐξύμνησε τὸν δικόρουφον Παρνασσόν, τὸν θεῖον Ὀλυμπον καὶ τὸν μουσοτραφῆ Ἑλικῶνα.

Μεταξὺ τῶν ὄρέων καὶ ἰδίως ἐν Πελοποννήσῳ σχηματίζονται πολλὰ μικρὰ ὄροπέδια, πολλαὶ μικραὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα.

Σημαντικώτεραι πεδιάδες εἶναι ἡ **Θεσσαλική**, ἡ τῆς **Θεσσαλονίκης**, ἡ τῶν **Σερρῶν** καὶ ἡ τῆς **Δράμας**.

Ὑδάτα. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἔνεκα τῆς μικρᾶς αὐτοῦ ἐκτάσεως στερεῖται μεγάλων καὶ πλωτῶν ποταμῶν. Οἱ πλείστοι ἑλληνικοὶ ποταμοὶ εἶναι χειμαρρῶδεις πλημμυροῦντες ἐν καιρῷ μεγάλης βροχῆς. Οἱ σπουδαιότατοι εἶναι ὁ Ἀχελῷος ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι, ὁ Ἀλφειὸς ἐν Πελοποννήσῳ, ὁ Πηνειὸς ἐν Θεσσαλίᾳ, ὁ Ἀῶος ἐν Ἠπείρῳ καὶ οἱ ἐν Μακεδονίᾳ Ἀλιάκμων, Ἀξιὸς (Βαρδάρης), Στυρμῶν καὶ Νέστος.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος περικλείει καὶ πολλὰς λίμνας, αἱ σημαντικώτεραι τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀποξηρανθεῖσα κατὰ τὸ πλείστον **Κωπαῖς** ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι, ἡ **Φενεὸς** καὶ ἡ **Στυμφαλὶς** ἐν Πελοποννήσῳ, ἡ **Βοιβηὶς** ἐν Θεσσαλίᾳ, ἡ **Παμβῶτις** (Ἰωαννίνων) ἐν Ἠπείρῳ, ἡ **Πρέσπαι** ἡ τῆς **Καστορίας** (Ὀρεστιάς), ἡ **Δοϊράνη**, ἡ **Βόλβη** καὶ πολλὰ ἄλλα ἅπασαι ἰχθυοτρόφοι ἐν Μακεδονίᾳ. Εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν ἑλληνικῶν ὑδάτων συντελεῖ τὸ ἐξ ἀσβεστολιθικῶν καὶ σχιστολιθικῶν πετρωμάτων ἔδαφος τῆς χώρας, τὸ ὁποῖον εὐκόλως διαπερᾷ τὸ ὕδωρ καὶ σχηματίζει ἐνιαχοῦ ὑπογείους ὀχετοὺς (καταβόθρας). Τὸ ὕδωρ τοῦτο πολλάκις ἀναφαίνεται εἰς χαμηλότερα μέρη ὡς ἀφθονοὶ πηγαὶ (κεφαλάρια).

Κλίμα. Ἡ Ἑλλὰς ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως καὶ τοῦ διαμελισμοῦ τοῦ ἔδαφους βρεχομένη σχεδὸν πανταχόθεν ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἔχει κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν· ὁ περιώνυμος γλαυκὸς οὐρανὸς τῆς Ἀττικῆς εἶναι σχεδὸν ὁ ἴδιος καθ' ὅλον τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος. Μόνον ἐν τῇ μεσογείῳ Θεσσαλίᾳ καὶ τῇ δυτικῇ Μακεδονίᾳ τὸ κλίμα κλίνει πρὸς τὸ ἠπειρωτικόν, ἡ δὲ ἐλαία δὲν εὐδοκμεῖ.

Βλάστησις. Ἡ βλάστησις ἐν Ἑλλάδι εἶναι πλουσία. Ἡ ἔλαια, ἡ ἄμπελος, ὁ βάμβαξ, ὁ καπνός, οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ποικίλαι ὀπωρὰι εὐδοκιμοῦσι καὶ καλλιεργοῦνται εἰς μεγάλην κλίμακα. Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ φοῖνιξ αὐξάνει ἐν ταῖς νοτίαις χώραις. Ἐν δὲ τῇ Μεσσηνίᾳ κατὰ καιροὺς ὀριμάζουσι καὶ αἱ βάλανοι αὐτοῦ.

Γεωγραφικοὶ ὄροι ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν κατοίκων. Ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς (ἰδίᾳ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Σπαρτιαῖται) προήχθη εἰς μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ. Τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἔφθασεν εἰς ὑψιστον βαθμὸν μορφώσεως, εἰς ἣν ἐποχὴν ἡ ἐπίλοιπος Εὐρώπη ἦτο βάρβαρος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς ἐξῆς τρεῖς γεωγραφικοὺς ὄρους·

α') Ἡ θέσις αὐτῆς ὡς κειμένη ἐγγύτατα πρὸς τὰς ἄλλας δύο ἡπείρους τοῦ ἀρχαίου κόσμου (Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς), ἐκ τῶν ὀποίων, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἱστορίας, μετεδόθησαν αἱ πρῶται ἀρχαὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

β') Αἱ πλεῖσται ποικίλαι τοῦ ἐδάφους, ὡς καὶ αἱ διαδεχόμεναι ἀλλήλους διάφοροι ζῶναι τοῦ κλίματος καὶ τῆς βλαστῆσεως εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἐξεγείρουσι τὴν φιλεργίαν καὶ ἐξυψοῦσι τὸ πνεῦμα τῶν κατοίκων.

γ') Ὁ θαυμάσιος, πλούσιος καὶ ποικίλος διαμελισμὸς τῆς ξηρᾶς, ὅστις παρορμᾷ τοὺς κατοίκους πρὸς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν ἀποδημίαν.

2. Φυσικὸς πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος. Προϋόντα φυσικὰ καὶ φυσιοτεχνικά.

(1) Περὶ τῆς διαμορφώσεως καὶ τοῦ ποιοῦ τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀρεινὸν

---

(1) Ὡς ἐμάθομεν ἀπὸ τὰ προηγούμενα μαθήματα, πετρώματα λέγονται τὰ ὕλικά ἐν γένει, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀποτελεῖται τὸ ἔδαφος τῆς γῆς. Τὰ πετρώματα εἶναι ἅπλα ἢ σύνθετα· καὶ ἅπλα μὲν εἶναι ὅσα ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν μόνον εἶδος ὕλης καὶ ὁμοιάζουσι καθ' ὅλα αὐτῶν τὰ μέρη, ὅπως π.χ. εἶναι τὸ μάρμαρον. Διότι οἰονδήποτε τεμάχιον μαρμάρου, εἴτε μεγάλον εἴτε μικρόν, εἶναι ὅμοιον μὲ τὸν ὅλον βράχον, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἀπεσπίασθη. Καὶ τὸ ἓν τεμάχιον καὶ τὸ ἄλλο, ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν ἰδίαν ὕλην (δηλ. ἀπὸ ἑνωσιν ἀσβέστου καὶ ἀνθρακικοῦ ὀξέος).

Σύνθετα πετρώματα λέγονται ὅσα ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο, τρία ἢ καὶ περισσότερα εἶδη· σύνθετον πέτρωμα π.χ. ἐν Ἑλλάδι εἶναι ὁ σχιστόλιθος, ὅστις

ἀποτελούμενον ἐξ ἄσβεστολιθικῶν καὶ σχιστολιθικῶν πετρωμάτων, εἶτι δὲ καὶ ἐκ χιονολεύκων καὶ ἄλλων ποικιλοχρῶων μαρμάρων. Πολλὰ

εἶναι πέτρωμα **χρώματος φαιοῦ** καὶ σχετικῶς μὲ τὰ ἄλλα πετρώματα **μαλακόν**. Διότι δὲ σχίζεται εὐκόλως καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν τὸν καλοῦσιν σχιστόλιθον κοινῶς **κιμηλιάν**.

Ἄν θελήσῃ τις νὰ παρατηρήσῃ τὸν σχιστόλιθον, θὰ ἴδῃ ὅτι οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μάζαν σχεδὸν **λευκὴν**, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι φυλλάρια ἄλλης τινὸς ὕλης, ἣτις ἔχει ὄλως ἰδιαιτέρην χαραντηριστικὴν λάμπιν. Ἡ λευκὴ αὐτὴ μάζα εἶναι ὁ λεγόμενος **χαλαξίας** (κοινῶς στουρνάρι καλούμενον) τὰ δὲ φύλλα εἶναι ὁ λεγόμενος **μαρμαρυγίας**, ὁ ὅποιος ὠνομάσθη οὕτω διότι μαρμαίρει λάμπει. Ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν παρατηροῦμεν ὅτι ὁ σχιστόλιθος εἶναι σύνθετον πέτρωμα.

Τὸ ἔβαρος τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν πατρίδος, ὅπως τοῦτο διεμορφώθη περιέχει καὶ πολλὰ ἄλλα εἶδη πετρωμάτων λ.χ. ὁ **ἀσβεστόλιθος** εἶναι πέτρωμα γνωστότατον εἰς ὅλους μας, καθ' ὅσον μεγάλα τμήματα τοῦ ἐδάφους μας ἀποτελοῦνται ἐκ τούτου. Τὸ μάρμαρον δὲν εἶναι ἄλλο τί παρὰ ἀσβεστόλιθος μὲ μόνην τὴν διαφοράν ὅτι οἱ κόκκοι τῆς ἀσβέστου ἐκ τῆς ὁποίας ἀποτελεῖται, εἶναι κρυσταλλικοὶ μὲ κανονικὴν μορφήν. Ἐγένοντο δὲ κρυσταλλικοὶ διότι ἐπέδρασεν ἐπ' αὐτῶν μὲ γαλῆ πίεσις καὶ ὑψηλὴ θερμοκρασία. Ἐτερον εἶδος ἀσβεστολίθου εἶναι καὶ ἡ **κιμωλία γῆ**. Πέτρωμα ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ ἄργιλλος, διὰ τῆς ὁποίας κατασκευάζομεν τὰς ὀπτάς πλίνθους (τοῦδλα)· πετρώματα εἶναι ἐπίσης καὶ τὰ στρώματα τῶν **λιθανθράκων** ὡς καὶ τῆς **γύψου**. Πέτρωμα εἶναι καὶ ὁ **ψαμμίτης** λεγόμενος, ὅστις ἀποτελεῖται ἀπὸ κόκκου ἀμμου (ἄμμος=ψάμμος) τοὺς κόκκους τούτου φαίνεται πῶς συνεκόλλησεν ξένη τις οὐσία κολλώθης. Οἱ ἀμμώδεις οὗτοι κόκκοι τῶν ψαμμιτῶν, ὅταν συμπέσῃ νὰ ἀντικατασταθῶσιν διὰ μεγαλύτερων συντριμμάτων ἐκ βράχων καὶ διὰ χαλύκων στρογγύλων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ καμμιά φορά καὶ γωνιωδῶν τοιούτων σχηματίζεται ἄλλη κατηγορία πετρωμάτων τὰ **κροκαλοπαγῆ** λεγόμενα πετρώματα, τὰ ὅποια δὲν διαφέρουσι τῶν κόκκων τῶν ψαμμιτῶν παρὰ κατὰ τὸ μέγεθος τῶν συντακτικῶν μερῶν αὐτῶν.

Τὰ ἀνωτέρω εἶδη τῶν πετρωμάτων, καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα ἀκόμη, ἐπειδὴ σχηματίζουσι **στρώματα κανονικὰ**, ἀλλὰχοῦ μὲν μεγαλύτερα, ἀλλὰχοῦ δὲ μικρότερα ὠνομάσθησαν **στρωσιγενῆ** (βηλ. ἀπαντῶσιν ἐν τῇ ἐδάφει κατὰ στρώματα). Μὴ νομίσῃ δὲ τις ὅτι πάντα τὰ στρωσιγενῆ στρώματα ἐσχηματίσθησαν τυχαίως διότι τὴν κανονικὴν αὐτῶν διάταξιν ἔλαβον ὡς ἐκ τῆς **ἐπενεργείας** ἐπ' αὐτῶν τοῦ ὕδατος καὶ διὰ τοῦτο πάντα ταῦτα τὰ στρωσιγενῆ πετρώματα ὠνομάζοντο μὲ μίαν λέξιν **ὕδατογενῆ**.

Ἄλλη κατηγορία πετρωμάτων εἶναι τὰ **πυριγενῆ** λεγόμενα πετρώματα, τὰ ὅποια ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς **λάβας** δηλ. ἀπὸ τὰ λυωμένα ὑλικά, τὰ ὅποια ἡ γῆ περιλαμβάνει ἐντὸς αὐτῆς (τῶν ἐγκάτων τῆς). Ὅλα δὲ τὰ πυριγενῆ στρώματα τῆς γῆς εἶναι **ἄστρωτα** δηλ. δὲν ἔχουσι κανονικὴν διάταξιν.

Πυριγενῆ πετρώματα εἶναι οἱ **γρανίται**, οἱ **τραχιτίται**, οἱ **πορφυρεῖται**. οἱ **βασάλται** καὶ τινὰ ἄλλα ἀκόμη, Ὁ **γρανίτης** εἶναι πέτρωμα σκληρότατον, συγ-

Φύσις τοῦ ἐδάφους. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὄρειου ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀκαλλιέργητον, καλύπτεται ὑπὸ θάμνων καὶ χρησιμεύει πρὸς βοσκὴν αἰγῶν καὶ προβάτων. Τὸ 1)5 περιόπου τῆς ἐπιφανείας κατέχουσι τὰ δάση, ἅτινα ἐν μὲν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι ἀποτελοῦνται ἐκ πευκῶν καὶ ἐλατῶν, ἐν δὲ τῇ δυτικῇ Ἑλλάδι ἐκ δρυῶν. Πλεῖστα δὲ δάση, ἐκ καστανεῶν καὶ ὄξυῶν εὐρίσκονται ἐν τῇ βορείᾳ Ἑλλάδι.

ΣΗΜ. Ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχον ἄλλοτε πλεῖστα δάση, ἅτινα σπουδαίως συνετέλουν εἰς τὸ νὰ γίνηται τὸ ἡμέτερον κλίμα λαμπρότερον καὶ ἡπιώτερον καὶ νὰ σχηματίζονται πηγαὶ θροσεραὶ καὶ διαυγεῖς. Ἀλλὰ ταῦτα μετὰ μεγάλης ἀσυνειδησίας κατεστράφησαν ἀτυχῶς εἰς πολλὰ μέρη ὑπ' ἀνθρώπων ἀσπλάγχων καὶ μὴ ἐννοούντων ὁποίας ζημίας γίνονται πρόξενοι εἰς τὴν πατρίδα.

Οἱ καταστροφεῖς οὗτοι τῶν δασῶν, εἶναι φοβεροὶ ἐχθροὶ τῆς πολιτείας, πρέπει δὲ ὑπὸ πάντων νὰ διώκωνται ἀμειλίκτως.

Καλλιεργούμενον ἔδαφος. Φυτικὰ προϊόντα. Ἐκ τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Ἑλλάδος μόνον τὸ 1)4 περιόπου καλλιεργεῖται. Ἐξ ὅλων τῶν φυτῶν οἱ ἀμπελῶνες, οἱ ἐλαιῶνες, οἱ δημητριακοὶ καρποί, οἱ συκεῶνες, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ αἱ καπνοφυτεῖαι κατέχουσι τὴν μεγαλυτέραν ἔκτασιν. Πλουσιώτατον δὲ προϊόν εἶναι ἡ *Κορινθιακὴ σταφίς*, τῆς ὁποίας ἡ ἐξαγωγή ἀνέρχεται κατ' ἔτος εἰς 23 — 40 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Γίνεται δὲ ἐπίσης μεγάλη ἐξαγωγή οἴνου καὶ ἐλαίου, καπνοῦ καὶ οἰνοπνευματώδων ποτῶν, ἅτινα εἶναι ἐφάμιλλα τῶν γαλλικῶν καὶ ὀλλανδικῶν τοιούτων. Οἱ γονιμότεροι δὲ καὶ μᾶλλον εὐφοροὶ τόποι τῆς Παλ. καὶ Νέας Ἑλλάδος εἶναι ἡ Θεσσαλία, ἡ Μεσσηνία, ἡ Ἡλεία καὶ ἡ κεντρικὴ καὶ ἀνατολικὴ Μακεδονία.

Δασικὰ προϊόντα. Ἔχομεν ξυλείαν πρὸς ναυπηγίαν, οἰκοδομίαν καὶ καῦσιν, ρητίνης καὶ δεψικᾶς οὐσίας.

Φυσικοτεχνικὰ προϊόντα. Ἔχομεν τὸν βάμβακα, τὴν κάνναβιν, τὰ μαλλία, τὰ δέρματα καὶ τὰ ὄστᾶ.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἄν καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἕνεκα τοῦ κλίματος εἶναι καταλληλότατον εἰς τὴν καλλιεργίαν τῶν δένδρων, φυτῶν, ζώων τῶν εὐκράτων ζωνῶν, ἐν τούτοις ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ὅπως δῆποτε παρημελημένα, διότι οἱ γεωργικοὶ πληθυσμοὶ ἀπορροφούμενοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν πόλεων παραμελοῦσι τοῦ φυσικοῦ πλούτου.

Ἡ γλυκεῖα πατρὶς ἡμῶν θὰ ἦτο πολὺ πλουσιωτέρα καὶ θὰ ἐξῶ-
μεν μὲ μεγαλυτέραν ἄνεσιν, ἂν οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν ἐπεδιδόμεθα εἰς
καλλιέργιαν τοῦ πλουτοπαραγωγοῦ ἐδάφους ἡμῶν καὶ εἰς τὴν κτηνο-
τροφίαν. Δυστυχῶς δὲ ἔνεκα τούτου ἄφθονοι δημητριακοὶ καρποὶ καὶ
πλείστα ζῶα εἰσάγονται εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς.

Ζῶα. Ἄγρια ζῶα ζῶσιν ὀλίγα ἀνά τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου,
Στερεᾶς Ἑλλάδος, Θεσσαλίας, Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας. Τοιαῦτα
δὲ εἶναι οἱ λύκοι, οἱ θῶές, αἱ ἀλώπεκες, οἱ κάπροι (ἀγριόχοιροι),
αἱ ἔλαφοι, αἱ δορκάδες καὶ που καὶ που ἄρκτοι ἐν Μακεδονίᾳ. Εἰς δὲ
τὰς παραλίας ἀπαντῶσιν ἐνίοτε φῶκαι. Ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων ζῴων τρέ-
φονται κυρίως πρόβατα καὶ αἶγες, ἔτι δὲ βόες, βούβαλοι, χοῖροι,
ἵπποι, ἡμίονοι καὶ ὄνοι.

Πτηνὰ. Ἐκ τῶν ἀρπακτικῶν πτηνῶν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι ὁ
γῆψ, ὁ ἀετός, ὁ ἰέραξ ἢ γλαῦξ καὶ τινα ἄλλα.

Ἰχθύες. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουσι πλείστα εἶδη ἰχθύων, οἱ
δὲ σπουδαιότεροι ἀλιευτικοὶ σταθμοὶ εἶναι ἡ Ἀγουλινίτσα καὶ Καΐφα
ἐν Ὀλυμπίᾳ, τὸ Βασιλάδι καὶ ἡ Κλείσοβα ἐν Μεσολογγίῳ καὶ ἡ Μου-
ριά ἐν Ἠλείᾳ· αἱ λιμνοθάλασσαι Δογαροῦ καὶ Τσουνκαλία, ἡ Πηλώ-
δης (Βιβάρι) τοῦ Βουθρωτοῦ ἐν Ἠπείρῳ, ὡς καὶ αἱ πλείσται λίμναι
ἐν Μακεδονίᾳ (Πρέσπα, Καστορίας, Δοϊράνη).

Ἀσχολία τῶν κατοίκων. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς
τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ναυτιλίαν, τὸ
ἐμπόριον καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία ἐν Ἑλλάδι εἶναι μικρά, ἂν καὶ
κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρατηρεῖται σημαντικὴ τις ἀνάπτυξις αὐτῆς
εἰς τινὰς κλάδους. Εἰς πολλὰς πόλεις ὑπάρχουσιν ἐργοστάσια μετα-
ξουργίας, ἔριουργίας, βαμβαουργίας, οἰνοπνευματοποιίας, μεταλ-
λουργίας, στεατοκηρίων, πιλοποιίας κτλ. Ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις
τοῦ Βασιλείου εἶναι ὁ Πειραιεύς.

Ναυτιλία. Ὡς ἐκ τοῦ ὀριζοντίου θαλασσίου διαμελισμοῦ τῆς
Ἑλλάδος εἶναι αὕτη κατ' ἐξοχὴν ναυτικὴ χώρα. Τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς
ναυτικὸν ἀριθμεῖ 1200 μεγάλα ἰστιοφόρα πλοῖα καὶ ὑπὲρ τὰ 400⁽¹⁾

(1) Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων ἐμειώθη σχεδὸν κατὰ τὸ ἡμισυ λόγῳ τοῦ
τελευταίου ὑποβρυχίου πολέμου.

ἀτμόπλοια, ἅτινα ἐπιδεικνύουσι τὴν ἐνδοξον σημαίαν τῆς πατρίδος ἡμῶν εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τοῦ κόσμου.

ΣΗΜ. Ἡμέρα τῆ ἡμέρα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων ἀξάνεται, ἀντικαθίστάντων τὰ ἱστιοφόρα, ἅτινα ἤρξαντο νὰ ἐκλείψωσι.

Σύστημα φάρων καὶ φανῶν ἰδρυμένων εἰς τὰς σπουδαιότερας ἄκρας καὶ τὰς νήσους βελτιούμενον ἐσημέραι ὑποβοηθεῖ μεγάλως τοὺς ναυτιλλομένους.

Ἐμπόριον. Εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ. Τὸ ἔμπόριον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ναυτιλίαν αὐτῆς εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον. Κατ' ἔτος εἰσάγονται καὶ ἐξάγονται διάφορα προϊόντα, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 350 ἑκατομμύρια περίπου δραχμῶν. Μεταφέρονται δὲ τὰ ἑλληνικὰ προϊόντα κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν μεγάλην Βρετανίαν (κορινθιακὴ σταφίς) καὶ κατὰ δεύτερον εἰς τὴν *Ἀυστροουγγαρίαν*, *Γαλλίαν*, *Τουρκίαν*, *Ὀλλανδίαν* καὶ *Ἡνωμένας Πολιτείας* (Ἀμερικῆς).

Κυριώτεραι δὲ χῶραι, ἐξ ὧν προέρχονται τὰ εἰσαγόμενα ἐν Ἑλλάδι, εἶναι ἡ *Ῥωσία* καὶ *Ῥουμανία* (δημητριακοὶ καρποὶ καὶ βόες). Ἡ μεγάλη *Βρετανία* (βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ νήματα, ὡς καὶ ἀθροῦς ναυπήγησις ἀτμοπλοίων), ἡ *Ἀυστροουγγαρία* καὶ ἡ *Γερμανία* (ζάχαρις, χάρτης, σιδηρικὰ καὶ φάρμακα) καὶ ἡ *Γαλλία* (εἶδη πολυτελείας).

Τὰ κυριώτερα ἔμπορικὰ κέντρα τοῦ Βασιλείου εἶναι ὁ *Πειραιεὺς*, ἡ *Σύρος*, αἱ *Πάτραι*, ὁ *Βόλος*, αἱ *Καλάμαι*, ἡ *Κέρκυρα*, ἡ *Θεσσαλονίκη*, ἡ *Καβάλλα* καὶ ἡ *Πρέβεζα*.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένη καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἂν καὶ τὸ ὄρεινόν τοῦ ἐδάφους περιέχει πολλὰς δυσκολίας.

Ἡ διὰ ξηρᾶς συγκοινωνία γίνεται δι' ἀμαξῶν, τροχιοδρόμων, σιδηροδρόμων καὶ αὐτοκινήτων. Αἱ διάφοροι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἀνερχόμεναι εἰς 2 χιλ. χιλιόμετρων περίπου συνδέουσι τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ μεθ' ὅλου τοῦ Παλαιοῦ Βασιλείου. Ἀπὸ πολλοῦ δὲ ἤδη χρόνου οἱ σιδηροδρομοὶ τῆς Παλ. Ἑλλάδος ἠνώθησαν μετὰ τῶν σιδηροδρόμων τῶν ἀπελευθερωθεισῶν νέων ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ διὰ τούτων μετὰ τῶν σιδηροδρόμων τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης.

Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία ἐκτελεῖται δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἱστιοφόρων εἰς ὅλα τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους τῆς Ἑλλάδος. Ξένα δὲ ἀτμόπλοια καὶ πλεῖστα ἑλληνικὰ θέτουσι τὴν Ἑλλάδα εἰς συγκοινωνίαν μεθ' ὅλων τῶν λιμένων τοῦ κόσμου.

“Απασαν δὲ τὴν συγκοινωνίαν ταύτην εὐεργετικῶς ἐπίσης ὑπηρετεῖ σύμπλεγμα τηλεγράφων, τηλεφώνων, ὡς καὶ πλεῖστα ταχυδρομικὰ γραφεῖα.

3. Περὶ διοργανισμοῦ τῆς διοικήσεως.

Πληθυσμός. Πάντες οἱ κάτοικοι τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Νέας Ἑλλάδος εἶναι Ἕλληνες καὶ ἀνέρχονται εἰς $7\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια περίπου· ὑπάρχουσιν ὁμως μεταξὺ αὐτῶν καὶ πολλοὶ Ἑλληνοαλβανοὶ καὶ τινες Ἰσραηλιταὶ καὶ Μωαμεθανοί.

Πολλοὶ ὁμως Ἕλληνες κατοικοῦσι καὶ εἰς τὰς ὑποδούλους ἔτι Ἑλληνικὰς χώρας (Μ. Ἀσία). Φύσει δὲ οἱ Ἕλληνες ἀποδημικοὶ εὐρίσκονται ἐν διασπορᾷ ὡς ἔμποροι ἢ εἰς ἄλλας ἐργασίας ἀσχολούμενοι εἰς ξένας χώρας, ἰδίᾳ δὲ ἐν Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις τῆς Ἀμερικῆς, ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν Ρωσίᾳ, ἐν Ρουμανίᾳ, ἐν Αὐστραλίᾳ. Ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς πάντων τῶν ἔσω καὶ ἔξω Ἑλλήνων ἀνέρχεται εἰς 12 περίπου ἑκατομμύρια.

ΣΗΜ. Οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξαν οἱ Πελασγοί, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία καλύπτεται ὑπὸ σκότους. Φαίνεται ὁμως ὅτι ἡ ἀρχαιότερα καὶ σπουδαιότερα ἔδρα τούτων ἦτο ἡ ἐν Ἠπείρῳ περίξ τοῦ ἐν Δωδώνῃ ἱεροῦ τοῦ Διὸς χώρα. Ὡς γνωστόν, οἱ ἱερεῖς τοῦ Μαντείου τῆς Δωδώνης ἐκαλοῦντο **Σελλοί**. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν Σελλῶν τῶν καὶ Ἑλλῶν λεγομένων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παρήχθη καὶ τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς ὑπεχώρησεν εἰς τὸν Ἑλληνικόν, ὅστις δὲν ἦτο διάφορος τῶν Πελασγῶν. Ἀνῆκε δὲ εἰς Ἀρίαν ὁμοφυλίαν, ἐξ ἧς προέκυψεν καὶ ἡ ὁμοφυλία τῆς Ἑλληνολατινικῆς φυλῆς.

Οἱ Ἕλληνες διεκρίνοντο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰς τρία φύλα τοὺς Αἰολεῖς, τοὺς Δωριεῖς καὶ τοὺς Ἴωνας.

Θρησκεία. Ἐκκλησία. Ἐπίσημος θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι μὲν αὐτοκέφαλος, ἀλλὰ δογματικῶς καὶ κανονικῶς εἶναι ἠνωμένη μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Διοικεῖται ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἀποτελεῖται ἐκ 5 ἀρχιερέων ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ σειράν ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Κράτους. Πρόεδρος τῆς ἱερᾶς Συνόδου εἶναι διαρκῶς ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν.

Πλήν τῶν ὀρθοδόξων ὑπάρχουσι καί τινες Ἑλληγες τοῦ δυτικοῦ δόγματος, ἀκόμη δὲ καί τινες Μωαμεθανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι.

Ἡ Παλαιὰ Ἑλλάς διαιρεῖται εἰς 32 ἐπισκοπὰς, ἡ δὲ Νέα Ἑλλάς εἰς 42 ἐπισκοπὰς καὶ μητροπόλεις.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία ἀπὸ τοῦ 1843. Βασιλεὺς δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ 1917 εἶναι ὁ ἔγγονος τοῦ δολοφονηθέντος ἐν Θεσσαλονίκη ἀειμνήστου καὶ μεγάλου ἐθνομάρτυρος βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α΄. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ὡς νομοθετικὸν σῶμα τὴν Βουλὴν καὶ τὸ ἤδη καταρτιζόμενον Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας. Ἐχει δὲ καὶ μίαν κυβέρνησιν ἀποτελουμένην ἀπὸ 9 ὑπουργούς, οἵτινες ἐφαρμόζουσι τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους ἐπήφισεν ἡ Βουλὴ καὶ ἐπεκύρωσεν ὁ Βασιλεὺς.

Ὁ ὑπέρτερος τῶν ὑπουργῶν λέγεται πρωθυπουργός.

Εἶναι δὲ οἱ Ὑπουργοὶ 1) ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, 2) ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, 3) ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, 4) ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, 5) ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, 6) ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, 7) ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν, 8) ὁ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας (Ἐμπορίου), 9) ὁ ἐπὶ τῆς Συγκοινωνίας (ταχυδρομείων, τηλεγράφων, τηλεφῶνων, σιδηροδρόμων, 10) ὁ ἐπὶ τῆς Γεωργίας καὶ 11) ὁ ἐπὶ τοῦ Ἐπισιτισμοῦ τῆς χώρας.

Διοικήσεις. Ἴνα διοικῆται ὁ τόπος καλῶς καὶ ἀσφαλίζηται ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ καὶ ἡ περιουσία τῶν πολιτῶν καὶ προάγηται ἡ εὐημερία αὐτῶν, ἡ μὲν διοικήσεις τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ἔχει διαιρεθῆ εἰς 16 νομούς, εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν ὁποίων προΐσται εἰς νομάρχης· τούτων δὲ **τρεῖς** κείνται ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι, **εἷς** ἐν Ἠπείρῳ, **δύο** ἐν Θεσσαλίᾳ, **πέντε** ἐν Πελοποννήσῳ, **δύο** εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ **τρεῖς** εἰς τὰς Ἰονίους νήσους (Ἐπτάνησον). Ἐκαστος νομὸς περιέχει μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας ἐπαρχίας, αἵτινες πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς δήμους καὶ κοινότητας. Ἡ δὲ Νέα Ἑλλάς διοικεῖται ἤδη ὑπὸ Γενικῶν διοικητῶν ὑπὸ *νομαρχῶν* καὶ *ὑποδιοικητῶν*. Καὶ ἐν μὲν τῇ Μακεδονίᾳ ὑπάρχουσι τρεῖς γενικοὶ διοικηταὶ καὶ πέντε νομάρχαι. Ἐν δὲ τῇ Ἠπείρῳ ὑπάρχουσιν εἷς Γεν. διοικητῆς καὶ τέσσαρες Νομάρχαι⁽¹⁾, ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου εἷς Γεν. διοικητῆς τρεῖς νομάρχαι ἐν δὲ τῇ ἠρωϊκῇ μεγαλονήσῳ Κρήτῃ εἷς Γεν. διοικητῆς καὶ τέσ-

(1) Ἀργυροκάστρου καὶ Κορυτσᾶς.

σαρες νομαρχαι. Ἐκάστη δὲ νομαρχία ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο ἢ καὶ περισσοτέρας ὑποδιοικήσεις.

Παιδεία. Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι παρέχεται δωρεὰν εἰς ἅπαντας ἐν γένει· διαιρεῖται δὲ εἰς *κατωτέραν* (στοιχειώδη), *μέσην* καὶ *ἀνωτάτην*. Καὶ διὰ μὲν τὴν κατωτάτην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχουσι πολλὰ πλήρη καὶ κοινὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Διὰ δὲ τὴν μέσην ὑπάρχουσι πολλὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, γυμνάσια, ἐν πρακτικὸν Λύκειον καὶ ἐμπορικὰ σχολαί. Διὰ δὲ τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχει τὸ *Ἐθνικὸν* καὶ *Καποδιστριακὸν* Πανεπιστήμιον. Ἐκτὸς τούτων εἶναι τὸ *Πολυτεχνεῖον* καὶ τὸ σχολεῖον τῶν *Καλῶν τεχνῶν*, πολλὰ *Διδασκαλεῖα* ἀρρέων τε καὶ θηλέων, *ναυτικαὶ σχολαί* (ἢ τῶν Δοκίμων καὶ ἡ Ἐμπορικὴ ναυτικὴ σχολὴ ἐν Πειραιεῖ). Ἡ *στρατιωτικὴ* σχολὴ τῶν *Ἐυελπίδων* καὶ ἡ *Προπαρασκευαστικὴ* ταύτης ἐν Κερκύρα. *Γεωργικαὶ* σχολαί, *γεωργικοὶ σταθμοὶ* καὶ *ἱερατικαὶ* σχολαί.

Δικαιοσύνη. Πρὸς ἀπονομὴν τῆς Δικαιοσύνης ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι πολλῶν εἰδῶν δικαστήρια, ὁ *Ἄρειος Πάγος* ἐν Ἀθήναις, τὸ ἀνώτατον πάντων, πολλὰ *Ἐφετεῖα*, *κακουροδικεῖα* περιοδικῶς καταρτιζόμενα, *Πρωτοδικεῖα*, *Πταισματοδικεῖα* καὶ πολλὰ *Εἰρηνοδικεῖα*. Λειτουργοῦσι δὲ πέντε *στρατοδικεῖα* διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς ἐγκληματίας καὶ ἐν *Ἀναθεωρητικῶν* στρατοδικεῖον (οἰοῦναι στρατιωτικὸς Ἄρειος Πάγος).

Πολεμικαὶ δυνάμεις τοῦ Κράτους. Ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τοῦ κράτους διαιρεῖται εἰς δύο, εἰς τὴν κατὰ ξηρὰν καὶ εἰς τὴν κατὰ θάλασσαν.

Πάντες οἱ Ἕλληνες πολῖται θεωροῦνται στρατεύσιμοι ἀπὸ τοῦ 19 ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν μέχρι τοῦ 50. Καὶ ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἀνέρχεται εἰς 80 χιλιάδας ἄνδρας, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 500 χιλιάδας περίπου.

Αἱ δὲ κατὰ θάλασσαν δυνάμεις ἀποτελοῦνται ἐξ 10 χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ ἐκ 50 πολεμικῶν πλοίων μικρῶν καὶ μεγάλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξ θωρηκτά, ἡ *Ὑδρα*, αἱ *Σπέτσαι*, τὰ *Ψαρά*, ὁ ἔνδοξος *Ἀβέρωφ*, ἡ *Δῆμος* καὶ τὸ *Κιλκίς*.

Ὅλοι γνωρίζομεν ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς ἱστορίας, ὅτι ἡ ἀγαπητὴ ἡμῶν πατρίς Ἑλλάς πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς **Κωνσταντινουπό-**

λεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἡ ὁποία ἐγένετο τῷ 1453, ἦτο **μεγάλῃ αὐτοκρατορίᾳ**. Βαθμηδὸν ὅμως καὶ κατ' ὀλίγον οἱ Τοῦρκοι ὑπέταξαν δυστυχῶς ὅλας τὰς **Ἑλληνικὰς χώρας**. Ἀπὸ τοῦ 1453 δὲ μέχρι τοῦ 1821, ὅπου ἐξεργράγη ἡ **Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις**, δηλ. ἡ ἀπόφασις τῶν Ἑλλήνων ἢ νὰ ἀποτινάξουν τὸν ἄγριον καὶ τυραννικὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων ἢ νὰ ἀποθάνωσιν, ἐπέρασαν 368 χρόνια, κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο οἱ πατέρες μας ὑπέφερον ἀναρίθμητα βάσανα. Τέλος οἱ πρόγονοί μας καὶ οἱ πατέρες μας μετὰ ἑπταετῆ **τρομερὸν πόλεμον**, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1829 σχεδόν, πολεμοῦντες ἀδιαλείπτως κατὰ τῶν Τούρκων, κατώρθωσαν μικρὸν μέρος ἐξ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν νὰ ἐλευθερώσωσι.

Τὸ ἑλληνικὸν κράτος περιελάμβανε τότε μόνον τὴν **Πελοπόννησον**, τὴν **Στερεὰν Ἑλλάδα**, τὴν **Εὐβοίαν**, τὰς βορείους **Σποράδας** καὶ τὰς **Κυκλάδας** νήσους. Ὅλαι δὲ αἱ ἄλλαι ἑλληνικαὶ χῶραι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπελευθεροῦνται ἤδη, ἔτι δὲ ἡ Δυτ. Ἀνατ. καὶ Θράκη, ἡ Σμύρνη μετ' ἐπαρκοῦς ἐνδοχώρας κλπ.

Τὸ ἑλληνικὸν κράτος ἐκυβερνήθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου **Ἰωάννου Καποδιστριαίου** ἀπὸ τοῦ 1828 μέχρι τοῦ 1831. Μετὰ δύο χρόνια περίπου ἐζητήθη νὰ ἔλθῃ ὡς βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου φιλέλληνος βασιλέως τῆς **Βαυαρίας Λουδοβίκου Ὁθων**, ὅστις ἀποβιβασθεὶς εἰς Ναύπλιον, ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι τοῦ 1862. Μετὰ τοῦτον βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ἐγένετο ὁ Δανὸς πρίγκιψ Χριστιανὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα **Γεώργιος Α'** βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, βασιλεύσας καὶ οὗτος ἀπὸ τοῦ 1863 μέχρι τοῦ 1913, ὅτε ἐδολοφονήθη ὑπὸ μαρᾶς χειρὸς ἐν Θεσσαλονίκῃ πεσὼν ὡς νέος **Κόδρος** καὶ μέγας **ἐθνομάρτυς καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα φρουρὸς τῶν κτήσεων τοῦ στρατοῦ του**.

Δὲν παρῆλθον ὀλίγοι μῆνες ἀπὸ τὴν κάθοδον τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως Γεωργίου καὶ ἡ μεγάλη Βρετανία παρεχώρησε τῷ 1864 εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς **Ἰονίους νήσους** (**Ἑπτάνησον**). Παρεχωρήθη δὲ ὡσαύτως τῷ 1881 εἰς τὴν Ἑλλάδα δυνάμει τῆς Βερολινίου συνθήκης, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Θεσσαλίας καὶ μικρὸν μέρος τῆς Ἡπείρου. Τῷ 1897 ἡ Κρήτη ἐγένετο αὐτόνομος ὕστερον ἀπὸ τόσας τραγικὰς ἐπαναστάσεις καὶ τῷ 1913 θεία βοήθεια προσηρτήθη ὀριστικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ τὸ εὐτυχὲς ἔτος 1913 ἡ Ἑλλὰς σχε-

ὄν ἐδιπλασιάσθη κατόπιν δύο ἐνδόξεων καὶ νικηφόρων πολέμων πρῶτον κατὰ τῶν Τούρκων καὶ δεύτερον κατὰ τῶν Βουλγάρων.

Καὶ κατὰ τοὺς δύο αὐτοὺς πολέμους ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐπέδειξε θαύματα ἀνδρείας καὶ ἡρωϊσμοῦ τόσον μεγάλα, ὥστε ἐκίνησαν τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ ὁ ἑλληνικὸς **Στόλος** κατὰ τὸν **Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον** ἐνίκησεν εἰς δύο λαμπρὰς καὶ ἐνδόξους ναυμαχίας τὸν τουρκικὸν στόλον, ὅστις τραπεῖς εἰς φυγὴν ἠναγκάσθη νὰ κλεισθῆ ἔντος τῶν στενῶν τοῦ **Ἑλλησπόντου**.

Τοιοῦτοτρόπως αἱ εὐτυχεῖς χῶραι, αἱ ὁποῖαι θάλλονται σήμερον κατόπιν αἰῶνων δουλείας, σκότους καὶ μαρτυρίων ὑπὸ τὸν γλυκὺν ἥλιον τῆς ἐλευθερίας, εἶναι ἡ **Ἡπειρος**, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς **Μακεδονίας**, ἡ ἄρτι ἀπελευθερωθεῖσα Ἄν. καὶ Δυτ. **Θράκη** αἱ ἐγκατεσπαρμέναι καὶ πλησίον τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς κείμεναι νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, πλὴν ἐκείνων, αἵτινες κατέχονται ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ αἱ ὁποῖαι εὐτυχῶς ἀπαλλάσσονται μετ' ὀλίγον τῆς Ἰταλικῆς προστασίας προσαρτώμεναι εἰς τὸ ἐλεύθερον βασίλειον.

Τώρα τὰ βλέμματα ὅλων τῶν Ἑλλήνων στρέφονται πρὸς τὴν **Κωνσταντινούπολιν** τὴν βασιλίδαν αὐτὴν τῶν πόλεων, ἡ ὁποία εἶναι τὸ **Παλλάδιον** τῶν ἐθνικῶν ἑλληνικῶν βλέψεων, τὸ **κέντρον** τῶν παλμῶν πάσης **ἑλληνικῆς καρδίας** τὸ γλυκὺ καὶ φαινὸν εἶδωλον τῶν ἐλπίδων τοῦ **Γένους**.

Τὰ δικαιώματά μας λοιπὸν ἐπ' αὐτῆς εἶναι ἀπαραράγραπτα, ἔχουν χαραχθῆ ὑπὸ τῆς ἡρωϊκῆς καὶ ἀληθινῆς βασιλικῆς θυσίας **Κωνσταντίνου** τοῦ ΙΑ' καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην παντὸς Ἑλλήνου. Ἀκόμη δὲ καὶ ἡ ὑπολειφθεῖσα χώρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἣτις ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους εἶναι ἑλληνικὴ. Στενάξουν δὲ ὅλοι αὐταὶ αἱ ἑλληνικαὶ χῶραι δυστυχῶς ὑπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν Τούρκων.

Αἱ ἀλύτρωτοι ἑλληνικαὶ χῶραι καὶ ἡ καθ' ὅλου διασπορὰ τῶν Ἑλλήνων. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡ μεγάλη ἰδέα τοῦ Γένους.

Κατ' ἀκολουθίαν τῶν δύο ἐνδόξεων καὶ νικηφόρων πολέμων τοῦ βαλκανοτουρκικοῦ τὸ πρῶτον τῷ 1912 καὶ τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ τὸ δεύτερον τῷ 1913, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐτέθησαν μὲν ἐκτὸς μάχης περὶ τὰς πενήντα χιλ. Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀπέναντι τῶν μεγάλων

αὐτῶν θυσιῶν δύο ἄσπονδοι ἐχθροὶ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, *Τούρκοι* καὶ *Βούλγαροι* κατενικήθησαν καὶ συνετριβήσαν, ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν δὲ χιλιάδες ἐξ αὐτῶν συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι καὶ πλεόν τῶν δύο ἑκατομμυρίων ὑπόδουλοι Ἕλληνες ἔχουν τὴν εὐτυχίαν νῦν νὰ θερμαίνονται ὑπὸ τὸν *γλυκὸν ἥλιον τῆς ἐλευθερίας*.

Ἡ *βορεία Θεσσαλία*, ἡ *Μακεδονία* κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς. ἡ *Ἡπειρος*, ἡ ἠρωϊκὴ μεγαλόνησος *Κρήτη* καὶ αἱ πλεῖστα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου εὐτυχεῖς ἀγάλλονται ἀπὸ ἑπτὰ ἤδη ἔτων τοῖ *γλυκυτάτου ἡλίου τῆς ἐλευθερίας*.

Ἐπάρχουσιν ὁμως δυστυχῶς καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ χῶραι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἠλευθερώθησαν ἀκόμη καὶ αἵτινες ὑφίστανται μύρια ὄσα κακὰ ὑπὸ τῶν βαρβάρων Τούρκων καὶ Βουλγάρων, οἱ ὁποῖοι ἐξαναγκάζουσι τοὺς Ἕλληνας κατοίκους τῶν χωρῶν τούτων νὰ καταφεύγωσιν ὡς πρόσφυγες εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἣτις ἔκτοτε ἐφρόντισε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ φροντίζῃ περὶ αὐτῶν μὲ πατρικὴν στοργήν.

Αἱ ἀλύτρωτοι εἰσέτι χῶραι εἶναι μέρος τῆς *Β. Θράκης* (Ἄν. Ῥωμυλία), τὴν ὁποίαν κατέχουσιν οἱ Βούλγαροι. Μέγα μέρος τῆς *Μακεδονίας*, τὸ ὁποῖον κατέχεται ὑπὸ τῶν Σέρβων καὶ τῶν Βουλγάρων, ὡσαύτως δὲ καὶ μέρος τῆς βορείας *Ἡπείρου*, ὅπερ κατέχεται ἔτι ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν.

Ἡ *Μικρὰ Ἀσία* ὁλόκληρος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὑπῆρξε καθαρῶς χώρα ἑλληνικὴ, δυστυχῶς σήμερον καὶ αὕτη στεναρίζει ὑπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι διαφοροτρόπως βασανίζουσι τοὺς ἐκεῖ Ἕλληνας.

Πρὸς τούτοις καὶ ἡ *ΝΑ.* καὶ χαμηλότερον κειμένη ἑλληνικωτάτη μεγαλόνησος *Κύπρος* κατέχεται ὑπὸ τῆς μεγ. Βρετανίας.

Οἱ Ἕλληνες ἐκ φύσεως ἀποδημικοὶ καὶ ἐπιτηδέιοι ἔμποροι διακρίνονται ὡς μεγάλοι *ἐπιχειρηματῆαι* εἰς διάφορα ἐμπορικὰ κέντρα τῆς γῆς. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔχουσι ἐγκατασταθῆ εἰς *Αἴγυπτον*, *Ῥουμανίαν*, *Ῥωσίαν*, *Ἀμερικὴν*, *Ν. Ἀφρικὴν*, *Αὐστραλίαν* (Σίδνεϋ) καὶ ἐν γένει εἰς ὅλας τὰς ἠπείρους ἀσχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς διάφορους ἄλλας ἐργασίας.

Σπουδαία κέντρα τοῦ ἑλληνισμοῦ εἶναι ἡ *Κωνσταντινούπολις*, ἡ *Σμύρνη*, ἡ *Ὁδησσός*, ἡ *Ἀλεξάνδρεια*, τὸ *Κάιρον*, ἡ *Νέα*

Υόρκη, τὸ Σικάγον. Ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ἡ *Μασσαλία, τὸ Λονδῖνον, ἡ Τεργέστη* κλπ.

Γενικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ ἑλλ. βασιλείῳ καὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διαμενοντων Ἑλλήνων ἀνέρχεται εἰς 12 ἑκατομμύρια περίπου.

Ἡ Ἑλλάς μετὰ θάρους πλέον καὶ ἐλπίδων ὕστερον ἀπὸ τὰ τελευταῖα ἡρωϊκὰ κατορθώματα τῶν τέκνων της στρέφει τὰ βλέμματά της πρὸς τὸ τέρμα τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεώς της.

Ἴσως δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς ἡμῶν, τὸ χάριμα καὶ ἡ ἐλπίς ἡ μεγάλη τοῦ Ἑλληνισμοῦ, θὰ συναθροίσῃ καὶ πάλιν τοὺς ἀητήτους λεγεῶνάς Του, ἵνα ἀναστήσῃ τὸν μαρμαρωμένον *Βασιλεῖα* τοῦ *Γένους* καὶ λαμπρὸς ἀνακαθίσῃ ἐπὶ τοῦ κενοῦ θρόνου Του βασιλεύων τῆς *μεγάλης Ἑλλάδος*, ἐκείνης τὴν ὁποίαν δέγραψε *στὸν χάρτιν Του ὁ Πήγας, ὁ πρῶτος ψάλτης τῆς ἐλευθερίας καὶ πρῶτος μάχης τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀναστάσεως μεμπρωτεύουσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ παλλάδιον* τοῦτο τῶν ἐθνικῶν βλέψεων, τὸ κέντρον τῶν παλμῶνπάσης ἑλληνικῆς καρδίας, τὸ γλυκὺ καὶ φαινὸν εἶδωλον τῶν ἐλπίδων τοῦ *Γένους*.

Οἱ κάτοικοι τῆς γῆς. Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὰ τελειότερα τῶν ἐπὶ τῆς γῆς πλασμάτων· διαφέρουσι δὲ τῶν ἄλλων ζώων ὄχι μόνον κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπροικίσθησαν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ διὰ γλώσσης, διὰ τῆς ὁποίας συνεννοοῦνται. καὶ διὰ τοῦ λογικοῦ, τὸ ὁποῖον ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὴν πρόοδον τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωποι ἀνέρχονται εἰς 1600 ἑκατομ. κατοίκους περίπου. Διαφέρουσι δὲ ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὸ χροῶμα τοῦ δέρματος, τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου καὶ τὸ εἶδος τῆς κόμης. Συμφώνως πρὸς τὰς διαφορὰς ταύτας οἱ ἄνθρωποι διαιροῦνται εἰς πέντε φυλάς, ὡς ἑξῆς :

1) Ἡ *Καυκασία* ἢ *λευκὴ φυλὴ* (περὶ τὰ 800 ἑκατομ.), ἣτις κατοικεῖ ἐν Εὐρώπῃ. ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἠπείρους· ἡ καυκασία φυλὴ ἔχει χροῶμα λευκὸν ἢ σιτόχρουν, κεφαλὴν κανονικὴν, πρόσωπον ὄρειδὲς καὶ τρίχας μακρὰς καὶ εὐθείας.

2) Ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *νιγριτικὴ* ἢ *μαύρη φυλὴ*, ἡ ὁποία κατοικεῖ εἰς τὴν μέσην νοτίαν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Ὠκεανίας (110 ἑκατομ.). Οἱ Αἰθίοπες ἢ Νιγρίται ἔχουσι δέρμα μέλαν, σιαγόνας περιεχοῦσας χεῖλη πλατέα καὶ τρίχωμα οὔλον.

3) Ἡ *Μογγολικὴ* ἢ *κίτρινη φυλὴ*, ἡ ὁποία κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀσίαν (*Κίνα*, *Ἰαπωνίαν*) καὶ εἰς τὰς πολικὰς χώρας (550 ἑκατομ.). Οἱ Μογγόλοι ἔχουσι χροῶμα κίτρινον ἢ μελανόχρουν, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν προέχοντα, ὀφθαλμοὺς στενοὺς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λοξοὺς καὶ τρίχωμα μέλαν καὶ σκληρόν.

4) Ἡ *Μαλαϊκὴ φυλὴ*, ἡ ὁποία κατοικεῖ εἰς τὴν νοτίαν Ἀσίαν καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, εἰς τὴν Μαδαγασκάρην καὶ τὴν Αὐστραλίαν (50 ἑκατομ.). Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν μαλαϊκὴν φυλὴν ἔχουσι χροῶμα κίτρινον μελανίζον. ὄνα πλατεῖαν καὶ στόμα μέγα, τρίχωμα δὲ συνήθως οὔλον (κατσαρόν).

5) Ἡ *Ἀμερικανικὴ* ἢ *ἐρυθρὰ φυλὴ* (8 ἑκατομ.). Οὗτοι εἶναι αὐτόχθονες τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἔχουσι δέρμα χαλκόχρουν, μέτωπον στενόν, τὰ ὀστά τοῦ προσώπου προέχοντα καὶ ὄνα ἀετοειδῆ. Καλοῦνται δὲ Ἴνδοι ἢ Ἰνδιάνοι.

Ἐξ ὧν τῶν φυλῶν ἡ σπουδαιότερα εἶναι ἡ Καυκασία ὅχι μόνον διὰ τὴν ὠραιότητα αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς ταύτην ἀνήκουσιν οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι λαοί.

Γλῶσσαι. Θρησκείαι.

Οἱ ἄνθρωποι ὁμιλοῦσι περὶ τὰς 800 κυρίας γλώσσας· κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ ἄνθρωποι διαιροῦνται εἰς δύο μεγάλας τάξεις· εἰς μονοθεῖστας καὶ πολυθεῖστας. Μονοθεῖσται λέγονται, ὅσοι λατρεύουσιν ἓνα μόνον Θεόν, καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ χριστιανοί, οἱ μωαμεθανοὶ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι· πολυθεῖσται δὲ ἢ εἰδωλολάτραι, ὅσοι πιστεύουσιν εἰς πολλοὺς θεοὺς ἢ εἰδωλα· οὗτοι ἀνέρχονται εἰς 600 ἑκατομμύρια (βραχμανισμός, βουδδισμός, φετιχισμός).

Ἡ τελειότης τῶν θρησκειῶν εἶναι ὁ χριστιανισμός, τὸν ὁποῖον παραδέχονται πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη. Ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία ἦτο κατ' ἀρχὰς μία ταύτης δὲ ἀπεσχίσθησαν κατ' ἀρχὰς οἱ καθολικοί, ἀπὸ τούτων δὲ οἱ διαμαρτυρόμενοι.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες πρεσβεύομεν τὴν ἀρχαίαν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν. Οἱ χριστιανοὶ ἀνέρχονται εἰς 500 ἑκατομ. οἱ δὲ μωαμεθανοὶ (ὀπαδοὶ τοῦ προφήτου των Μωάμεθ) ἀνέρχονται εἰς 180 ἑκατομ. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι εἰς 7 ἑκατομ. ἐκ τῶν ὁποίων πᾶρ τὰ 5 ἑκατομ. κατοικοῦσι ἐν Εὐρώπῃ.

Κράτος καὶ πολιτεῦμα.

Κράτος ὀνομάζεται ἡ χώρα, ἣτις ἔχει ὄρισμένα ὄρια καὶ κατοικεῖται ὑπὸ ἐνὸς ἢ πολλῶν ἐθνῶν καὶ τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ὑπακούουσιν εἰς τὴν ἰδίαν κυβέρνησιν. Οἱ κάτοικοι τοῦ κράτους ὀνομάζονται **λαός**.

Ἔθνος ὀνομάζεται τὸ σύνολον ἀνθρώπων ἐχόντων τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, τὴν αὐτὴν συνήθως θρησκείαν καὶ τὴν αὐτὴν καταγωγὴν.

Πολίτευμα καλεῖται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον κυβερνᾶται ἐν κράτος ἢ βασιλείῳ. Πολιτεύματα δὲ εἶναι τριῶν εἰδῶν κυρίως.

α') **μοναρχία ἀπόλυτος**, ὅταν ἡ νομοθετικὴ καὶ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἶναι εἰς χεῖρας ἐνὸς καὶ μόνου, τοῦ Μονάρχου.

β') **μοναρχία συνταγματικὴ**, ὅταν ὁ μονάρχης (βασιλεὺς) ἀρχὴν συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους, οἵτινες ψηφίζονται ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων (Βουλὴ, Γερουσία) καὶ ἐπικυροῦνται ὑπ' αὐτοῦ καὶ

γ') **δημοκρατία**, ὅταν ὁ λαὸς ἐκλέγῃ τὸν ἀνώτατον αὐτοῦ ἄρχοντα (πρόεδρον) δι' ὄρισμένην χρονικὴν περίοδον. Πολλὰ κράτη ἢ πολιτεῖαι ἠνωμένοι μετ' ἀλλήλων ὑπὸ κοινὴν τινα κυβέρνησιν μοναρχικὴν ἢ δημοκρατικὴν ἀποτελοῦσιν **ὁμοσπονδίαν** ἢ συμπολιτείαν (ἠνωμένοι πολιτεῖαι, Ἑλβετία) ἢ αὐτοκρατορίαν, ὡς μέχρι τοῦδε ἡ Γερμανία.

Τὰ μεγάλα κράτη τῆς γῆς. Ἡ ἕκτασις καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν. Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τοῦ κόσμου.

ΕΥΡΩΠΗ

Ῥωσία	5,390,000	τετρ. χιλιάμ.	115,000,000	κατοίκους
Αὐστροουγγαρία ⁽¹⁾	684,545	»	»	48,000,000

(1) Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Αὐστροουγγαρίας διελύθη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Σαιν-Ζερμαίν καὶ ἐξ αὐτῆς παρήχθησαν αἱ δημοκρατεῖαι τῆς Αὐστρίας Τσεχο-Σλοβακίας, Οὐγγαρίας καὶ ἐν μέρει τῆς Πολωνίας τῶν λοιπῶν χωρῶν αὐτῆς προστεθεισῶν ἄλλων μὲν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἄλλων δὲ εἰς τὴν Σερβίαν καὶ Ῥουμανίαν.

Γερμανία	{ (πρὸ τοῦ 540,770 τετρ. χιλιόμε. 60,000,000 κατοίκους Γαλλία { Εὐρωπ. 536,464 » » 40,000,000 » Ἰταλία { πολέμου) 282,682 » » 35,000,000 »
Ἰσπανία	
Ἄγγλία	314,339 » » 42,000,000 »

Πόλεις ἔχουσαι ἄνω τῶν 500,000 κατοίκων.

Ἄγγλῆα.—Λονδῖνον 4,600,000. Βιρμιγγάμ 555,000. Μάντσεστερ 800,000. Λίβερπουλ 750,000. Γλασκῶβ 770,000.

Ἰσπανία.—Μαδρίτη 530,000. Βαρκελώνη 530,000.

Γαλλία.—Παρίσιοι 2,800,000. Μασσαλία 520,000.

Βέλγιον.—Βρυξέλλαι 570,000.

Ὀλλανδία.—Ἀμστελῶδαμον 570,000.

Γερμανία.—Βερολῖνον 2,100,000. Δρέσδη 530,000. Λειψία 500,000. Μόναχον 550,000. Ἀμβούργον 900,000.

Αὐστρία.—Βιέννη 2,000,000. Βουδαπέστη.

Ἰταλία.—Ῥώμη 500,000. Νεάπολις 600,000.

Τουρκία.—Κωνσταντινούπολις 1,120,000.

Ῥωσία.—Πετρούπολις 1,500,000. Μόσχα 1,000,000, Βαρσοβία (Πρωτ. Πολωνίας 685,000.

Α Σ Ι Α

Ἀσιατικὴ Τουρκία 1,766,000 τετρ. χιλ. 17,000,000 κατοίκους

Περσία 1,650,000 » » 9,000,000 »

Ἀφγανιστάν 558,000 » » 5,000,000 »

Σιβηρία (ἔθωσικὴ) 12,534,000 » » 5,730,000 »

Ἀραβία 5,156,000 » » 5,340,000 »

Κίνα 11,000,000 » » 360,000,000 »

Ἰαπωνία 542,920 » » 50,000,000 »

Ἐν τῷ **Ἰνδοστάν**, ὑποτελεῖ τῇ Ἀγγλίᾳ χώρα, πόλεις· Καλκούτα 850,000. Βομβάη 800,000. Μαδράς 500,000. Χαϊδεραβάδη 500,000.

Κίνα.—Πεκῖνον 1,500,000. Τιέν Τσῖν 1,000,000. Ναγκάγκ 500,000. Σαγκάη 600,000. Χάν Τσέου 800,000. Καντὼν 2,500,000. Φοῦ Τσέου 700,000.

Ἰαπωνία.—Τόκιον 2,000,000. Ὄσάκα 1,000,000.

ΑΦΡΙΚΗ

Ἄλγεῤῥια	890,000	τετρ. χιλιόμ.	5,320,000	κατοίκους
Τριπολιτις	892,000	»	700,000	»
Αἴγυπτος	994,000	»	10,000,000	»
Νουβία καὶ Σουδάν	1,900,000	»	11,000,000	»
Ἀβησσυνία	540,000	»	8,000,000	»
Σαχάρα	6,662,000	»	3,500,000	»
Κόγγον	2,380,000	»	15,000,000	»
Πόλεις. Κάϊρον			650,000	»

ΑΜΕΡΙΚΗ

Βρεττανική Ἀμερική	9,700,000	τετρ. χιλιόμ.	6,230,000	κατοίκους
Ἐπικράτεια Καναδά	9,659,000	»	5,982,000	»
Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι	9,500,000	»	85,000,000	»
Μεξικόν	1,987,000	»	14,000,000	»
Κολομβία	1,181,000	»	3,500,000	»
Βενεζουέλα	942,000	»	2,500,000	»
Περου	1,769,000	»	5,000,000	»
Βολιβία	1,470,000	»	2,000,000	»
Χιλή	755,000	»	3,000,000	»
Ἀργεντίνη	2,804,090	»	6,000,000	»
Βραζιλία	8,850,000	»	20,000,000	»
Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι Πόλεις. Ν. Ὑόρκη			5,000,000	»
Βαλτιμόρη			600,000	»
Σικάγον			2,000,000	»
Ἅγιος Λουδοβίκος			675,000	»
Ἀργεντίνη. Βουένος Ἀἶρες			1,200,000	»
Βραζιλία. Ρίον Ἰανέιρον			850,000	»
Πόλεις ἐν Αὐστραλία				
Μελβούρνη			500,000	»
Σίδνεϋ			500,000	»

Ἐπιπέδοι θαλασσίας συγκοινωνίας.

Γραμμαὶ Ἀτλαντικοῦ. Εὐρώπη—Ἀμερική.

1) Ἐκ Λίβερπουλ εἰς Χάλιφαξ

2)	Ἐκ	Λίβερπουλ	εἰς	Κουεβέκην	
3)	»	Λίβερπουλ	»	Γουϊάναν	
4)	»	Λίβερπουλ	»	Ἀντίλλας	
5)	»	Χάβρης	»	Νέαν Ὑόρκην	
6)	»	Λίβερπουλ	»	Βαστώνην, Φιλαδέλφειαν, Ν. Α	
7)	Ἐξ	Ἀμστελοδάμου	»	Νέαν Ὑόρκην	[ρηλία
8)	»	Ἀμβέρσης	»	Νέαν Ὑόρκην	
9)	Ἐκ	Χάβρης	»	Κολόνον	
10)	»	Σαούθαμπτων	»	Ἀντίλλας	
11)	Ἐξ	Ἀμβούργου	»	Ἅγιον Θωμᾶν, Κολόνον	
12)	Ἐκ	Βρέμης	»	»	»
13)	»	Λίβερπουλ	»	Ῥίον Ἰανέϊρον—Βουένος Ἀϊρέ	
14)	»	Σαούθαμπτων	»	»	»
15)	Ἐξ	Ἀμβούργου	»	»	»
16)	Ἐκ	Μασσαλίας	»	»	»
17)	»	Γενούης	»	»	»

Εὐρώπη—δυτικὴ Ἀφρικὴ.

1)	Ἐκ	Χάβρης	εἰς	Δεκάρ καὶ Λοάγγον.
2)	»	Μασσαλίας	»	Δεκάρ—Γουϊνέαν καὶ Κόγγον.
3)	»	Λίβερπουλ	»	Γουϊνέαν
4)	Ἐξ	Ἀμβούργου	»	Γουϊνέαν, Κόγγον
5)	Ἐκ	Λονδίνου	»	Ἀκρωτήριον
6)	»	Σαούθαμπτων	»	»

Εὐρώπη—ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ.

1)	Ἐκ	Μασσαλίας	εἰς	Ζανζιβάρην—Ταματάβην
2)	»	Λονδίνου	»	Ζανζιβάρην—Νατάλην

Γραμμαὶ μεσογείου θαλάσσης.

1)	Ἐκ	Μασσαλίας	εἰς	Ἀλγέριον, Πειραιᾶ, Κωνσταντινού
				[πολιν, Ὀδησσόν, Βατούμ
2)	»	Τεργέστης	»	Βρινδήσιον. (Πρίντιζι), Πειραιᾶ, Κων
3)	»	Βρινδησίου	»	Ἀλεξάνδρειαν [σταντινούπολιν
4)	»	Γενούης	»	»

- 5) Ἐκ Πειραιῶς εἰς Ἀλεξάνδρειαν
- 6) » Πειραιῶς » Ἀλγέριον
- 7) » Πειραιῶς » Βρινδήσιον
- 8) » Πειραιῶς » Μασσαλίαν

Γραμμαὶ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Εὐρώπη—Ἀσία.

- 1) Ἐκ Λονδίνου εἰς Βομβάην
- 2) » Λίβερπουλ » Καλκούταν Ἰαγκούνην
- 3) » Σαούθαμπτων » Καλκούταν
- 4) » Τεργέστης » Βομβάην
- 5) » Γενούης » Καλκούταν
- 6) » Μασσαλίας » Κεϊλάνην, Σιγκαπούρην, Χόγγ, Κόγγ,
- 7) » Λίβερπουλ » Κίναν, Ἰαπωνίαν [Σαγγάην
- 8) » Ἀμβούργου » » »

Εὐρώπη—Αὐστραλία.

- 1) Ἐκ Λονδίνου εἰς Αὐστραλίαν, Νέαν Ζηλανδίαν
- 2) » Ἀμβούργου » Αὐστραλίαν
- 3) » Σαούθαμπτων » Κολόμβον, Αὐστραλίαν
- 4) » Μασσαλίας » Κολόμβον, Ἀλβάνην, Σίδνεϊ, Νουμέαν.

Ὅδοι συγκοινωνίας κατὰ ξηράν.

Ἐν Εὐρώπῃ. Διεθνεῖς σιδηροδρομικαὶ γραμμαί. 1) Ἐκ Λισσαβῶνος εἰς Μαδρίτην, Παρισίους, Βρυξέλλας, καὶ Πετρούπολιν. 2) Ἐκ Λονδίνου εἰς Καλαὶ (ἐν πλῶ), Παρισίους, Βρινδήσιον. 3) Ἐκ Λονδίνου εἰς Βιέννην, Θεσσαλονίκην, Κωνσταντινούπολιν. 4) Ἐκ Πειραιῶς εἰς Βιέννην καὶ λοιπὴν Εὐρώπην. Πλάγια γραμμαί, Λυών, Μασσαλίας, Ἀμβέρσης, Ἁγίου Γοτθάρδου—Γενεύης.

Ἐν Ἀσίᾳ 1) Ὁ ὑπερκάσπιος ἐκ τῆς Κασπίας εἰς τὸ Ἀφγανιστάν. 2) Ἐξ Ὁρεμβούργου εἰς Τασκένδην συνδέουσα κατ' εὐθείαν τὴν ῥωσικὴν διακλάδωσιν πρὸς τὸν ὑπερκάσπιον. 3) Ὁ ὑπερσιβηρικὸς ἀπὸ Μόσχας εἰς Ὑρκούτσκην καὶ εἰς Βλαδιβοστόκ, διακλαδούμενος εἰς Μοῦκδεν, Λιάο-Γιάγκ καὶ καταλήγων εἰς Πόρτ-Ἀρθούρ καὶ Δανλύ. 4) Ἐκ Πεκίνου εἰς Χάν Κέου. 5) Ἀπὸ Βομβάης εἰς Καλκούταν. 6) Ἀπὸ Σμύρνης εἰς Ἀλεξανδρέτταν διὰ Χαλεπίου, Βαγδάτης, Βασσόρας.

Ἐν Ἀφρικῇ 1) Ἐξ Ἀλγερίου εἰς Τύνιδα. 2) Ἐξ Ἀλγερίας μέχρι τῆς λίμνης Τσάδας καὶ τοῦ ποταμοῦ Νίγειρος. 3) Ἐξ Αἰγύπτου (Ἀλεξανδρείας) εἰς νοτίαν Ἀφρικὴν, μήπω περατωθεῖσαν εἰσέτι, μέχρις **Ἀδδὶς Ἀμπάμπα** (Ἀβήσσυνίας)

Ἐν Ἀμερικῇ 1) Ἐκ Νέας Ὑόρκης εἰς Σικάγον, Ἅγιον Παῦλον, Βισμάρκην καὶ Ἅγιον Φραγκίσκον. 2) Ἐκ Σικάγου εἰς Ὁμάχην καὶ Ἅγιον Φραγκίσκον. 3) Ἐκ νέας Ἀυρηλίας εἰς Λὸς Ἀντζελες. 4) Ἐκ Χάλιφαξ εἰς Βαγκουβέρ. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πλείεσται πλάγια γραμμαί.

Ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀμερικῇ πλείεσται γραμμαὶ διασχίζουσι τὴν χώραν κυριωτέρα εἶναι ἢ τοῦ Παναμᾶ. Ἐν τῇ νοτίᾳ Ἀμερικῇ ἡ κυριωτέρα γραμμὴ εἶναι ἀπὸ Βουένος Ἀῦρες εἰς Βαλπαραΐζον.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίς

- 1) Ἡ ἐκ τῆς γεωγραφίας διδασκομένη ὕλη εἰς τὰς τάξεις Ε' καὶ Σ'. 3—4

ΜΕΡΟΣ Α'—ΤΑΞΙΣ Ε'.

- 2) Ἡ γῆ—Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς γῆς. (Ἐν σχέσει μὲ τὴν γεωλογίαν καὶ τὴν κοσμογραφίαν). Ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. . . . . 4—6
- 3) Πῶς ἐσχηματίσθη ἡ γῆ.— Ἡ γῆ ἐν τῷ ἀπείρῳ διαστήματι.— (σχῆμα, ἡ γῆ ἐν τῷ διαστήματι).—Σχῆμα τῆς γῆς. . . . . 6—8
- 4) Πῶς προχείρως προσανατολιζόμεθα (σχῆμα, προσανατολισμὸς) κατὰ τὴν μεσημβρίαν). . . . . } 8—9
- 5) Τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς καὶ αἱ περὶ τοῦτου ὑποδείξεις. . . . . 9—12
- 6) Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς γῆς ἀπὸ φυσικῆς ἀπόψεως μόνον. . . . . 12—13
- 7) Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα. . . . . 13—14
- 8) Μέγεθος τῶν ἡπείρων καὶ σχηματισμὸς αὐτῶν. Οἱ 5 ὠκεανοί. . . . . 13—14
- 9) Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Διανομὴ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν θαλασσῶν. . . . . 14—15
- 10) Κύματα παλίνροια. Βυθὸς καὶ βάθος τῶν ὠκεανῶν. . . . . 15—16
- 11) Περὶ τῶν θαλασσίων ζῴων καὶ φυτῶν.—Τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ ζεύματα. . . . . 16—17
- 12) Θερμὰ ζεύματα.—Ψυχρὰ ζεύματα. . . . . 17—19
- 13) Περὶ κύκλων ἐν γένει.—Κύκλοι τῆς γήινης σφαίρας. . . . . 19—21
- 14) Γεωγραφικὸν πλάτος. . . . . 21—22
- 15) Γεωγραφικὸν μήκος.—Διαφοραὶ τῆς ὥρας κατὰ διάφορα μῆκη. . . . . 22—23
- 16) Ζῶναι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. . . . . 23—24
- 17) Τίνας ὀνομάζομεν τροπικοὺς κύκλους καὶ τίνας πολικοὺς. . . . . 24—25
- 18) Ἀτμόσφαιρα. . . . . 25—26
- 19) Πῶς διανέμεται ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. . . . . 26—
- 20) Περὶ θερμοκρασίας.—Ἄνεμοι.—Υγρασία. . . . . 26—29
- 21) Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀσίας. . . . . 30—32
- 22) Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.—Ὀρη. . . . . 32—33
- 23) Βαθύπεδα.—Πεδιάδες.—Υδρογραφία.—Κλίμα κλπ. . . . . 33—37
- 24) Α', Βορεῖα Ἀσία. (Ἡ ἐν Ἀσίᾳ Ῥωσικῇ αὐτοκρατορία—δημοκρατία ἤδη τῶν Σοβιέτ. . . . . 37—38
- 25) Β', Δυτ. Ἀσία.—Ἀσιατικὴ Τουρκία.—Μικρὰ Ἀσία. . . . . 38—46

	Σελίς
26) Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου.—Κύπρος.	46—48
27) Συρία καὶ Παλαιστίνη.— Τουρκικὴ Ἀρμενία.— Μεσοποταμία καὶ Βαβυλωνία.	48—54
28) Ἀραβία.— Ὀροπέδιον τοῦ Ἰράν (ἢ Ἀριανή).—Βασίλειον τῆς Περσίας	54—57
29) Ἀφγανιστάν.—Βελουτχιστάν	57—58
30) Ἰνδική : Βρεττανικαὶ Ἰνδία, Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα.—Τὸ Βασι- λειον τοῦ Σιάμ	58—61
31) Ἀνατ.-Ἀδία : Σινικὸν Κράτος, Μορφολογία τοῦ ἐδάφους κλπ.	61—64
32) Ἰαπωνία καὶ Κορέα κλπ.	64—65
33) Ἀφρικὴ.—Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀφρικῆς	65—68
34) Βορεία Ἀφρικὴ : Αἱ παρὰ τὸν Νεῖλον χῶραι. Αἴγυπτος, Τριπολίτις καὶ Κυρηναϊκή.	69—71
35) Βερβερία—Σαχάρα—Δυτ. καὶ Κεντρικὸν Σουδάν—Σενεγαμβία.	71—74
36) Ἄνω ἢ βορεία Γουϊνέα—Κάτω ἢ νοτία Γουϊνέα	74—75
37) Τέως νοτιοδυτικὴ γερμανικὴ Ἀφρικὴ. Νότιαι βρεττανικαὶ κτή- σεις (Τρανσβάαλ καὶ Ὀράγγη). Αἱ πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν χῶραι τῆς Ἀφρικῆς.	75—76
38) Πορτογαλλικαὶ (πρῶτῃν Γερμανικαί), Βρεττανικαὶ καὶ Ἰταλικαὶ κτήσεις.	76—
39) Αἱ περὶ τὴν Ἀφρικὴν νῆσοι	76—77
40) Ἀμερικὴ : Θέσις ὄρια κλπ.	78—81
41) Βορεία Ἀμερικὴ ἢ Γροιλανδία—Βρεττανικὴ βορεία Ἀμερικὴ.	81—82
42) Ἠνωμένα Ἡολιτεῖαι.	82—84
43) Μεξικόν.—Κεντρικὴ ἢ μέση Ἀμερικὴ κλπ. Δυτικαὶ Ἰνδία .	84—87
44) Νοτία Ἀμερικὴ : 1) Βενεζουέλα, 2) Κολομβία, 3) Ἰση- μερινός, 4) Περού, 5) Βολιβία, 6) Χιλὴ, 7) Ἀργεντινὴ, 8) Παραγουάη, 9) Οὐραγουάη, 10) Βραζιλία, 11) Γουιάνη.	87—89
45) Αὐστραλία : Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Αὐστραλίας. Μαλαϊκαὶ ἢ Ἰνδικαὶ νῆσοι (Μαλαισία)	89—93

ΜΕΡΟΣ Β — ΤΑΣΙΣ ΣΤ'.

46) (Στοιχειώδεις γνώσεις ἐκ τῆς γεωλογίας καὶ κοσμογραφίας καὶ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας). Ἡ γῆ—σχῆμα καὶ μέγεθος αὐτῆς.—Λιθόσφαιρα—Πάχος λιθοσφαιρας.	94—96
47) Πετρώματα.—Υδατογενῆ ἢ Ποσειδόνια πετρώματα—Ἀπολι- θώματα ἢ ἀπολιθώσεις.	96—98
48) Πυριγενῆ ἢ Πλουτόνια πετρώματα.	98—99
49) Ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους.—Μεταβολαὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.	99—102

50) Χημική ἐνέργεια τοῦ ὕδατος. — Ἡ καταστρεπτική ἐνέργεια τῶν πάγων. — Παγετώνες.	102—105
51) Ἑσωτερικὸν τῆς γῆς. — Ἡφαίστεια.	106—108
52) Σεισμοί. — Ἐγκατακρημνίσεως. — Ἡφαιστειογενεῖς. — Τεκτονικοὶ σεισμοί.	108—110
53) Θερμαὶ πηγαί.	110—111
54) Κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της. — Ἡμέρα καὶ νύξ. — Αἰτία ἀνισότητος ἡμερῶν καὶ νυκτῶν.	111—112
55) Κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον. — Αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους. — Περὶ ἡμερολογίου.	112—117
56) Ἐναστρὸς οὐρανός. — Γαλαξίας — ἀστέρες ἀπλανεῖς καὶ πλανῆται.	117—120
57) Ἀστερισμοί. — Ἥλιος. — Ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν σύστημα. — Τὸ σύμπαν γενικῶς.	120—123
58) Φαινομενικαὶ κινήσεις τοῦ ἡλίου. — Σελήνη — Φάσεις τῆς σελήνης.	123—126
59) Εὐρώπη. — Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Εὐρώπης.	127—131
60) Ἰταλία.	131—134
61) Ἑλβετία.	134—136
62) Γαλλία.	136—138
63) Ἰσπανία — Πορτογαλλία.	138—140
64) Μεγ. Βρετανία.	140—143
65) Βέλγιον. — Ὀλλανδία.	143—146
66) Γερμανία. Ὁμόσπονδα κράτη. — Πολίτευμα.	146—149
67) Δανία. — Σκανδιναυικὴ χερσόνησος. — Σουηδία. — Νορβηγία.	149—152
68) Ἡ Ῥωσία (πρὸ τοῦ πολέμου). Ἡ Ῥωσία μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.	152—156
69) Ἡ Αὐστροουγγαρία (πρὸ τοῦ πολέμου).	156—160
70) Ἡ Αὐστροουγγαρία μετὰ τὸν πόλεμον.	160—162
71) Ἡ δημοκρατία τῆς Αὐστρίας. — τῆς Τσεχο-σλαβικῆς — Οὐγγαρίας, Νοτιοσλαβίας.	160—162
72) Ἑλληνικὴ ἢ Βαλκανικὴ χερσόνησος.	162—164
73) Θράκη. — Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία — Νομὸς Κωνσταντινουπόλεως.	164—168
74) Νομὸς Ἀδριανουπόλεως. — Τὸ κράτος τῆς Ἀλβανίας.	168—171
75) Βασιλεῖον τῆς Βουλγαρίας.	171—176
76) Ῥουμανία (πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου).	176—
77) Ἡ Ῥουμανία μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.	180—
78) Τὸ βασιλεῖον τῆς Σερβίας (πρὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου).	180—185
79) Τὸ βασιλεῖον τοῦ Μαυροβουνίου (πρὸ τοῦ Εὐρωπ. πολέμου)	185—186
80) Ἑλλάς. — Θέσις, καὶ φυσικὴ ταύτης διαίρεσις.	186—189

81) Φυσικός πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος. Προϊόντα φυσικά καὶ φυ- σιοτεχνικά.	189—195
82) Περὶ διοργανισμοῦ τῆς διοικήσεως κλπ.	195—199
83) Αἱ ἀλύτρωτοι ἑλληνικαὶ χῶραι καὶ ἡ καθόλου διασπορὰ τῶν Ἑλλήνων. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡ μεγάλη ἰδέα τοῦ γένους	199—201
84) Οἱ κάτοικοι τῆς γῆς. Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων.	201—202
85) Γλώσσαι.—Θρησκείαι—Κράτος—Πολίτευμα.	202—203
86) Τὰ μεγάλα κράτη τῆς γῆς. Ἡ ἔκτασις καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν. Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τοῦ κόσμου	203—204
87) Πόλεις ἔχουσαι ἄνω τῶν 500,000 κατοίκων	204—
88) Ἄδια.—Ἀφρικὴ.—Ἀμερικὴ.	204—205
89) Ὅδοι θαλασσίας συγκοινωνίας.	205—207
90) Ὅδοι συγκοινωνίας κατὰ ξηράν.	207—208
91) Πίναξ περιεχομένων.	208—211

